YEDİ İKLİM
TÜRKÇE

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ
ÖĞRETMEN KİTABI

Yunus Emre Enstitüsü

Seviye **C2**

Yunus Emre Enstitüsü

Yedi İklim Türkçe

C2

Yayın Türü ve Basım Tarihi
Öğretmen Kitabı - 2015

İmtiyaz Sahibi
Prof. Dr. Hayati DEVELİ

Editörler
Yrd. Doç. Dr. Erol BARIN
Dr. Şaban ÇOBANOĞLU
Prof. Dr. Şeref ATEŞ
Doç. Dr. Mustafa BALCI
Doç. Dr. Cihan ÖZDEMİR

Yazarlar
Yrd. Doç. Dr. İbrahim GÜLTEKİN
Doç. Dr. Mahir KALFA
Yrd. Doç. Dr. Filiz METE
Aydan ERYİĞİT
Uğur KILIÇ
Gül GÖNÜLTAŞ

Eğitim Tasarımı ve Redaksiyon
Selçuk DOĞAN, Emine SARIKAYA, Sinan Doruk
Fikriye YILMAZOĞLU, Sabriye ÖZDENİZ

Görsel Yapım
taze kitap
Görsel Yayın Yönetmeni: Zeynep Sevde Paksu
Görsel Yayın Danışmanı: Dr. Melike Günyüz
Sanat Yönetmeni: Sümeyye Eroğlu
Fotoğraflar: Sezer Alçınkaya
Grafik Uygulama: Rumeysa Temiz
İllustratörler: İbrahim Çiftçi, Saadet Ceylan

Basım
Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi
Serhat Mah. Alınteri Bulvarı 1256.
Sok. No: 11 Ostim - Yenimahalle - Ankara
www.diyanetvakfiyayin.com.tr
Tel: 0 312 354 91 31 Fax: 0 312 354 91 32

Dağıtım
Karbey Yayıncılık Eğitim ve Dan. Hiz. San. Tic. Ltd. Şti:
Ankara Cad. No: 15 Konak Han Kat: 1
Hobyar Mahallesi Cağaoğlu - Fatih / İstanbul
Tel: 0 212 512 56 33 - 0 212 511 68 28

Yönetim Yeri
Anafartalar Mah. Atatürk Bulvarı No: 11 Ulus-Ankara
Tel: 0.312 309 11 88 Faks: 0.312 309 16 15
www.yee.org.tr - iletisim@yee.org.tr

ISBN
978-605-87010-2-1
© 2015
Yunus Emre Enstitüsü
Bütün hakları saklıdır.

C2

SUNUŞ

Kıymetli Arkadaşlar,

Bir dili öğrenmek, yeni bir dünyaya doğru yolculuğa çıkmak gibidir. Her yolculuk gibi, dil öğrenme yolculuğu da öncelikle sağlam bir niyet, coşkulu bir arzu ve hedefe varmak için gerekli irade ve çalışma gerektirir. Dil öğrenirken birkaç adım sonra bu kararından dönenler, birkaç durak sonra vazgeçenler çok görülür; hedefe varanlar ise yeni bir kültür ve medeniyetin geniş kapısından içeri girip kendi geleceklerini, kendi zihin dünyalarını zenginleştirme mutluluğuna erenlerdir.

Bu yolculuğun üç temel unsuru var: Birincisi öğrencidir. Öğrenci bu yolculuğun asıl unsurudur. Onun talebi, iradesi, çalışması olmadan yolculuk gerçekleşemez. Diğer unsurlar ise ona bu yolda kılavuzluk edecek olan öğreticiler ve öğretim malzemeleridir.

Yunus Emre Enstitüsü, Türkçe öğrenme yolculuğuna çıkanlara yardımcı olmak için çalışıyor. Okutmanlarımızı bu konuda özel bir eğitimden geçiriyor ve bir dilin yabancı dil olarak öğretimi metotlarını bilen okutmanlarla yürüyoruz. Okutmanlarımızın işlerini yaparken en iyi araçlara sahip olmasını arzu ediyoruz. Kitap ve yardımcı ders malzemeleri bunların başında geliyor.

Elinizdeki kitap seti, Türkçe öğrenmek isteyenlere yardımcı olmak üzere üretildi. Türkçeyi daha hızlı, kolay, akılda kalıcı; günlük hayatın ihtiyaçlarına cevap verecek yeterlikleri kazandırmak üzere tasarlandı. Derslerde ilerledikçe öğrencilerinizin kendilerini Türkçe ifade edebilmeleri, Türkçe ile iletişim kurabilmeleri, yazma, okuma, konuşma ve dinleme becerilerini geliştirmeleri hedeflendi.

Öğrencilerinizin, Yedi İklim Türkçe kitabının tamamını bitirdiğinde günümüz Türkçesinin iyi bir konuşuru olacağına, Türk edebiyatının heyecanlı sayfalarında kendi başınıza gezinebileceğine, Türk akademik hayatını Türkçe takip edebilecekle-rine inanıyoruz.

Bu yeni yolculukta Yunus Emre Enstitüsü çalışanlarıyla sizin yanınızdadır. Hepinize sağlık ve başarılar diliyorum.

Prof. Dr. Hayati DEVELİ

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ BAŞKANI

C2

İÇİNDEKİLER

1 KELİMELERLE DÜNYA KURMAK

Kelimelerle Dünya Kurmak	9-32
A) Bir Roman Okudum Hayatım Değişti	
B) Hayat Bir Tiyatro Sahnesi	
C) Kardeş Kalemler	

2 TÜRKÇENİN İNCELİKLERİ

Türkçenin İncelikleri	33-56
A) Argo/Jargon	
B) Hiciv	
C) Taşlama	

3 MODANIN KALBİ

Modanın Kalbi	57-84
A) Moda	
B) Estetik	
C) Tasarım	

4 BİLİMİN ÖTESİNDE

Bilimin Ötesinde	85-106
A) Sanata Bakış Açısı	
B) Bilim Dünyası	
C) Uykunun Gizemi	

YEDİ İKLİM TÜRKÇE

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Emine Işınsu ile Edebiyat Üzerine Bir Söyleşi	• Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri	• Hayat Değiştiren Roman	• En Sevdiğim Roman
• Turan Oflazoğlu ile Tarihî Bir Gün	• Yine Bir Gül Nihal	• Başrol	• Benim Tiyatrom
• Beyaz Gemi	• Bozkırın Romancısı Cengiz Aytmatov	• Aşk Hikâyesi	• En İyi Roman

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Kadın Dediğin	• Argo	• Kadınlar ve Erkekler	• Kadınım, Erkeğim
• Namdar Nami Karatay	• Neyzen Tevfik	• Eşeğe Gem Vurmayın	• Siz Olsaydınız...
• Erkek Dediğin	• Şairlerden İnciler	• Ağır Sözler	• Teknoloji ve Kitap

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Düğmelerin Anlattığı Tarih	• Moda Kavramı	• Erkek Modası	• Boş Zaman Etkinliği Olarak: Alışveriş
• Doğu ve Batı'nın Estetik Algısındaki Farklılıklar	• Estetik Lüks Müdür?	• Estetik Nedir?	• Farklılık
• Atıl Kutoğlu	• Türk Evleri	• Geleceğin Mesleği	• Teknolojik Ev

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Türkan Şoray'la Röportaj	• Başlık Nedir?	• İşçi, Bilginler ve Sanatçılar	• Sanat Eserinin Büyüsü
• Evrenin Sırlarını Çözen İnsan	• Eşsiz Parmak İzlerimiz	• Eşsiz Özellikler	• İnsanlık İçin...
• Kötü Bir Rüya mı Yoksa Kâbus mu?	• Uykumuzda Neler Oluyor?	• Hayırlısı Olsun	• Hayal Gücü

C2

İÇİNDEKİLER

5 KÜLTÜR AYNAMIZDAN YANSIMALAR

Kültür Aynamızdan Yansımalar	107-132
A) Karagöz Oyunu	
B) Mevlana ve Mesneviden Seçmeler	
C) Portreler	

6 İLETİŞİM DÜNYASI

İletişim Dünyası	133-152
A) İletişim Türleri	
B) Sözsüz İletişim	
C) Kitle İletişimi	

7 HAYAT DERSLERİ

Hayat Dersleri	153-172
A) Aksakaldan Öğütler	
B) Hayatın İçinden	
C) Mutluluğun Sırrı	

8 GEZİ DENEME MAKALE

Gezi Deneme Makale	173-200
A) Gezi/Yorum	
B) Yazarlık ve Yalnızlık	
C) Uzayın Derinlikleri ve İnsan	

YEDİ İKLİM TÜRKÇE

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Karagöz Oyunundaki Bazı Tipler ve Özellikleri	• Karagöz Oyunu	• Hazırcevap	• Sizce Hangisi?
• Diller Bir İstekler Ayrı	• Mevlana Celaleddin-i Rûmî	• Sağırın Hasta Ziyareti	• Sağır Duymaz Uydurur
• Nasrettin Hoca'nın Köyünde	• Bir Bellek Fenomeni (Mükrimin Halil Yınanç)	• Ye Kürküm Ye	• Define Arayan Adam

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• İletişim	• Kişiler Arası İletişim	• Fatura Ödeme	• Etkili İletişim
• Beden Dili	• İş Hayatında Beden Dili	• Sözsüz İletişim	• İş Görüşmesi
• Etik Eğitimi ve İletişim Etiği	• Kitle İletişimi Nedir?	• Gelişen İletişim	• Ünlülerle Söyleşi

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Yapıcı Olmak	• Einstein'dan Hayat Dersleri	• Fazla Mal Göz Çıkarmaz	• Dünyayı Düzeltmek
• Annenin Gözüyle Evlat	• Bilgenin Bakış Açısı	• Hayatı Değiştirmek	• Benim Masalım
• Eski Bir Tapınak Yazıtı	• Güzel Şehirler Mutlu İnsanlar	• Benim Şehrim	• Mutlu Olmanın Yolları

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Şavşat'ın Üstü Başı Kar	• Beş Şehir'den...	• Hayal Gücü	• Konuşan Hayvan
• Yalnızlar	• Nasıl Yazar Oldum?	• Yazarlık	• Arasındaki Fark
• Yapay Uydular	• Uluslararası Uzay İstasyonu	• Uluslararası Kurallar	• Uydu Çöplüğü

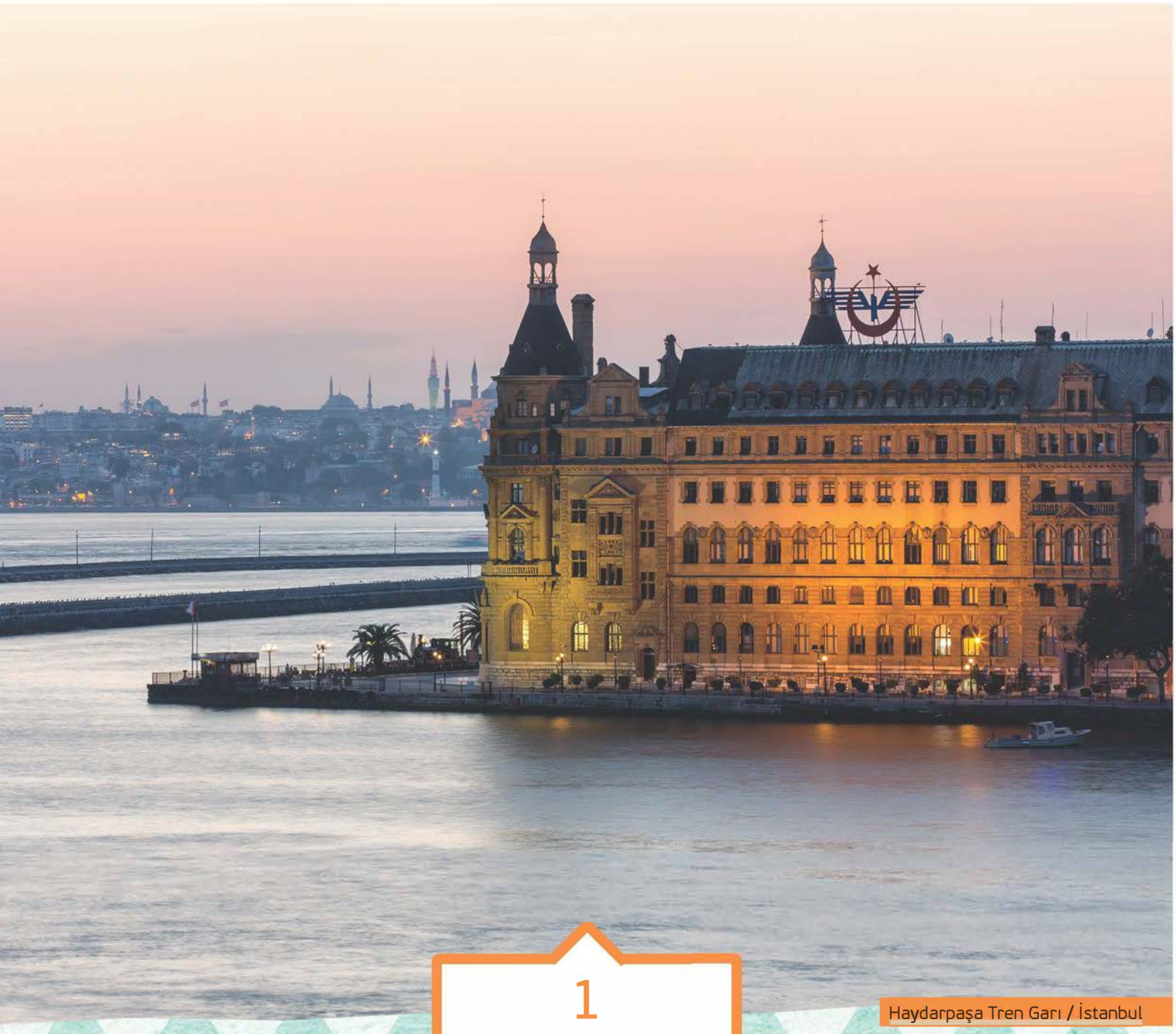

Haydarpaşa Tren Garı / İstanbul

1 Kelimelerle Dünya Kurmak

Bölümler

A) Bir Roman Okudum Hayatım Değişti
B) Hayat Bir Tiyatro Sahnesi
C) Kardeş Kalemler

Beceriler

- Edebî terimler ve kalıplar
- Sinema ve tiyatroyla ilgili terimler
- Anlatım teknikleri ve düşünceyi geliştirme yolları

Kelimeler

- roman
- yazar
- eser
- sahne
- tasvir

1 Kelimelerle Dünya Kurmak

A. ALT KONULAR

A) Bir Roman Okudum Hayatım Değişti
B) Hayat Bir Tiyatro Sahnesi
C) Kardeş Kalemler

B. SÖZ VARLIĞI

- Roman
- Hikâye
- Tiyatro
- Anlatım teknikleri
- Edebî metinler
- Söz sanatları

C. KAZANIMLAR

DİNLEME

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Mecazlı ifadelerin yer aldığı günlük konuşmaları anlar.
3. Bir anadili konuşurunun günlük dilde yaptığı konuşmaları anlar.
4. Belli bir konudaki konuşmayı bütün ayrıntılarıyla anlar ve özetler.

OKUMA

1. Farklı türlerdeki edebî metinlerin ana konusunu / temasını anlar.
2. Metinlerdeki örtülü anlamları, göndermeleri anlar.
3. Edebi metinlerde geçen mecazlı ifadeleri anlar.
4. Metin yazarının / anlatıcısının bakış açısını belirler.

KONUŞMA

1. Genel, eğitsel, mesleki alanlar veya boş zaman etkinlikleri gibi farklı konulardaki konuşmaları kendini kısıtlamaksızın akıcı bir şekilde sürdürür.
2. Toplumsal, mesleki veya akademik alanlarda dili amaca uygun, akıcı, doğru ve etkili bir biçimde kullanır.
3. Sosyal konularla ilgili düşüncelerini çeşitli ögelerle (fıkra, anekdot, deyimler vb.) ifade eder.
4. Karşı tarafın iddialarına ve yorumlarına uygun ve akıcı cevaplar verir.
5. Karmaşık konularda düşüncelerini açık ve ayrıntılı bir şekilde ifade eder.
6. Konuları uygun şekilde ilişkilendirebilir, bazı noktaları geliştirip sonuçlandırarak ayrıntılı tanıtım veya açıklamalar yapar.
7. Uzun ve zor metinleri kendi cümleleriyle özetler.
8. Kişisel veya mesleki ilgi alanlarına ilişkin bir konuda ayrıntılı bir sunum yapar.
9. Dinleyicilerden gelen sorulara / yorumlara metinden bağımsız olarak anında karşılık verir.

YAZMA

1. Genel ve mesleki konulardaki görüşlerini ayrıntılı, açık ve anlaşılır bir şekilde metinler yazarak ifade eder.
2. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün / biçiminin özelliğine uygun üslup kullanır.
3. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.
4. Bir konu veya olay hakkında yapılan bir yorumda kendi düşüncelerini ifade edebilir, ana düşünceyi vurgular ve ana düşünceyi uygun örneklerle destekler.
5. Karmaşık bir konuyu -ana hatlarını çizip önemli noktalarına da değinerek- açık ve iyi geliştirilmiş bir kompozisyon veya rapor hâlinde sunar.
6. Okuyucu kitlesine uygun üslup kullanır; anlaşılır, ayrıntılı, iyi yapılandırılmış metinler yazar.

D. HAZIRLIK

Ünitenin adından ve hazırlık görsellerinden hareketle üniteyi tanıtınız ve öğrencilerinizin üniteyle ilgili kendi kültürlerinden gelen birikimlerini harekete geçiriniz.

Ünitenin adını (Kelimelerle Dünya Kurmak) yazı tahtasının sol üst ya da sağ üst köşesine büyükçe yazınız. Hemen onun altına ", roman, hikâye, tiyatro, yazar" kelimelerini yazınız.

Öğrencilerinizin ilgisini ünitenin kapağında yer alan ana görsellere ve tahtadaki kelimelere çekiniz. Bu görseller ve kelimeler etrafında öğrencilerinizi konuşturunuz.

Bu üniteye başlarken öğrencilerinizden **Oğuz Atay'ın "Tutunamayanlar"** isimli romanını okumalarını isteyiniz.

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Mecazlı ifadelerin yer aldığı günlük konuşmaları anlar.
3. Bir anadili konuşurunun günlük dilde yaptığı konuşmaları anlar.

A. BİR ROMAN OKUDUM HAYATIM DEĞİŞTİ

1. Öğrencilerinizi konuya hazırlamak için "Ayda ne kadar kitap okuyorsunuz?" sorusunu sorunuz.
2. Onlara hem kendi ülkelerindeki yazarlardan hem de dünyaca ünlü yazarlardan hangilerini tanıdıklarını sorunuz.
3. Onlara "Tandığınız bir Türk yazar var mı? Kim?" sorularını yöneltiniz ve konuyla ilgili öğrencilerinizin konuşmalarını sağlayınız.

1. Dinleyelim.

1. Öğrencilerinizden Yunus Emre'nin hayatı ve edebî kişiliği hakkında bir araştırma yapmalarını isteyiniz. Metni dinletmeden önce öğrencilerinizin araştırdıkları bilgileri sınıfta paylaşmalarını sağlayarak Yunus Emre'nin hayat felsefesini öğrenmelerini sağlayınız.
2. Daha sonra öğrencilerinize metni bilgisayardan dinletiniz. Dinlediklerini daha kolay anlayıp hatırlayabilmeleri için not alarak dinleme yöntemini kullanmalarını sağlayınız.
3. Öğrencilerinizin "Emine Işınsu ile Edebiyat Üzerine Bir Söyleşi" isimli metni dinlerken önemli gördükleri ifadeleri, açık ve anlaşılır şekilde defterlerine not almalarını isteyiniz. Öğrencilerinizden bazılarına yazdıklarını okutarak diğer öğrencilerizin kendi yazdıkları ile karşılaştırmalarını isteyiniz.

! Dinleme metni ünitenin sonundadır.

Üniteye Hazırlık

- Ülkenizde ödül almış bir yazar var mı?
- Kitap okumayı sever misiniz? Hangi tür kitaplar okursunuz?
- Sizce edebiyat topluma ne kazandırır?

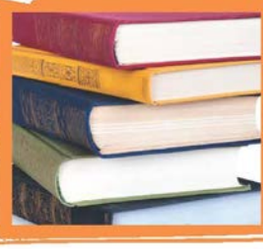

A) BİR ROMAN OKUDUM HAYATIM DEĞİŞTİ

1. Dinleyelim.
Emine Işınsu ile Edebiyat Üzerine Bir Söyleşi

2. Cevaplayalım.

1. Öğrencilerinizden dinledikleri metne göre soruları cevaplamalarını isteyiniz.
2. Cevapları kontrol ediniz. Yanlış cevapları düzeltiniz.

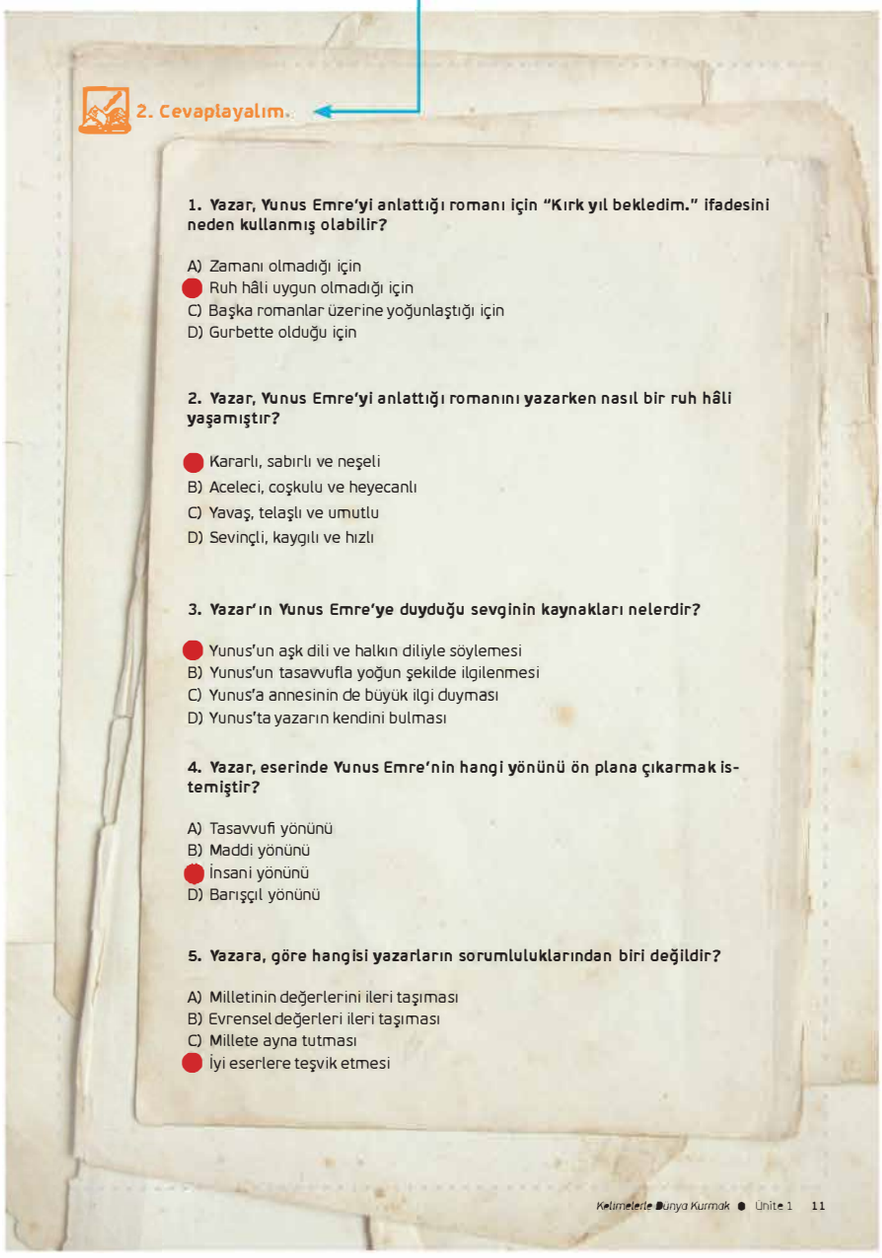

2. Cevaplayalım.

1. Yazar, Yunus Emre'yi anlattığı romanı için "Kırk yıl bekledim." ifadesini neden kullanmış olabilir?

A) Zamanı olmadığı için
● Ruh hâli uygun olmadığı için
C) Başka romanlar üzerine yoğunlaştığı için
D) Gurbette olduğu için

2. Yazar, Yunus Emre'yi anlattığı romanını yazarken nasıl bir ruh hâli yaşamıştır?

● Kararlı, sabırlı ve neşeli
B) Aceleci, coşkulu ve heyecanlı
C) Yavaş, telaşlı ve umutlu
D) Sevinçli, kaygılı ve hızlı

3. Yazar'ın Yunus Emre'ye duyduğu sevginin kaynakları nelerdir?

● Yunus'un aşk dili ve halkın diliyle söylemesi
B) Yunus'un tasavvufla yoğun şekilde ilgilenmesi
C) Yunus'a annesinin de büyük ilgi duyması
D) Yunus'ta yazarın kendini bulması

4. Yazar, eserinde Yunus Emre'nin hangi yönünü ön plana çıkarmak istemiştir?

A) Tasavvufi yönünü
B) Maddi yönünü
● İnsani yönünü
D) Barışçıl yönünü

5. Yazara, göre hangisi yazarların sorumluluklarından biri değildir?

A) Milletinin değerlerini ileri taşıması
B) Evrensel değerleri ileri taşıması
C) Millete ayna tutması
● İyi eserlere teşvik etmesi

Kelimelerle Dünya Kurmak ● Ünite 1 11

Kazanımlar

Okuma

1. Farklı türlerdeki edebî metinlerin ana konusunu / temasını anlar.
2. Metinlerdeki örtülü anlamları, göndermeleri anlar.
3. Edebi metinlerde geçen mecazlı ifadeleri anlar.
4. Metin yazarının / anlatıcısının bakış açısını belirler.

3. Okuyalım.

1. Metni öğrencilerinize önce siz okuyunuz. Öğrencilerinizin metni daha iyi anlamalarını sağlamak amacıyla işaretleyerek okuma yöntemini kullanınız. Öğrencilerinizden metni siz okurken önemli ifadelerin, mecaz anlamlı kelimelerin altını çizmelerini isteyiniz.
2. Öğrencilerinizine metinleri paylaştırınız. Okuma sırasında önemli gördükleri yerleri metin üzerinde işaretlemelerini isteyiniz. Altını çizdikleri veya çeşitli işaretlerle belirledikleri bölümlerdeki mesajlardan hareketle kıssaları uygun başlıklarla eşleştirmelerini isteyiniz.
3. Metni okuttuktan sonra öğrencilerinizden 4. etkinlikte yer alan soruları cevaplandırmalarını isteyiniz.

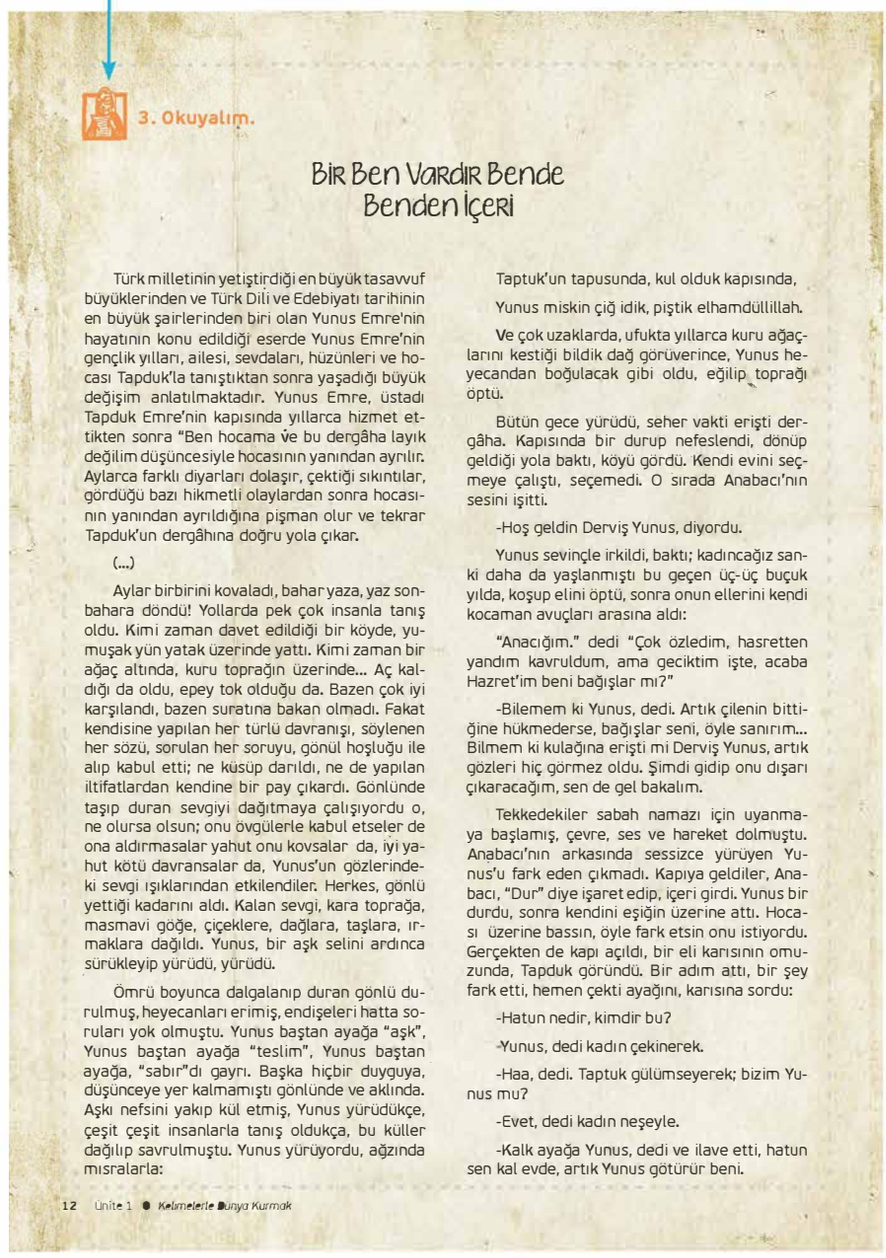

3. Okuyalım.

Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri

Türk milletinin yetiştirdiği en büyük tasavvuf büyüklerinden ve Türk Dili ve Edebiyatı tarihinin en büyük şairlerinden biri olan Yunus Emre'nin hayatının konu edildiği eserde Yunus Emre'nin gençlik yılları, ailesi, sevdaları, hüzünleri ve hocası Tapduk'la tanıştıktan sonra yaşadığı büyük değişim anlatılmaktadır. Yunus Emre, üstadı Tapduk Emre'nin kapısında yıllarca hizmet ettikten sonra "Ben hocama ve bu dergâha layık değilim düşüncesiyle hocasının yanından ayrılır. Aylarca farklı diyarları dolaşır, çektiği sıkıntılar, gördüğü bazı hikmetli olaylardan sonra hocasının yanından ayrıldığına pişman olur ve tekrar Tapduk'un dergâhına doğru yola çıkar.

(...)

Aylar birbirini kovaladı, bahar yaza, yaz sonbahara döndü! Yollarda pek çok insanla tanış oldu. Kimi zaman davet edildiği bir köyde, yumuşak yün yatak üzerinde yattı. Kimi zaman bir ağaç altında, kuru toprağın üzerinde... Aç kaldığı da oldu, epey tok olduğu da. Bazen çok iyi karşılandı, bazen suratına bakan olmadı. Fakat kendisine yapılan her türlü davranışı, söylenen her sözü, sorulan her soruyu, gönül hoşluğu ile alıp kabul etti; ne küsüp darıldı, ne de yapılan iltifatlardan kendine bir pay çıkardı. Gönlünde taşıp duran sevgiyi dağıtmaya çalışıyordu o, ne olursa olsun; onu övgülerle kabul etseler de ona aldırmasalar yahut onu kovsalar da, iyi yahut kötü davransalar da, Yunus'un gözlerindeki sevgi ışıklarından etkilendiler. Herkes, gönlü yettiği kadarını aldı. Kalan sevgi, kara toprağa, masmavi göğe, çiçeklere, dağlara, taşlara, ırmaklara dağıldı. Yunus, bir aşk selini ardınca sürükleyip yürüdü, yürüdü.

Ömrü boyunca dalgalanıp duran gönlü durulmuş, heyecanları erimiş, endişeleri hatta soruları yok olmuştu. Yunus baştan ayağa "aşk", Yunus baştan ayağa "teslim", Yunus baştan ayağa, "sabır"dı gayrı. Başka hiçbir duyguya, düşünceye yer kalmamıştı gönlünde ve aklında. Aşkı nefsini yakıp kül etmiş, Yunus yürüdükçe, çeşit çeşit insanlarla tanış oldukça, bu küller dağılıp savrulmuştu. Yunus yürüyordu, ağzında mısralarla:

Taptuk'un tapusunda, kul olduk kapısında,

Yunus miskin çiğ idik, piştik elhamdüllillah.

Ve çok uzaklarda, ufukta yıllarca kuru ağaçlarını kestiği bildik dağ görüverince, Yunus heyecandan boğulacak gibi oldu, eğilip toprağı öptü.

Bütün gece yürüdü, seher vakti erişti dergâha. Kapısında bir durup nefeslendi, dönüp geldiği yola baktı, köyü gördü. Kendi evini seçmeye çalıştı, seçemedi. O sırada Anabacı'nın sesini işitti.

-Hoş geldin Derviş Yunus, diyordu.

Yunus sevinçle irkildi, baktı; kadıncağız sanki daha da yaşlanmıştı bu geçen üç-üç buçuk yılda, koşup elini öptü, sonra onun ellerini kendi kocaman avuçları arasına aldı:

"Anacığım." dedi "Çok özledim, hasretten yandım kavruldum, ama geciktim işte, acaba Hazret'im beni bağışlar mı?"

-Bilemem ki Yunus, dedi. Artık çilenin bittiğine hükmederse, bağışlar seni, öyle sanırım... Bilmem ki kulağına erişti mi Derviş Yunus, artık gözleri hiç görmez oldu. Şimdi gidip onu dışarı çıkaracağım, sen de gel bakalım.

Tekkedekiler sabah namazı için uyanmaya başlamış, çevre, ses ve hareket dolmuştu. Anabacı'nın arkasında sessizce yürüyen Yunus'u fark eden çıkmadı. Kapıya geldiler, Anabacı, "Dur" diye işaret edip, içeri girdi. Yunus bir durdu, sonra kendini eşiğin üzerine attı. Hocası üzerine bassın, öyle fark etsin onu istiyordu. Gerçekten de kapı açıldı, bir eli karısının omuzunda, Tapduk göründü. Bir adım attı, bir şey fark etti, hemen çekti ayağını, karısına sordu:

-Hatun nedir, kimdir bu?

-Yunus, dedi kadın çekinerek.

-Haa, dedi. Taptuk gülümseyerek; bizim Yunus mu?

-Evet, dedi kadın neşeyle.

-Kalk ayağa Yunus, dedi ve ilave etti, hatun sen kal evde, artık Yunus götürür beni.

12 Ünite 1 ● Kelimelerle Dünya Kurmak

Yunus önce onun elini öptü, gözyaşlarıyla ıslattı bu eli. Sonra ikisi beraber yavaş yavaş yürümeye başladılar. İşte o zaman çevredekiler fark etti onları; "Yunus dönmüş" avazı dolaştı, koşup geldiler ve edeple Taptuk'la Yunus'un arkasından yürümeye başladılar mescide doğru.

Namazdan sonra, Yunus'la Taptuk, selâmlıkta sohbet ettiler.

Yunus, ancak öğlene doğru, derviş arkadaşlarının yanına gitti; hepsiyle selâmlaşıp kucaklaştılar fakat Bodur Musa ile sarılışları bir başka oldu, daha bir sevecen, daha bir özlemli... Yunus:

-Bodur Musa, dedi, seni düşümde görmüştüm, hele bir gözlerimin içine bak!

Bakıştılar. Yunus:

-Sen de! dedi.

-Evet cevabını aldı, tekrar kucaklaştılar.

Yunus sevgiyle:

-Ve çekip gidip insanların arasına dalmadın, dedi.

-Ben yanlızlığımda buldum, hep burada kalacağım. Ancak çekip gidecek olan biri vardır, o da sensin! dedi Bodur Musa.

Yunus bir düşündü:

-Hayır dedi, hayır. Kırk yaşımı bu dergâhta idrak ettim ve hiç şüphem yoktur ki, burada hizmetim de tam kırk yılı bulacaktır, bir yıl bile eksik olmaz, fakat sonra? İşte onu bilmem.

-İçime doğuyor, dedi Bodur Musa, senin kırkıncı yılını burada beraberce göreceğiz.

-Evet, Bodur Musa, evet erenim, burada beraberce göreceğiz.

O gece misafirlerle yapılacak büyük toplantı günüydü. Kalabalık doldurdu meydanı. Yunus, Sultan'ını kolunda getirdi.

-Evlatlar, dedi Taptuk, bu gece sohbet yapmayacağım, bu gece, Yunus Emre'nindir... O, gezip gördüğü yerleri, tanıdığı insanları anlatacak, ama önce gönlünü konuştur Yunus, oku bakalım bize.

Yunus: "Severim ben seni candan içeri / Yolum vardır bu erkândan içeri" diye başladı, okudu, bitirdi. Sonra, baştan sona hikâye etti macerasını. Sonra herkes dağıldı. Yunus artık tasavvufun sırlarını anlamış, hocasına layık bir öğrenci olmuştu.

Kazanımlar

Konuşma

1. Karmaşık konularda düşüncelerini açık ve ayrıntılı bir şekilde ifade eder.
2. Konuları uygun şekilde ilişkilendirebilir, bazı noktaları geliştirip sonuçlandırarak ayrıntılı tanıtım veya açıklamalar yapar.

Yazma

1. Genel ve mesleki konulardaki görüşlerini ayrıntılı, açık ve anlaşılır bir şekilde metinler yazarak ifade eder.Konuları uygun şekilde ilişkilendirebilir, bazı noktaları geliştirip sonuçlandırarak ayrıntılı tanıtım veya açıklamalar yapar.
2. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün / biçiminin özelliğine uygun üslup kullanır.
3. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.

5. Konuşalım.

1. Öğrencilerinizin etkinlikte yer alan sorular hakkındaki görüş ve düşünceleri ifade etmelerini sağlamak amacıyla güdümlü konuşma yöntemini kullanınız.
2. Etkinlikte yer alan soruları öğrencilerinize yönlendiriniz. Onların sorular etrafında konuşmasını sağlayınız. Konuşmanın durduğu, öğrencilerin zorlandığı yerlerde yönlendirici sorularla konuşmalarını devam ettirmelerine yardımcı olunuz.

6. Yazalım.

1. Öğrencilerinizin kelimeleri, cümle yapılarını ve ifade kalıplarını Türkçenin kurallarına uygun kullanmalarını sağlamak amacıyla kontrollü yazma yöntemini kullanınız.
2. Öğrencilerinize yazmaya başlamadan önce Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurmalarını, yazılarında standart Türkçeyi kullanmalarını, olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatmalarını, tekrara düşmeden yazmalarını, yazım ve noktalama kurallarına uymalarını, yazılarında gerek duyduklarında deyim ve atasözlerini kullanmalarını ve yazıya uygun bir başlık bulmalarını söyleyiniz.
3. Öğrencilerinize ne tür romanlar okuduklarını, hangi roman türünün kendilerini daha çok etkilediğini, romanlardaki hayatın gerçek hayata benzeyip benzemediğini sorarak bu sorular çerçevesinde kendi düşüncelerini anlatacakları bir deneme yazmalarını isteyiniz. Yapılan yazma çalışmalarını okutarak öğrencilerinizin yazılarını paylaşmalarını sağlayınız.

4. Cevaplayalım.

1. Yunus Emre'nin, şeyhi Tapduk'un yanından ayrılma gerekçesi nedir?
   Yunus Emre, hocası Tapduk Emre'ye ve dergâhına layık olmadığı düşüncesiyle hocasının yanında ayrılmıştır.
2. Yunus Emre'nin karşılaştığı kötü davranışlara ve iltifatlara kayıtsız kalmasının sebebi ne olabilir?
   Yunus Emre, bir tasavvuf büyüğüdür. Tasavvufta her şeyin yaratıcıdan geldiği düşünülür, dünyaya ve dünya nimetlerine değer verilmez. Bu nedenle Yunus Emre, kendisine gösterilen muamelelere kayıtsız kalmıştır.
3. "Yunus miskin çiğ idik, piştik elhamdüllillah" dizesinde geçen "çiğ idik ve piştik" ifadeleri ile ne anlatılmak istenmektedir?
   Tasavvufta "çiğ" ifadesi olgunlaşmamış, hayatın sırlarına vakıf olmamış insanlar için kullanılır, "pişmek" ise olgunlaşmak, kemale ermek anlamında kullanılır.
4. Yunus, hocasının kendisini affetmesi için ne yapıyor?
   Hocasının kendisini affetmesi için kapının eşiğine yatıyor ve hocasının oradan geçerken kendisini fark edip affetmesini istiyor.
5. Okuduğunuz metinden hareketle Yunus Emre'nin kişiliği ile ilgili düşüncelerinizi açıklayınız.
   Tasavvuf düşüncesinde, kâinattaki bütün varlıklar Allah tarafından yaratıldığı için hepsi kıymetlidir. Kıymetlerinin kaynağı yaratandan kaynaklanmaktadır.
6. Yunus Emre'ye ait "Yaradılanı severim, yaradandan ötürü." cümlesinde anlatılmak istenen hayat felsefesini açıklayınız.

5. Konuşalım

Hayat Değiştiren Roman

- Roman sizi etkiledi mi? Niçin?
- Romandaki karakterlerden birini seçseydiniz, kimin yerinde olmak isterdiniz?
- Hiç roman yazmayı düşündünüz mü? Nasıl bir roman yazmak isterdiniz?

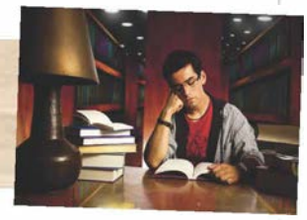

6. Yazalım

En Sevdiğim Roman

Ne tür romanlar okursunuz? Niçin?

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Mecazlı ifadelerin yer aldığı günlük konuşmaları anlar.
3. Bir anadili konuşurunun günlük dilde yaptığı konuşmaları anlar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

B) HAYAT BİR TİYATRO SAHNESİ

1. Dinleyelim, cevaplayalım.

Turan Oflazoğlu ile Tarihî Bir Gün

1. Turan Oflazoğlu hangi alanda eser vermemiştir?

A) Çeviri B) Şiir ● Roman D) Tiyatro

2. Turan Oflazoğlu eserlerindeki karakterleri en çok hangi alandan seçmiştir?

● Tarih B) Edebiyat C) Sosyoloji D) Tıp

3. Yazar, yazı yazmaya başlamadan önce nasıl bir süreç yaşıyor?

A) Arkadaşlarıyla tartışıp ne yazacağına karar veriyor.
● Düşler görüyor ve ne yazacağına karar veriyor.
C) Yoğun bir araştırma döneminden sonra karar veriyor.
D) Uzun seyahatler yapıp karar veriyor.

4. Yazarın Kezban isimli eserinin ana karakteri kimdir?

A) Yazarın çocukluk aşkıdır.
● Yazarın bir akrabasıdır.
C) Yazarın hayran olduğu bir kadındır.
D) Yazarın eşidir.

5. Yazar ilk tiyatro eserlerini nerede yazmıştır?

A) Türkiye B) Avusturya ● Amerika D) İngiltere

2. Okuyalım, yorumlayalım.

Aşağıdaki cümleleri okuyalım. Altı çizili ifadeleri yorumlayalım.

1. Birçok karakter tarihin tozlu yapraklarından çıkarak karşımıza geldi.
2. Onun oyunları ile zaman tünelinden geçtik.
3. Ben Yunus Emre'nin, Şeyh Galip'in Karacaoğlan'ın vârisiyim.
4. Nur içinde yatsın.
5. Ondan sonra IV. Murat öyle bir patladı ki...
6. Nietzsche bunu bir kasırga hâlinde gelen ilhamla iki ayda filan yazıyor.

1. Dinleyelim, özetleyelim.

1. Bu dersten önceki dersinizde öğrencilerinizden Turan Oflazoğlu'nun hayatı ve edebî kişiliği hakkında bir araştırma yapmalarını isteyiniz. Metini dinletmeden önce öğrencilerinizin araştırdıkları bilgileri sınıfta paylaşmalarını sağlayarak Turan Oflazoğlu'nun edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayınız.
2. Daha sonra öğrencilerinize metni dinletiniz. Dinlediklerini daha kolay anlayıp hatırlayabilmeleri için not alarak dinleme yöntemini kullanmalarını sağlayınız.
3. Öğrencilerinizin "Turan Oflazoğlu ile Tarihî Bir Gün" isimli metni dinlerken önemli gördükleri ifadeleri, açık ve anlaşılır şekilde defterlerine not almalarını isteyiniz. Ayrıca metinde geçen anlamını bilmedikleri kelimeleri not etmelerini ve bu kelimelerin anlamını tahmin etmelerini isteyiniz. Tahminlerinin doğruluğunu kontrol etmek için sözlüklerinden yararlanmalarını isteyiniz. Son olarak da bu kelimeleri cümle içinde kullandırınız.
4. Ardından metinle ilgili soruları cevaplamalarını isteyiniz. Öğrencilerinize cevapları okutarak yanlış cevapları düzeltiniz.

2. Okuyalım, yorumlayalım.

1. Öğrencilerinize röportajda geçen aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. "Bu ifadelerde yazarın asıl anlatmak istediği nedir?" sorusunu yönelterek öğrencilerinizin cümleleri yorumlamalarını sağlayınız.
2. Üstü kapalı ve mecazlı ifadelere dikkatlerini çekerek Türkçenin mecaz gücüne ve edebî dile vurgu yapınız.

Kazanımlar

Okuma

1. Metinlerdeki örtülü anlamları, göndermeleri anlar.
2. Edebî metinlerde geçen mecazlı ifadeleri anlar.
3. Metin yazarının / anlatıcısının bakış açısını belirler.

3. Okuyalım, cevaplayalım.

1. Derse gelmeden önce İsmail Dede Efendi'nin hayatı ve eserleri ile ilgili bir araştırma yapınız. Seçtiğiniz önemli bilgileri sınıfta öğrencilerinizle paylaşınız. Ayrıca Dede Efendi'nin "Yine Bir Gülnihal" adlı eserini internetten bularak sınıfta öğrencilerinize dinletiniz. Daha sonra Dede Efendi'nin hayatının anlatıldığı tiyatro eserinden bir bölüm okuyacaklarına söyleyiniz.
2. Öğrencilerinizin " Yine Bir Gül Nihal" adlı metni seslendirirken metnin yapısını, dilini ve metinde yer alan şahıs kadrosunun özelliklerini anlamalarını sağlamak amacıyla okuma tiyatrosu yöntemini kullanınız.
3. Metni okuyacak öğrencilerinize Dede Efendi ve Gülnihal rollerini dağıtınız. Her öğrencinizin okuyacağı bölüme hazırlanmasını sağlayınız. Canlandırma sırasında öğrencilerinizden jest ve mimiklerini rollerine uygun olarak kullanmalarını, vurgu ve tonlamaya dikkat etmelerini isteyiniz.
4. Öğrencilerinizden anlamını bilmedikleri kelime ve kelime gruplarının anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin etmelerini isteyiniz.
5. Metinle ilgili soruları cevaplatarak yanlış cevapları düzeltiniz.

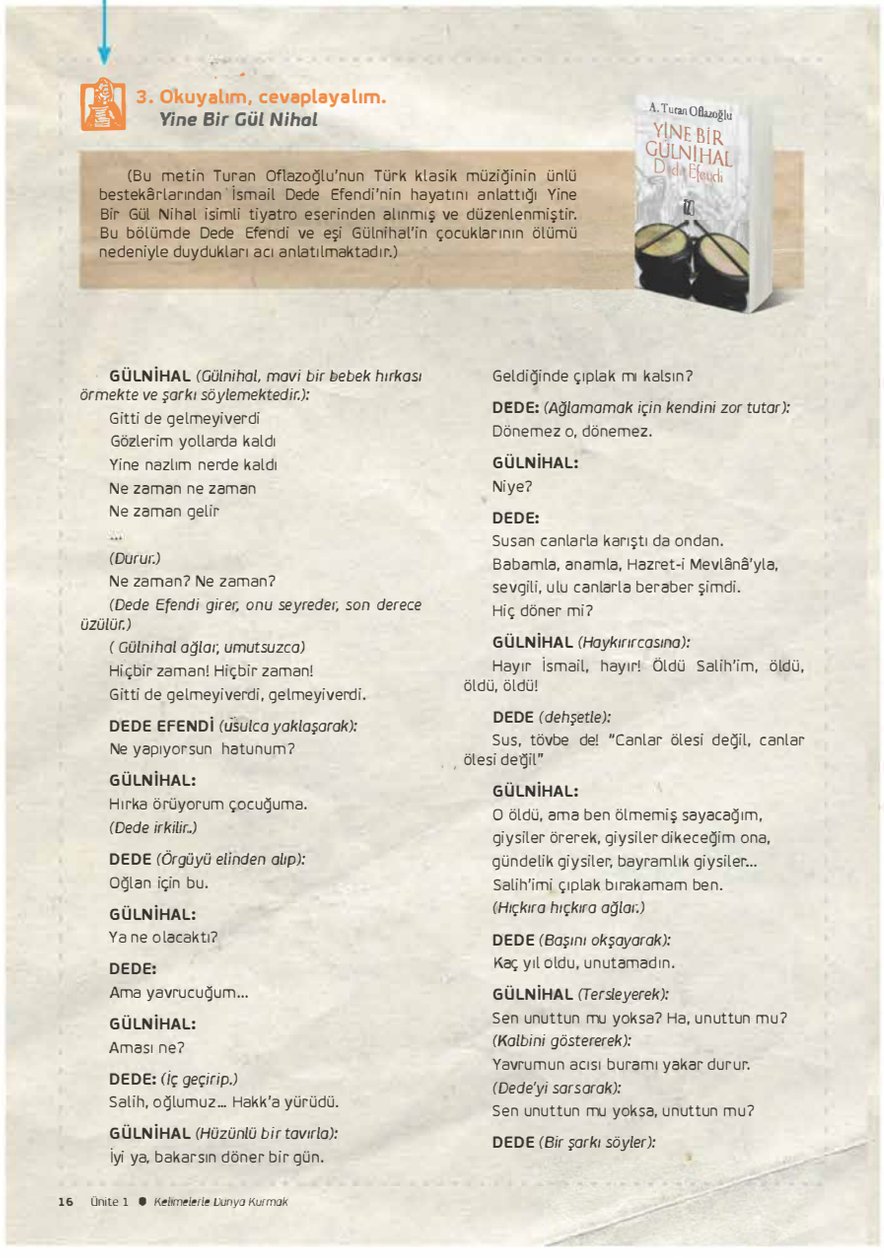

3. Okuyalım, cevaplayalım.

Yine Bir Gül Nihal

(Bu metin Turan Oflazoğlu'nun Türk klasik müziğinin ünlü bestekârlarından İsmail Dede Efendi'nin hayatını anlattığı Yine Bir Gül Nihal isimli tiyatro eserinden alınmış ve düzenlenmiştir. Bu bölümde Dede Efendi ve eşi Gülnihal'in çocuklarının ölümü nedeniyle duydukları acı anlatılmaktadır.)

GÜLNİHAL *(Gülnihal, mavi bir bebek hırkası örmekte ve şarkı söylemektedir.):*
Gitti de gelmeyiverdi
Gözlerim yollarda kaldı
Yine nazlım nerde kaldı
Ne zaman ne zaman
Ne zaman gelir
...
(Durur.)
Ne zaman? Ne zaman?
(Dede Efendi girer, onu seyreder, son derece üzülür.)
(Gülnihal ağlar, umutsuzca)
Hiçbir zaman! Hiçbir zaman!
Gitti de gelmeyiverdi, gelmeyiverdi.

DEDE EFENDİ *(usulca yaklaşarak):*
Ne yapıyorsun hatunum?

GÜLNİHAL:
Hırka örüyorum çocuğuma.
(Dede irkilir.)

DEDE *(Örgüyü elinden alıp):*
Oğlan için bu.

GÜLNİHAL:
Ya ne olacaktı?

DEDE:
Ama yavrucuğum...

GÜLNİHAL:
Aması ne?

DEDE: *(iç geçirip.)*
Salih, oğlumuz... Hakk'a yürüdü.

GÜLNİHAL *(Hüzünlü bir tavırla):*
İyi ya, bakarsın döner bir gün.
Geldiğinde çıplak mı kalsın?

DEDE: *(Ağlamamak için kendini zor tutar):*
Dönemez o, dönemez.

GÜLNİHAL:
Niye?

DEDE:
Susan canlarla karıştı da ondan.
Babamla, anamla, Hazret-i Mevlânâ'yla, sevgili, ulu canlarla beraber şimdi.
Hiç döner mi?

GÜLNİHAL *(Haykırırcasına):*
Hayır İsmail, hayır! Öldü Salih'im, öldü, öldü, öldü!

DEDE *(dehşetle):*
Sus, tövbe de! "Canlar ölesi değil, canlar ölesi değil"

GÜLNİHAL:
O öldü, ama ben ölmemiş sayacağım, giysiler örerek, giysiler dikeceğim ona, gündelik giysiler, bayramlık giysiler... Salih'imi çıplak bırakamam ben.
(Hıçkıra hıçkıra ağlar.)

DEDE *(Başını okşayarak):*
Kaç yıl oldu, unutamadın.

GÜLNİHAL *(Tersleyerek):*
Sen unuttun mu yoksa? Ha, unuttun mu?
(Kalbini göstererek):
Yavrumun acısı buramı yakar durur.
(Dede'yi sarsarak):
Sen unuttun mu yoksa, unuttun mu?

DEDE *(Bir şarkı söyler):*

16 Ünite 1 ● Kelimelerle Dünya Kurmak

Bir gonca femin yâresi vardır ciğerimde
Âteş dökülürse yeridir âh-ı serimde
Her lâhza hayâli duruyor dîdelerimde
Takdîre nedir çare bu varmış kaderimde
(Dede için için ağlamaktadır.)

GÜLNİHAL *(Dede Efendi'nin boynuna sarılarak):*
Bağışla beni İsmail'im bağışla!
Sen oğlumuza ağıt yakmışsın. Ama
hiç okumadın bunu bana. Neden?

DEDE *(Başını okşayarak):*
Neden olabilir yavrum?

GÜLNİHAL:
Ben üzülmeyeyim diye elbette.
Meleksin sen İsmail'im melek!

DEDE:
Bunu hep kendi kendime, yalnızken okudum.
Sen "Unuttun mu?" diye ısrarla sormasaydın yine kendime saklayacaktım.

(Gülnihal başını kocasının göğsüne koyar, hıçkıra hıçkıra ağlar. Dede onun başını okşarken, ağlamamak için kendini zor tutar.)

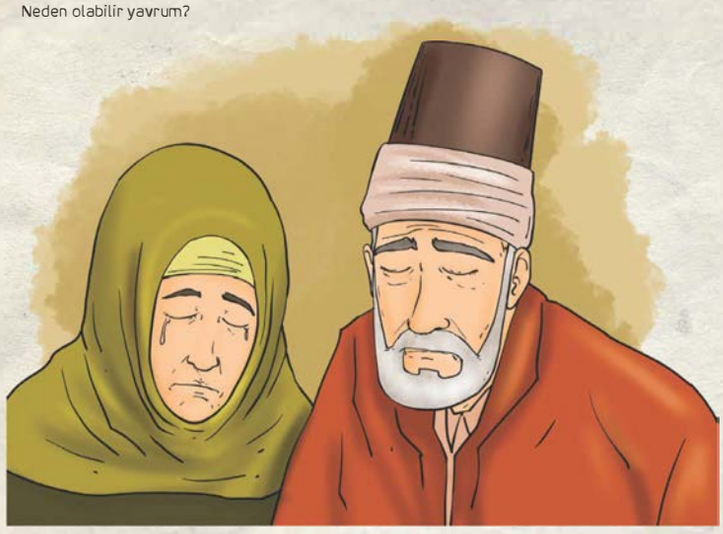

1. Gülnihal neden ağlamaktadır?
   Gülnihal, çocuğu öldüğü için ağlamaktadır.
2. Gülnihal'in içinde bulunduğu psikolojik durum hakkında ne düşünüyorsunuz?
   Gülnihal, evladının ölümünü kabul edememekte, psikolojik bunalım yaşamaktadır.
3. Dede Efendi, Gülnihal'e okuduğu şarkıyı kim için yazmıştır? Gülnihal'e bu şarkıyı daha önce neden okumamıştır?
   Dede Efendi, şarkıyı ölen oğlu için yazmıştır ancak eşine duyup daha çok üzülmemesi için daha önce hiç okumamıştır.
4. Dede Efendi, "Canlar ölesi değil." sözüyle neyi anlatmak istemiş olabilir?
   Tasavvuf düşüncesinde, insanın teni yok olur ve çürür ancak canı (ruhu) ölümsüzdür.
5. Sevdiğiniz insanlar için hiç şiir veya şarkı yazdınız mı? Yazarken neler hissettiniz?

Kazanımlar

Yazma

1. Bir konu veya olay hakkında yapılan bir yorumda kendi düşüncelerini ifade edebilir, ana düşünceyi vurgular ve ana düşünceyi uygun örneklerle destekler.
2. Genel ve mesleki konulardaki görüşlerini ayrıntılı, açık ve anlaşılır bir şekilde metinler yazarak ifade eder.
3. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün / biçiminin özelliğine uygun üslup kullanır.
4. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.

Konuşma

1. Genel, eğitsel, mesleki alanlar veya boş zaman etkinlikleri gibi farklı konulardaki konuşmaları kendini kısıtlamaksızın akıcı bir şekilde sürdürür.
2. Toplumsal, mesleki veya akademik alanlarda dili amaca uygun, akıcı, doğru ve etkili bir biçimde kullanır.
3. Karşı tarafın iddialarına ve yorumlarına uygun ve akıcı cevaplar verir.

4. Yazalım.

1. Derse gelmeden önce öğrencilerinize drama, trajedi ve komedi oyunlarından alınmış fotoğraflardan oluşan bir sunu hazırlayınız. Öğrencilerinizin algılama güçlerini ve dikkatlerini geliştirmek amacıyla duyulardan hareketle yazma yöntemini uygulayınız. Bunun için getirdiğiniz görselleri öğrencilerinize gösteriniz. Görseller hakkında öğrencilerinizi konuşturunuz. Hangi tiyatro türünü tercih ettiklerini ve nedenlerini yazmalarını isteyiniz.
2. Görsellerden hareketle öğrencilerinizden drama, trajedi ya da komedi türünde kısa bir oyun metni oluşturmalarını isteyiniz.
3. Yapılan yazma çalışmalarını okutarak öğrencilerin çalışmalarını birbirleriyle paylaşmalarını sağlayınız.

5. Konuşalım.

1. Öğrencilerinizin konuşma yeteneklerini ve yaratıcılıklarını geliştirmek amacıyla yaratıcı konuşma yöntemini kullanınız.
2. Sınıfta bulunan öğrencilerle roller belirleyiniz. "Genç âşık, yalnız adam, şımarık çocuk vs." Bu rolleri bir kutu içine atarak öğrencilerinizin birer tane seçmesini sağlayınız. Öğrencilerinize seçtikleri rollerle ilgili düşünmeleri için fırsat veriniz.
3. Daha sonra bir tiyatroda bu rolü oynayacak olsalar nasıl bir davranış biçimini seçeceklerini sorunuz.
4. Rolünü anlatan öğrencilere diğer öğrencilerin sorular sormasını ve eleştiriler getirmesini sağlayınız.

4. Yazalım.
Benim Tiyatrom

Trajedi

Komedi

Dram

Hangi tiyatro türünü tercih ediyorsunuz? Niçin?

Bir senaryo yazalım.

5. Konuşalım.
Başrol

Bir tiyatro oyuncusu olsaydınız, nasıl bir rolde oynamak isterdiniz?

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.Edebî metinlerde geçen mecazlı ifadeleri anlar.
2. Mecazlı ifadelerin yer aldığı günlük konuşmaları anlar.
3. Belli bir konudaki konuşmayı bütün ayrıntılarıyla anlar ve özetler.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

C. KARDEŞ KALEMLER

1. Öğrencilerinize "Kardeş Kalemler" ifadesinin ne anlama geldiğini sorunuz ve konuya giriş yapınız.

1. Dinleyelim, cevaplayalım.

1. Metni empatik dinleme yöntemiyle öğrencilerinize dinletiniz. Metinde hayatı anlatılan çocuğun yerine kendilerini koymalarını isteyiniz. Metinden sonra "Siz romandaki çocuğun yerinde olsaydınız neler hissederdiniz?" Sorusunu öğrencilerinize yönelterek konuşma etkinliği yaptırınız.
2. "Romanın sonu sizce nasıl bitmiş olabilir?" Sorusuna yönelik bir yazma çalışması yaptırınız. En güzel çalışmayı ödüllendiriniz.
3. Metni dinlettikten sonra metinle ilgili soruları cevaplamalarını isteyiniz. Yapılan hataları düzeltiniz.

C) KARDEŞ KALEMLER

1. Dinleyelim, cevaplayalım.

Beyaz Gemi

1. Romanın konusu nedir?

- Roman, anne ve babası tarafından terk edilen bir çocuğun hayatını konu edinmektedir.
- B) Roman, bir geminin yıllar süren seyahatini ele almaktadır.
- C) Eserde eski Türklerin yaşayış şekilleri, gelenek ve görenekleri ele alınmaktadır.
- D) Eser mutlu aile bireylerinin hayatını konu edinmektedir.

2. Çocuğun içinde bulunduğu ruh hâlini aşağıdaki ifadelerden hangisi en iyi açıklamaktadır?

- A) Çocuk hayalinde oluşturduğu bir dünyada yaşamakta gerçek hayatı kabul etmemektedir.
- Çocuk, anne ve babasına büyük bir özlem duymakta, babasına kavuşmanın hayalini kurmaktadır.
- B) Çocuk, kaptan olma hayaliyle yaşamakta ve bunun için var gücüyle çalışmaktadır.
- D) Çocuk, Boynuzlu Maral Ana masalındaki karakterin yerine geçmek istemektedir.

3. Çocuk babasına hangi yolla kavuşacağına inanmaktadır?

- A) Boynuzlu Maral Ana'nın kendisini sırtına bindirerek babasına götüreceğine
- B) Dedesiyle bir gemi yolculuğuna çıkarak babasının yanına gideceğine
- C) Babasının uzun bir seyahatten sonra kendisine çeşitli hediyeler alarak geleceğine
- Çocuk, bir gün balık olup babasının yaşadığını düşündüğü beyaz gemiye yüzerek gideceğine ve babasına kavuşacağına

4. Yazarın çocuğa bir isim vermeyip onu çocuk şeklinde anlatmasının özel bir sebebi olabilir mi? Niçin?

.....

5. Roman sizce nasıl bitmiş olabilir?

.....

Kazanımlar

Okuma

1. Farklı türlerdeki edebî metinlerin ana konusunu / temasını anlar.
2. Edebi metinlerde geçen mecazlı ifadeleri anlar.
3. Metin yazarının / anlatıcısının bakış açısını belirler.

2. Okuyalım, cevaplayalım.

1. Derse ön hazırlık olarak Cengiz Aytmatov'un hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi edininiz. Bu bilgilerden önemli gördüklerinizi derste öğrencilerinizle paylaşınız.
2. Öğrencilerin akıcı okumalarını ve metnin edebî dilini daha rahat anlamalarını sağlamak amacıyla sessiz okuma yöntemini kullanınız. Onlara örnek teşkil etmesi bakımından metni siz de sessiz okuma yöntemiyle okuyunuz. Metni okuttuktan sonra metinle ilgili soruları öğrencilerinize sorarak cevaplamalarını sağlayınız.
3. Daha sonra cevaplarını okutarak arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayınız.

2. Okuyalım, cevaplayalım.
Bozkırın Romancısı Cengiz Aytmatov

Eserlerini, Kırgızca ve Rusça olarak kaleme alan Aytmatov, eserlerinin çoğunda tema olarak aşk, dostluk, savaş, döneminin acıları ve kahramanlıkları ile Kırgız kültürünü seçmiştir. Aytmatov, halkların kültürel zenginliğini eserlerine yansıtmış, yaşadığı coğrafyanın insanının tarih içinde kazandığı değerleri, acılarını, kahramanlıklarını tecrübelerini yazıya döküp ölümsüzleştirmiş, eserlerinde kendi ifadesi ile "tipik insan"ı ortaya koymaya çalışmış bir yazardır. Eserleri Türkçenin yanı sıra 150'den fazla dile tercüme edilerek milyonlarca baskıya ulaşmıştır.

Cengiz Aytmatov, Kırgız edebiyatının yankı uyandırmış bir kalemidir. Eserlerinde özellikle Kırgız kültürünü, üzerinde yaşadığı coğrafyayı, tanık olduğu savaşları, aşkları, ayrılıkları, özlemleri ve tüm renkleriyle yaşamı anlatmıştır. Aytmatov, dünya edebiyatında kendi mensubu olduğu Kırgız kültürünü sanatına yansıtmış ve kendine has üslubuyla ölümsüz eserler ortaya koymuştur.

Cengiz Aytmatov, 12 Aralık 1928 tarihinde Kuzeybatı Kırgızistan'da Şeker adlı bir köyde doğmuştur. Cengiz Aytmatov ilkokula kendi köyünde gitmiş, çocukken babaannesi Ayıkman Hanım, torunu Aytmatov'un ruhunu ninniler, masallar, efsanelerle beslemiştir. 1946 yılında Kazakistan'ın Cambul şehrinde Veteriner Teknik Okuluna gitmiştir. Bu okul bitince, 1948'de Kırgızistan Tarım Enstitüsüne devam etmiş ve 1953'te buradan veteriner olarak mezun olmuştur.

Aytmatov'un ilk eseri, 1952 yılında Pravda Gazetesi'nde yayınlanan "Gazeteci Cyuda"dır. Bu hikâyeyi, 1957 yılında yayımlanan "Yüz Yüze" takip etmiştir. 1956-58 yılları arasında Moskova'da Gorki Edebiyat Enstitüsüne devam eden yazarın "Cemile" adlı hikâyesi 1958 yılında Novy Mir (Yeni Dünya) dergisinde yayımlanmış ve bu eseri büyük ilgi görmüştür. Aytmatov şöhreti, bu eserinin Fransız şair Louis Aragon tarafından Fransızcaya tercüme edilmesi ve Avrupa'da yayımlanması ile yakalamıştır. Aragon

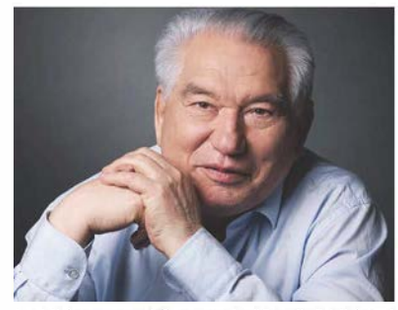

bu hikâyeye yazdığı önsözde "Cemile" hikâyesi için "Dünyanın En Güzel Aşk Hikâyesi" ifadesini kullanmıştır. Aytmatov, Cemile'nin yayımlandığı 1958 yılında Moskova Üniversitesi Edebiyat Fakültesine girmiştir.

Sonraki yıllarda Rus yazarları arasında yerini pekiştirmiş, Literaturnyi Kırgızistan dergisi editörlüğünü, Pravda'nın Orta Asya muhabirliğini yapmıştır. Aytmatov 1963 yılında, İlk Öğretmen, Deve Gözü, Cemile ve Selvi Boylum Al Yazmalım adlı hikâyelerinden oluşan "Steplerden ve Dağlardan Hikâyeler" adlı kitabıyla Lenin Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. 1959-67 yılları arasında Novy Mir'in editörlüğünü yapmış, 1968'de Büyük Sovyet Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. Aynı yıl Kırgızistan millî yazarı seçilmiştir. Cengiz Aytmatov'un edebî seyri bu yıllarda hikâyecilikten roman yazarlığına doğru kaymış, ilk romanı olan "Toprak Ana" 1963'te neşredilmiştir. Yine aynı yıl yayımlandığında büyük heyecan uyandıran "Elveda Gülsarı"yı kaleme alan Aytmatov, daha sonraki yıllarda çeşitli yayın organlarında hikâyelerini yayımlatmaya devam etmiştir. 1964'te yayımlanan "Kızıl Elma" ve 1969'da yayımlanan "Oğulla Buluşma" hikâyelerinden sonra, yazar 1970'te edebiyat âleminde yankı bulan "Beyaz Gemi" romanını yayımlamıştır. Daha sonra 1972'de "Asker Çocuğu" hikâyesini, 1975'te Kazak yazar Kaltay Muhammedcanov'la birlikte "Fuji-Yama" adlı tiyatro eserini, 1976'da "Sultanmurat", 1977'de "Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek" hikâyelerini neşretmiştir.

1980 yılında kaleme aldığı "Gün Uzar Yüzyıl Olur" romanı yazarın edebiyat hayatında izlediği yol bakımından önemlidir. Aytmatov, 1986 yılında neşredilen "Dişi Kurdun Rüyaları" isimli romanıyla, yazarlık seyrini mahallî olandan evrensel olana taşımıştır. Aytmatov 1990'da yayımlanan "Beyaz Yağmur" ve "Yıldırım Sesli Manasçı" hikâyelerinden sonra, aynı yıl "Cengiz Han'a Küsen Bulut'u" yayımlamıştır. Aytmatov, başarılı bir edebiyatçı olması dolayısıyla devletten itibar görmüş, devletin çeşitli birimlerinde görev almıştır. 1983 yılında Büyük Sovyet Edebiyat Ödülü'nü ikinci kez kazanmıştır. Gorbaçov döneminde Sovyet Parlamentosu Kültür ve Ulusal Diller Komitesi Başkanlığı ve Sovyet Yazarlar Birliği Sekreterliği görevlerinde bulunmuştur. Sovyetler birliği dağılmadan önce Gorbaçov'un beş danışmanından biri olmuştur. Diplomat Cengiz Aytmatov; edebî çalışmalarına ek olarak, 15 yıl Avrupa'da SSCB ve bilahare Kırgızistan'ın büyükelçiliğini yapmıştır. Avrupa Birliği, NATO, UNESCO ve Benelüks ülkelerinde görev yapmıştır. Aytmatov, "Gün Olur Asra Bedel" romanının film çekimleri için gittiği Rusya-Kazan'da rahatsızlanarak böbrek yetmezliği teşhisiyle tedavi için Almanya'ya getirilmiştir. Burada komaya girmiş, 9 Haziran 2008 tarihinde vefat etmiştir.

www.edebi.net/index.php/kardes-edebiyatlar/k-rg-z-edebiyat/15-cengiz-aytmatov-un-hayat-ve-eserleri

(Düzenlenmiştir.)

1. Cengiz Aytmatov eserlerinde hangi konuları ele almıştır?
Cengiz Aytmatov eserlerinin çoğunda tema olarak aşk, dostluk, savaş, döneminin acıları ve kahramanlıkları ile Kırgız kültürünü seçmiştir.
2. Cengiz Aytmatov'un eserlerinin birçok dile çevrilmesinin nedeni sizce ne olabilir?
Cengiz Aytmatov'un eserleri büyük bir beğeni topladığı için birçok dile çevrilmiştir.
3. Yazarın Cemile isimli eseri edebiyat dünyasında nasıl karşılanmıştır?
Aytmatov'un bu eseri edebiyat dünyasında büyük ilgi görmüştür. Aytmatov şöhreti, bu eserinin Fransız şair Louis Aragon tarafından Fransızcaya tercüme edilmesi ve Avrupa'da yayımlanması ile yakalamıştır. Aragon bu hikâyeye yazdığı önsözde Cemile hikâyesi için "dünyanın en güzel aşk hikâyesi" ifadesini kullanmıştır.
4. Cengiz Aytmatov'un devlet tarafından önemli görevlere getirilmesinin sebebi nedir?
Aytmatov, başarılı bir edebiyatçı olması dolayısıyla devletten itibar görmüş, devletin çeşitli birimlerinde görev almıştır.

3. İşaretleyelim.

Cengiz Aytmatov'un	VAR	YOK
1. Doğduğu köy	●	
2. Eşinin mesleği		●
3. Çocuklarıyla ilgili bilgiler		●
4. Eserlerinde ele aldığı temalar	●	
5. Okuduğu okullar	●	
6. Hobileri, ilgi alanları		●
7. Aldığı ödüller	●	
8. Siyasi görevleri	●	
9. Beğendiği yazarlar		●
10. Etkilendiği olaylar		●

4. Konuşalım.
Aşk Hikâyesi

Sizce dünyanın en güzel aşk hikâyesi / romanı hangisidir? Niçin?

3. İşaretleyelim.

1. Öğrencilerinize metinde Cengiz Aytmatov ile ilgili hangi bilgilerin bulunduğunu sorarak etkinliği yapmalarını isteyiniz.
2. Etkinliği yaptırarak hataları düzeltiniz.

4. Konuşalım.

1. Derse ön hazırlık olarak Türk ve dünya edebiyatından konusu aşk olan eserlerden oluşan bir sunu hazırlayınız. Derste bu eserlerden öğrencilerinize kısaca bahsedip hangilerini okuduklarını sorarak bir sohbet ortamı oluşturunuz.
2. Daha sonra öğrencilerinize "Sizce dünyanın en güzel aşk hikâyesi / romanı hangisidir? Neden?" sorusunu sorarak söyledikleri eserleri tahtaya yazınız. Sonra öğrencileri, seçtikleri eser hakkında konuşmalarını sağlayınız.
3. Öğrencilerinizi aşağıdaki sorularla yönlendiriniz.

- "Eserde seni en çok etkileyen olay neydi?, Karakterlerin özellikleri nelerdi?, Eser nasıl bitti?"

Kazanımlar

Konuşma

1. Uzun ve zor metinleri kendi cümleleriyle özetler.
2. Kişisel veya mesleki ilgi alanlarına ilişkin bir konuda ayrıntılı bir sunum yapar.
3. Dinleyicilerden gelen sorulara / yorumlara metinden bağımsız olarak anında karşılık verir.

Yazma

1. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.
2. Karmaşık bir konuyu -ana hatlarını çizip önemli noktalarına da değinerek- açık ve iyi geliştirilmiş bir kompozisyon veya rapor hâlinde sunar.
3. Okuyucu kitlesine uygun üslup kullanır; anlaşılır, ayrıntılı, iyi yapılandırılmış metinler yazar.

5. Yazalım.

1. Derse ön hazırlık olarak okuduğunuz bir kitabı etkinlikte yer alan ölçütlere göre değerlendiriniz. Derste etkinliğe geçmeden önce öğrencilerinize hazırladığınız eser incelemesini sununuz.
2. Öğrencilerinizden de okudukları bir kitabı etkinlikte yer alan ölçütlere göre değerlendirmelerini isteyiniz. Bu etkinlikte öğrencilerinizin eleştirel yazma yöntemini kullanmalarını sağlayınız. Bu yöntemde amaç öğrencilerin olay ve durumlara tarafsız bakma, yorum yapma, fikir ve çözüm üretme becerilerini geliştirmektir. Bu nedenle öğrencilerinizin eserleri incelerken bu hususlara dikkat etmeleri gerektiğini ifade ediniz.
3. Yazı çalışmalarını okutarak yapılan çalışmaları birlikte değerlendiriniz.

6. İnceleyelim.

1. Derse ön hazırlık olarak öğrencilerinize anlatım teknikleri ile ilgili sorulardan oluşan bir sunu hazırlayınız.
2. Etkinlikte yer alan bilgilerden yararlanarak öğrencilerinize anlatım teknikleri ile ilgili püf noktalarını anlatınız.
3. Daha sonra hazırladığınız soru örneklerinden hareketle konunun pekişmesini sağlayınız.

5. Yazalım.
En İyi Roman

Çok sevdiğiniz bir roman ya da hikâyeyi tahlil edin.

Eserin adı:

Eserdeki olay:

Eserin konusu:

Eserdeki zaman:

Eserdeki mekân:

Eserin dil ve üslubu:

Değerlendirme:

6. İnceleyelim.
Anlatım Teknikleri

Anlatım tekniği, yazarın, düşüncelerini ortaya koyma biçimidir. Yazının amacıyla anlatım tekniği arasında açık bir ilgi vardır. Yazıda okura bir izlenim kazandırma, okuru bir olay içinde yaşatma, okura bir şeyler öğretme, okurun düşünce ve kanılarını değiştirme amaçlarına bağlı olarak dört anlatım tekniği ortaya çıkmıştır:

Betimleme (Tasvir etme)
Öyküleme (Hikâye etme)
Açıklama
Tartışma

Betimleme (Tasvir etme)

*Varlıkların niteleyici özellikleriyle anlatıldığı yazılardır.
*Sözcüklerle resim yapmaktır.
*Durağanlık söz konusudur.
*Paragrafı okuduğumuzda gözümüzde bir tablo canlanır.
*Varlıkların dış görünüşleri de iç dünyalarına ait özellikleri de anlatılabilir.
*Nesnel ya da öznel olabilir.

Örnek :
(I) Köyümüze uzun bir süreden sonra ilk kez gidiyordum. (II) Yemyeşil yamaçlardan, tepelerden geçiyorduk. (III) Şırıl şırıl akan derecikleri aşa aşa köyümüze varmıştık. (IV) Çevrede irili ufaklı birkaç ev ve köy meydanında beyaz küçük bir cami vardı.
Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde betimlemeye yer verilmemiştir?
A) I B) II. C) III. D) IV.
Çözüm:
Parçanın II. cümlesinde "Yemyeşil yamaçlardan, tepelerden", III. cümlesinde "Şırıl şırıl akan derecikler", IV. cümlesinde "Çevrede irili ufaklı birkaç ev ve köy meydanında beyaz küçük bir cami" sözleriyle betimlemeye yer verilmiştir I. cümlede ise betimleme söz konusu değildir.
Cevap A

Öyküleme (Hikâye etme)

*Bir olayın anlatıldığı yazılardır.
*Yer, zaman ve kişiye bağlı olarak olay anlatılır.
*Hareketlilik söz konusudur.
*Genellikle geçmiş zaman kullanılır.
*Paragrafı okuduğumuzda bir film seyretmiş gibi oluruz.

Örnek :

Sabah erkenden kalktı. Çok heyecanlıydı. Çünkü yeni işine başlayacaktı. Üstünü telaşla giyindi. Alelacele kahvaltı yaptı. Sonra yola koyuldu, Sokaklar, işe yetişmek için koşuşanlarla doluydu. Durakta beklemeye başladı. On dakika sonra gideceği hattın otobüsü geldi. Otobüse hızlı adımlarla bindi. Yolculuk yarım saat sürdü. Nihayet iş yerine varmıştı. Kapıdan tebessüm ederek girdi. İçinde bir his vardı. Her şey güzel olacaktı.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine başvurulmuştur?

A) Açıklama B) Öyküleme C) Tartışma D) Tanımlama

Çözüm:

Parçada kullanılan anlatım tekniği öykülemedir. Öyküleme anlatım tekniğine uygun olarak bir olay kişi ve zaman unsurları gözetilerek anlatılmıştır.

Cevap B

Açıklama

*Bilgilendirmek ve öğretmek amacıyla yazılan yazılardır.
*Genellikle eğitici ve öğretici yazılarda kullanılır.
*Yorum içeren ifadelere pek yer verilmez.
*Sade bir dil kullanılır.

Örnek:

İsraf, ürün ve kaynakları gereksiz ve ölçüsüzce harcamaktır. Bugün sınırsız harcama ve tüketim çılgınlığı, israfın hat safhaya varmasına, sebep olmuştur. Boşa geçen zamanlardan, gereksiz yere yanan ışıklara, lüzumsuz çalışan âletlerden, çöpe giden ekmeklere, fazladan alınan eşyalardan çizilip atılan kâğıtlara kadar israfa yönelik onlarca davranış, israf ve tüketimin hat safhada olduğunun bir göstergesidir.

Bu parçanın anlatımında, aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmıştır?

A) Öyküleme B) Betimleme C) Tartışma D) Açıklama

Çözüm:

Parça bilgilendirmek ve öğretmek amacıyla yazılmış bir metindir. Sade ve açıklayıcı bir dil kullanılmıştır. Bu nedenle doğru cevap açıklayıcı anlatım olmalıdır.

Cevap E

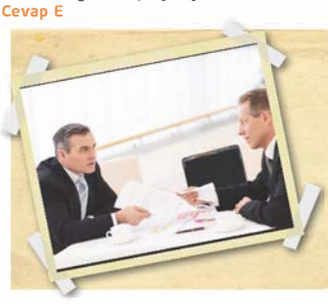

Tartışma

*Bir düşüncenin yanlışlığını göstermek amacıyla yazılan yazılardır.
*Yanlış olan düşünce, eksik ve kusurlu yönleri ortaya konularak çürütülür.
*Doğru olan düşünce kanıtlanmaya çalışılır.
*Söyleşi havası hâkimdir.

Örnek:

Edebî eser toplum tarafından anlaşılmak zorunda değil şeklinde yanlış bir düşünce var. Toplum tarafından okunmayan, okunsa bile anlaşılmayan bir eser ne için yazılır anlamıyorum. Eserin konusu ve dili ile topluma ulaşmalı zihinlerde ve gönüllerde yankı bulmalıdır. Bu yankıyı yakalamayan eserlerin boş kağıtlardan hiç farkı yoktur.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

A) Betimleme B) Tanımlama C) Öyküleme D) Tartışma

Çözüm:

Parçada edebi eserin toplum tarafından anlaşılıp anlaşılmaması tartışma tekniğiyle ortaya konmuştur. Sonuç olarak sanat eserinin topluma hitap etmesi gerektiği düşüncesine ulaşılmıştır.

Cevap D

Serbest Okuma

Türküler Dolusu

(...)
Şairim
Zifiri karanlıkta gelse şiirin hası
Ayak seslerinden tanırım
Ne zaman bir köy türküsü duysam
Şairliğimden utanırım
Şairim
Şiirin gerçeğini köy türkülerimizde bulmuşum
Türkülerle yunmuş yıkanmış dilim
Onlarla ağlamış, onlarla gülmüşüm
Hey hey, yine de hey hey
Salınsın türküler bir uçtan bir uca
Evelallah hepsinde varım
Onlar kadar sahici
Onlar kadar gerçek
İnsancasına, erkekçesine
´Bana bir bardak su´ dercesine
Bir türkü söylemeden gidersem yanarım.
Ah bu türküler
Türkülerimiz
Ana sütü gibi candan
Ana sütü gibi temiz
Türkülerde tüter dağ dağ, yayla yayla
Köyümüz, köylümüz, memleketimiz.
Ah bu türküler,
Köy türküleri
Dilimizin tuzu biberi

Memleket ahvalini onlardan sor
Kitaplarda değil, türkülerde ara Yemen´i
Öleni, kalanı, gidip gelmeyeni...
Ben türkülerden aldım haberi.
Ah bu türküler, köy türküleri
Mis gibi insan kokar, mis gibi toprak
Hilesiz hurdasız, çırılçıplak
Dişisi dişi, erkeği erkek
Kaşı kaş, gözü göz, yarası yara
Bıçağı bıçak.
Ah bu türküler köy türküleri
Karanlık kuyularda açılmış çiçekler gibi
Kiminin reyhasından geçilmez
Kimi zehir, kimi zemberek gibi.
Ah bu türküler, köy türküleri
Olgun bir karpuz gibi yarılır içim
Kan damlar ucundan, mürekkep değil
işte söz, işte ses, işte biçim:
´Uzun kavak gıcım gıcım gıcılar´
iliklerine kadar işlemiş sızı
Artık iflah olmaz kavak ağacı
Bu türkünün yüreğinde sancı var.
Ah bu türküler, köy türküleri
Ne düzeni belli, ne yazanı
Altlarında imza yok ama
İçlerinde yürek var
Cennet misali sevişen
Cehennemler gibi dövüşen
Bir çocuk gibi gülüp
Mağaralar gibi inleyen
Nasıl unutur nasıl
Ömründe bir kez olsun
Halk türküsü dinleyen...

Bedri Rahmi EYUBOĞLU

Değerlendirme

1. Üniteyi bitirdikten sonra aşağıdaki değerlendirme sorularını öğrencilerinize ödev olarak veriniz veya sınıfta yapınız.
2. Öğrencileriniz soruları cevapladıktan sonra sınıfta birlikte çözünüz ve yanlış yapan öğrencileri bilgilendiriniz.
3. Öğretiminde eksiklik gördüğünüz konularla ilgili ek çalışmalar yaparak sınıfınız hazır olduğunda bir sonraki üniteye geçiniz.

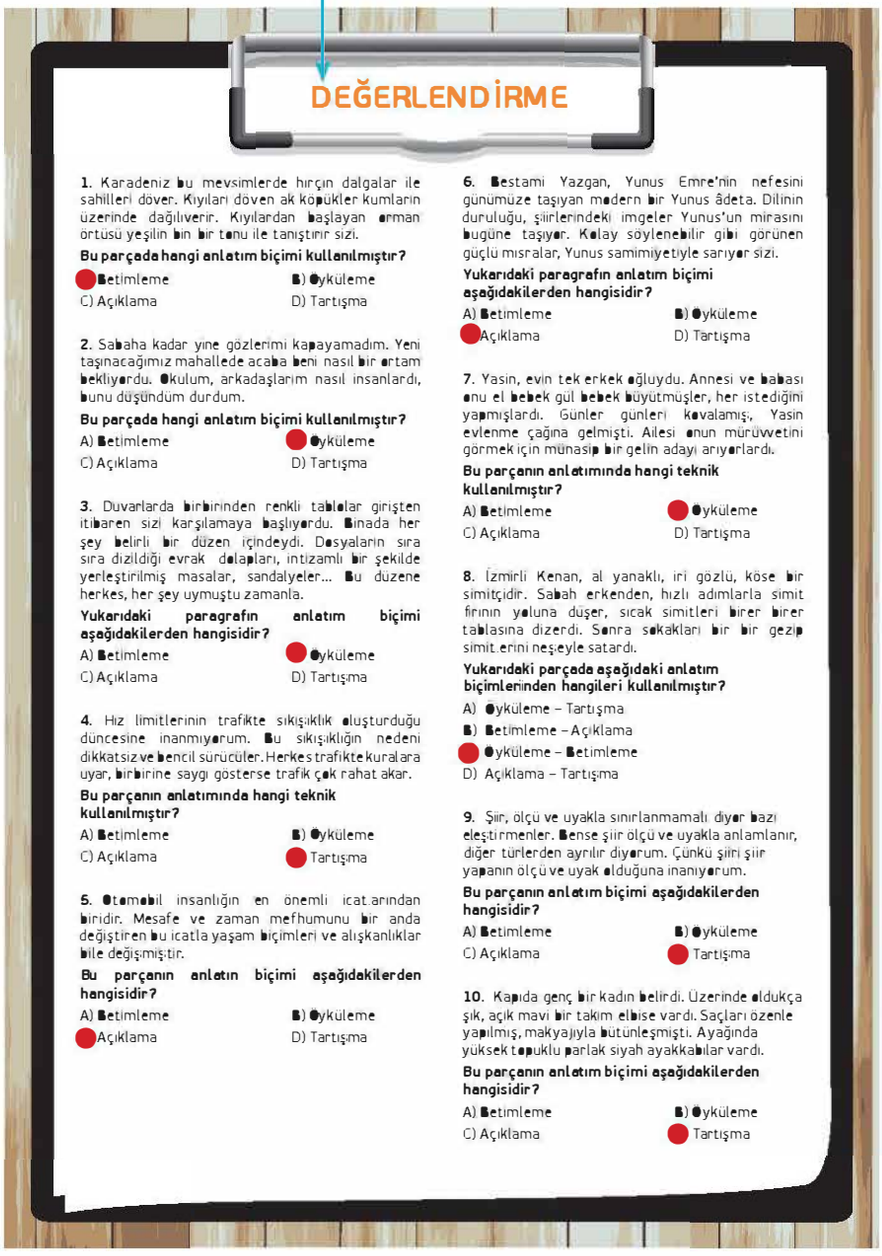

DEĞERLENDİRME

1. Karadeniz bu mevsimlerde hırçın dalgalar ile sahilleri döver. Kıyıları döven ak köpükler kumların üzerinde dağılıverir. Kıyılardan başlayan orman örtüsü yeşilin bin bir tonu ile tanıştırır sizi.

Bu parçada hangi anlatım biçimi kullanılmıştır?

A) Betimleme B) Öyküleme
C) Açıklama D) Tartışma

2. Sabaha kadar yine gözlerimi kapayamadım. Yeni taşınacağımız mahallede acaba beni nasıl bir ortam bekliyordu. Okulum, arkadaşlarım nasıl insanlardı, bunu düşündüm durdum.

Bu parçada hangi anlatım biçimi kullanılmıştır?

A) Betimleme B) Öyküleme
C) Açıklama D) Tartışma

3. Duvarlarda birbirinden renkli tablolar girişten itibaren sizi karşılamaya başlıyordu. Binada her şey belirli bir düzen içindeydi. Dosyaların sıra sıra dizildiği evrak dolapları, intizamlı bir şekilde yerleştirilmiş masalar, sandalyeler... Bu düzene herkes, her şey uymuştu zamanla.

Yukarıdaki paragrafın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Betimleme B) Öyküleme
C) Açıklama D) Tartışma

4. Hız limitlerinin trafikte sıkışıklık oluşturduğu düncesine inanmıyorum. Bu sıkışıklığın nedeni dikkatsiz ve bencil sürücüler. Herkes trafikte kurallara uyar, birbirine saygı gösterse trafik çok rahat akar.

Bu parçanın anlatımında hangi teknik kullanılmıştır?

A) Betimleme B) Öyküleme
C) Açıklama Tartışma

5. Otomobil insanlığın en önemli icatlarından biridir. Mesafe ve zaman mefhumunu bir anda değiştiren bu icatla yaşam biçimleri ve alışkanlıklar bile değişmiştir.

Bu parçanın anlatın biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Betimleme B) Öyküleme
Açıklama D) Tartışma

6. Bestami Yazgan, Yunus Emre'nin nefesini günümüze taşıyan modern bir Yunus âdeta. Dilinin duruluğu, şiirlerindeki imgeler Yunus'un mirasını bugüne taşıyor. Kolay söylenebilir gibi görünen güçlü mısralar, Yunus samimiyetiyle sarıyor sizi.

Yukarıdaki paragrafın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Betimleme B) Öyküleme
Açıklama D) Tartışma

7. Yasin, evin tek erkek oğluydu. Annesi ve babası onu el bebek gül bebek büyütmüşler, her istediğini yapmışlardı. Günler günleri kovalamış, Yasin evlenme çağına gelmişti. Ailesi onun mürüvvetini görmek için münasip bir gelin adayı arıyorlardı.

Bu parçanın anlatımında hangi teknik kullanılmıştır?

A) Betimleme Öyküleme
C) Açıklama D) Tartışma

8. İzmirli Kenan, al yanaklı, iri gözlü, köse bir simitçidir. Sabah erkenden, hızlı adımlarla simit fırının yoluna düşer, sıcak simitleri birer birer tablasına dizerdi. Sonra sokakları bir bir gezip simitlerini neşeyle satardı.

Yukarıdaki parçada aşağıdaki anlatım biçimlerinden hangileri kullanılmıştır?

A) Öyküleme – Tartışma
B) Betimleme – Açıklama
Öyküleme – Betimleme
D) Açıklama – Tartışma

9. Şiir, ölçü ve uyakla sınırlanmamalı diyor bazı eleştirmenler. Bense şiir ölçü ve uyakla anlamlanır, diğer türlerden ayrılır diyorum. Çünkü şiiri şiir yapanın ölçü ve uyak olduğuna inanıyorum.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Betimleme B) Öyküleme
C) Açıklama Tartışma

10. Kapıda genç bir kadın belirdi. Üzerinde oldukça şık, açık mavi bir takım elbise vardı. Saçları özenle yapılmış, makyajıyla bütünleşmişti. Ayağında yüksek topuklu parlak siyah ayakkabılar vardı.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Betimleme B) Öyküleme
C) Açıklama Tartışma

Kendimi Değerlendiriyorum.

1. Bu bölümde;
2. Öğrencilerinizden değerlendirme cümlelerini sözlük yardımıyla anlamaya çalışmalarını isteyiniz. Zorlandıkları yeterlikle ilgili ek çalışma ve ödev istemelerini söyleyiniz. Öğrencilerin kişisel farklılıklarına göre ayrı ayrı ödevler vermeniz gerekir. Verdiğiniz her ödevi de mutlaka kontrol edip öğrenciye dönüş vermelisiniz.

DİNLEME METİNLERİ

A. BİR ROMAN OKUDUM HAYATIM DEĞİŞTİ

1. Emine Işınsu ile Edebiyat Üzerine Bir Söyleşi

Emine Işınsu, edebiyat çevrelerinin tanıdığı bir isim... Türk edebiyatının yaşayan önemli romancılarından biri... Yıllar yılı romanlarında insanımızın ruh dünyasını anlattı. "Kaf Dağı'nın Ardında", "Cumhuriyet Türküsü", "Dost Diye Diye", "Nisan Yağmuru" ve "Havva" son yıllarda kaleme aldığı roman ve deneme kitapları. Yazarın en son yayınlanan "Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri" isimli romanı, Yunus Emre'yi anlatıyor. Tasavvufun inceliklerini, derinliklerini ve güzelliklerini dile getiriyor romancımız bu eserinde. Emine Işınsu ile son romanı, Yunus Emre ve edebiyat dünyamız üzerine konuştuk.

YARDIM: "Yunus'un romanını yazmak için kırk yıl bekledim" diyorsunuz. 40 yaşlarındayken yazmayı tasarladığınız eseri 20 yıl gecikmeyle gün ışığına çıkardınız. Yunus gibi 40 yıllık bir çileden geçmek mi gerekiyordu? Bu eseri ortaya çıkaran ruh dünyasından bahseder misiniz?

IŞINSU: Bir Yunus romanı yazmak için çok uğraştım. Ama olmadı. Bir türlü o ruh dünyasına giremedim. Başka konuları ele alan birçok roman yazdım. Aradan yıllar geçti. Derken bir gün, bir arkadaşla sohbet ederken; içimden geldi, dudaklarım söyledi: "Artık Yunus'u yazacağım" dedim. Dudaklarımdan çıkanı kulağım işitince, birden yüreğimde derin bir sorumluluk ve büyük bir ağırlık hissettim. Fakat aynı zamanda haz içinde, kararlı, sabırlı ve neşeliydim. Yunus romanını işte bu ruh hâliyle yazdım.

YARDIM: Yunus sevgisinin henüz çocukken yüreğinizde yeşermeye başladığını söylüyorsunuz. Bugün aramızda bulunmayan ve ebediyete göçen anneniz Halide Nusret Zorlutuna'nın evde okuduğu şiirler arasında Yunus'unkini çok sevmişsiniz. Milletimizin Yunus'a gösterdiği bu büyük ortak sevginin temelinde ne yatıyor?

IŞINSU: Yunus'un halkın dili ile söyleyip, okuyucuya gönül gözünden süzülen bir aşk şarkısı söylemesinden kaynaklanıyor sanıyorum. Milletimizin asırlardır Yunus'a gösterdiği ortak sevginin temelinde; onun Allah'a, insana, tabiata gösterdiği, son derece samimi, dürüst, pırıl pırıl, şeffaf, tükenmeyen bir pınar gibi hayat kaynağı olan bir aşk terennümü var. Bu aşkı, analarımızın diliyle ifade ediyor.

YARDIM: Yunus Emre'yi büyük bir başarıyla anlatıyorsunuz son eserinizde. Portresini "Beşerî" yönüyle ve "insanî" vasıflarıyla çiziyorsunuz. Yunus'u "melekvârî" tahtından alıp meziyetleri ve zaaflarıyla bir insan sandalyesine oturtuyorsunuz adeta. Bundan kastınız ne idi?

IŞINSU: Evet, okuyucuya bu aşk adamı, bu en içten şiirleri söyleyen, bu dürüst, bu zarif, ince, yüksek ahlaklı kişi tıpkı sizin gibi, benim gibi bir insandı, o hâlde onun meziyetleri bizlere de yansıyabilir, demek istedim. İçinde bulunduğumuz zamanın kargaşasında tasavvuf niçin yaşanabilir olmasın? Böyle bir isteğin doğması için bir Yunus'un, Yunuslarımızın ulaşılmaz yerlerde değil, şu dünya şartlarında meziyetleri ve zaaflarıyla insan olarak yaşadıklarını hatırlamalıyız. O nedenle ben Yunus'u daha çok insani yönüyle ele aldım.

YARDIM: Sizce yazarın sorumluluğu ve görevi nedir, ne olmalıdır?

IŞINSU: Bence bir yazarın sorumluluğu; ait olduğu milletin, millî ve aynı zamanda evrensel değerler açısından, bir, bir kaç adım ileri gitmesini sağlaması, o milllete ayna tutup, ona kendisini ve insanı buldurmaya çalışmasıdır. Her güzel şeyin yolu, gönülden geçiyor ve şuurla buluşuyor sanıyorum. Bir yazarın görevi bu yoldan öte ne olabilir ki...

YARDIM: Uzun bir koşunun içindesiniz. 1966'da ilk romanınız yayınlandı. Yazı faaliyetinizin daha öncesi de var. Sizin roman vadisindeki şaheserinizi "Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri" ile gün ışığına çıkardığınıza inanıyoruz. Siz de aynı kanaatte misiniz?

IŞINSU: İltifat ediyorsunuz efendim, teşekkür ederim. Ben en çok "Çiçekler Büyür" isimli romanımı severdim. Fakat Yunus'a duyduğum derin sevgiden ötürü, "Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri"yi de seviyor hem de hissettiklerimi, tam anlamıyla hissettiremedim endişesi taşıyorum.

YARDIM: Türk romanında, kültürümüzde ve fikir dünyamızda iz bırakmış Ahmet Yesevi, Yunus Emre, Mevlana gibi abide şahsiyetlerin, öncü kişilerin yeterince işlendiği söylenebilir mi? Yeni romanlarınızda Yunus'tan sonra başka tasavvuf büyüklerimizi de anlatacak mısınız?

IŞINSU: Onlar için ne yapsak az olur, kifayetsiz olur. Bu açıdan bakınca yeterince işlenmediği kanaatindeyim. Bence sadece Türkiye'de değil, bizimle beraber diğer ülkelerden de ilim adamlarının, romancıların, yayıncıların, filmcilerin bu "abide şahsiyetleri" araştırmaları, kendi gönül süzgeçlerinden geçirerek bütün dünyaya anlatmalarını isterim.

YARDIM: Emine Hanım vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.

IŞINSU: Ben teşekkür ederim efendim.

Mehmet Nuri Yardım (Romancılar Konuşuyor, Nesil Yayınları –Düzenlenmiştir.)

B. HAYAT BİR TİYATRO SAHNESİ
Turan Oflazoğlu ile Tarihî Bir Gün

Oyun yazarı, şair, eleştirmen ve çevirmen Oflazoğlu 1932'de Adana'da dünyaya geldi. 1945 yılında II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden önce, ailesiyle İstanbul'a geldi. Kumkapı (Gedipaşa) Ortaokulunu, Vefa Lisesini bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine girdi. Bir yıl sonra Edebiyat Fakültesine geçiş yaptı. Felsefe ve İngiliz Edebiyatı bölümlerini bitirdi. Askerlik görevini Genelkurmay Başkanının özel çevirmeni olarak yaptı. 1963 yılında Fullbright bursu kazanarak tiyatro eğitimi için, ABD'nin Washington Üniversitesine (Seattle) gitti. Daha önce Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinde tiyatro dersleri vermiş olan Grand Redford'un öğrencisi oldu. Kezban adlı ilk oyununu orada yazdı ve oyun ilk kez Seattle'da sahnelendi. 1964 yılında Türkiye'ye döndü ve TRT İstanbul Radyosu tiyatro bölümünde dramaturg olarak çalıştı. Çalışmaları ile bir çok ödül aldı.

Yalnızca ders kitaplarında okuduğumuz ansiklopedilerden öğrendiğimiz tarihî simalar, onun tiyatroları ile hayat buldu ve kişileşti. Padişahlar hanım sultanlar, devlet adamları, yeniçeriler, sipahiler, şehitler, köylüler ve daha birçok karakter tarihin tozlu yapraklarından çıkarak karşımıza geldi. Onun oyunları ile zaman tünelinden geçtik, tarihimizdeki birçok olaya ve olguya, içinden bakabildik. Oflazoğlu, sanatını tiyatronun büyüsü ile buluşturdu ve bize tarihi yaşattı.

Sunucu: Efendim, özellikle tiyatro eserlerinizle tanınıyorsunuz. Osmanlı tarihini tragedya için büyük bir kaynak olarak görüyorsunuz. Ne tür tepkiler alıyorsunuz?

A.Turan Oflazoğlu: Kinderman diye ünlü Avusturyalı bir tiyatro adamı İstanbul'a geldi. O sırada benim IV. Murat oynanıyor Atatürk Kültür Merkezinde. İşte Kinderman'a gösteriyorlar bu oyunu, konuyu anlatıyorlar. Yanına bir çevirmen koyuyorlar. Önemli yerleri tercüme etsin diye. Oyun bittiği zaman Kinderman: "Bu Avusturya'yı büyüleyecek kadar güzel bir oyun." demiş. Bundan daha güzel bir şey olabilir mi? O kadar mutlu olmuştum ki hiç unutamıyorum bunu.

Sunucu: Oyunlarınızdaki tarihî kişiler gece gördükleri düşlerden etkileniyorlar ve bunları yorumlayarak ona göre hareket ediyorlar. Düşlerin insan hayatı üzerindeki etkisi nedir?

A.Turan Oflazoğlu: Düşler derken, korkulu rüyalar, kâbuslar demiyorum. Ben epeydir yazı yazamıyorum. Yazdığım dönemlerde, yazmaya başlamadan önce mutlaka düşler görürdüm. O düşlerde genellikle annem olurdu, ırmak, nehir, deniz filan olurdu. Bu düşlerden birini gördüm mü "Allah'ım geliyor!" derdim, sevinçten dört dönerdim. Bir şey başlar ve dökülürdü ağzımdan. Yürüyüşe çıkardım, yanıma kâğıt kalem alırdım mütemadiyen. Bazen gece üçte dörtte uyanırdım. Bakıyordum, konuşuyorlar kişiler ağzımda. Notlar alırdım. Ondan sonra o notlar birleştirilir bir organizma hâlinde, oyun çıkardı. Epeydir bu olmuyor ne yazık ki. Demin sözünü ettiğim şeyleri yaşarsam yeniden inşallah yazmak isterim.

Sunucu: İnşallah, ben heyecanla, dört gözle bekleyeceğim kendi adıma. Tabii ki Türkiye'de bekleyecek... Bize Amerika'daki hayatınızdan da bahseder misiniz?

A.Turan Oflazoğlu: Askerden terhis olmadan önce Fullbright sınavlarına girdim. Burs sınavını kazandım, Amerika'ya gittim. Oyun yazarlığı derslerini orada aldım, İlk oyunu da orada yazdım. Kezban'ın İngilizcesi ilk defa orada oynandı.

Kezban, benim rahmetli amcalarımdan birinin hanımıydı. Benim babaannem beş çocuk doğurmuş, dördü savaşta, dünya savaşında şehit oluyor, yani bu kadın dört defa künye alıyor. Düşünebiliyor

musunuz, kapı çalınıyor, jandarma gelmiş künye getiriyor. Dört defa... Babam rahmetli, hafız ve hoca olduğu için askere alınmıyor. O zamanlar öyle bir uygulama varmış. Benim "Kezban", "Allah'ın Dediği Olur", "Elif Ana" oradaki yaşantılarım sayesinde ortaya çıkmış eserler.

Sunucu: Yurt dışına nasıl çıktınız?

A.Turan Oflazoğlu: Seattle'da Washington Üniversitesinde Grand Age Redford diye bir adam tiyatro dersleri veriyordu. Benden önce Güngör Dilmen gitmişti ve o hocayı tanımıştı. Güngör Dilmen benim arkadaşımdır ve benim şiirlerimi çok sever hatta bana derdi ki "Senin bu şiirlerin var ya... Sen tiyatro yaz, mutlaka yaz, bizim Shakespeare'imiz, bizim Moliere'imiz sen olacaksın" derdi. Kendisi benden önce meşhur olmuş, düşünün yani, Midas'ın Kulakları'nı yazdı. Hiç unutmam IV. Murat'ı yazdığım zaman, oturduğu evin bahçesinde okudu, hiç gözü sulu birisi olmadığı hâlde gözlerinden yaşlar indi. Ne dedi biliyor musunuz? Tiyatroda benim rakibim olan birisi üstelik "Turan, bu oyun var ya tiyatro tarihinin yüzlerce oyununu silindir gibi ezip geçiyor" dedi. Ondan sonra IV. Murat öyle bir patladı ki... Anlatamam.

Sunucu: Bu ülkenin yetiştirdiği bu çok değerli insanın toplumumuza bir mesaj vermesini istiyorum. Mesajı da tıpkı eserleri gibi geleceğe kalacak bir miras, bir ders niteliğinde. Kendisine nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum.

A.Turan Oflazoğlu: Benim oyunumda şehzade Cem şöyle söyler; "İnsanın gerçek vatanı dili midir ne?" İnsanın gerçek vatanı dilidir. Türkçe giderse, Türk kalır mı? O nedenle Türkçeye sahip çıkmamız gerekiyor.

(Türkiye Dil ve Edebiyat Dergisi 44. Sayı-Düzenlenmiştir.)

C. KARDEŞ KALEMLER
Beyaz Gemi

Çocuk San-Yaş Vadisi'nde dedesi, üvey ninesi, Orozkul, Bekey Hala, Seydahmet, Gülcemal ve köpeği Beltek ile beraber yaşamaktadır. Dedesi Mümin ona bakmaktadır. Çocuğun annesi ve babası ayrılmış o da dedesi Mümin'e bırakılmıştır. Annesiz ve babasız büyüyen çocuğun tek tesellisi ise onu sahiplenen Mümin Dedesinin varlığıdır. Annesi ve babası onu çok küçük yaşlarda terk etmişlerdir. Annesi şehirde kendine yeni bir yaşam kurmuştur. Çocuk babasının beyaz geminin kaptanı olduğuna, bir gün başı insan başı olan bir balık olup beyaz gemiye kadar yüzeceğine ve babasıyla konuşacağına inanmaktadır. Aşağıda yer alan bölüm, çocuğun babasının yanına gitmenin ve onunla birlikte yaşamanın hayalini kurduğu bir günü anlatmaktadır.

Beyaz Gemi uzaklaşıyordu. Dürbünde bacaları bile görünmüyordu artık. Az sonra tamamen gözden kaybolacaktı. Şimdi çocuk, babasının gemisiyle yapacağı yolculuğun sonunu düşünmeli, bir son uydurmalıydı. O ana kadar her şey çok iyi gitmişti ama işin sonunu getiremiyordu bir türlü. Balığa dönüşmesini, çaya atlayıp göle kadar gelmesini, gemiye ulaşmasını, babasına kavuşmasını kolayca canlandırıyordu gözünde. Babasına anlattıklarını da çok iyi hatırlıyordu. Ama bundan sonrasını bilemiyor, düşünemiyordu. Az sonra sahil görünecekti mesela. Daha sonra da gemi iskeleye yanaşacaktı. Denizciler gemiden çıkacak, her biri kendi evine gidecekti. Babası da gidecekti tabii. Karısı ve iki kızı rıhtımda onu bekliyorlardı. Şimdi ne yapacaktı peki? Ya babası onu almazsa? Haydi aldı diyelim, karısı ne der o zaman? "Bu çocuk da nereden çıktı? Burada ne işi var?" demez mi? Hayır, hayır, en iyisi babasıyla gitmemekti.

Bu arada Beyaz Gemi gittikçe uzaklaşıyor, güçlükle görünen bir nokta hâline gelmiş bulunuyordu. Güneş de suyun üzerine iyice çökmüştü. Dürbünle bakınca, ateş kırmızısı ve leylak rengindeki parıltılar göz kamaştırıyordu. Ve işte gemi artık görünmez oldu. Beyaz gemi masalı böylece son buldu. Şimdi eve dönmesi gerekiyordu.

(...)

Hava kararmış, gece olmuştu. Çocuğa ilkokul çantasının alındığı gün işte böyle geçti. Yatacağı zaman bir süre çantayı koyabileceği bir yer aradı. Nereye koyacağını bilemiyordu. Sonunda onu baş

ucuna, yastığın hemen yanına koydu. Daha sonra, okula başladığında, sınıfın yarısından fazlasında aynı cins çantanın olduğunu görecekti. Ama şimdilik bunu bilmiyordu, bilse bile önemi olmazdı. Çantası onun için çok güzel, çok özel bir şey olarak kalacaktı. Kısa hayatında onu yeni yeni olayların beklediğini, bir gün bu dünyada yapayalnız kalacağını, çantasından başka bir şeyi olmayacağını da bilmiyordu çocuk. Bütün bunlara sebep, çok sevdiği "Boynuzlu Maral Ana" masalı olacaktı.

O akşam bu masalı bir defa daha dinlemeyi öyle istiyordu ki! İhtiyar Mümin de çok severdi bu masalı ve onu sanki görmüş gibi, göğüs geçire geçire gözyaşını tutamadan, ara sıra derin düşüncelere dalarak anlatırdı. Ama dedesini rahatsız etmek istemedi. Onun masal anlatacak durumda olmadığını anlıyordu. "Başka bir zaman dinleriz." Dedi çantasına. "Şimdi onu sana ben anlatayım. Dedemin anlattıklarını kelimesi kelimesine söylerim sana. Öyle yavaş anlatacağım ki başka kimse duymayacak. Ama sen iyi dinle. Ben, sinemadaki gibi her şeyi gözümde canlandırarak anlatmayı severim. Dedem bu masalda anlatılan her şeyin gerçek olduğunu söylüyor. Hepsi olmuş bunların...

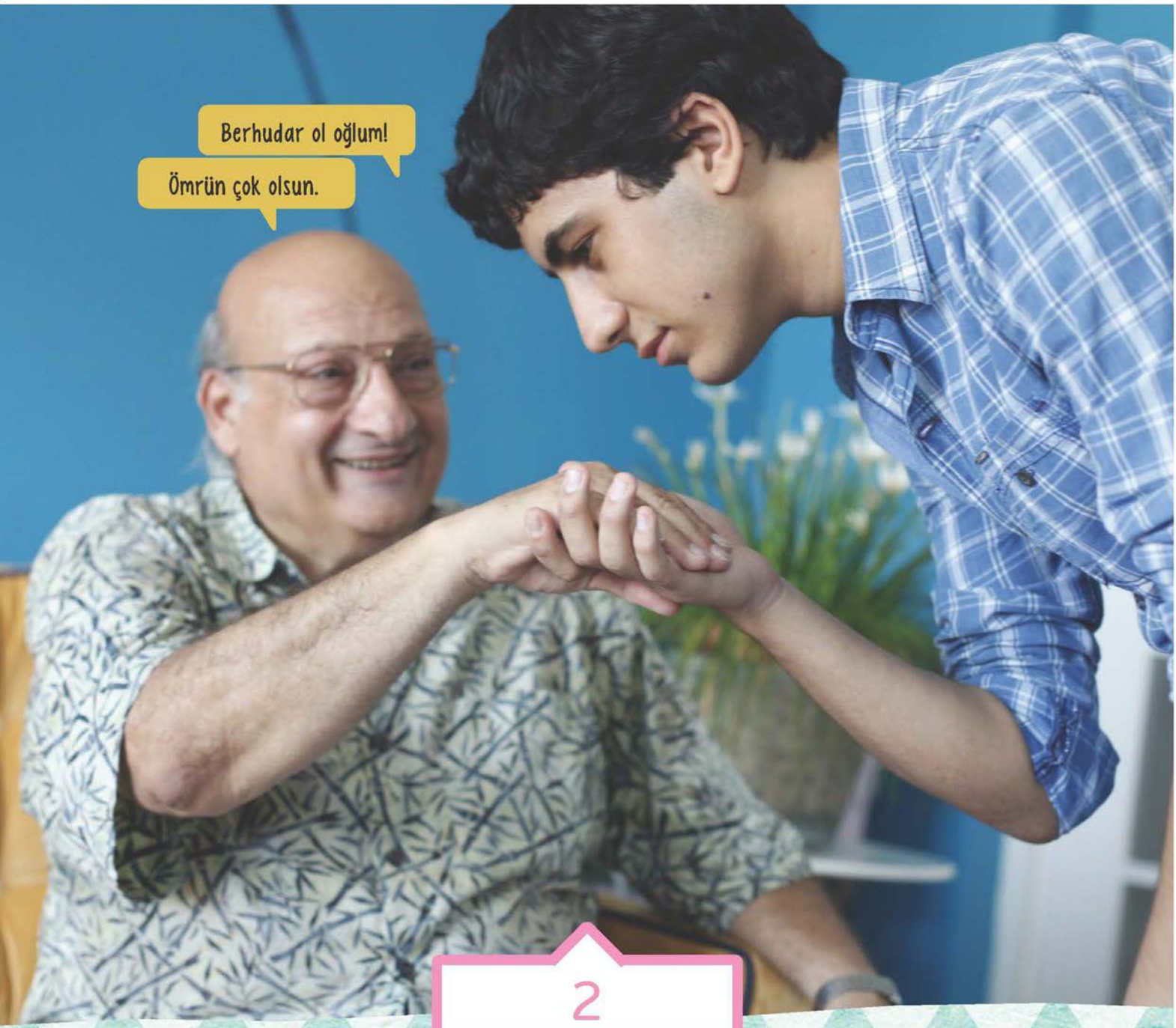

2

Türkçenin İncelikleri

Bölümler
A) Argo/Jargon
B) Hiciv
C) Taşlama

Beceriler
- Söz sanatları ve edebî terimler
- Halk edebiyatıyla ilgili terimler

Kelimeler
- ozan
- şiir
- üslup
- mizah

2 Türkçenin İncelikleri

A. ALT KONULAR

A) Argo/Jargon
B) Hiciv
C) Taşlama

B. SÖZ VARLIĞI

- Argo/Jargon: okutmak, racon, atmasyon, tırnakçı, moruk, inek, sıfırcı, pırpır, şafak, pert, ciğeri sağlam, kal gelmek
- Hiciv: alay, eleştiri, yergi, alaya almak, mübalağa, aşırılık
- Taşlama: mizah, batıl inanç, çelişki, manzume, aşırılık, üslup, izlenim, iğneleme

C. KAZANIMLAR

DİNLEME

1. Günlük hayatta kullanılan argo ve deyimleri anlar.
2. Argo ifadelerin ve deyimlerin metin içindeki işlevlerini anlar.
3. Bir ders sırasında, ilgi alanına giren aşina olduğu konularda, aslına sadık kalarak başkalarının da yararlanabileceği düzeyde ayrıntılı ve anlaşılır notlar alır.
4. Uzun konuşmaları, iyi bir biçimde yapılandırılmamış veya metnin bağlamı bütünlük taşımıyor olsa bile takip eder.
5. Konuşmadaki anahtar kavramlardan hareketle metnin konusunu anlar.

OKUMA

1. Çoğu ifadenin dolaylı olarak verildiği ve açıkça ifade edilmeyen değer yargılarının yer aldığı edebî fikir yazılarını ve hiciv içeren metinleri anlar.
2. Metinlerdeki örtülü anlamları,göndermeleri anlar.

KONUŞMA

1. Bakış açılarını ve fikirlerini, yanlış anlamalara meydan vermeden, değişik biçimlerde sunar.
2. Herhangi bir konuşmada doğal bir biçimde, son derece akıcı ve kesin olarak kendini ifade eder.
3. Her türlü konuşma veya tartışmaya zorlanmadan katılır.
4. Konuşmalarında farklı ifade imkânlarını esneklikle kullanır.

YAZMA

1. Yarım bırakılan bir hikâyeyi anlam bütünlüğünü bozmadan tamamlar.
2. Metninde, konunun ve seçtiği anlatım türünün özelliğine uygun üslup kullanır.
3. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.
4. Karmaşık bir konuyu ana hatlarını çizip önemli noktalarına da değinerek açık ve iyi geliştirilmiş bir kompozisyon veya rapor hâlinde sunar.
5. Genel ve mesleki konularda kendisini açık bir şekilde yazılı olarak ifade eder.
6. Bir konu veya olay hakkında yapılan bir yorumda kendi düşüncelerini ifade edebilir, ana düşünceyi vurgular ve ana düşünceyi uygun örneklerle destekler.

D. HAZIRLIK

Öğrencilerinize, mecaz, argo, jargon konularında ön bilgi veriniz. Ardından öğrencilerinize kendi dillerinde de benzer yapıların olup olmadığını sorunuz. Sınıfta bir konuşma ortamı oluşturunuz ve konuya öyle giriş yapınız. Derse başlamadan önce eğer imkânınız varsa Tarkan'ın Dilli Düdük şarkısını dinletebilirsiniz.

Kazanımlar

Okuma

1. Günlük hayatta kullanılan argo ve deyimleri anlar.
2. Metinde bölümler arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.
3. Argo ifadelerin ve deyimlerin metin içindeki işlevlerini anlar.

A. ARGO / JARGON

1. Öğrencilerinize metni okumadan önce "argo" ve "jargon" terimleri arasındaki farkı bilip bilmediklerini sorunuz. Bu kavramlarla ilgili gerekli açıklamaları yapınız.
2. Türkçeden argo ve jargon örnekleri vererek bunları açıklayınız. Öğrencilerinizden kendi dillerinden örnekler isteyip açıklamalarını söyleyiniz.

1. Okuyalım, konuşalım.

1. Metni okumadan önce, öğrencilerinize "argo ve jargon"un resmî dilde kullanılmadığını, edebî dilde ise (düzyazıda ve şiirde) bazı yazar ve şairler tarafından bolca kullanıldığını söyleyiniz. Salah Birsel'in argoyu yemeklerde kullandığımız baharata benzettiğini belirterek özellikle öğrenci jargonundan aşağıdaki örnekleri veriniz.
   - inek: Çok çalışan öğrenci
   - kazık soru: zor soru
   - keklemek: kandırmak
2. Ardından ikinci etkinliği yaptırınız ve öğrencilerinizden kendi dillerindeki öğrenci jargonundan örnekler vermelerini isteyerek konuşma ortamı oluşturunuz. Sonra metni okutunuz ve etkinliklerini yaptırınız.

A) ARGO/JARGON

1. Okuyalım, konuşalım.

Argo

Duygu ve Düşünceleri Farklı Yollarla Yansıtma Araçları: Argo ve Jargon

Argo

Bir milletin ortak iletişim dilinin altında özel bir dilin oluşturulması ya da üretilmesi, hem dilin hem de kültürün zenginliği bakımından dikkat çekici bir durumdur. Argo ve jargon, bir dilin içinde aynı durumu farklı şekillerde tanımlayan ve bu durum için de pek çok niteleme veya adlandırma sözcüğü kullanan canlı bir dildir. Argo ve jargon birbirinden küçük farklarla ayrılır.

Argo, o ana dili bilen pek çok kişi tarafından anlaşılabilen, kendine özgü sözcük, deyim ve deyişlerden oluşan özel bir dildir. Çoğunlukla benzetmelere yer veren, tabuları ve ritüelleri oyunlaştıran, bitki ve hayvan adlarını insanlaştıran, söz sanatlarına yer veren bir dildir. Argo kelimesi, Fransızca "argo"dan dilimize yerleşmiştir. Toplumun geneli tarafından tanınan, kullanımları hoşa gitmeyen, kullanıcısı da genellikle ayıplanan sözlerdir. Argo sözler müstehcenlik veya saldırganlık ihtiva eden ifadelere de yer vermekle birlikte, küfürden farklıdır. Zira küfür, toplumun belli bir kesiminin değil neredeyse tamamının anladığı benzetmelere yer verilmeyen söz kategorisidir.

okutmak: elden çıkarıp satmak
racon: âdet – usul
araklamak: çalmak
atmasyon: asılsız, uydurma söz veya haber
papel: para
volta atmak: aşağı yukarı dolaşmak
tırnakçı: hırsız, yankesici
moruk keklemek: kandırmak aldatmak
moruk: yaşlı
uyutmak: aldatmak, kandırmak
uyuzlanmak: şüphelenmek
yaylanmak: çekip gitmek

Jargon

Bir ana dildeki sözcükler, yan anlamlar kazandırılarak genel dilden ayrı, bir meslek ya da topluluk arasında kullanılabilir. Dar çerçeveli bu özel dile "jargon" adı verilir. Jargon, "dar bir çevreye özgü dil", "belirli bir grubun kullandığı özel dil" olarak da tanımlanabilir. Anlaşılabilirlik oranı düşük, sadece o zümreye ya da meslek grubuna dâhil olabilenlerin anlayabileceği bir dildir. Bazı durumlarda bir grubun üyelerini o gruba ait olmayanlardan ayırt etmek için de kullanılır. Her dönemde bazı gruplar bu tür anlaşma ortamlarını oluşturmaya çalışmaktadır. Bu durum, yaşam şartlarına göre değişmektedir. Kimi meslek grupları fark edilebilir bir şekilde kendi aralarında özel bir dil oluşturmuşlardır. Bu bağlamda futbolcuların, şoförlerin, araba satıcılarının, askerlerin oluşturdukları ve diğer insanların anlamakta güçlük çektikleri jargonlar dikkat çekici örnekler olarak gösterilebilir.

Öğrenci Jargonu

inek: Çalışkan öğrenci.
sıfırcı: Sınavlarda az not veren öğretmen.
can pazarı: Bütünleme sınavı.
dersi asmak: Derse girmemek.
fırça yemek: Azarlanmak.
kal gelmek: Bir şey diyememek.

Asker Jargonu

şafak: Askerliğin bitmesi için kalan gün sayısı.
mehmet ağa: Bedelli (para ödeyerek askerlik yapmak) asker.
disko: Ceza alındığında kalınan yer.
pırpır: Astsubay rütbe işareti.
yeşil kundura: Asker botu.
kara şimşek: Yeşil mercimek yemeği.

2. El Araba Jargonu

benzini kokluyor: Benzini çok az yakıyor.
taklalı: Devrilmiş.
kusurlu: Kaza yapmış.
vuruğu kırığı yok: Hiç kaza yapmamış.
yaşlı: Eski.
yapılı: Tamir edilmiş.
kilometresi ile oynanmış: Kilometre göstergesi düşürülmüş.
komple araba: Arabanın içinde bütün teknolojik aletler var.
altı güneş görmüş: Devrilmiş.
pert: Kaza sonucunda onarılamayacak kadar hasarlı.
ciğeri sağlam: Motoru güçlü.

Siz de kendi dilinizdeki argo ve jargonlardan örnekler veriniz.

Kazanımlar

Dinleme

1. Bir ders sırasında, ilgi alanına giren aşina olduğu konularda, aslına sadık kalarak başkalarının da yararlanabileceği düzeyde ayrıntılı ve anlaşılır notlar alabilir.

2. Dinleyelim, not alalım.

1. Metni dinletmeden önce, öğrencilerinize, Can Yücel'in sokak dilini, argoyu ve birbirinden farklı jargonları şiirlerinde çok kullandığını belirtiniz. Onlara, Yücel'in şiirlerini dinlerken argo olduğunu düşündükleri kelimeleri not almalarını ve bunları 4.etkinlik te yer alan boşluğa yazmalarını söyleyiniz.

2. Dinleyelim, not alalım.
Kadın Dediğin

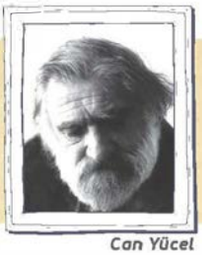

Can Yücel

Can Yücel, 1926'da İstanbul'da doğdu. Ankara ve Cambridge Üniversitelerinde Latince ve Yunanca okudu. Çeşitli elçiliklerde çevirmenlik, Londra'da BBC'nin Türkçe bölümünde sunuculuk yaptı. 1958'de Türkiye'ye döndükten sonra bağımsız çevirmen ve şair olarak yaşamını İstanbul'da sürdürdü. Can Yücel, edebiyata şiirle başladı. Onun şiirinde sokak dilini, argoyu ve birbirinden farklı jargonları bulmak mümkündür. Usta şair, söz konusu jargonları kendine has üslubu ile kaleme almıştır.

Kadın Dediğin

Şairin Bir Kadında Olmasını İstediği Özellikler	Şairin Bir Kadında Olmasını İstemediği Özellikler
Ömürlük olacak.	Küfretmek
Ayıp nedir bilecek.	Yalancı durumuna dü□ürmek.
	Ayrılırım diye tehdit etmeyecek.

Kazanımlar

Konuşma

1. Bakış açılarını ve fikirlerini, yanlış anlamalara meydan vermeden, değişik biçimlerde sunabilir.

Yazma

1. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün/biçiminin özelliğine uygun biçimde oluşturur.
2. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.

3. Yazalım.

Dinlediğiniz şiirde argo olduğunu düşündüğünüz kelimeleri yazınız.

Cıvık, para lazımcı, ...

4. Konuşalım.

Kadınlar ve Erkekler

Şair, dinlediğiniz şiirinde kadınlarla ilgili düşüncelerini anlatıyor. Can Yücel'in kadınlarla ilgili fikirlerine katılıyor musunuz? Niçin?

5. Yazalım.

Kadınım, Erkeğim

Siz de ileride hayatınıza birlikte devam etmek istediğiniz kadın ya da erkeğin niteliklerini anlatan bir şiir yazınız ve sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

4. Konuşalım.

1. Etkinliğe başlamadan önce beyin fırtınası yapmaları amacıyla tahtaya iki tane daire çiziniz. Bir dairenin içine erkek, diğer dairenin içine kadın yazıp öğrencilere "kadın" ve "erkek" deyince akıllarına neler geldiklerini sorunuz. Aldığınız cevapları ilgili dairelere yazınız. Etkinlik sırasında öğrencilerin karşı cinsle ilgili sert sözler söylemelerine ve alaycı ifadeler kullanmalarına izin vermeyiniz. Öğrenci gruplarının birbirlerini anlamalarına yardım ediniz ve ortamı eğlenceli hâle getirmeye özen gösteriniz.
2. Öğrencilerden yeteri kadar dönüt aldıktan sonra onlara aşağıdaki soruları sorarak şiirler hakkındaki duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlayınız.

- Şairin bu şiiri yazma amacı ne olabilir?
- Sizce, şair kadınlarla ilgili yeterli bilgi ve birikime sahip midir? Şiiri okuduğunuzda bunu hissedebiliyor musunuz?
- Şairin kadın ve erkekler hakkındaki yargıları güncel ve geçerli midir?
- Konuyu tarafsız bir bakış açısıyla ele alıyor mu? Görüşleri doğru mu?
- Kadın ve erkek ilişkileri ile ilgili alternatif çözüm önerileri sunuyor mu?
- Sizce çözüm önerileri bilimsel mi duygusal mı?

5. Yazalım.

1. Öğrencilerden beğendikleri ve ileride beraber olmayı ya da evlenmeyi hayal ettikleri kadın ya da erkeğin özelliklerini anlatan bir şiir yazmalarını isteyiniz. Bazı öğrenciler, şiir yazma becerilerinin olmadığını ileri sürerek bu etkinliği yapmak istemeyebilirler. O öğrencilerden duygularını düz yazı olarak ifade etmelerini isteyiniz.

Kazanımlar

Okuma

1. Çoğu ifadenin dolaylı olarak verildiği ve açıkça ifade edilmeyen değer yargılarının yer aldığı edebî fikir yazılarını ve hiciv içeren metinleri anlayabilir.

B. HİCİV

1. Öğrencilere, "hiciv"in bir yazı türü olduğunu, bu yazı türünde bir kişi, olay ya da durumun, yazar tarafından iğneleyici sözlerle ve alaylı ifadeler kullanılarak eleştirildiğini anlatınız. Onlara, bu bölümde Türk edebiyatının hiciv ustalarından örnekler okuyacaklarını söyleyiniz.

1. Okuyalım.

1. Öğrencilere, Neyzen Tevfik'in şair ve neyzen olduğunu fakat daha çok hicivleriyle tanındığını belirterek önce metinde yazarın tanıtıldığı bölümü sonra da şairle ilgili anekdotları (hikâyecikleri) okutunuz. Sonra metnin etkinliğini yaptırınız.

B) HİCİV

1. Okuyalım.
Neyzen Tevfik

Bir kişi, olay ya da durumun, iğneleyici sözlerle ve alaylı ifadelerle eleştirilmesine hiciv (yergi) adı verilir. Hicivlerde, toplumun ya da kişilerin kusurları, hoş olmayan tutum ve davranışları, sosyal hayattaki aksamalar, rüşvet, yolsuzluk, kötü yönetim, boş inanç gibi olumsuz yönler bazen iğneleyici bazen de gülünç veya eleştirel bir tutumla ele alınır. Hiciv, her ne kadar alaya almak, eleştirmek, güldürürken düşündüren zıtlıkları ortaya koymak için yazılsa da inceliği olanı, adabı ve edebî ahlakı bozmadan yazılanı makbuldür. Hicivlerde zekâ ve anlam oyunları başlıca maharetlerden sayılır.

Neyzen Tevfik

24 Mart 1879'da Bodrum'da doğdu, 28 Ocak 1953 'de İstanbul'da öldü. Babasının görevli bulunduğu Urla kasabasında amatör bir neyzenden nota ve usul bilgileri öğrenerek başladığı ney çalışmalarını kendi kendine ilerletti. İzmir İdadisi'ne girdiyse de bitirmeden ayrıldı. Bu arada gene kendi kendine Farsça öğrendi. İzmir Mevlevihanesi'ne girdi. Daha sonra İstanbul'a yerleşerek Galata ve Kasımpaşa Mevlevihanelerine devam etti. 1902'de Bektaşi tarikatından nasip alarak Bektaşi dervişi oldu. Bir yandan da şiirle ilgilendi.

Neyzen Tevfik genellikle toplum kurallarına uymadan yaşamını sürdürmüştür. Sazını bir geçim kapısı haline getirmemek için direnmiş, yalnızca içinden geldiği zaman ney üflemiştir. Neyzenliğini geliştirmek kaygısı duymamış, sanat değeri kalıcı bir müzikçi olmak için uğraşmamıştır. Neydeki başlıca ustalığı sazı iyi üflemesiydi. Belirli müzik kurallarının dışına çıkar, ama hep duyarak çalar ve dinleyenleri etkilerdi. Kendi açıklamasına göre yüze yakın plak doldurmuştur.

Neyzenliğinin yanı sıra adını yergi ve taşlamaları ile de duyurmuştur. Kimi eleştirmenlere göre bu türün Nef'î ve Eşref'ten sonra üçüncü önemli temsilcisi sayılır. Ününün yaygınlaşmasında halk tarafından çok sevilmesinin de çok büyük payı vardır. Ancak oldukça eski bir dil kullanması nedeniyle güç anlaşılan ve biçimsel açıdan yetersiz kalan bu şiirleri pek kalıcı olmamıştır. Yergilerini genellikle siyasal ve dinsel baskıya, çıkarcılığa yöneltmiş, toplumdaki tüm haksızlıkları çekinmeden dile getirmiştir.

Yol Veririm

Meyhanenin tuvaletine giderken daracık koridorda bir kabadayı ile karşılaşır. Birinden birinin kenara çekilmesi gerekmektedir.

Neyzen, "Müsaade et, geçeyim." der. Kabadayı, "Sen kime kafa tutuyorsun babalık, ben senin gibi ciğeri beş para etmeze yol vermem." diye aksilenir. Bizimki hemen kenara çekilir, "Ben veririm." der.

Kime Uygunsa...

Moralinin bozuk olduğu bir gün, hoşlanmadığı bir adam masasına çöker ve münasebetsiz laflarla Neyzen'i kızdırır. Adam bir ara;

-Üstat, bugüne kadar hiçbir yerde neden görev almadınız acaba? diye sorunca, dayanamaz!

-Senin gibi hımbılların yerine geçmemek için der.

Fasulyeye Benziyor

İkinci Meşrutiyet döneminde nazırlığa getirilen bir zat, çok geçmeden yeğeninin vali olarak atanmasını sağlar. Karşılaştıklarında Neyzen:

-Maşallah, kardeşinizin oğlu tıpkı fasulyeye benziyor.

-Genç yaşta vali oldu, neden fasulyeye benzesin?

-İşte ben de onun için benzetiyorum ya. Fasulye de sırığa sarılarak büyür.

2. Cevaplayalım.

1. Hicivdeki "ciğeri beş para etmemek" deyiminin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

A) çekingen olmak ● değersiz olmak C) korkak olmak D) kavgacı olmak

2. Hicivdeki "hımbıl" kelimesinin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

● tembel B) kurnaz C) akıllı D) cimri

3. Hicivde, Neyzen Tevfik, genç valiyi *fasulyeye* benzeterek ne ima etmek istiyor?

A) Gencin vali olacak kadar iyi eğitim almadığını
B) Vali olmak için yaşının genç olduğunu
● Başkalarının desteği sayesinde vali olduğunu
D) Gencin valilik makamı için yetenekli olmadığını

3. Yazalım.

Siz Olsaydınız...

Yol Verirm

Apartmanın kapısını açtınız ve tam içeriye girecekken dışarıya çıkmak isteyen bir adamla karşılaştınız. Birinizden birinin kenara çekilmesi gerekti.

Siz "Müsaade et, geçeyim." dediniz.

Karşınızdaki adam, "Sen kim oluyorsun kardeşim, sen kenara çekil, ben senin gibi bir çelimsize yol vermem." diye ters bir cevap verdi.

-Siz, ...

Kime Uygunsa

Sınıfta moralinizin bozuk olduğu bir gün, hoşlanmadığınız bir arkadaşınız yanınıza geldi ve hoş olmayan söz ve tavırlarla sizi kızdırdı. Bir ara size;

"Arkadaşım, bugüne kadar niçin eğlencelerimize katılmadın, kendinle ilgili açığa vurmadığın bir sorunun mu var?" diye alaylı bir dokundurma yaptı.

-Siz, ...

3. Yazalım.

1. Bu etkinliğin amacı, öğrencinin hiciv içeren metinleri anlayabilmesi ve metindeki kişinin yerine koyarak kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanmasıdır. Bir diğer amacı da olası bir problem karşısında öğrenciye alternatif problem çözme yeteneği kazandırmasıdır.
2. Etkinlikte, her öğrencinin kendini metindeki kahramanlardan birinin yerine koymasını ve kahramanın yaşadığı problemi belirlemesini isteyiniz.
3. Öğrencilerden, yaşanan probleme ilişkin alternatif çözüm yolları bulmalarını isteyiniz.
4. Öğrencilerin buldukları çözümlerden en iyisini belirlemelerini ve gönüllü olanların çözüm önerilerini sınıfla paylaşmalarını sağlayınız.
5. Aynı sorunla ilgili farklı çözüm yolları üretilmişse, bir sorunun farklı çözüm yolları olabileceğini vurgulayınız.

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmadaki anahtar kavramlardan hareketle metnin konusunu anlar.
2. Konuşmalardaki üslubu ve anlam kaymalarını kavrayarak deyimlerin ve günlük dilin çoğunu anlayabilir.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

4. Dinleyelim, işaretleyelim.

1. Öğrencilere, "hiciv"in, bir kişi, olay ya da durumun, yazar tarafından iğneleyici sözlerle ve alaylı ifadeler kullanılarak eleştirilmesi olduğunu hatırlatınız. Namdar Nami Karatay'ın tanıtıldığı paragrafı okutunuz. Şiiri dinlemeden önce, tahtaya "Şairin bu şiiri yazma amacı ne olabilir?" sorusunu yazınız.
2. Şiiri dinlerken bu soruya da cevap aramalarını söyleyiniz. Sonra şiiri dinletiniz ve ilgili etkinlikleri yaptırınız.

4. Dinleyelim, işaretleyelim.

Namdar Nami Karatay

Eşeğe Gem Vurmayın

Benim ağzım pek yandı, ama siz dikkat edin,
Yalnız layık olan adama hürmet edin,
Haddini kim bilmezse ona hakaret edin,
Ele alçak durmayın, onu hakikat sanır,
Eşeğe gem vurmayın, kendisini at sanır.
***
Gösterme karda gez de kimseye izlerini,
Kıymet bilmeyenlere arz etme cevherini,
Varlığını belli et, açmadan her yerini,
Bir hamal kayığını sarhoş bilmez, yat sanır,
Eşeğe gem vurmayın, kendisini at sanır.

Namdar Nami Karatay

1. Aşağıdaki dizelerden hangileri, şairin ilk şiirinin konusunu bulmamıza yardım eder?

A) Bir hamal kayığını sarhoş bilmez, yat sanır
Eşeğe gem vurmayın, kendisini at sanır

B) Gösterme karda gez de kimseye izlerini
Kıymet bilmeyenlere arz etme cevherini

C) Benim ağzım pek yandı, ama siz dikkat edin
Yalnız layık olan adama hürmet edin

D) Haddini kim bilmezse ona hakaret edin,
Ele alçak durmayın, onu hakikat sanır,

2. Şairin ikinci şiirinin konusunu bulmamıza yardım edecek olan dizeleri aşağıdaki boşluklara yazınız.

A) .....

B) .....

C) .....

D) .....

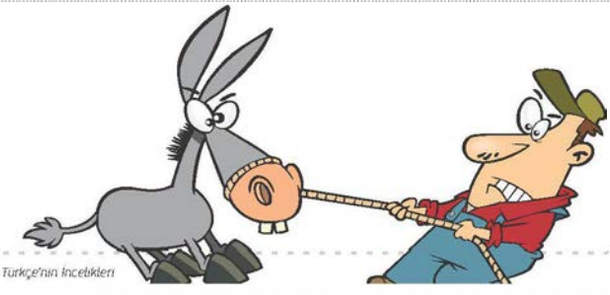

Kazanımlar

Konuşma

1. Bakış açılarını ve fikirlerini, yanlış anlamalara meydan vermeden, değişik biçimlerde sunabilir.

Okuma

1. Bir metnin belirgin konusunun yanı sıra açıkça ifade edilmemiş anlam, fikir ve bağlantılarını da kavrayabilir.
2. Metinlerdeki örtülü anlamları, göndermeleri anlar.

5. Konuşalım.

Eşeğe Gem Vurmayın

Şair, "Eşeğe Gem Vurmayın" başlıklı şiiri, ne tür bir tecrübenin sonucunda yazmış olabilir?

6. Okuyalım.

Şair Eşref

Türk edebiyatının hiciv ustalarından olan şair Eşref'in asıl ismi Mehmet Eşref'tir. Arapça ve Farsça dersleri aldı. Özel öğretmenlerden matematik, tarih öğrendi. 1870'te Manisa'da memur olarak göreve başladı. Yazdığı hicivler yüzünden hapse mahkûm edildi. Bunun üzerine bir süre Mısır, Fransa, İsviçre ve Kıbrıs'ta yaşadıktan sonra İstanbul'a geldi. Eşref ve Musavver Eşref isimli mizah dergilerinde başyazarlık yaptı. Adana vali yardımcılığı görevindeyken emekliye ayrıldı. Türk edebiyatının hiciv ustasıdır. Tanık olduğu yolsuzlukların üzerine çekinmeden gitti.

Şair Eşref, İzmir'de bulunduğu bir gün, yolda vali Kamil Paşa ile karşılaşır. Hoşbeş ettikten sonra Kamil Paşa yakında Mısır'a gideceğini, gelirken şaire bir eşek getireceğini latife yoluyla söyler. Aradan hayli zaman geçer, yine bir gün yolda ikisi karşılaşır. Kamil Paşa şaire hitaben:

- Seni gördüm de aklıma geldi, sana eşek getirecektim, ama unuttum, der.

Şair Eşref hiç bozuntuya vermeden cevabı yapıştırır.

- Önemli değil paşam, siz geldiniz ya, yeterli, der.

***

Yine bir gün Şair Eşref yolda şair Raif Bey ile karşılaşır. Raif Bey kısa boylu olduğu için "Cüce Raif Bey" takabı ile bilinir. Raif

Bey dert yanar.

- Ne sen sor, ne ben söyleyeyim. Gırtlağıma kadar borç içindeyim.

Şair Eşref gülümseyerek cevap verir.

- Haline şükret. Ben de borçluyum. Üstelik ben senden üç kat uzunum.

***

Eşref'e sorarlar:

- Neden o zehirli hicivlerinde çoğu kez isim kullanmıyorsun? Kimin için yazıldıkları belli değil. Eşref cevap verir:

- Neden olacak, bütün alçaklara uygulanıp numarasız gözlük gibi kullanılsın diye.

5. Konuşalım.

1. Etkinliğe başlamadan önce öğrencilere aşağıdaki soruları sorunuz.
   - Şairin bu şiiri yazma amacı ne olabilir?
   - Sizce, şair insan ilişkileri konusunda yeterli bilgi ve birikime sahip midir? Şiiri okuduğunuzda bunu hissedebiliyor musunuz?
   - Şiirin başlığında yüzyıllar önce söylenmiş bir atasözü kullanılmıştır. Bu durum, bazı atasözlerinin güncelliğini koruduğu anlamına gelir mi?
   - Şairin şiirdeki görüşlerine katılıyor musunuz?
2. Soruların cevaplarını aldıktan sonra etkinliği yaptırınız.

6. Okuyalım.

1. Şair Eşref'in tanıtıldığı paragrafı okutunuz. Şairle ilgili anekdotları okutup etkinlikleri yaptırınız.

8. Seçelim, yazalım.

1. Bu etkinliğin amacı, öğrencinin hiciv içeren metinleri anlayabilmesi ve öğrenciye kendini esprili bir şekilde ifade etme alışkanlığı kazandırmaktır. Dörtlük yazamayacağını ifade eden öğrenciyi, diğer seçeneği seçmeye ve düz yazı yazmaya yönlendiriniz.

7. Cevaplayalım.

1. Birinci bölümde "hoşbeş etmek" sözüyle anlatılmak istenen nedir?

A) Şakalaşmak
B) Sohbet etmek
C) Kavga etmek
D) Tartışmak

2. İkinci bölümde, boy ile borç kıyaslandığında aşağıdakilerden hangileri doğrudur?

A) Raif Bey'in boyu kısa olduğu için borcu azdır.
B) Raif Bey'in boyu kısa olduğu için borcu yoktur.
C) Şair Eşref'in borcu Raif Bey'den üç kat fazladır
D) Uzun boylu Eşref borçlarını daha çabuk öder.

3. Son bölümde, Şair Eşref'in hicivleri niçin "zehirli" olarak nitelendirilmiş olabilir?

A) İnsanları nasıl incitirim diye düşündüğü için
B) İnsanları nasıl yereceğini çok önceden tasarladığı için
C) İnsanları yererken kötü bir mesaj da verdiği için
D) İnsanları yererken sert bir üslup kullandığı için

8. Seçelim, yazalım.

Hiciv

1. Verilen cümlelerden hareketle içinde başlığın da kullanıldığı bir hiciv kıtası (dörtlüğü) yazınız.

2. Başlığı da kullanarak verilen cümlelerin devamını yazıp bir hiciv metni oluşturunuz.

Ne Olduğun Belli

Sallanma sarımsak sapın belli,
Sapını saklasan kokun belli.

Hediye, Sahibini Anlatır

Doğum gününüzde bir arkadaşınız size hediye olarak papağan getirir.

-Seninle papağanı birbirinize çok benzetiyorum. Bu yüzden senin için bir papağan aldım, der.

Siz, ...

Kazanımlar

Okuma

1. Metinlerdeki örtülü anlamları, göndermeleri anlar.
2. Edebî türleri ve bu türlerdeki konuları anlar.

C) TAŞLAMA

1. Okuyalım.
Şairlerden İnciler

Taşlama, hicvin halk şiirindeki karşılığıdır. Taşlamalar; toplumdaki aksayan yönleri, bireysel yanlışlıkları, devlet yönetimindeki hataları, toplumdaki gülünç yönleri, aksamaları, batıl inançları, haksızlıkları, çelişkili durum ve tavırları eleştirel bir yaklaşımla yeren ve hicveden manzumelerdir.

Halk şairlerinin bazısı belli kişileri ve toplumsal değişmelerdeki aksaklıkları bazısı da hayvanları ve gezip gördükleri yerleri eleştirmişlerdir.

Aşkı Veysel, parasını verdiği halde bir türlü alamadığı baltası için, dolandırıcı Rıza'yı şöyle yerer:

Rıza mı senin adın?
Nittin baltayı, baltayı?
On beş pangınotu yedin,
Nittin, baltayı baltayı?
(Rıza: Rıza, nittin?: ne yaptın?, pangınot: kağıt para,)

Deliktaşlı Ruhsati ise arpasını eksik ölçen Seyit Efendi'yi taşlar:

Sana bir destan söyleyim
Yaşasın Seyit Efendi
İnkisar etmeye kıyamam
Şişesin Seyit Efendi
Ölçtün özeni özeni
Sen ettin bana düzeni
Yerin katıran kazanı
Pişesin Seyit Efendi.

Düştüm de geldim izine
Parmağım patlak gözüne
Kasap itleri yüzüne
İşesin Seyit Efendi.

Babanı katma sayıya
Özün benzettim ayıya
Kendi eştiğin kuyuya
Düşesin Seyit Efendi.

Halk şairinin günlük yaşantısında hayvanların büyük bir yeri vardır. Şarkışlalı Serdari, çarığını kaçırıp saklayan tazıyı ve tazının sahibi olan Memi'yi şöyle taşlar:

Sırtında durmuyor çulu,
Seğirtmeye yoktur hali,
On beş günde yer bir yalı
Memi, bu tazı senin mi?

Serdari, çarığın saklar
Eline geçerse haklar
Issız odaları yoklar
Memi bu tazı senin mi?
(çul: giysi, seğirtmek: çabuk adımlarla yürümek, yal: köpek ve inekler için hazırlanan yiyecek, çarık: eskiden kullanılan ayakkabı)

Halk şairleri bu hayvanların dışında tilki, fare, çekirge vb hayvanları da taşlamışlardır. Evdeki fareden canı yanan Ruhsati, bu hayvanı şöyle yerer:

Dahi yoktur böyle nursuz,
Utanmaz, rehbersiz, pirsiz
Ne gözümdür kara hırsız!
Ya fare durur, ya biz.

C. TAŞLAMA

1. Öğrencilerinize taşlamanın, hicvin halk şiirindeki karşılığı olduğunu söyleyiniz.
2. Öğrencilerinize ülkelerinde bu tarz şiirlerin olup olmadığını sorunuz.

1. Okuyalım.

1. Öğrencilerinize şiirleri okutunuz.
2. Şiirde geçen kelimelerden hangilerini anlamadıklarını sorup bu kelimeleri açıklayınız.
3. Şiiri okuduktan sonra öğrencilerinizden şiirle ilgili etkinlikleri yapmalarını isteyiniz.

Misafir olduğu evde çorabını bulamayan Baharözlü Feryadi de, evin sahibini tatlı bir mizah üslubu içinde taşlar:

Sana dedim ev sahibi,
Nittin çorabı, çorabı?
Hain görmedim senin gibi,
Nittin çorabı, çorabı?

Seni kınar bütün Aylı
Sana derler, kötü huylu;
Kara yüzlü, kısa boylu
Nittin çorabı, çorabı?

Misafire hizmet sünnet,
Etmeyenler bulmaz cennet
Mistangilin Gücük Mehmet
Nittin çorabı, çorabı?

1. Taşlamada, "On beş pangınotu yedin." diyen Âşık Veysel, satıcıyı neyle suçlamaktadır?

A) Baltayı pahalı satmakla
B) Baltayı teslim etmemekle
C) Baltanın parasını harcamakla
D) Baltanın parasını kaybetmekle

2. Taşlamanın öncesinde Baharözlü Feryadi'nin ev sahibini tatlı bir mizah üslubu içinde yerdiği belirtiliyor. Şiirde bunun aksini ispatlayan sert yergilerin olduğu dizeleri bulup boşluklara yazınız.

A) Seni kınar bütün Aylı
B) Sana derler kötü huylu
C) Kara yüzlü, kısa boylu
D) Mistan'gilin gücük Mehmet

3. Taşlamada, Deliktaşlı Ruhsati'nin Seyit Efendi'ye ettiği bedduaları bulup aşağıdaki boşluklara yazınız.

A) □i□esin Seyit Efendi
B) Pi□esin Seyit Efendi
C) □□esin Seyit Efendi
D) Dü□esin Seyit Efendi

4. Taşlamada, Şarkışlalı Serdari misafir olduğu evin tazısını niçin yerer?

A) ayakkabısıyla oynadığı için
B) ayakkabısını parçaladığı için
C) ayakkabısını kirlettiği için
D) ayakkabısını sakladığı için

Kazanımlar

Konuşma

1. Bakış açılarını ve fikirlerini, yanlış anlamalara meydan vermeden, değişik biçimlerde sunabilir.

2. Yazalım.
Benden Sana

Bir taşlama da siz yazınız.

3. Seçelim, konuşalım.
Ağır Sözler

1. Okuduklarınız arasında size göre en sert üslupla yazılan taşlama hangisidir? Niçin böyle bir izlenim edindiniz? Örnek vererek anlatınız.
2. Şairlerin taşlama türü şiirler yazma sebepleri ne olabilir?

4. Dinleyelim, not alalım.
Erkek Dediğin

Erkek Dediğin

Şairin Bir Erkekte Olmasını İstediği Özellikler	Şairin Bir Erkekte Olmasını İstemediği Özellikler

2. Yazalım.

1. Öğrencilerinizden bir taşlama yazmalarını isteyiniz.
2. Öğrencileriniz arasından şiir yazmak istemeyenler olursa onları güdüleyici konuşmalarla etkinliğe teşvik ediniz.

3. Seçelim, konuşalım.

1. Öğrencilerinizden etkinlikteki sorulardan birini seçerek konuşmalarını isteyiniz.
2. Konuşmalarda öğrencilerinizden her birine eşit süre vermeye özen gösteriniz.

4. Dinleyelim, not alalım.

1. Öğrencilerinize daha önce okudukları Can Yücel'in "Kadın Dediğin" şiirini hatırlatarak bu şiirin de Can Yücel'e ait olduğunu söyleyiniz.
2. Şiiri dinletiniz ve tablodaki boşlukları uygun ifadelerle doldurmalarını isteyiniz.
3. Şiirle ilgili neler düşündüklerini sorunuz. Şairin görüşlerine katılıp katılmadıklarını, sebepleriyle açıklamalarını söyleyiniz (5.Etkinlik).

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Konuşmada geçen sanatlı söyleyişleri anlar.

6. Okuyalım.

1. Öğrencilerinize karikatürü sevip sevmediklerini sorunuz. Ülkelerindeki karikatür dergilerini takip edip etmediklerini söylemelerini isteyiniz.
2. Metni okuyunuz veya öğrencilerinize okutunuz. Bilmedikleri kelimelerin anlamlarını açıklayınız.

7. Konuşalım.

1. Öğrencilerinize ne sıklıkla karikatür okuduklarını sorunuz. Karikatürlerde nelere dikkat ettiklerini öğreniniz.
2. Etkinlikteki görüşü okuyunuz ve öğrencilerinizin bu konudaki fikirlerini söylemelerini isteyiniz.

5. Konuşalım.

Şairin erkeklerle ilgili düşüncelerine katılıyor musunuz? Niçin?

6. Okuyalım.

Karikatür

Karikatür, herhangi bir düşüncenin ya da fikrin çizim yoluyla karşı tarafa güldürme, eleştirme, alaycı etme, küçük düşürme vb amacı güdülerek aktarılmasıdır. Edebiyattaki mizah ve hicvin çizgideki şeklidir. Karikatürde, insanları veya olayları hicivli olarak canlandırma şekline ilk olarak 16. yüzyılda rastlanmaktadır. Karikatür yapan kişiye karikatürist adı verilir. Karikatürist, gündemi, gözüne batanı, eleştirisini kendi çizgisi ve hayal gücü ile yansıtır. Karikatürde neyin dikkat çekmesi isteniyorsa o kısım abartılı bir şekilde çizilir ve okuyucunun anlayışına sunulur.

Karikatürler yazılı ya da yazısız olabilmektedir. Ülkemizde ilk yıllarda yazısı paragrafa yaklaşan uzunlukta karikatürler çizilmekteyken günümüzde yazıdan biraz daha arındırılmıştır. Konuşma balonlarının içindeki yazılar mümkün olabildiğince kısa ve vurucudur.

7. Konuşalım.

Metinde örnek olarak verilen karikatürleri inceleyiniz. Görselde ifade edilen düşünceye katılıyor musunuz? Niçin?

Kazanımlar

Konuşma

1. Bakış açılarını ve fikirlerini, yanlış anlamalara meydan vermeden değişik biçimlerde sunabilir.

8. Yazalım.
Teknoloji ve Kitap

Karikatürleri inceleyiniz ve çizerlerin bu karikatürlerde neleri vurgulamak istediği konusundaki tahminlerinizi boşluklara yazınız.

8. Yazalım.

1. Öğrencilerinize karikatürleri inceletiniz. Karikatürlerde neler anlatıldığını açıklamalarını isteyiniz.

Kazanımlar

Yazma

1. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.
2. Bir konu veya olay hakkında yapılan bir yorumda kendi düşüncelerini ifade edebilir, ana düşünceyi vurgular.

9. Yazalım.

1. Öğrencilerinize etkinliği yaptırmadan önce "Karikatürün ne gibi yararları olabilir?" sorusunu yöneltiniz.
2. Öğrencilerinizi dinledikten sonra karikatürün hangi alanlarda kullanılabileceğini sorunuz. Etkinlik dışında örnekler isteyiniz.

9. Yazalım.

Hayatın İçinden Karikatürler

Karikatürlerden pek çok alanda yararlanılmaktadır. Bu alanlardan birini seçip karikatürlerden nasıl yararlanılabileceği hakkında fikirler üretiniz.

Eğitim: .....

İletişim: .....

Psikoloji: .....

Serbest Okuma

MONA ROSA

Mona Rosa, siyah güller, ak güller.
Geyve'nin gülleri ve beyaz yatak.
Kanadı kırık kuş merhamet ister.
Ah senin yüzünden kana batacak.
Mona Rosa, siyah güller, ak güller.

Açma pencereni perdeleri çek,
Mona Rosa seni görmemeliyim.
Bir bakışın ölmem için yetecek.
Anla Mona Rosa ben bir deliyim.
Açma pencereni perdeleri çek.

Zambaklar en ıssız yerlerde açar
Ve vardır her vahşi çiçekte gurur.
Bir mumun ardında bekleyen rüzgâr,
Işıksız ruhumu sallar da durur.
Zambaklar en ıssız yerlerde açar.

Ellerin, ellerin ve parmakların
Bir nar çiçeğini eziyor gibi.
Ellerinden belli olur bir kadın,
Denizin dibinde geziyor gibi.
Ellerin, ellerin ve parmakların.

Zaman ne de çabuk geçiyor Mona.
Saat on ikidir söndü lambalar
Uyu da turnalar girsin rüyana,
Bakma tuhaf tuhaf göğe bu kadar.
Zaman ne de çabuk geçiyor Mona.

Kırgın kırgın bakma yüzüme Rosa.
Henüz dinlemedin benden türküler.
Benim aşkım uymaz öyle her saza.
En güzel şarkıyı bir kurşun söyler.
Kırgın kırgın bakma yüzüme Rosa.

Artık inan bana muhacir kızı,
Dinle ve kabul et itirafımı.
Bir soğuk, bir mavi, bir garip sızı
Alev alev sardı her tarafımı.
Artık inan bana muhacir kızı.

Yağmurdan sonra büyürmüş başak,
Meyvalar sabırla olgunlaşırmış.
Bir gün gözlerimin ta içine bak
Anlarsın ölüler niçin yaşarmış.
Yağmurdan sonra büyürmüş başak.

Sezai KARAKOÇ

Değerlendirme

1. Üniteyi bitirdikten sonra aşağıdaki değerlendirme sorularını öğrencilerinize ödev olarak veriniz veya sınıfta yapınız.
2. Öğrencileriniz soruları cevapladıktan sonra sınıfta birlikte çözünüz ve yanlış yapan öğrencileri bilgilendiriniz.
3. Öğretiminde eksiklik gördüğünüz konularla ilgili ek çalışmalar yaparak sınıfınız hazır olduğunda bir sonraki üniteye geçiniz.

DEĞERLENDİRME

BALON

Küçük çocuk, baloncuya büyülenmiş gibi bakıyordu. Sonra, ona doğru yaklaştı ve bütün cesaretini toplayarak:

-Baloncu amca, dedi. Biliyor musun benim hiç balonum olmadı.

Adam çocuğu söyle bir süzdükten sonra:

-Paran var mı? diye sordu.

-Bayramda vardı, önümüzdeki bayram yine olacak.

-Öyleyse bayramda gel. Acelem yok, ben beklerim.

Çocuk sessizce geri döndü. O ana kadar balonlardan ayırmadığı gözleri dolu dolu olmuş, yürümeye bile mecali kalmamıştı. Bir kaç adım attıktan sonra elinde olmadan tekrar onlara baktığında, gördüklerine inanamadı. Balonlar, her nasılsa adamın elinden kurtulmuş ve yol kenarındaki büyük bir akasya ağacının dallarına takılmıştı. Çocuk, olup bitenleri büyük bir merakla takip ederken, baloncu ona doğru dönerek:

-Küçük, diye seslendi. Balonları ağaçtan kurtarırsan birini sana veririm.

Yapılan teklif, yavrucağın aklını başından almıştı. Koşarak ağacın altına doğru yöneldi ve ayakkabılarını aceleyle fırlatıp tırmanmaya başladı. Hedefine adım-adım yaklaşırken duyduğu heyecan, bacaklarını kanatan akasya dikenlerinin acısını hissettirmiyordu. Sincap çevikliğiyle balonlara ulaştığında bir müddet onları seyretti ve dallara dolanan ipi çözerek baloncuya sarkıttı. Ancak balonlardan birisi iyice sıkıştığından diğerlerinden ayrılmış ve ağaçta kalmıştı. Çocuk onu kurtarmaya kalkışırsa, dikenlerden patlayacağını çok iyi biliyordu. İster istemez balonu yerinde bırakıp aşağıya indi ve adama dönerek;

-Birini bana verecektiniz, dedi. Hangisi o?

-Seninki ağaçta kaldı evlat, dedi. İstersen çık al.

Çocuk bu sefer ayakta bile duramadı. Kaldırım kenarına oturup baloncunun uzaklaşmasını bekledikten sonra, dallar arasında parlayan balona uzun uzun bakarak:

"Olsun", diye mırıldandı. "Olsun. Ağacın üzerinde kalsa da, bir balonum var artık..."

1. Okuduğunuz metinde aşağıdakilerden hangisi <u>yoktur?</u>

A) Çocuğun balonu elde etme azmi
B) Baloncunun duyarsızlığı
C) Çocuğun yaşadığı üzüntü
D) Balonların fiyatı

2. Okuduğunuz metinde aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

A) Çocuk, balonları kolaylıkla kurtarıyor.
B) Baloncu, çocuğa birkaç tane balon vermeyi vaat ediyor.
C) Çocuk daha önce hiç balonunun olmadığını söylüyor.
D) Çocuğun parası balon almak için yeterli olmuyor.

3. Okuduğunuz metinde "gördüklerine inanamamak" sözleri hangi anlamda kullanılmıştır?

A) şaşırmak
B) üzülmek
C) sevinmek
D) eğlenmek

Kendimi Değerlendiriyorum

Bu bölümde;

Öğrencilerinizden değerlendirme cümlelerini sözlük yardımıyla anlamaya çalışmalarını isteyiniz. Zorlandıkları yeterlikle ilgili ek çalışma ve ödev istemelerini söyleyiniz. Öğrencilerin kişisel farklılıklarına göre ayrı ayrı ödevler vermeniz gerekir. Verdiğiniz her ödevi de mutlaka kontrol edip öğrenciye dönüt vermelisiniz.

DİNLEME METİNLERİ

A. ARGO / JARGON

Kadın Dediğin

Kadın gibi kadın olacak kadın dediğin, çıtır çerez niyetine yemediğin.
Bir gecelik değil, ömürlük olacak ömürlük. Yıllara rehaveti değil huzuru taşıyacak.
En seksi leydi olmayı da bilecek, hanım sultan olup sözünü geçirmeyi de.
Cıvık konulara takılıp zaman tüketmeyecek, küfretmeyecek, kadın dediğin ayıp nedir bilecek.

Sıkboğaz edip seni yalancı durumuna düşürmeyecek.
Seni öyle bir tutacak ki arkadaş, sen bile şaşıracaksın öyle tutulduğuna.
İki lafın başı, her tartışmada ayrılalım tehdidi savurmayacak.
Sabırlı olacak ve asla gururuna dokunmayacak.

******

Para lazımcılardan, kürkçülerden, cep telefonu manyaklarından, dırdırcılardan, unutkanlıklarını senin üzerine atanlardan, kendi yetersizliğini seni suçlayarak rahatlayanlardan, raf süslerinden, tehditkârlardan, kaçaklardan, kıkırdayanlardan, boş bakanlardan olmayacak.
Saflığı, cahilliği, aptallığı oynamayacak, biraz ukala olabilir ancak sana rol yapmayacak.
Bir şeyi çok isterse ve inançları doğrultusunda yapacak.

En önemlisi kendini sevecek arkadaş, kendini sevmeyen kadından sana ne hayır gelir?
Bir bakarsın ki yıllar sonra bu kadınla ne yatağa sığabiliyorsun, ne toprağa...

Analığını da bilecek, çocuklarından saygı görmeyi de, anaya babaya hürmet etmeyi de...
Kadın kadın olacak be, seni sadece sen olduğun için, sensin diye sevecek.
Parayla pulla, kariyerle, kimin ne dediğiyle, sınırlamayacak.
Hem sevgilin, hem arkadaşın, hem annen, hem çocuğun olacak, bağrına basacaksın huzurla... Bileceksin ki evde 'O' kadın tarafından beklenmenin zevkini hiçbir zevk yaşatamaz sana...

Öyle bir kadın işte... Nerede öyle kadın, yoktur deme...
Sen de adam olacaksın, seçmesini bileceksin!

B. HİCİV

Eşeğe Gem Vurmayın

Namdar Nami Karatay

Gerçek adı Mehmet Namdar olan ve 1896 yılında Konya'da doğan usta şair, soyadını da yine aynı yerde bulunan Karatay Türbesi'nden esinlenerek almıştır. Hukuk Mektebi'nde okumuş, daha sonra ondaki yeteneği gören bir maarif müfettişinin aracılık etmesiyle, birkaç arkadaşıyla birlikte Fransa'ya gönderilmiştir. Paris'te Sorbonne Üniversitesinin Felsefe bölümünü bitiren Karatay, yurt dışına gitmeden önce de döndükten sonra da Anadolu'nun çeşitli okullarında öğretmenlik yapmıştır.

"Felsefi Meslekler Sözlüğü, Namık Kemal ve İdealizmi, Yazma Dersleri, Kitaplarımın Hikâyesi, Geçti Bor'un Pazarı" gibi eserleri vardır.

Eşeğe Gem Vurmayın

Benim ağzım pek yandı, ama siz dikkat edin,
Yalnız layık olan adama hürmet edin,
Haddini kim bilmezse ona hakaret edin,
Ele alçak durmayın, onu hakikat sanır,
Eşeğe gem vurmayın, kendisini at sanır.

***
Gösterme karda gez de kimseye izlerini,
Kıymet bilmeyenlere arz etme cevherini,
Varlığını belli et, açmadan her yerini,
Bir hamal kayığını sarhoş bilmez, yat sanır,
Eşeğe gem vurmayın, kendisini at sanır.

C. TAŞLAMA
Erkek Dediğin

Seni elinin tersiyle değil avucunun içiyle kavrayacak.
Bileceksin ki emin ellerdeyim, başkası tutamaz elimi böyle.
Rahat olacaksın yanında, çok konuşmayacak, beynini didiklemeyecek.
İnce olacak; seni senin kadar düşünecek.
Sen onu merak ettiğinde kendisine hesap soruluyor havalarına girmeyecek.
Senin inceliğine karşı umursamaz sözler sarf etmeyecek.

Adamın sinirini bozmayacak, cinlerini tepesine çıkarmayacak.
Sanki sen onun için varmışsın,
her ne zaman istese emrine amadeymişsin,
o ne yaparsa yapsın her istediğinde yanında elinin altında olacakmışsın
triplerine girmeyecek.
Sen ona sevgini hissettirdiğinde,
Sen ona kayıtsız şartsız âşıkmışsın gibi havalara girmeyecek.
Erkek dediğin ilgi gördüğünde ilgiyle, sevgi gördüğünde sevgiyle karşılık verecek.
Erkek dediğin, sen onun için kendine baktığında,
sırf ona daha güzel görünmek için giyinip kuşandığında
hiçbir şey olmamış gibi davranmayacak.
Ruhunu okşamasını bilecek. Romantik olacak,
Kimi gün habersizce kucağında çiçeklerle çıkıp gelecek.
Özel günleri unutmayı marifet sanmayacak.

Kayıtsız olmayacak senin bütün zarafetine karşı.
Gerçekten seven bir kadın sevgi ve ilgi bekler,
Erkeğine verdiği aşkın karşılığında küçük bir tatlı söz,
Kısa bir mesaj, bir çağrı bile onu mutlu edebilir.
Erkek dediğin bütün bunları cebinden para harcıyormuş gibi cimrilikle yapmayacak.
Ben aranmayı, çok aramayı sevmem demeyecek.
Her şey kendi istediği gibi olsun istemeyecek.
Sadece kendi canının istemesine bağlamayacak her şeyi.

Erkek dediğinin, hissettiğiyle yaptığı şey arasında uçurum olmayacak.
Cesur olacak cesur.
Seni seviyorum derken korkmayacak, başka şeylerin arkasına gizlenmeyecek.
Seviyorum deyip bir sonraki perdede kaçmayacak, özlüyorum diyorsa gelecek,
Kaybetmek istemiyorum diyorsa kaybetmeyecek.

***
Pısırık olmayacak erkek dediğin. Erkek dediğin erkek olacak.
Seni sadece sen olduğun için sevecek. Parayla pulla, kariyerle, güçle,
Kimin ne dediğiyle hareket etmeyecek.
Hem sevgilin, hem arkadaşın, hem dostun, hem baban, hem çocuğun olacak,
Huzurla bağrına basacaksın.

Kapalıçarşı / İstanbul

3 Modanın Kalbi

Bölümler
A) Moda
B) Estetik
C) Tasarım

Beceriler
• Moda ve estetikle ilgili temel kelime ve terimleri anlayabilme.

Kelimeler
• sezon
• defile
• şık
• güzellik

3 Modanın Kalbi

A. ALT KONULAR

A) Moda
B) Estetik
C) Tasarım

B. SÖZ VARLIĞI

- Mode ve estetikle ilgili temel kelime ve kavramlar

C. KAZANIMLAR

DİNLEME

1. Konuşmalardaki anahtar kelimelerden hareketle metnin konusunu anlar.
2. Bir ana dili konuşucusunun günlük dilde yaptığı konuşmaları anlar.
3. Konuşmalarda geçen örtülü ve mecaz anlamları anlar.
4. Konuşmayı seçici dinleme yöntemiyle dinleyerek anlar.
5. Konuşmalarda öne sürülen görüş ve karşılaştırmaları anlar.
6. Dinlediği bir şiirin temasını anlar.
7. Dinlediği şiirdeki betimlemeleri anlar.
8. Konuşmalardaki karmaşık ifadeleri anlar.

OKUMA

1. Oldukça uzun ve zor metinleri anahtar kelimelerden hareketle anlar.
2. Metnin konusunu belirler.
3. Metinde ileri sürülen tez ve görüşleri belirler.
4. Metinde geçen temel terimleri anlar.
5. Uzun ve karmaşık metinleri anlar.
6. Metinlerde geçen örtülü anlam ve mesajları anlar.
7. Anlamını bilmediği kelimeleri metnin bütününden çıkarır.
8. Metinde bölümler arasındaki geçişleri fark eder.
9. Metindeki başlık, alt başlıklar ile metnin konusu arasındaki ilişkiyi tespit eder.

KONUŞMA

1. Sorulara ve yorumlara uygun karşılıklar vererek görüşlerini ifade eder.
2. Konuşmalarında sözcüklerin yan ve mecaz anlamlarını kullanır.
3. Görüşlerini planlı, akıcı ve kesin bir şekilde ifade eder.

YAZMA

1. Okuduğu bir metindeki görüşlere katılıp katılmadığını sebepleriyle yazar.
2. Duygu, düşünce, deneyim ve izlenimlerini yazar.
3. Hedef belirlediği okuyucu kitlesine uygun üslup seçer.
4. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler seçer.
5. Bir görüşe taraf veya karşı olduğunu ifade eden yazılar yazar.
6. Metnini konunun ve seçtiği anlatım türünün, biçiminin özelliğine göre oluşturur.
7. Farklı anlatım türlerini kullanır.

D. HAZIRLIK

Öğrencilerinize ünitenin adını okuyunuz. Modayla ilgili kavramları tahtaya büyükçe ve alt alta yazarak sıralayınız. Öğrencilerinizin aklında gelen kelimeleri de bu listeye ekleyiniz. Bunun dışında aşağıdaki sorulardan yararlanarak öğrencilerinizi konuşturabilir ve üniteye giriş yapabilirsiniz.

- Görselde neleri ya da kimleri görüyorsunuz?
- Görselde en çok dikkatinizi ne çekti?
- Bu görselleri en iyi anlatan kelimeler sizce nedir? Tahmin ediniz.
- Not: Görsele ve ünite başlığına göre farklı sorular da sorabilirsiniz.

Kazanımlar

Okuma

1. Oldukça uzun ve zor metinleri anahtar kelimelerden hareketle anlar.
2. Metnin konusunu belirler.
3. Uzun ve karmaşık metinleri anlar.

A. MODA

1. Öğrencilerinize etkinliği yaptırmadan önce "Moda deyince aklınıza ne geliyor?" sorusunu sorunuz ve onların cevaplarını bekleyiniz. Ardından modayı takip edip etmediklerini sorunuz.
2. Öğrencilerinizin moda ve tüketim arasında nasıl bir ilişki olduğunun sorgulamalarını sağlayınız.

1. Okuyalım, cevaplayalım.

1. Metni okutunuz ve öğrencilerinizden sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
2. Anlaşılmayan noktaları açıklayınız.
3. Cevapları kontrol ediniz.
4. Moda denilince akla ilk olarak kıyafetler gelecektir. Metni okuduktan sonra başka nelerin moda olabileceğini sorunuz.
5. Öğrencilere eşit konuşma hakkı veriniz.

Üniteye Hazırlık

- Modayı nasıl tarif edersiniz?
- Modayı takip eder misiniz yoksa modaya uygun olmasa da size yakışanı mı giymeyi tercih edersiniz?
- "Güzellik göreceli estetik ise evrenseldir." görüşüne katılıyor musunuz? Size göre nelerde estetik vardır?

A) MODA

1. Okuyalım, cevaplayalım.
Moda Kavramı

(1) Latince "modus" kelimesinden türemiş ve sınırlanamayan anlamında ifade edilen moda kavramı, birçok alanda etkisini göstermektedir. Gündelik hayatta çok sık kullanılan bu kavrama yönelik çeşitli tanımlar şöyledir:

(2) Sproles, moda kavramını, "Belirli bir zaman ve durum için tüketici tarafından uyarlanmış geçici döngüsel fenomenlerdir." olarak tanımlamaktadır. Ayrıca giyimi modanın klasik ürünü olarak belirlemekle birlikte, tüketicilerin otomobilden eve, yemekten müziğe estetik seçimleriyle ilgili olduğunu da belirtmektedir. Jackson ise *"modern tüketim toplumlarında insanların yaşam tarzlarının çeşitli görünümlerinin sosyal statüyü ve başarıyı yansıttığını"* ifade etmektedir. Bu bağlamda moda, cep telefonları, otomobiller, saatler gibi görünür olan bütün ürünler üzerinde etkilidir.

Moda kuramı üzerine yazan ilk düşünürlerden Simmel'in "Moda bütün görünümleri ve kavramsal olarak, bütün içerikleri bünyesine alabilir: Her giyim, sanat, davranış ya da görünüş formu moda olabilir." tanımı, Jackson'un tanımını açıklayıcı niteliktedir.

(3) King ve Ring ise moda için daha önceki tanımları da kapsayan genelleştirici bir tanım yapmıştır. "Bir moda, herhangi bir zamanda görülebilir olan ve zamanla bir sosyal sistem ya da bireylerin bir araya geldiği gruplarda değişen, özel maddi ya da maddi olmayan bir fenomende, kültürel olarak desteklenmiş bir anlatım biçimidir."

46 Ünite 3 ● Modanın Kalbi

(4) Bu tanımlar dikkate alındığında bir modadan bahsedilebilmesi için onun görünür olması gerekmektedir. Moda, bir topluluk kimliğine vurgu yapmakla birlikte bireyselliği de yansıtabilmelidir. Bunların yanı sıra bir moda herhangi bir zamanda ortaya çıkabilir ve kültürel referanslarına bağlı olarak zamanla değişebilir. Yine Sproles'e benzer olarak King ve Ring'in belirttiğine göre giyim modanın klasik alanıdır. Moda ve giyim modası genelde eş anlamlı olarak algılanmaktadır. Bu algının yanı sıra bir giysiyi moda olarak tanımlamanın doğru olamadığını savunan görüşler de mevcuttur. Örneğin, Kawamura'ya göre "Moda somut bir nesne değil soyut sembolik bir üründür."

(5) Bütün tanımlar dikkate alındığında, modanın doğrudan doğruya bir ürün olmayıp kültürel referanslara bağlı bir fenomen olduğu, ancak "sembolik bir ürün" olarak tanımlanabileceği söylenebilir. Ayrıca bir moda, herhangi bir zamanda ortaya çıkabilir ve çeşitli etkenlere bağlı olarak değişebilir.

Modanın herhangi bir zamanda ortaya çıkma ve değişim özelliği, birçok kuramcı tarafından ele alınmış, modanın neden ve nasıl değiştiği üzerine farklı görüşler ileri sürülmüştür.

1. Metinde aşağıdakilerden hangisine <u>değinilmemiştir?</u>

A) Modanın hangi ürünlerde olduğuna,

B) Modanın tüketiciler üzerindeki etkisine,

C) Modanın sadece toplum üzerindeki etkisine,

(D) Modanın tarihi süreçteki gelişimine,

2. "Moda, belirli bir zaman ve durum için tüketici tarafından uyarlanmış <u>geçici döngüsel fenomenlerdir.</u>" Cümlede altı çizili ifadenin cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

A) sık sık kullanılan olgu

B) kısa zamanda kabul gören anlayış

(C) daimi olmayan olay

D) belli bir görüşe uygun düşünce

3. Metinde hangi paragrafta modayla ilgili genel bir tanım vardır?

(A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

4. Metinde hangi ünlü düşünür giyimin modanın klasik bir alanı olduğunu <u>savunmamaktadır?</u>

A) Sproles

B) Jackson

C) King ve Ring

(D) Kawamura

5. Aşağıdaki cümleleri açıklayan örnekler veriniz. Bu düşüncelere katılıyor musunuz? Niçin?

A) Bir modadan bahsedilebilmesi için onun görünür olması gerekmektedir.

B) Moda, bir topluluk kimliğine vurgu yapmakla birlikte bireyselliği de yansıtabilmelidir.

C) Moda, modern tüketim toplumlarında insanların yaşam tarzlarının çeşitli görünümlerinin sosyal statüyü ve başarıyı yansıtır.

6. Size göre moda nasıl ve niçin değişir?

7. Size göre çevrenizdeki insanlar modayı takip ediyorlar mı? Teknolojinin modası var mı? Moda, tüketimi ne derece etkiliyor? Açıklayınız.

Kazanımlar

Okuma

1. Anlamını bilmediği kelimeleri, metnin bütününden çıkarabilir.
2. Metinlerde geçen örtülü anlam ve mesajları anlar.
3. Metinde geçen temel terimleri anlar.

2. Okuyalım, cevaplayalım.

1. Öğrencilerinize defile izleyip izlemediklerini sorunuz. Kıyafetlerin niçin defilelerde sergilendiğini sorgulamalarını sağlayınız.
2. Metni okutunuz.
3. Anlamını bilmedikleri kelimeleri açıklayınız.
4. Sorulara cevap vermelerini isteyerek cevapları kontrol ediniz. Yanlış cevapları düzeltiniz.

2. Okuyalım, cevaplayalım.

Japonya'da Türk Moda Rüzgârı

Japonya'nın başkenti Tokyo'da Yunus Emre Enstitüsünün düzenlendiği "Türkiye'nin Moda Dünyası" adlı defile büyük ilgi gördü.

Defilede, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü ve Japon Bunka Gakuen Moda Üniversitesinin ortak hazırladığı kıyafetler sergilendi.

Yunus Emre Enstitüsü Tokyo Türk Kültür Merkezi Müdürü yaptığı açıklamada, Japonya'da Türk modası ile Türk kumaşlarını da tanıtmayı hedeflediklerini belirtti.

Türkiye'den çeşitli ihracatçı birliklerin de desteğiyle sadece kumaş değil, deri ve benzeri tekstil ürünlerini de Japonya'da tanıtmayı istediklerini ifade etti. Defileye ülkedeki moda dünyasının yanı sıra Japon kumaş ithalatçılarının da ilgi gösterdiğini anlattı.

Türk giyim tarzının Japonlar tarafından yeniden dizaynıyla oluşturulan koleksiyonda Bursa, Elazığ, Mardin, Bodrum ve Çorum bölgelerine ait yöresel kıyafetler ile kaftanlar, oya işlemeli elbiseler, gelinlik ve abiyelerden oluşan 36 parça yer alıyor. Sergide Bunka Moda Gakuen Üniversitesi öğrencileri de Türk kumaşlarından yapılan kendi tasarladıkları erkek kıyafetlerini tanıttı.

Aynı zamanda Türk motifleri ile bezenmiş kumaşlardan kimono-kaftan, ve değişik tasarım yapan öğrenciler büyük beğeni topladı. Klasik Türk motifli kumaşlar ile birlikte modern kumaşlarında tasarımın bir parçası olarak işlenmesi hem moda dünyası hem de kumaş ithalatçısı firmaların dikkatini çekti.

Defilede, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü koleksiyonundan derlenen Anadolu'nun tarihi motifleri ile süslenmiş yöresel kıyafetlerinin yanı sıra Osmanlı kaftan serisi, geleneksel gelinlikler ve abiyeler de sergilendi.

http://yee.org.tr/turkiye/tr/arama

(Düzenlenmiştir.)

1. Okuduğunuz haber metninde aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) Defilenin düzenlendiği yere

B) Defileye katılan mankenlerin kimler olduğuna

C) Defiledeki kıyafetlerin hangi yöreye ait olduğuna

D) Defilede tanıtımı yapılan kıyafetlerin çeşitlerine

2. Metinde geçen "Defileye ülkedeki moda dünyasının yanı sıra Japon kumaş ithalatçılarının da ilgi gösterdi." cümlesinden yola çıkarak bu tarz düzenlenen defilelerin ülkeye katkıları neler olabilir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmalardaki anahtar kelimelerden hareketle metnin konusunu anlar.
2. Bir ana dili konuşurunun günlük dilde yaptığı konuşmaları anlar.
3. Konuşmalarda geçen örtülü anlam ve mecaz ifadeleri anlar.

! Dinleme metni ünitenin sonundadır.

3. Dinleyelim, yerleştirelim, cevaplayalım.

1. Öğrencilerinize dinleme metninin başlığını okuyunuz.
2. Düğmelerin nasıl bir tarih anlatabileceğini sorgulamalarını sağlayınız.
3. Öğrencilerinizin konuyu yorumlamasına yardımcı olmak için onlara çeşitli sorular yöneltiniz.
4. Öğrencilerinize metni dinletiniz ve sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
5. Cevapları kontrol ediniz ve yanlış cevapları düzeltiniz.

3. Aşağıdaki sözcüklerden hangisi modayla ilgili terim değildir?

A) Abiye
B) Kaftan
C) Oya
D) Koleksiyon

4. Moda sektörünün hangi alanında bulunmak isterdiniz? Niçin?

5. Ülkenizde yapılan bir defileyle ilgili kısa bir haber metni oluşturunuz.

3. Dinleyelim, yerleştirelim, cevaplayalım.
Düğmelerin Anlattığı Tarih

1. Dinlediğiniz metinle ilgili aşağıdaki başlıkları yan taraftaki uygun cümlelerle eşleştiriniz. Cümlelerin hangi başlıkla ilgili olduğunu belirleyiniz.

1. Düğmelerin Anlattığı Tarih
2. "Tarihin Tanığı" Düğmeler
3. Giorgio Gallavotti - Düğme Müzesi Kurucusu
4. Osmanlı Düğmelerinin Hikâyesi
5. Konuşan Düğmeler
6. Fransa Kralı ve Sultan

50 Ünite 3 ● Modanın Kalbi

1. **Osmanlı Düğmelerinin Hikâyesi**

Artık saygın bir asker olmasından cesaret alarak aşık olduğu genç kızı yeniden istemeye karar verrmiş ve nişan hediyesi olarak da bu düğmeden 6 tane yaptırmış.

2. *Düğmelerin anlattığı*

Öncelikle İtalya olmak üzere dünya tarihi, düğmeler üzerinden nesilden nesile aktarılıyor.

3. *"Tarihin tanığı" düğmeler*

Düğmelerin üzerindeki şekil ve desen değişiklikleriyle sadece moda akımlarının değil tarihi değişimlerin de göstergesidir.

4. *Giorgio Gallavotti - Düğme Müzesi Kurucusu*

Müzenin 3 ayrı bölümünün birinci bölümünde düğmeler ait oldukları yüzyıllara göre, ikinci bölümde sembolik değerlerine göre, üçüncü bölümde ise yapıldıkları malzemeye göre sıralanmaktadır.

5. *Düğmelerin anlattığı*

Gallavotti düğmelerin ikili ilişkilerin ve tarihin ayrıntılarını yansıtan servet olduğunu düşünerek 2008'de Düğme Müzesini açmış.

6. *Giorgio Gallavotti - Düğme Müzesi Kurucusu*

Müzede Picasso'nun Coco Chanel için tasarladığı bir parça bulunmaktadır.

7. *Fransa Kralı ve Sultan*

Düğmelerin tarihte iletişim aracı olarak da kullanılmıştır.

8. **Osmanlı Düğmelerinin Hikâyesi**

Bir aşk hikâyesini anlatan ay-yıldızlı bir düğme de müzede sergileniyor.

9. *Konuşan Düğmeler*

Toplumsal ve siyasal değişiklikleri yansıtan düğmeler arasında, Soğuk Savaş'ın bitişi şerefine hazırlanmış bir düğme örneği de yer almakta.

10. *Konuşan Düğmeler*

Müzenin kurucusu tutkuyla anlattığı düğmeleri bir üniversitede ders olarak da anlatmış.

11. *Fransa Kralı ve Sultan*

Fransa Kralı 1. François, üzerinde 13 bin 600 altın düğme bulunan siyah bir kadife elbise diktirmiştir.

2. Dinlediğiniz metinde aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) Düğmelerin sadece işlevsel özelliklerinin olduğuna,

B) Düğme müzesinin amacının ne olduğuna,

C) Düğme müzesinin hangi bölümlerden oluştuğuna,

D) Düğmelerin kişilerin sosyal statüsünü yansıttığına,

3. Dinlediğiniz metinde geçen "İtalya'nın doğusundaki Ortaçağ kasabası Santarcangelo'da nevi şahsına münhasır bir müze, bir Düğme Müzesi açan Giorgio Gallavotti, düğmelerin sembolik önemini bu cümleyle özetliyor." **cümlesinde altı çizili sözcüğün yerine aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümlenin anlamı bozulmaz?**

A) kendine özgü

B) bağımsız

C) sembolik

D) çağ dışı

4. Düğmelerin tarihte iletişim aracı olarak da kullanılmasından hareketle sizce başka hangi materyaller üretim amacının dışında başka alanlara da hizmet vermekte? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

5. "Düğmenin ardında ise bir aşk hikâyesi yatıyor." cümlesinde geçen altı çizili sözün anlatılmak istenen aşağıdaki cümlelerden hangisiyle aynı anlamda kullanılmıştır?

A) Her genç kızın gönlünde bir aslan yatıyor.

B) Dün gece yorgunluktan erken yatmak zorunda kalmış.

C) Babası oğlunun hesabına yüklü bir para yatırdı.

D) Tuttuğu takım bu sezon yattı.

6. "Artık kadınlar düğme kullanmıyorlar çünkü bağlanmak istemiyorlar." Sözüyle ne anlatılmak isteniyor? Bu görüşe katılıyor musunuz? Niçin? Tartışınız.

Kazanımlar

Yazma

1. Okuduğu bir metindeki görüşlere katılıp katılmadığını sebepleriyle yazar.
2. Duygu, düşünce, deneyim ve izlenimlerini yazar.

4. Okuyalım, yazalım.
Boş Zaman Etkinliği Olarak: Alışveriş

Tüketimin temelinde sahip olma arzusunun yanı sıra beklentiler, hayaller, kimlikler ve iletişim yatar. Özellikle son zamanlarda çevreden ve tvlerden yola çıkacak olursak, en popüler boş zaman geçirme faaliyeti alışveriş yapmaktır. Kısacası, alışveriş de popüler kültür haline gelmiştir. Amaçları, bir şeyler satın almak değil, halkın yapabileceği alanları doldurmaktır. Artık boş zamanlarında bir araya gelen arkadaşlar, eşler, dostlar boş zaman etkinliği eğlence dışında alışverişe yönelik eğilim gösterirler. Bu alışveriş süreci bazen satın almakken bazen de büyük alışveriş merkezlerinde gezmek, dolaşmak en doğrusu da zamanı tüketmektir.

Tüketim, günümüzün en büyük salgın hastalığı hâline gelmiştir ki, insanlar alışveriş yapmanın yanı sıra, tüm bunların dışında kalan eğlenme, boş vakit geçirme, bir yakınıyla buluşma gibi eylemleri de tüketim alanlarında gerçekleştirme davranışı içerisindedirler. İhtiyacı veya alacak parası olmadığı hâlde alışveriş merkezlerinde zamanlarını geçiren insanların sayısı pek de az sayılmaz. Bunu kendi çevremize baktığımızda pekâlâ görebiliriz. Popüler kültür, insanları tüketmeye teşvik eder; bunu gerçekleştiremediği sahalarda ise, bir özenti meydana getirmeyi amaçlar. Bu yönüyle endüstriyel piyasanın bir aracı haline gelerek kültür endüstrisini oluşturur.

Bu fikre katılıyor musunuz? Niçin? Bunun dışında tüketici davranışını etkileyen diğer faktörler nelerdir?

4. Okuyalım, yazalım.

1. Etkinliğe başlamadan önce öğrencilerinize aşağıdaki soruları sorarak konuşma ortamı hazırlayınız. Farklı sorular sorarak etkinliği zenginleştirebilirsiniz.
   - "Ne sıklıkla alışveriş yapıyorsunuz?"
   - "İhtiyacınız olmadığı hâlde aldığınız şeyler oluyor mu?"
   - "Alışverişiniz sırasında kararsız kalıp aynı ürünün diğer renk veya desenlerini de alıyor musunuz?"
2. Metni okutunuz ve metinle ilgili bir kompozisyon yazmalarını isteyiniz.
3. Yazılanları okutunuz, beğenilenleri ödüllendiriniz.

5. Okuyalım, konuşalım.
Erkek Modası

İlk çağlarda kadınlarla erkeklerin giyimleri arasında hiçbir fark yoktu; sonradan kadınlar, düz elbiseler giymeye başladılar. Eski Yunanistan'da, erkekler çok şık giyinirlerdi. Bel inceliği modaydı; onun için, erkek çocuklar, küçük yaşta bellerine madeni kemerler takarlardı. Daha yaşlı erkekler ise pelerin giyerlerdi. Erkeklerin kollarına bilezik, boyunlarına kolye takmaları da âdetti.

1. **Sizce modayı sadece kadınlar mı takip ediyor yoksa erkekler de modayla ilgileniyor mu? Günümüz erkek modası hakkında ne düşünüyorsunuz?**
2. **Bir defile düzenleyeceksiniz. Hangi temada düzenlemek istersiniz? Niçin?**

5. Okuyalım, konuşalım.

1. Erkeklerin modayla ne kadar ilgili olduklarını sorarak öğrencilerinizin dikkatini toplayın.
2. Metin okuyun ve öğrencilerinizin görüşlerini sorun.
3. Soruları sorarak konuşma ortamı hazırlayın.

Kazanımlar

Okuma

1. Metinde öne sürülen tez ve görüşleri anlar.
2. Metinde geçen terimleri belirler.
3. Uzun ve karmaşık metinleri anlar.
4. Metinlerde geçen örtülü anlam ve mesajları anlar.
5. Anlamını bilmediği kelimeleri metnin bütününden çıkarır.

B. ESTETİK

1. Öğrencilerinize etkinliği yaptırmadan önce estetik kelimesiyle ilgili çağrışımlarını yazmalarını isteyiniz.
2. Yazdıkları cümleleri okutunuz ve sizin çağrımşılarınızı da söyleyiniz.
3. Ardından "estetik" kavramının hangi alanlarda kullanıldığını sorunuz. Mesela "Bir telefon estetik olabilir mi? Yoksa estetik yalnızca canlıların tasvirinde mi kullanılmaktadır?" sorusunu yöneltiniz.

1. Okuyalım, cevaplayalım.

1. Öğrencilerinize metni okutunuz.
2. Metinde anlamını bilmedikleri kelimeleri açıklayınız.
3. Sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
4. Bir öğrenciden metni özetlemesini isteyiniz.
5. Metnin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini yazınız.

B) ESTETİK

1. Okuyalım, cevaplayalım.

ESTETİK LÜKS MÜDÜR?

(1) Honore de Balzac, "Güzellik, çoğu zaman kusurları gizleyen bir örtüdür." der. Güzel olan aynı zamanda "daha iyi", "daha başarılı", "daha güçlü", "daha kaliteli" olarak algılanır. Dünyanın farklı yerlerinde yapılan araştırmalar, güzel/yakışıklı olan insanların, daha zeki ve daha iyi olarak algılandığını ortaya koyar. Bu genelleme sadece insanlar için değil nesneler için de geçerlidir. Bir nesnenin güzel olması, onun cazibesini artırır. Güzellik değer katar.

(2) Güzelliği simetri ve orantılarla açıklamak mümkün olsa da güzellik değişmez bir kavram değildir. Aksine, güzellik içinde yaşanan toplum tarafından belirlenir, zamanın ruhuna göre anlam ve biçim değiştirir.

(3) Güzellik sübjektiftir, kişiden kişiye değişir; ama estetik objektif ölçütleri olan bir disiplindir. Güzellik görecelidir; estetik ise evrensel.

(4) Eski Yunan felsefesi kâinatın kaosuna düzen getirmek iddiasıyla hep kurallara sarılmıştır. Aristo'ya göre estetik bir orantı, uyum ve düzendir. Bir resimdeki renk uyumu veya müzikteki güzel bir armoni o eserin yapısındaki düzeninin yansımasıdır. Bundan yüzyıllar önce belirlenmiş olan bu ölçütler estetiğin evrensel ölçütleridir, her alana uyarlanabilirler.

(5) Kaosun içinde de bir estetik olabileceği gibi, uyum ve simetrinin de sıkıcı bir tekrara düşmesi mümkündür. Sanatçılar ürettikleri eserlerde hem durağan hem de hareketli simetri yakalayabilirler. Klasik müzik eserleri, hareketli simetrinin örneğidir. Bu eserlerdeki tekrarlanan simetrik kalıplar onlara estetik katar. Bir ressam ise meydana getirdiği eserinde durağan simetri kavramını kullanabilir. Sadece sanat eserleri değil doğadaki canlılar da göz kamaştırıcı bir estetik barındırır. Tavus kuşunun kuyruğu, kelebeklerin kanatları son derece estetiktir.

(6) Herhangi bir ürüne ya da deneyime estetik bir boyut katarak onu daha arzulanır, haz uyandırır kılmak mümkündür. Estetik değerler taşıyan her şey, bir ürün, bir eşya, bir mekân, bir metin, bir tasarım, bir ambalaj, bir hizmet hatta üslup, davranış, hitap, liderlik ve yönetim anlayış daha değerli olur.

(7) Bir toplumun estetik anlayışının en somut göstergelerinden birisi yemek kültürüdür. Bir ülkenin, bir yörenin yemekleri oranın karakterini ve estetik anlayışını gösterir. Sadece toplumların değil bireylerin de hayata bakışlarını anlamak için sofralarına bakmak kâfidir. Bir evde yemeğin ve sofranın ne derece göze hitap ettiği o evde yaşayanlarla ilgili çok şey anlatır. En ekonomik malzemelere estetik değer katarak bir ziyafet hazırlamak mümkünken, en pahalı malzemelerden "felaket" yemekler ortaya çıkarmak da mümkündür. İyi ütülenmiş keten bir örtü, sade ama zevkli servisler, taze çiçeklerle son derece estetik sofralar kurmak mümkündür. Hayatımıza her an estetik katabileceğimiz, yaratıcılığımızı ortaya koyabileceğimiz alanların başında yemek gelir.

(8) Estetik bir kaynak ya da yetenek sorunu değil bir bakış açısıdır. Daha estetik çözümler sunmak için daha fazla parasal kaynağa, daha ileri teknolojiye sahip olmak gerekmez. Estetik bir anlayış meselesidir, her insan daha estetik çözümler elde etmek için kendini geliştirebilir.

(9) Estetik, daha zevkli olanı aramaktır. Somut bir "güzellik" tarifi değil, daha zevkli olanı aramayla ilgili sonu olmayan bir yolculuktur. Öte yandan estetik sadece güzellikle ilgili bir değerlendirme de değildir. Bir şeyi estetik kılmak onu illa ki güzelleştirmek anlamına gelmeyebilir. Kimi çirkinlikler de bazı kriterler çerçevesinde estetiğe konu olabilir. Kant, Shiller, Wittgenstein gibi düşünürler trajik, komik, ilginç, çocuksu hatta çirkin olan bir şeyin bile estetik olabileceğini söylerler.

(10) Goya'nın en önemli yapıtları arasında yer alan ve savaşın yıkıcı, yok edici yanlarını

anlatan, 1814 tarihli yapıtı "Üç Mayıs Katliamı" tablosuna güzel demek zordur. Ancak şiddeti ve ölüm korkusunu son derece çarpıcı anlatan bu tablo bütün sanat eleştirmenlerince son derece estetik olarak değerlendirilir.

(11) Picasso'nun Guernica tablosunun da güzellikle pek alakası yoktur; ancak bu tablo da son derece estetiktir. İspanya iç savaşında Franco ve Hitler'in yeni silahlarını deneme amaçlı bombaladıkları ve yaklaşık üç bin insanın öldüğü Guernica kentinde yaşanılan acıları, bu tablodan daha vurucu, daha şiddetli ama aynı zamanda da daha estetik ortaya koyan bir başka eser bulmak zordur.

(12) Estetiği bağımsız bir bilim olarak ele alan Alman düşünür Alexander Baumgarten, estetiğin konusunun duyusal yetkinlik olduğunu söyler. Alexander Baumgarten'in izinden giden düşünürler de, gerçek estetiğin "gözle gördüğümüz şeyler" değil "ruhumuzda meydana gelen özel duygular" olduğunu söylerler. (Estetik kelimesi de zaten Yunanca hassasiyet ve duygu anlamına gelen "Esthesis- Aeshetikos" kelimesinden türemiştir.) Bu açıdan bakıldığında, hiçbir askerî önem taşımayan savunmasız bir kasabaya yapılan saldırıyı, dolayısıyla bir savaş suçunu ortaya koyan Guernica'yı estetik kılan, bu tablonun bir güzellik olmasından çok, Picasso'nun o dönemde yaşanan vahşetin ortaya çıkardığı duyguyu çarpıcı bir şekilde ifade edebilmiş olmasıdır.

(13) Estetiğin güzelleştirmenin çok daha ötesinde duyarlılığımıza dokunma, duygularımıza seslenme, bizde coşku yaratma, bizi heyecanlandırma ya da yabancılaştırma gibi bir gücü vardır. Herhangi bir konuda duyusal hazdan bahsettiğimizde aslında sadece pozitif bir duygudan bahsederiz. Ancak estetik hazdan bahsettiğimizde sadece pozitif değil, trajik duyguları da çerçevenin içine alınız. Örneğin, estetik hazzı yüksek bir müzik bizi ağlatabilir ama bu aldığımız hazzı düşürmez.

http://www.temelaksoy.com/estetik-luks-mudur/

(Düzenlenmiştir.)

1. Metinde aşağıdakilerden hangisine <u>değinilmemiştir?</u>

A) Güzelliğin estetikle doğru orantılı olduğuna,

B) Güzelliğin başka olumlu algılara da sebep olduğuna,

C) Estetik değer taşıyan her ürünün daha değerli olduğuna,

D) Estetikle ilgili somut örnekler olduğuna,

2. "Ancak estetik hazdan bahsettiğimizde sadece pozitif değil, trajik duyguları da çerçevenin içine alınız." **Cümlesinde altı çizili sözcük yerine aşağıdakilerden hangisi getirilise cümlenin anlamı bozulmaz?**

A) isteklilikten

B) zevkten

C) düşünceden

D) bilgiden

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yöntemiyle dinleyerek anlar.
2. Konuşmadaki anahtar kavramlardan hareketle metnin konusunu anlar.
3. Konuşmalarda öne sürülen görüş ve karşılaştırmaları anlar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

2. Dinleyelim, cevaplayalım.

1. Öğrencilerinize metni dinletmeden önce estetik anlayışının farklı olup olmayacağı konusunda neler düşündüklerini sorunuz.
2. Öğrencilerinizin görüşlerini dinleyiniz. Örnekler isteyiniz.
3. Dinleme metnini başlığını okutunuz. Doğu ve Batı'nın estetik algılarının hangi konularda farklı olabileceğini süşünmelerini isteyiniz.
4. Metni dinletiniz ve sorulara cevap vermelerini söyleyiniz.

3. "Şiddeti ve ölüm korkusunu son derece çarpıcı anlatan bu tablo bütün sanat eleştirmenlerince son derece estetik olarak değerlendirilir." **Cümlesinde altı çizili sözcüğün zıt anlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) soyut
B) durağan
C) belirsiz
D) etkisiz

4. Metinde hangi paragrafta zıt iki örnek vardır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

5. Metnin yazarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Farklı görüşleri bir araya getirmiştir.
B) Yazdıklarını düşünürlerin sözleriyle desteklemiştir.
C) Kendi görüşlerini genel görüşten üstün tutmuştur.
D) Konuyla ilgili farklı örneklere yer vermiştir.

6. Metinde kaçıncı paragrafta estetiğin sözlük anlamına değinilmiştir?

A) 5 B) 6 C) 2 D) 13

7. Metinde estetikle ilgili verilen somut örnek nedir? Yazınız?

.....

8. "Herhangi bir konuda duyusal hazdan bahsettiğimizde aslında sadece pozitif bir duygudan bahsederiz. Ancak estetik hazdan bahsettiğimizde sadece pozitif değil, trajik duyguları da çerçevenin içine alırız. Örneğin, estetik hazzı yüksek bir müzik bizi ağlatabilir ama bu aldığımız hazzı düşürmez." **Bu görüşe katılıyor musunuz? Niçin?**

.....

.....

9. "Kant, Shiller, Wittgenstein gibi düşünürler trajik, komik, ilginç, çocuksu hatta çirkin olan bir şeyin bile estetik olabileceğini söylerler." **Bu görüşe katılıyor musunuz? Niçin?**

.....

.....

2. Dinleyelim, cevaplayalım.

Doğu ve Batı'nın Estetik Algısındaki Farklılıklar

Kazanımlar

Okuma

1. Metinde öne sürülen tezleri belirler.
2. Metinde tartışılan tezlerden ulaşılmak istenen sonucu belirler.
3. Farklı türlerdeki edebî metinlerin ana konusunu / temasını anlar.

1. Dinlediğiniz metinde aşağıdakilerden hangisine <u>değinilmemiştir?</u>

A) Estetik kuramın en büyük değişiminin nerede olduğuna

B) Estetik değerlerin doğayla doğru orantılı olduğuna

C) Yunan heykellerinin neden güzel olduğuna

D) Minyatür sanatının doğuşuna

2. "Özellikle Orta Çağ'da sanatçılar bir aristokratın, sarayın, prensliğin ya da kilisenin <u>himayesi</u> altında çalışırdı." Yukarıdaki cümlede geçen altı çizili sözcüğün yerine aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümlenin anlamı <u>bozulmaz</u>?

A) gözetim

B) gözlemleme

C) gözcülük

D) gözünde

3. "Minyatür sanatı oldukça geniş bir <u>yer edindi</u>." Yukarıdaki cümlede geçen altı çizili sözcüğün zıt anlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?

A) yayılamadı

B) mevki tutamadı

C) ilerleyemedi

D) muhafaza edemedi

4. Dinlediğiniz metne göre boşlukları tamamlayınız.

a. Batı'nın estetik algısını anlayabilmek ve tarihsel gelişimini gözlemleyebilmek için *Antik Yunandaki ideal estetik kavramları çözümlemek* ..... gerekir.

b. Bunların yanı sıra, Yunan sanatının estetik idealleri *ilimlilik, uyum ve sinerji ile boğdostırılmıştır* .....

c. Yunan heykelleri, sıradan bir insana göre, gereğinden fazla mükemmeldir. Bu da *estetik ideallerin formu hakkında* ..... fikir verir.

d. Doğu ve Batı'nın estetik algılarına bakıldığında her topluma göre değişen dinamikler görülür. Bu dinamiklerde etkili olan öğelerin *başında din ve kültür gelir* .....

e. Avrupa'da sanatçılar, sanat eserlerinin *gücün bir ifadesi olarak görülmesi* ..... sebebiyle ....*kilise ve saray tarafından*..... tutulmuştur.

f. Bu kurallar çerçevesinde resim sanatı gelişme gösteremediyse de, görsel ifadenin önemli temsilcilerinden biri olan .....*minyatür*.....yer edindi.

g. Avrupa'nın dinî temsiliyeti açısından da önemli bir yer tutan mimari Doğu toplumları içinde .....*zengirlik ve ihtişam simgesiydi*.....

h. Çini, ahşap oymacılığı ve maden işlemeceliği gibi hem dekorasyonda hem de günlük hayatta kullanılan sanat dalları ilerleme gösterdi. Bu sanat dallarında ise Avrupa'dan farklı olarak .....*kaynak doğa ağırlıklıydı. Hayvan ve bitki motifleri*..... çokça görülmüştür.

5. "En güzel, en adil olandır." Bu görüşe katılıyor musunuz? Niçin?

.....

.....

Kazanımlar

Dinleme

1. Dinlediği bir şiirin temasını anlar.
2. Dinlediği şiirdeki betimlemeleri anlar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

3. Dinleyelim, cevaplayalım, yazalım.

1. Öğrencilerinize bir şiir dinlemelerini söyleyiniz.
2. Öğrencilerinize ülkelerindeki şehirlere şiirler yazılıp yazılmadığını sorunuz.
3. Şairlerin niçin şehirlere şiirler yazmış olabileceklerini düşünmelerini isteyiniz.
4. Şiiri dinletiniz, sorulara cevap vermelerini isteyiniz.

3. Dinleyelim, cevaplayalım, yazalım.

Canım İstanbul

"Beyoğlu tepinirken ağlar Karacaahmet... "

1. Şairin içinde bulunduğu ruh hâliyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) karamsar

B) bıkkın

C) hayran

D) bencil

2. "Ana gibi yâr, İstanbul gibi diyar olmaz." **Sözünü açıklayınız. Sizin kültürünüzde benzer bir söz var mı? Söyleyiniz?**

.....

.....

3. Dinlediğiniz şiire göre İstanbul'u betimleyen bir paragraf yazınız.

İstanbul

Kazanımlar

Yazma

1. Hedef belirlediği okuyucu kitlesine uygun üslup seçer.
2. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler seçer.
3. Bir görüşe taraf veya karşı olduğunu ifade eden yazılar yazar.

Konuşma

1. Sorulara ve yorumlara uygun karşılıklar vererek görüşlerini ifade eder.
2. Konuşmalarında sözcüklerin yan ve mecaz anlamlarını kullanır.
3. Görüşlerini planlı, akıcı ve kesin bir şekilde ifade eder.

4. Konuşalım.
Estetik Nedir?

"Güzellik, çoğu zaman kusurları gizleyen bir örtüdür."
Honore de Balzac'ın bu sözüne katılıyor musunuz? Niçin?

5. Yazalım.
Farklılık

İsteyen herkes, hiç paraya gerek duymadan, yaptığı her işe bir anlayış, bir incelik, bir zevk ve özen katarak çok daha estetik durumlar yaratabilir. Estetiğin doğuştan gelen seçkin bir yetenek olmaması estetik zevkler edinme konusunda herkesi eşit kılar. Eğer estetik değerler sahibi olmak bir yetenek meselesi olsaydı ve sadece doğuştan gelseydi hayat çok umutsuz bir yer olurdu. Kimse daha iyiyi, daha güzeli, daha zarif olanı öğrenme imkânına sahip olmazdı. Oysa bu konuda hevesi olan herkesin zevklerini ve estetik anlayışını geliştirmesine imkân vardır. Estetik değerlere ulaşmak için önce bu konuya ilgi ve merak duyması sonra insanın kendisini eğitmesi için zaman ve emek harcaması gerekir.

"Estetik anlayışımız yaptığımız her işte imzamız olur. Bizi farklılaştırır."

Yukarıdaki görüşü örneklendirerek bir sunum şeklinde hazırlayınız.

4. Konuşalım.

1. Öğrencilerinize Balzac'ın sözünü okuyunuz. Bu söze katılıp katılmadıklarını sorunuz.
2. Bütün öğrencilerinizin konuşmaya katılmasını sağlayınız. Herkese eşit konuşma hakkı veriniz.

5. Yazalım.

1. Öğrencilerinize "Bizi birbirimizden farklı kılan şeyler nelerdir?" sorusunu yöneltterek önce bir konuşma ortamı sağlayınız.
2. Daha sonra metni okutunuz ve öğrencilerinizin konuyla ilgili görüşlerini yazmalarını isteyiniz.
3. Yazılanları okutarak ikinci soruyu yöneltiniz.

C. TASARIM

1. Öğrencilerinize bölüm başlığını okuyunuz. Nelerin tasarlanabileceğini sorunuz.
2. Öğrencilerinize bu tarz bir yeteneği olan birinin olup olmadığını sorunuz.
3. Bir eşyanın yapımında işlevin mi yoksa tasarımın mı önemli olduğunu tartışmalarını sağlayınız.

1. Okuyalım, cevaplayalım.

1. Öğrencilerinize Türkiye'de farklı şehirlerde farklı kültürlerin olduğunu; bu kültürlerin halk oyunları, müzik, yemek vs. gibi birçok alana yansıdığını ifade ediniz. Bu farklılıklardan birinin de tarihî evler olduğunu söyleyiniz.
2. Öğrencilerinize okuyacakları metnin tarihî Türk evleri hakkında olduğunu belirterek metni okutunuz.
3. Onların da ülkelerinde tarihî evlerin olup olmadığını sorunuz.
4. Sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
5. Cevapları kontrol ediniz ve yanlış cevapları düzeltiniz.

C) TASARIM

1. Okuyalım, cevaplayalım.

Türk Evleri

Bazı şehirler vardır, tarihî evlerinin sıralandığı dar sokaklarından geçerken anlarsınız o şehirde olduğunuzu. Çünkü şehrin kültürü ve tarihi oralarda saklı kalmıştır. Kimi yerlerde yıkılmaya varmış, kimisinde ise hala dimdik ayakta. İşte evleri ve sokaklarıyla tanınan, Anadolu'nun o nadide kentleri...

Antakya Evleri

Bu kentte şehri ikiye ayırmıştır Antakya evleri, sanki eski Antakya ile yeni Antakya varmış gibi. Modern caddelerinden ayrılan o dar sokaklara girdiğinizde bambaşka bir şehirde buluyorsunuz kendinizi.

Tarihi taş evleri taş yollarla bütünleşmiş gibi. Nereye çıkacağınızı bilemeden yürüyorsunuz bu sokaklarda, sanki bir labirent içerisindesiniz.... Antakya evlerinin kapıları öyle bir incelikle yapılmış ki hayran kalmamak elde değil. Avludan içeri girdiğinizde ise ister istemez böyle bir evde oturmak isterdim diyorsunuz kendi kendinize.

Safranbolu Evleri

Tabii ki tarihî ev denilince ilk aklımıza gelen bir tablo vardır, eski Safranbolu evlerinin olduğu. Safranbolu Evleri, yüzlerce yıllık bir süreçte oluşan Türk kent kültürünün günümüzde yaşamaya devam eden en önemli yapı taşlarıdır.

Bu tarihî yapılar UNESCO tarafından 17.12.1998'de Dünya Kültür Mirası listesine alınmıştır. Safranbolu evlerinin Osmanlı döneminde yumurta akından yapıldığı ve çok uzun süre depreme dayandığı rivayet edilir. Bu evlerin bir depreme dayanma özelliği de toprağın dibine yapılmamasıdır. Safranbolu evleri birbirinin önünü kapatmaz.

Mardin Evleri

Mardin kenti, temel yapım malzemesi olarak kolay işlenebilen sarı kalker taşının kullanıldığı, çeşitli motiflerle bezenmiş geleneksel evleriyle de ünlüdür. Bölgedeki çok sayıda ocaktan çıkarılan sarı kalker taşı, yapı üretimine egemen olmuş; kapı, pencere, asma kat gibi zorunlu kullanımların dışında ahşap işçiliğine yer verilmemiştir.

Evleri, 4 m yüksekliğe ulaşan duvarlar çevirir ve sokaktan ayırır. Bu duvarlarla sert iklime karşı korunma sağlanır. Yazlık denilen iç avlu veya bahçede, eskiden ahır olarak kullanılan, günümüzde ise depo işlevi gören mekânlar yer alır. Eyvan, yazın yaşamın geçtiği bölümdür. Mimaride önemli bir yere

60 Ünite 3 ● Modanın Kalbi

sahip olan eyvan ve revak gibi yarı açık kısımlar, özellikle batı güneşine karşı gölgede kalacak biçimde yapılmıştır. Mardin evlerinin en önemli özelliği taş işçiliğidir. Kapı ve pencereleri, sütuncuklar, kemerler ve değişik motiflerle süslenmiştir. Merkez yerleşim, 1979 yılında kentsel sit ilan edilmiştir.

Kapadokya Evleri

Başlı başına bir turizm odağı olan Kapadokya evleri, yerli ve yabancı turistler tarafından yılın her ayı ziyaretçi akınına uğruyor.

Erciyes ve Hasan dağlarının geçmişte etkin yanardağlar olduğu bilinmektedir. Bu dağların lav püskürtmesi sonucu Kapadokya'nın eşsiz güzellikte doğal zenginliği ortaya çıkmıştır. Yöre halkı geçmişte, kolayca şekil verilebilen kayaların içine evler yaparak burada yaşamıştır. Günümüzde bu evlerin bir kısmı otel olarak kullanılıyor. Ayrıca bunlar, hala sıcak yaz günlerinde meyvelerin saklanması için depo olarak kullanılmaktadır.

http://www.sabah.com.tr/fotohaber/turizm/evleriyle_unlu_sehirler/29354

(Düzenlenmiştir.)

1. "Evleri ve sokaklarıyla tanınan, Anadolu'nun o nadide kentleri." Cümlesinde altı çizili sözcüğün yerine aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

A) değerli
B) kıymetli
C) seyrek görülen
D) az gidilen

2. Aşağıdaki sözcüklerden hangisi evin bölümlerine ait değildir?

A) avlu
B) revak
C) eyvan
D) sütun

3. Aşağıdaki özelliklerin hangi evlere ait olduğunuz yazınız.

Her ay hem yerli hem yabancı turistlerin ziyaret ettiği evler. Kapadokya Evleri

Kapılarının ince el sanatıyla yapılmış olması hayranlık uyandırıyor. Antakya Evleri

Türk kent kültürünü günümüze kadar taşıyan evler. Safranbolu Evleri

Doğal güzellik sonucunda oluşan evler. Kapadokya Evleri

Kendinizi tek çıkışı olan sokaklar içerisinde hissettiğiniz ev. Antakya Evleri

Osmanlı zamanında inşaat malzemesiğe yumurtanın akının karıştırılmasıyla yapılan evler. Safranbolu Evleri

Duvarlarının kalınlığı ve uzunluğu sayesinde çetin soğuklara karşı dayanan evler. Mardin Evleri

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

2. Dinleyelim, cevaplayalım.

1. Öğrencilerinize ünlü bir modacıyı tanıyıp tanımadıklarını sorunuz.
2. Modacılık mesleği ile ilgili bildiklerini anlatmalarını isteyiniz.
3. "Modacı olmak ister misiniz?" sorusunu sorarak konuşma ortamını çeşitlendiriniz.
4. Metni dinletiniz. Sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
5. Cevapları kontrol ediniz ve yanlış cevapları düzeltiniz.

2. Dinleyelim, cevaplayalım.
Atıl Kutoğlu

1. Dinlediğiniz metinde aşağıdakilerden hangisine <u>değinilmemiştir?</u>

A) Ünlü modacının çocukluğunun geçtiği yerlere

B) Ünlü modacının üniversitede okuduğu bölüme

C) Ünlü modacının tasarımlarının konusuna

D) Ünlü modacının modaya olan ilgisini keşfettiği döneme

2. Dinlediğiniz metinde aşağıdakilerden hangisine <u>değinilmemiştir?</u>

A) aldığı ödüllere

B) staj yaptığı yerlere

C) ilk koleksiyonuna

D) işte yaşadığı sıkıntılara

3. "Moda doğası gereği çabuk tüketilen, eskitilen bir şey. Yani <u>bıçak sırtı</u> bir konumu var." **Cümlesinde altı çizili deyimin cümleye kattığı en yakın anlam aşağıdakilerden hangisidir?**

A) çok kaygan bir ortam içinde bulunmak

B) keskin ve can yakıcı bir olay içinde olmak

C) belirsiz tehlikeli bir durum karşısında olmak

D) ince ve hassas bir konumda bulunmak

4. "Sizce modayı kalıcı bir zemine oturtmak mümkün mü? Bunun için hangi alanlarla <u>paslaşılması</u> gerekiyor?" **Cümlesinde altı çizili sözcük yerine aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümlenin anlamı <u>bozulur?</u>**

A) yardım alınması

B) danışılması

C) destek alınması

D) anlaşılması

5. "Bir de hiç yılmamalarını tavsiye ederim." **Cümlesinde altı çizili sözcük yerine aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümlenin anlamı bozulur?**

A) pes etmemelerini

B) vaz geçmemelerini

C) bıkmamalarını

D) barınmamalarını

6. "Eğer kafalarına bir şeyi koydularsa, onu gerçekleştirmek için çok kapı çalmalarını, tavsiye ederim." **Cümlesinde geçen "*çok kapı çalmak*" deyiminin cümleye kattığı en yakın anlam aşağıdakilerden hangisidir?**

A) bir çok yere gidip başvurmak

B) birçok yerde çalışmak

C) birçok insanla iletişim kurmak

D) birçok farklı yerde bulunmak

7. Ünlü modacıya göre, modada kalıcı olabilmek için nasıl bir yol izlenmeli?

.....

.....

Erkekler daha sınırsız, daha ideal gözle bakabiliyorlar kadınlara daha sanatsal yaklaşabiliyorlar sanırım. Ama çok başarılı olmuş bayan modacılar da yok değil: Coco Chanel, Donna Karan, Sonia Rykiel ilk aklıma gelenler. Kadınlar bir yandan kendilerini sınırlarken, biryandan da kendi ihtiyaçlarından hareketle kendilerini nasıl daha güzel göstereceklerini, hatalarını nasıl saklayacaklarını tartarak, güzel ve doğru ürünleri yaratabiliyorlar. Erkekler daha sınırsız bir yaratıcılıkla yaklaşabiliyorlar kadın modasına ve ortaya mükemmel eserler çıkartıyorlar.

8. Bu görüşe katılıyor musunuz? Niçin? Sizce moda sektöründe kadınlar mı daha başarılı erkekler mi?

.....

.....

.....

3. Konuşalım.
Geleceğin Mesleği

Sizce geleceğin tasarım meslekleri neler olabilir? Siz bunlardan hangisini yapmak isterdiniz? Niçin?

3. Konuşalım.

1. Öğrencilerinize etkinliğe başlamadan önce "rüya meslekleri"nin hangisi olduğunu sorunuz.
2. Etkinlikteki soruyu sorunuz ve konuşma ortamı hazırlayınız.
3. Herkese eşit konuşma hakkı veriniz.

4. Yazalım.

1. Öğrencilerinize etkinliğe başlamadan önce nasıl bir evde oturduklarını sorunuz.
2. Evsiz insanlarla ilgili düşüncelerini anlatmalarını isteyiniz.
3. Daha sonra etkinliği okutunuz ve hayallerindeki evi yazmalarını isteyiniz.

4. Yazalım.
Teknolojik Ev

En değerli anlarımızı yaşadığımız, içindeyken huzur bulduğumuz, biraz uzak kalsak "İnsanın evi gibisi yok." dediğimiz evlerimiz bizim için çok değerli. Evimizin içinde güzel mekânlar oluşturmak, bir odayı yenilemek, yeni bir perde almak bazen bizi en mutlu eden şeylerden biri olabiliyor.
Nasıl bir evde yaşamak istersiniz? Evin bölümlerini açıklayıcı ve betimleyici ifadelerle anlatınız.

Güzel Evim

Serbest Okuma

1. Öğrencilerinize değişen hayat şartları sebebiyle kıyafetlerin de değişebileceğini söyleyerek onlardan örnekler isteyiniz.
2. Metni okutunuz. Anlamadıkları kelimeleri açıklayınız.
3. Bu tarz değişikliklerin olağan olup olmadığı hakkında düşünmelerini isteyiniz. Bu konudaki görüşlerini alınız.

Serbest Okuma

Kadın Kıyafetleri

Osmanlı kıyafetlerine kronolojik olarak baktığımızda, kadın kıyafetlerindeki bazı gelişmeleri şu şekilde takip edebiliriz:

Anadolu Beylikleri devrinde kadınların başında içi ve dışı farklı renkler "sarı-yeşil" bir örtünün bulunduğu ve saçın arkada örtü içinde tek örgü hâlinde toplandığı görülür. Bürümcükten yapılmış entari XIX. yüzyıla kadar içe giyilen kıyafeti temsil eder. Etekler uzun, bol ve kat kattır. Bu entarinin üzerine kürk giyilir. Kürkün kabı laciverttir; omuzlara doğru sırma işleme yaygındır. Beylikler devrinden itibaren kullanılan bu uzun kollu elbiselerin koltuk altlarındaki yırtmaçlarından kolları çıkarıp uzun yenleri arkaya atmak modası uzun yıllar boyunca devam etmiştir.

XIV. asırda, Fatih devrinde erkeklerin üzerine sarık sardığı külah biçimi başlığın aynısı kadınların, özellikle de gelinlerin giydiği görülür. Başlık gelinin servetine göre baştan aşağı mücevherlerle veya telli pullu al duvak gelinler arasında günümüze kadar devam eden bir gelenek kıyafeti olarak kullanılır. Hâlâ bu renge özellikle Anadolu'da sadık olanlar çoğunluktadır. Elbise olarak da en üstte inci, elmas veya işlemeli bir kaftan; onun altında yine ipek üzerine bir mücevher, inci veya sırma işlemeli, yanları yırtmaçlı al bir entari; belinde ekseriya gelinin babası tarafında törenle takılan murassa bir kemer veya işlemeli bir kuşak; en altında gene inci, mücevher veya sırma nar çiçeği bir çakşır bulunmaktadır.

XIV. asırda kadınların ev kıyafetlerinde çok ince ve uçları işlemeli beyaz kuşağı yaygın olarak kullanıldığı Topkapı Sarayı'ndaki hakiki elbiselerden anlaşılmaktadır. Bu asırda yaşamış Kanuni Sultan Süleyman'ın kızı Tasasız Raziye Sultan'ın XVI. asırda İstanbul'da yapılmış gravürlerden oluşan Peter Coeck eserinde de (A Series of Drawings Made in that Year at Constantinople) mevzu bahis olmuştur.

Değerlendirme

1. Üniteyi bitirdikten sonra aşağıdaki değerlendirme sorularını öğrencilerinize ödev olarak veriniz veya sınıfta yapınız.
2. Öğrencileriniz soruları cevapladıktan sonra sınıfta birlikte çözünüz ve yanlış yapan öğrencileri bilgilendiriniz.
3. Öğretiminde eksiklik gördüğünüz konularla ilgili ek çalışmalar yaparak sınıfınız hazır olduğunda bir sonraki üniteye geçiniz.

DEĞERLENDİRME

KENDİNE YAKIŞANI GİYMEK

Moda tanımı dendiğinde aklımıza ilk gelen şey, insanın kendisine yakışanı giymesi denilir. Peki, insanın kendisine yakışanı giymesi moda mıdır? Tabi ki değildir. Modaya körü körüne bağlanmak yerine yılın trendlerinin, bize yakışan çizgilerini ve renklerini kendimize uygulayabiliriz. Yakışmayan, üzerimizde hoş durmayan bir kesimi ya da rengi sadece moda diye giyerek, trendi değil, moda kurbanı olmuş oluruz.

Bu yüzden öncelikle vücudumuzu çok iyi tanımak, kusurlarımızı ve güzel yanlarımızı iyi bilmek, kendimize yakışan renk ve kesimler hakkında bilinçli olmak gerekiyor. Bunu yaparken de kendimize karşı dürüst olalım ki doğru seçimi yapabilelim. Yani aynanın karşısında pembe gözlükleri çıkarmak lazım... Genel hatlarıyla bunu bildikten sonra, yılın trendlerini bire bir değil de bize uygun şekilde takip edip günün modasını yakalayabiliriz.

Giydiğimiz kıyafetler bizi mi yansıtıyor yoksa olmak istediğimizi mi? Doğrusu olmak istediğimiz kişi olabilirsek işimiz kolaylaşacak.

İçinde rahat hissettiğiniz sizinle bütünleşen, kendinizi yansıtan giysileri giyerek değişik aksesuarlarla kombinasyonlar deneyerek çok farklı tarzlar yaratmak mümkündür. İlle de modaya uymak yerine farklı olmayı seçmek de bir tercih. Ama bunu yapabilmek belli bir kültür birikimi, bakış açısı gerektiriyor. Yani her yiğidin harcı değil kendi tarzını yaratmak.

Moda kaynakları, akımları tarih boyunca değişim göstermiş, birçok olaydan etkilenmiştir. Bunların sonunda da karmaşıklaşmaya başlamıştır. Tarihsel süreçte modanın geçmişine göz atarsak bu değişimleri ve etkileri daha iyi anlayabiliriz.

http://jeyangedik.com/moda-insanin-kendisine-yakisani-giymesi-mi/

(Düzenlenmiştir.)

1.Metne göre aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?
A) Kendine yakışanı giymenin modaya zıt olduğuna,
B) Moda kurbanı olmamak için kendini iyi tanıması gerektiğine,
C) İçindeyken rahat hissedilen kıyafetleri başka aksesuarlar kullanılarak farklı tarz oluşturulabildiğine,
D) Tarihte yaşanan olayların moda akımlarının değişikliğe uğramasına sebep olduğuna,

2. Metinden çıkarılacak genel yargı aşağıdakilerden hangisidir?
A) Moda olan kıyafetleri tercih etmeliyiz.
B) Moda olmasa da bize yakışanı tercih etmeliyiz.
C) Moda olan ve aynı zamanda bize yakışanı tercih etmeliyiz.
D) Moda olan kıyafetleri aksesuarlarla kombinasyon yapmalıyız.

3. "Her yiğidin harcı değil kendi tarzını yaratmak." Cümlesinde geçen altı çizili söz ile ifade edilmek istenen aşağıdakilerden hangisidir?
A) her insanın yapamayacağı şeyler,
B) her insanın beğenemeyeceği şeyler,
C) her insanın düşünemeyeceği şeyler,
D) her insanın isteyemeyeceği şeyler,

4. "Aynanın karşısında pembe gözlükleri çıkarmak lazım." Cümlesinde "pembe gözlük" ifadesinin anlamı aşağıdakilerden hangisi değildir?
A) her şeye iyi tarafından bakmak
B) bardağa dolu tarafından bakmak
C) üzücü olayları görmezlikten gelmek
D) gerçekleri kabul etmeye çalışmak

Kendimi Değerlendiriyorum

Bu bölümde;

Öğrencilerinizden değerlendirme cümlelerini sözlük yardımıyla anlamaya çalışmalarını isteyiniz. Zorlandıkları yeterlikle ilgili ek çalışma ve ödev istemelerini söyleyiniz. Öğrencilerin kişisel farklılıklarına göre ayrı ayrı ödevler vermeniz gerekir. Verdiğiniz her ödevi de mutlaka kontrol edip öğrenciye dönüt vermelisiniz.

DİNLEME METİNLERİ

A. MODA

3. Düğmelerin Anlattığı Tarih

"Açılan her bir düğme bir sırrı açığa çıkarır, samimiyet seviyesini bir derece artırır."

İtalya'nın doğusundaki Ortaçağ kasabası Santarcangelo'da nevi şahsına münhasır bir müze, bir Düğme Müzesi açan Giorgio Gallavotti, düğmelerin sembolik önemini bu cümleyle özetliyor.

Düğmelerin sadece işlevsel malzemeler değil aynı zamanda ikili ilişkilerin ve tarihin detaylarını yansıtan küçük hazineler olduğunu düşünen Gallavotti, 2008'de Düğme Müzesini açmış. Müzede, 1700'lerden bugüne kadar her çağdan örneklerle, başta İtalya olmak üzere dünya tarihi düğmeler üzerinden aktarılıyor.Siyasi, toplumsal değişimler ve moda akımlarını yansıtan düğmeler sergileniyor.Gallavotti'nin ailesine ait şahsi koleksiyonla açtığı müze zamanla özel bağışlarla da genişleyerek 8 bin 500 düğmeye ulaşmış.Müzeyi bugüne kadar dünyanın hemen her yerinden yaklaşık 200 bin kişi ziyaret etmiş.

'Tarihin tanığı' düğmeler

Giorgio Gallavotti, düğmelerin şekil ve desen değişiklikleriyle yalnızca moda akımlarının değil tarihi değişimlerin de göstergesi olduklarını söylüyor. Düğmeler şekil ve desen değişiklikleriyle yalnızca moda akımlarının değil, tarihi değişimlerin de göstergesi oluyor.

Giorgio Gallavotti - Düğme Müzesi Kurucusu

Düğmeleri "tarihin tanıkları" olarak gören Gallavotti, müzeyi de bu tanıklığı yansıtacak şekilde düzenlemiş. Müzenin 3 ayrı bölümünün ilkinde düğmeler ait oldukları yüzyıllara göre, ikinci bölümde sembolik değerlerine göre, üçüncü bölümde ise yapıldıkları malzemeye göre sıralanıyor.

Müzedeki önemli eserler arasında Papa 14. Clemente'nin Mozart'a Roma ziyareti sırasında hediye ettiği, üzerinde bestecinin portresinin bulunduğu bir düğme; Picasso'nun Coco Chanel için tasarladığı bir parça; papalara ve asilzadelere ait düğme örnekleri de bulunuyor.

Osmanlı düğmesinin hikayesi

1908 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nda yapılan ay-yıldızlı bir düğme de müzede sergileniyor. Düğmenin ardında ise bir aşk hikayesi yatıyor. Tarihçi Alessandro Minardi Cesena tarafından müzeye bağışlanan düğme Cesena'nın aile yadigarıymış. Cesena'nın büyük büyük babası soylu bir genç kıza aşık olmuş. Ancak genç kızın babası bu evliliğe izin vermemiş. Bunun üzerine o da orduya yazılarak büyük başarılar elde etmiş, madalyalar kazanmış. Artık saygın bir asker olmasından cesaretle aşık olduğu genç kızı yeniden istemeye karar vermiş ve nişan hediyesi olarak da bu düğmeden 6 tane yaptırmış.

Gallavotti, hikayenin sonunu kesin olarak bilmese de "Muhtemelen evlendiler ve bu düğme bağışı yapan kişinin büyük-büyükannesine aitti" diyor.

Konuşan düğmeler

Toplumsal ve siyasal değişiklikleri yansıtan düğmeler arasında, Soğuk Savaş'ın bitişi şerefine hazırlanmış bir düğme örneği de yer alıyor. Müzedeki düğmelerden, "belle epoque" döneminde gösterişli, 1960'larda lüks malzemelerden yapılmış, 1980'lerde kadar ise daha sade tasarımların öne çıktığı görülüyor. Müzenin kurucusu Giorgio Gallavotti, tutkuyla anlattığı düğmeleri bir üniversitede ders olarak da öğretmiş.

Gallavotti, düğmelerin anlattığı tarihi Bologna Üniversite'sinde 2011'de "Konuşan düğmeler" başlıklı bir derse dönüştürmüş.

Fransa Kralı ve Sultan

Gallavotti, bloğunda yazdığı bir hikâyeyle de düğmelerin tarihte iletişim aracı olarak da kullanıldığını belirtiyor: "Fransa Kralı 1. François, üzerinde 13 bin 600 altın düğme bulunan siyah bir kadife elbise diktirdi. Bir Sultan'ı ağırlayacaktı ve Sultan'a kendisinin ondan daha zengin olduğunu göstermek istiyordu. Ama Sultan'a "Ben senden zenginim" diyemezdi, deseydi de Sultan'ı inandıramazdı. Ama elbisesindeki altın düğmeler onun yerine bunu söyledi, yani bu olayda da düğmeler konuştu."

Eskiden düğme sayısının kişilerin sosyal sınıfının göstergesi olarak görüldüğünü anlatan Giorgio Gallavotti, günümüzü düğmeler üzerinden yorumlamasını istediğimde ise düğmesiz elbiseme bakarak şunları söylüyor:

"Artık kadınlar düğme kullanmıyorlar çünkü bağlanmak istemiyorlar."

http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2014/08/140803_dugmeler

B. ESTETİK
2. Doğu ve Batı'nın Algısındaki Farklılıklar

Çağlar içerisinde estetik kuramlardaki en büyük değişim oranlarda gerçekleşmiştir. Yıllar içerisinde yalnızca OrtaÇağ Avrupa'sında bile oranların değiştiği gözlemlenir. İnsan gözüne ideal görünen estetik değerler genellikle doğadaki oranlara çok ters düşmeyen görüntüleri yakalayan formlardır.

Batı'nın estetik algısını anlayabilmek ve tarihsel gelişimini gözlemleyebilmek için öncelikle Antik Yunan'daki ideal estetik kavramlarını çözümlemek gerekir. Antik Yunan estetiği özellikle insan bedeninde mükemmelliği öngörür. Eski Yunan'daki güzellik kavramını dönem ozanlarının sıkça tekrarladığı bir dize özetler: "Güzel olan sevilir, güzel olmayan sevilmez."

Eski Yunan'daki güzellik kavramı aynı anda birçok nitelikle birlikte ifade edilir. Her seferinde güzellik bir başka özellikten ileri gelir. Örneğin Delfoi Rahibine güzeli değerlendirme konusunda ölçütler sorulduğunda, rahip; "En güzel, en adil olandır." ifadesini kullanır. Bunların yanı sıra, Yunan sanatının estetik idealleri "ılımlılık", "uyum" ve "simetri" ile bağdaştırılmıştır.

Bu durumun, tanrı tasvirlerinin insan bedenleri şeklinde ifade edilmesinden kaynaklanmış olması muhtemeldir. Tanrılar insanların birer kopyası şeklinde ifade edilirken, insanda bulunan en mükemmel öğeler bir araya getirilerek tasvir edilmiştir. Yunan heykelleri, sıradan bir insana göre, gereğinden fazla mükemmeldir. Bu da estetik ideallerin formu hakkında bize fikir verir. Bugünkü kuramlar dâhilinde bakıldığında, güzelliğin klasik tanımının ya da klasik ölçülerinin genellikle Antik Yunan tanımları ya da ölçüleri olduğu söylenebilir. Özellikle heykelde bu durum tartışmasızdır.

Doğu ve Batı'nın estetik algılarına bakıldığında her topluma göre değişen dinamikler görülür. Bu dinamiklerde etkili olan öğelerin başında din ve kültür gelmektedir. Örneğin; Mısırlılar mimaride ve görsel tasvirlerde, dinî kurallar sebebiyle perspektifi yok saymışlardır. Ancak Batı sanatına bakıldığında, perspektif, ışık-gölge ve boyutluluğun önemi büyüktür. Toplumlardaki güzellik kavramını şekillendiren oran-orantı algısı da değişiklik göstermektedir. Oran-orantı olgusu ile ilgili olarak Umberto Eco şöyle bir örnek verir;

Orta Çağ, Doğu topraklarında farklı kurallar hüküm sürmüştür. Avrupa'da sanatçılar, sanat eserlerinin gücün bir ifadesi olarak görülmesi sebebiyle kilise ve saraylar tarafından kontrol altında tutulmuştur. Özellikle Orta Çağ'da sanatçılar bir aristokratın, sarayın, prensliğin ya da kilisenin himayesi altında çalışırdı. Doğu topraklarında da sanat zenginliğin ve gücün bir ifadesi olarak görüldüyse de, İslamiyet sonrası toplumlarda belirli sınırlar vardı. Dinen günah olduğuna inanılan insan figürü resmedilmesi, temsiliyette birçok problemi de beraberinde getiriyordu. İnsan yüzleri çizilmiyor ya da belirsiz çiziliyordu. Aynı sebepten dolayı perspektif kullanılmıyordu. Bu kurallar çerçevesinde resim sanatı gelişme gösteremediyse de, görsel ifadenin önemli temsilcilerinden biri olan Minyatür sanatı oldukça geniş bir yer edindi. Dönemin her türlü önemli olayı minyatürler aracılığıyla kaydedilmeye başlandı. İslamiyet sonrası toplumların bir diğer önemli sanatsal ifadesi mimari yapılardı. Avrupa'nın dinî temsiliyeti açısından da önemli bir yer tutan mimari Doğu toplumları içinde zenginlik ve ihtişam simgesiydi. Camiler, medreseler ve saraylar inşa ederek gücünü ispatlayan Doğu toplumları, büyük yapıların inşasıyla beraber pek çok sanat dalını da beraberinde geliştirdi. Çini, ahşap oymacılığı ve maden işlemeceliği gibi hem dekorasyonda hem de günlük hayatta kullanılan sanat dalları ilerleme gösterdi. Bu sanat dallarında ise Avrupa'dan farklı olarak kaynak doğa ağırlıklıydı. Hayvan ve bitki motifleri çokça görülmüştür.

Osmanlı tarihi boyunca İstanbul, Bursa ve Edirne başta olmak üzere bir çok şehre pek çok önemli camii inşa edilmiştir. Osmanlı şehirlerinin uzak etkisindeki estetik değeri en büyük yapılar her zaman için camiiler olmuştur. Bunlar dışında şehirlerin diğer öğelerinin de medreseler, kervansaraylar gibi sivil ama dinî kültürle ilintili yapılar olduğu söylenebilir.

http://www.tded.org.tr/bpi.asp?caid=219&cid=6163

B. ESTETİK
3. Canım İstanbul

Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar;
Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar.
İçimde tüten bir şey; hava, renk, eda, iklim;
O benim, zaman, mekân aşıp geçmiş sevgilim.
Çiçeği altın yaldız, suyu telli pulludur;
Ay ve güneş ezelden iki İstanbulludur.
Denizle toprak, yalnız onda ermiş visale,
Ve kavuşmuş rüyalar, onda, onda misale.
İstanbul benim canım;
Vatanım da vatanım...
İstanbul,
İstanbul..
Tarihin gözleri var, surlarda delik delik;
Servi, endamlı servi, ahirete perdelik...
Bulutta şaha kalkmış Fatih'ten kalma kır at;
Pırlantadan kubbeler, belki bir milyar kırat...
Şahadet parmağıdır göğe doğru minare;
Her nakışta o mana: Öleceğiz ne çare?
Hayattan canlı ölüm, günahtan baskın rahmet;
Beyoğlu tepinirken ağlar Karacaahmet...
O manayı bul da bul!
İlle İstanbul'da bul!
İstanbul,
İstanbul..
Boğaz gümüş bir mangal, kaynatır serinliği;
Çamlıca'da, yerdedir göklerin derinliği.
Oynak sular yalının alt katına misafir;
Yeni dünyadan mahzun, resimde eski sefir.
Her akşam camlarında yangın çıkan Üsküdar,
Perili ahşap konak, koca bir şehir kadar...
Bir ses, bilemem tanbur gibi mi, ud gibi mi?
Cumbalı odalarda inletir ' Katibim'i...
Kadını keskin bıçak,
Taze kan gibi sıcak.
İstanbul,
İstanbul..
Yedi tepe üstünde zaman bir gergef işler!
Yedi renk, yedi sesten sayısız belirişler...
Eyüp öksüz, Kadıköy süslü, Moda kurumlu,
Adada rüzgâr, uçan eteklerden sorumlu.
Her şafak Hisarlarda oklar çıkar yayından
Hala çığlıklar gelir Topkapı Sarayından.
Ana gibi yar olmaz, İstanbul gibi diyar;
Güleni şöyle dursun, ağlayanı bahtiyar...
Gecesi sünbül kokan
Türkçesi bülbül kokan,
İstanbul,
İstanbul...

Necip Fazıl Kısakürek

C. TASARIM
2. Atıl Kutoğlu

Hollywood yıldızlarını giydiren dünyaca ünlü modacı Atıl Kutoğlu ile keyifli bir söyleşi;

Atıl Bey, öncelikle kendinizden bahseder misiniz? Bugünlere nasıl geldiniz?

İstanbul doğumluyum, çocukluğum Bursa, Edirne ve İstanbul´da geçti. İstanbul Alman Lisesini bitirdikten sonra, Avusturya´nın başkenti Viyana´da üniversitede işletme tahsil ettim. Daha Alman Lisesinde öğrenciyken modaya olan tutkumu keşfettim ve defterler dolusu çizimler yaptım. Önce yazları Vakko´da lise sondayken de Beymen´de staj yaptım. Viyana´da daha öğrenciyken Viyana Belediye Başkanı'na tramvayda rastladım, kendisinden yardım istedim ve ondan aldığım bir bursla Avusturya´da ilk koleksiyonumu sergiledim. Daha sonra Münih´te "En iyi genç modacı", birkaç kez de "Avusturya´nın en iyi modacısı" ödüllerini aldım. Daha sonra koleksiyonlarımı Düsseldorf, Milano, Paris ve New York´ta sergilemeye başladım.

Henüz lisede okurken defileler düzenliyordunuz. Şimdi dünyaca ünlü bir modacı oldunuz. O zamanlar böyle bir başarıyı öngörüyor muydunuz?

Daha o zamanlarda hayalim, tanınmış, tüm dünyada beğenilen bir modacı olmaktı ve Türkiye´yi, Türk kültürünü mesleğimle tanıtmak istiyordum tüm dünyaya. Bunu hedeflemiştim, bunun için çok çalışmayı göze aldım, yurtdışında tahsile gittim. Başaramayacağımı hiç düşünmeden bugünlere geldim.

Moda doğası gereği çabuk tüketilen, eskitilen bir şey. Yani bıçak sırtı bir konumu var. Sizce modayı kalıcı bir zemine oturtmak mümkün mü? Bunun için hangi alanlarla paslaşılması gerekiyor?

Modanın aslında güzel ve farklı tarafı devamlı değişen, belli, yakın periyotlarla yenilenen bir sanat ve endüstri dalı olması. Evet, son yıllarda, belki rekabet ve çeşitlilikten dolayı fazla hızlı tüketilir bir hal aldı moda olayı. Bunu aslında hem liberal, herkesin bütçesine uygun ürünler yapan büyük zincirler beraberinde getirdi, ama aynı zamanda insanlarda modaya bakışı, değer verme olgusunu değiştirdi bu gelişme. Ben yine de üründe kaliteye ve tasarımda kaliteye ve iyi seviyeye önem veren insanlara güzel bir his ve bir yaşam tarzı sunan modacı ve markaları çok daha kalıcı olacaklarına inanıyorum.

Moda aslında kadın-merkezli bir oluşum. Ama sektöre erkek modacılar hakim. Dünyanın en ünlü modacıları hep erkek. Bunu neye bağlıyorsunuz?

Erkekler daha sınırsız, daha ideal gözle bakabiliyorlar kadınlara daha sanatsal yaklaşabiliyorlar sanırım. ama çok başarılı olmuş bayan modacılar da yok değil: Coco Chanel, Donna Karan, Sonia Rykiel ilk aklıma gelenler. Kadınlar bir yandan kendilerini sınırlarken, biryandan da kendi ihtiyaçlarından hareketle kendilerini nasıl daha güzel göstereceklerini, hatalarını nasıl saklayacaklarını tartarak, güzel ve doğru ürünleri yaratabiliyorlar. Erkekler daha sınırsız bir yaratıcılıkla yaklaşabiliyorlar kadın modasına ve ortaya mükemmel eserler çıkartıyorlar.

Bu alanda kariyer yapmak isteyen genç modacılara, öğrencilere ne önerirsiniz? Kendilerini nasıl geliştirsinler? Hangi damarlardan beslensinler?

Çok araştırmalarını, kendilerini geliştirmelerini öneririm. Büyük modacıların hayat hikâyelerini okuyabilirler. Kültürel olarak sergi, müze gezmelerini, sinema, tiyatro, opera vb. aktivitelerden beslenmelerini öneririm. Bir de hiç yılmamalarını. Eğer kafalarına bir şeyi koydularsa, onu gerçekleştirmek için çok kapı çalmalarını, kendilerine yardım edebilecek insanları, iknaya çalışmalarını, hayal kırıklıklarını önemsememelerini öneririm. Bir de orijinal, kendine has ve kimseye benzemeyen bir stil yaratmak çok önemlidir bu meslekte.

Teşekkür ederiz Atıl Bey!

Ben teşekkür eder, başarılar dilerim.

Röportaj: Ömer Üner

http://modahaber.com/haber-1754-roportaj-unlu-modaci-atil-kutoglu

(Düzenlenmiştir.)

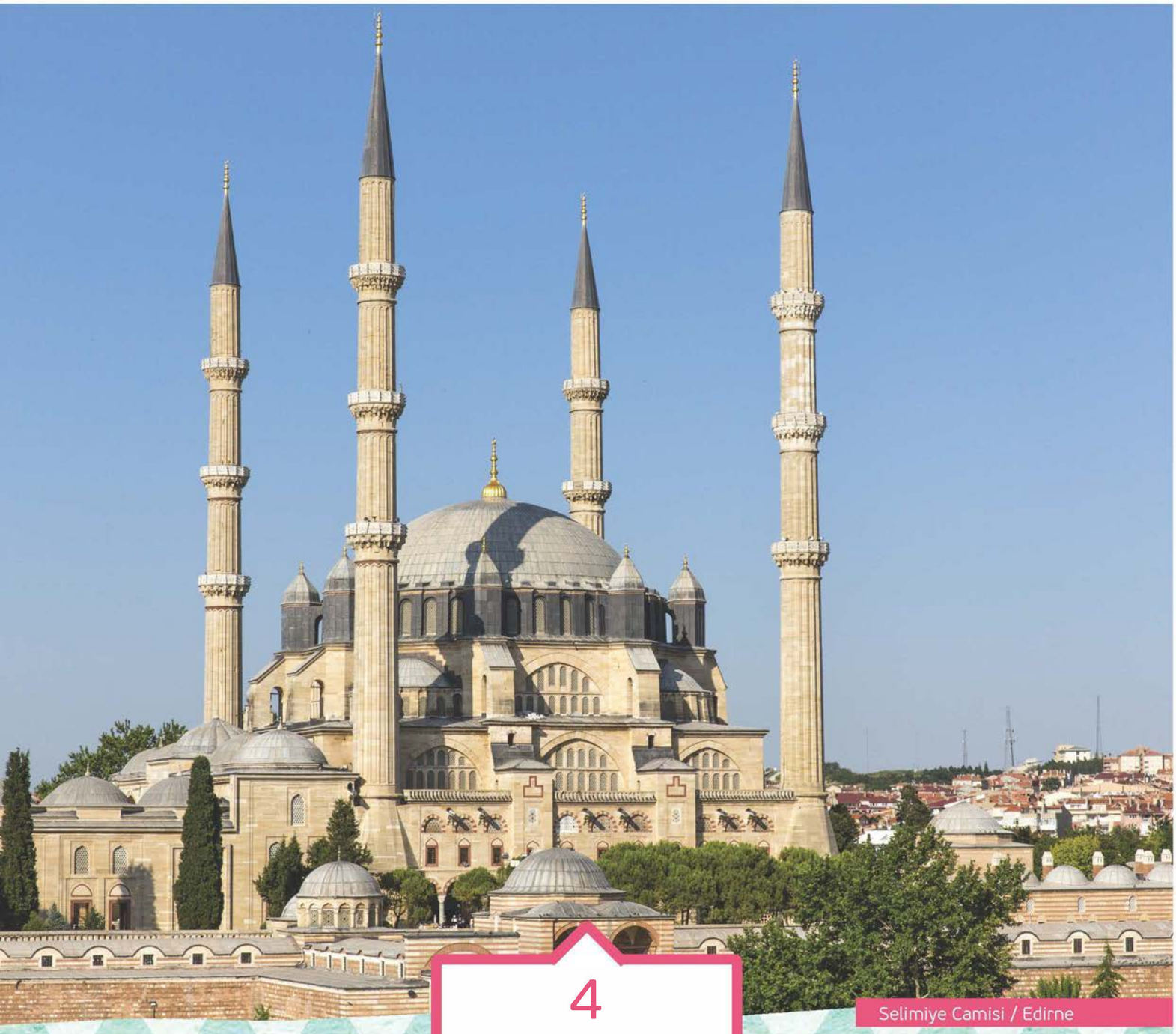

Selimiye Camisi / Edirne

4
Bilimin Ötesinde

Bölümler
A) Sanata Bakış Açısı
B) Bilim Dünyası
C) Uykunun Gizemi

Beceriler
- Sanatla İlgili Kavram ve Terimleri Kullanma
- Bilimle İlgili Terimleri Tanıma

Kelimeler
- evren
- madde
- uyku
- rüya
- parmak izi

4

???

A. ALT KONULAR

A) Sanata Bakış Açısı
B) Bilim Dünyası
C) Uykunun Gizemi

B. SÖZ VARLIĞI

- Sanatla ilgili temel kavram ve terimler
- Bilimle ilgili temel kavram ve terimler

C. KAZANIMLAR

DİNLEME

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Söyleşi, toplantı gibi konuşmalardan ihtiyacı olan bilgiyi alır.
3. Bir anadili konuşurunun günlük dilde yaptığı konuşmaları anlar.
4. Bilimsel ve teknik terimlerin çokça yer aldığı konuşmaları (ders, sunum, sözlü raporlar vb.) anlar.
5. Konuşmadaki anahtar kavramlardan hareketle metnin konusunu anlar.

OKUMA

1. Karmaşık konulardaki metinlerin ana konusunu anlar.
2. Metinde başlık ve alt başlıklar ile metnin konusu arasındaki ilişkiyi belirler.
3. Metinde bölümler arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.
4. Metinde (rapor, analiz vb.) öne sürülen tez ve görüşleri kendi cümleleriyle özetler.

KONUŞMA

Karmaşık konularda düşüncelerini açık ve ayrıntılı bir şekilde ifade eder.

YAZMA

Genel ve mesleki konulardaki görüşlerini ayrıntılı, açık ve anlaşılır bir şekilde ifade eder.

D. HAZIRLIK

Öğrencilerinize sanat ve bilimle ilgili ünitede öğrenecekleri kelimeleri alt alta sıralayarak tahtaya yazın. Bu kelimeleri açıklayın ve onlardan örnek cümleler isteyin.

Kazanımlar

Okuma

1. Karmaşık konulardaki metinlerin ana konusunu anlar.
2. Metinde bölümler arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.

A. SANATA BAKIŞ AÇISI

1. Üniteye başlamadan önce öğrencilerinize şu soruları sorarak onları üniteye hazırlayın.
   - Hangi sanat dalını seviyorsunuz?
   - Herhangi bir sanat dalıyla ilgileniyor musunuz?
   - Birinin sevdiği bir müziği diğerinin sevmemesinin nedeni ne olabilir?
2. Siz de başka sorularla konuşma ortamını zenginleştirebilirsiniz.

1. Okuyalım, uygun başlık verelim.

1. Öğrencilerinize metni okutunuz. Anlamadıkları kelimeleri açıklayınız.
2. Metne uygun bir başlık bulmalarını isteyiniz.
3. Metni kısaca özetlemelerini sağlayınız.
4. Metindeki görüşlere katılıp katılmadıklarını sorarak konuşma ortamı hazırlayınız.

A. SANATA BAKIŞ AÇISI

1. Okuyalım, uygun başlık koyalım.

Başlık Nedir?

Kadın ve erkek olarak aynı ırka mensup olsak da farklarımız sayılamayacak kadar çok. Kadın ve erkek 46 kromozoma sahip ama iki tane harf birisi X diğeri Y, bir sürü farka sahip olmamıza sebep oluyor. Kan değerlerimiz, hormonlarımız derken doğal olarak vücudumuzun bu farkları davranışsal olarak da farklılıklara yol açıyor.

Sanatın dili, dini, milleti, cinsiyeti, ırkı yoktur fakat sanatı yaşayan, sanat eserlerini inceleyen bizlerin cinsiyeti var. Hangi cinsiyet nasıl değerlendirir bir tabloyu veya bir heykeli? Elbette keskin çizgilerle ayrılmıyoruz ya da istisnalar elbette olur. Fakat araştırmalar, iki cinsiyet arasında sanat eseri incelerken de farkların olduğunu gösteriyor.

Kadınlar ve erkekler sanatın farklı yönlerine odaklanırlar. Pyscology & Marketing'in yaptığı araştırmaya göre kadınların çoğu sanat eserinin kendisine odaklanırken, erkekler sanatçının arka planına ve özgünlüğüne dikkat ediyor.

Araştırmanın başındaki Asistan Profesör (Doçent Dr.) Stephanie Mangus "Kadınlar, sanat eserlerinin karmaşık yönlerini değerlendirme konusunda daha heveslidirler" diyor. Kadınların genel olarak olayları daha dolaylı yoldan değerlendirmesi, erkeklerin ise doğrudan değerlendirmesi sanat eserlerini incelerken de karşımıza çıkıyor.

Sanat piyasası milyarlarca dolarlık bir endüstri olmasına rağmen pazarlama araştırmacıları, tüketicileri güzel sanatlarla ilgili eserleri almaya yönlendiren faktörleri araştırmaya yakın zamanda başladı.

Araştırmaya göre erkekler sanat eserlerini değerlendirirken daha çok "marka" olgusu üzerinde odaklanıyor.

"Eğer bir sanatçıysan veya bir sanatçıyı yönetiyorsan, kişisel marka geliştirmen ve "özgün" olduğun mesajını vermen, şart hâle geliyor."

Stephani Mangus "Çalışmadaki tüm tüketicilerimiz özellikle de erkekler, resimleri değerlendirirken güçlü vurgular ile sanatçının nasıl bir tutkuda ve motivasyonda olduğu üzerinde durdu" diyor.

Mangus ve çalışma arkadaşları 518 kişiyi

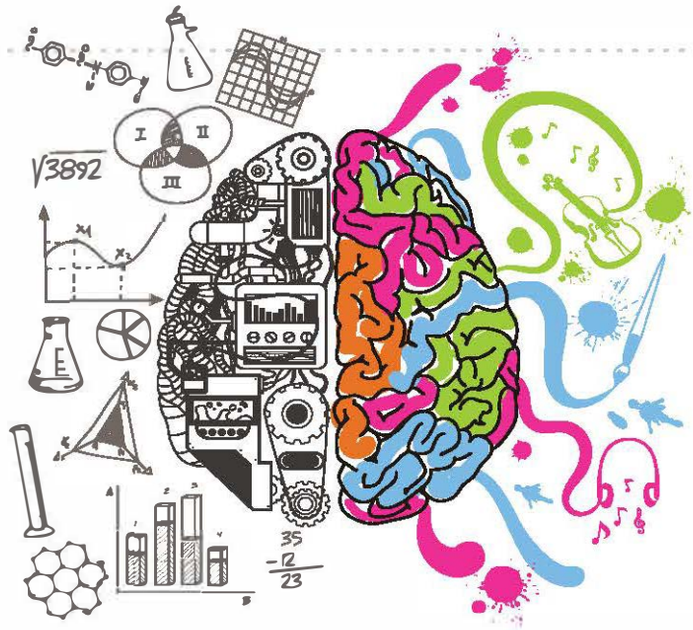

içeren bir deney yaptılar. Bu deneyde; bilgisayarda iki adet tamamen uydurma iki biyografi hazırlandı ve iki tane birbirine benzemeyen tabloların altına yerleştirildi. Katılımcıların bazıları, "özgün" olarak adlandırılabilecek, yaşadığı süre boyunca eşsiz resimler yapan sanatçının hayatını okudular. Katılımcıların geri kalanı ise, sıradan bir insan olan ve zanaatına son dönemlerde başlayan bir sanatçının biyografisini okudu.

Sanatçılar özgün olarak karakterize edildiğinde, katılımcılar arasında sanatçının kendisinin ve resminin çok daha olumlu bir izlenim bıraktığı görüldü. Katılımcıların, özgün olan sanatçının resimlerini almaya daha hevesli oldukları ve daha fazla fiyat biçtikleri görüldü.

Erkeklerin bir resmi değerlendirip o resim hakkında bir karar verirken sanatçının kişisel markasına dikkat etmesi daha muhtemeldir.

Kadınlar da değerlendirirken sanatçının özgünlüğünü hesaba katarlar ama onlar için daha önemli faktör sanat eserinin bizzat kendisidir. Mangus şöyle diyor, "Kadınlar sanat eserini değerlendirirken aslında karmaşık olguları incelemeye karşı daha istekli olurlar, hâlbuki erkekler şöyle söyleyebilir, bu adam iyi bir sanatçı, bu yüzden eserini almalıyım".

Mangus'a göre; sanat piyasası son 10 yıldır istikrarlı bir şekilde büyürken hisse senetleri bu süreç içerisinde pazarı geçiyor. Katılımcıların sanat eserine nasıl değer biçtiği ise araştırmadaki eksiklik.

Bilinen o ki, sanatçının markası katılımcılar arasında büyük bir rol oynuyor. Bu sanat eseri yayıncıları tarafından dikkate alındığında fiyat belirlerken onlara yardımcı olur. Bulgular da insanların hangi sanat eserini aldıkları hakkında fikir vermesine yardımcı olabilir.

Bu bulgular, büyük ihtimalle sanatçının bariz bir şekilde görüldüğü ve sanatçıyı kapsayan diğer ürün pazarlarına da yayılır. Bu; kıyafet, takılar, ayakkabılar, restoranlar ve gıda endüstrisini de içerir.

Tasarımcıların ve şeflerin çoğu kez arka planda çalışırlarken, tasarımları üzerinde kendi tutku ve özverilerini vurgulamalarının, tasarımlarının imajı ve satışı üzerinde görünür bir şekilde etki ettiği de bu araştırmada gösterilmiştir.

2. Cevaplayalım.

1. Metne göre öğrencilerinizin sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
2. Cevapları kontrol ediniz. Yanlış devapları düzeltiniz.

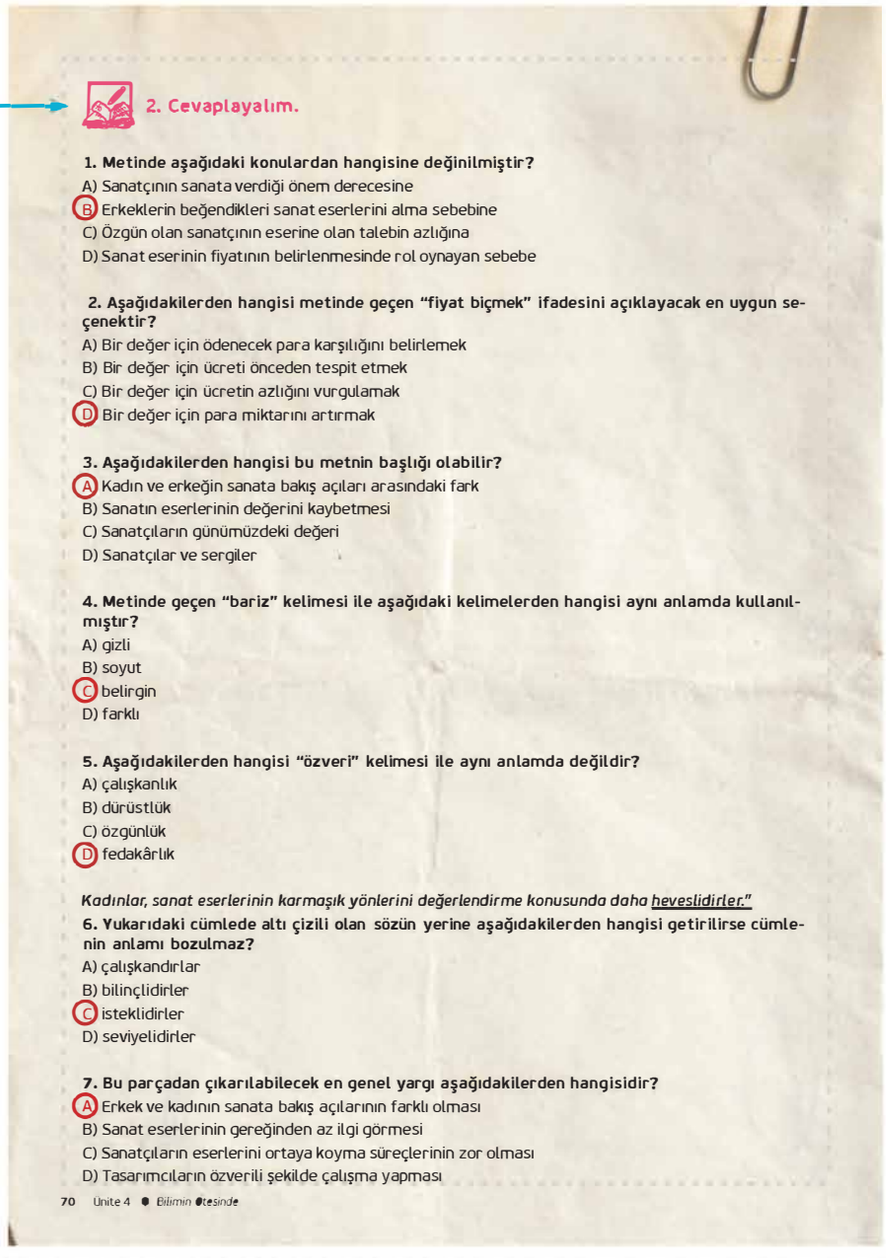

2. Cevaplayalım.

1. Metinde aşağıdaki konulardan hangisine değinilmiştir?
A) Sanatçının sanata verdiği önem derecesine
B) Erkeklerin beğendikleri sanat eserlerini alma sebebine
C) Özgün olan sanatçının eserine olan talebin azlığına
D) Sanat eserinin fiyatının belirlenmesinde rol oynayan sebebe

2. Aşağıdakilerden hangisi metinde geçen "fiyat biçmek" ifadesini açıklayacak en uygun seçenektir?
A) Bir değer için ödenecek para karşılığını belirlemek
B) Bir değer için ücreti önceden tespit etmek
C) Bir değer için ücretin azlığını vurgulamak
D) Bir değer için para miktarını artırmak

3. Aşağıdakilerden hangisi bu metnin başlığı olabilir?
A) Kadın ve erkeğin sanata bakış açıları arasındaki fark
B) Sanatın eserlerinin değerini kaybetmesi
C) Sanatçıların günümüzdeki değeri
D) Sanatçılar ve sergiler

4. Metinde geçen "bariz" kelimesi ile aşağıdaki kelimelerden hangisi aynı anlamda kullanılmıştır?
A) gizli
B) soyut
C) belirgin
D) farklı

5. Aşağıdakilerden hangisi "özveri" kelimesi ile aynı anlamda değildir?
A) çalışkanlık
B) dürüstlük
C) özgünlük
D) fedakârlık

Kadınlar, sanat eserlerinin karmaşık yönlerini değerlendirme konusunda daha heveslidirler."

6. Yukarıdaki cümlede altı çizili olan sözün yerine aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümlenin anlamı bozulmaz?
A) çalışkandırlar
B) bilinçlidirler
C) isteklidirler
D) seviyelidirler

7. Bu parçadan çıkarılabilecek en genel yargı aşağıdakilerden hangisidir?
A) Erkek ve kadının sanata bakış açılarının farklı olması
B) Sanat eserlerinin gereğinden az ilgi görmesi
C) Sanatçıların eserlerini ortaya koyma süreçlerinin zor olması
D) Tasarımcıların özverili şekilde çalışma yapması

70 Ünite 4 ● Bilimin Ötesinde

Kazanımlar

Konuşma

1. Karmaşık konularda düşüncelerini açık ve ayrıntılı olarak ifade eder.

Yazma

1. Genel ve mesleki konulardaki görüşlerini ayrıntılı, açık ve anlaşılır bir şekilde ifade eder.

3. Konuşalım.
İşçi, Bilginler ve Sanatçılar

Ünlü yazarlarımızdan biri, uygarlığın temsilcilerini üçe ayırmıştı: İşçi, bilginler ve sanatçılar. İlerlemenin altyapısını oluşturmada işçi sınıfına büyük dilim vermişti. Zira işçiler, demir ve çeliği işletip hayat veriyorlardı. Bilginler ise hayatı ve tabiatı araştırarak, yeni oluşumlara kapı aralayacaklardı. İnsanların iç dünyasına (ruhuna) faydalı olma ve onları eğitmede rol alan sanatçılar ise, iyi ve kötüyü öğreteceklerdi.

Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz? Ünlü yazarımızın bu düşüncesine katılıyor musunuz? Niçin?

4. Yazalım.
Sanat Eserinin Büyüsü

"Bir sanat eserinde ne var ki, bizi böylesine etkiliyor, bizi bizden alıp götürüyor? Bir tabloya, bir heykele, bir romana, bir şiire sanat niteliğini kazandıran şey nedir?"

Düşüncelerinizi yazınız.

3. Konuşalım.

1. Öğrencilerinize "Hangi meslek grubu uygarlık için önemlidir?" sorusunu yönelterek onların görüşlerini alınız. Görüşlerini sebepleriyle ayrıntılandırmalarını isteyiniz.
2. Metni okutunuz. Bu görüşe katılıp katılmadıklarını sorunuz.
3. Her öğrenciye eşit konuşma hakkı veriniz.

4. Yazalım.

1. Etkinliğe başlamadan önce öğrencilerinize "Sanat eserleri insanları etkiler mi? Niçin?" sorularını yöneltiniz.
2. Öğrencilerinizin görüşlerini dinleyiniz. Siz de görüşlerinizi örnek olması açısından ifade ediniz.
3. Etkinliği okuyunuz ve bu konudaki düşüncelerini ifade etmelerini isteyiniz.
4. Yazıları okutunuz.
5. Beğenilenleri ödüllendiriniz.

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Bir ana dili konuşurunun günlük dilde yaptığı konuşmaları anlar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

5. Dinleyelim, cevaplayalım.

1. Derse girmeden önce Türkan Şoray'la ilgili hazırlık yapınız. Bu hazırlığınızı görsellerle destekleyiniz.
2. Sanatçının sevilen filmlerden birkaçını internet üzerinden gösteriniz.
3. Dinleyecekleri röportajın, hakkında bilgi verdiğiniz kişi olduğunu ifade ediniz.
4. Metni dinletiniz ve öğrencilerinizden sorulara ceva vermelerini isteyiniz.
5. Cevapları kontrol ediniz ve yanlış cevapları düzeltiniz.
6. Öğrencilerinizin de ülkelerindeki ünlü bir sanatçıyla ilgili hazırlık yapmalarını isteyiniz.

5. Dinleyelim, cevaplayalım.

Türkan Şoray'la Röportaj

1. Dinlediğiniz metinde sanatçıyla ilgili aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) Türk Sinemasının en gözde sanatçılarından olmasının sırrına
B) Oyuncu olmasının şükrüne
C) Oynadığı filmlerin sayısına
(D) Film çektiği sanatçıların kimler olduğuna

2. "Kader birliği etmek" sözüyle aşağıdakilerden hangisi anlatılmak istenmiştir?

(A) İyi ve kötü günleri, aynı sonu paylaşma
B) Kötü talihi yaşama
C) Şans ve şansızlığı kabul etme
D) Günlerini beraber geçirme

3. Dinlediğiniz metinde aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) Müzik albümü çıkarma çalışması
(B) En beğendiği sinema sanatçısının özelliklerine
C) Kızının oyuncu olmayı istemesindeki etkenlere
D) Kızının aldığı eğitimlere

4. Türkan Şoray uzun yıllar niçin sinema filminde oynamaya ara verdi?

Kendisine uygun senaryo bulmak zor olduğu için.

5. Yönetmenliğini yapmayı düşündüğü sinema projesinin konusu sizce ne olabilir? Tahmin edelim.

Kadına şiddet, kadın hakları, çocuk gelinler vb.

6. Türkan Şoray, kızı doğduktan sonra hayatında nelere dikkat ediyor?

Sağlığına ve yaşantısına.

7. Türkan Şoray'ın kızının karakteriyle ilgili birkaç özellikten bahsediniz.

Mütevazi, sevgi dolu, dürüst, merhametli.

72 Ünite 4 ● *Bilimin Ötesinde*

Kazanımlar

Okuma

1. Metinde ileri sürülen tez ve görüşleri kendi cümleleriyle özetler.

B. BİLİM DÜNYASI

1. Okuyalım.

Eşsiz Parmak İzlerimiz

Avuçlarınızı kendinize çevirin ve parmak uçlarınızı inceleyin. Neler görüyorsunuz? Farklı şekiller oluşturan çok sayıda çizgi var değil mi? Bu çizgilerin kimi düz, kimi eğri, kimi kısa, kimiyse uzun. Parmak uçlarımızdaki tüm bu çizgiler parmak izimizi oluşturur. İşte parmak izleriyle ilgili ilginç bilgiler...

Parmaklarımızdaki ve avuç içlerimizdeki çizgiler annemizin karnında biz yaklaşık 2 haftalıkken oluşmaya başlar. Yaklaşık 24 haftalık olduğumuzda tüm çizgilerin oluşumu tamamlanır. Parmak izlerimiz annemizin, babamızın ve kardeşlerimizinkilere benzer; çünkü bu izler kalıtsal olarak belirlenir. Ancak aynı DNA'ya sahip tek yumurta ikizlerinin bile parmak izlerinde bazı küçük farklılıklar vardır. Bu durum parmak izlerimizin oluşumunda dış etkenlerin de etkili olduğunu gösteriyor. Anne karnındaki konumumuz ya da parmaklarımızın büyüme hızı parmak izlerimizin oluşumunu etkileyen dış etkenlerden.

Parmak izleri farklı şekillerde olur. En çok rastlanan parmak izleri sarmal, ilmek ve kemer şeklindedir. Sarmal şekilli parmak izleri insanların yaklaşık yüzde 30'unda görülür. Bu tip parmak izlerinde çizgiler iç içe geçmiş daireler hâlindedir. İlmek şekilli parmak izlerineyse insanların yaklaşık yüzde 65'inde rastlanır. Yani en sık rastlanan parmak izleri ilmek şekilli olanlardır. Bu tip parmak izlerinde, parmağın bir tarafından başlayan ve sonra kıvrılarak tekrar parmağın aynı tarafına doğru ilerleyen çizgiler bulunur. Çizgilerin kıvrılarak geri döndüğü alanda ilmek benzeri şekiller oluşur. Kemer şekilli parmak izleri en az rastlananlardır. Bu tip parmak izlerinde çizgiler parmağın bir tarafından başlayıp ortada yükselerek kemer benzeri bir şekil oluşturur ve parmağın diğer tarafına doğru ilerler.

Parmak izlerimiz hiçbir zaman değişmez. Biz büyüsek de parmaklarımızdaki çizgilerin şekilleri değişmez.

Bundan binlerce yıl öncesinde yaşamış olan bazı uygarlıklardan kalma eserlerde de parmak izlerine rastlanmış. Babil, Girit ve Çin uygarlıklarından kalma kil çömleklerde ve tabletlerde, Eski Mısırlılardan kalma bazı duvarların üzerinde parmak izleri var. Bu parmak izlerinin bir kısmı duvarı yapanların elleriyle şekil verirken farkında olmadan bıraktıkları izler, bir kısmı da süsleme yapmak amacıyla bilerek bırakılmış izler. Ayrıca parmak izlerinin bu uygarlıklarda bazı belgelerde imza olarak kullanıldığı biliniyor.

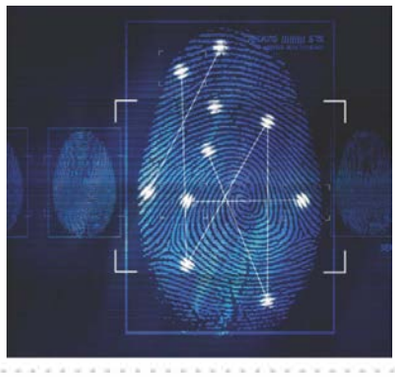

17 ve 18. yüzyıllarda parmak izleri çok sayıda araştırmaya konu olmuş. Birçok bilim insanı, parmaklarımızı ve avcumuzun içindeki derinin yapısını, buradaki çizgileri ve çizgilerin oluşturduğu şekilleri incelemiş. Hiç kimsenin parmak izinin aynı olmadığının keşfedilmesinin ardından da parmak izleri insanların kimliklerini belirlemede kullanılmaya başlanmış.

Bilim Çocuk - Sayı 171

B. BİLİM DÜNYASI

1. Üniteye başlamadan önce öğrencilerinize aşağıdaki soruları sorarak onları hem üniteye hem de konuşma ortamı hazırlayınız .
   - Bilim niçin gerekli?
   - Bilimin ilerlemesi nelere bağlıdır?
   - Bir bilim adamı nasıl yetişir?
   - Bilim adamı olmak zor mudur? Niçin?

1. Okuyalım.

1. Öğrencilerinize metni okutmadan önce "Parmak izleriyle ilgili neler biliyorsunuz? Sizce parmak izleri nerelerde, ne amaçla kullanılıyor olabilir?" gibi sorular yönelterek onarın merakını uyandırınız.
2. Metni okuyunuz.
3. Metni özetlemelerini isteyiniz.
4. Metinle ilgili düşüncelerini öğreniniz.

Kazanımlar

Konuşma

1. Karmaşık konularda düşüncelerini açık ve ayrıntılı bir şekilde ifade eder.

2. Özetleyelim, cevaplayalım.

1. Öğrencilerinize sözlü olarak yaptırdığınız özetleme kısmını anahtar kelimeleri kullanarak yazmalarını söyleyiniz.
2. Metne göre soruları cevaplandırmalarını isteyiniz.
3. Cevapları kontrol ediniz.

2. Özetleyelim, cevaplayalım.

1. Aşağıdaki kelimeleri kullanarak metni özetleyiniz.

"avuç, çizgi, iz, kalıtsal, DNA, sarmal, parmak, şekil"

2. Aşağıdaki sorulara cevap veriniz.

A) Parmak izlerinin oluşumu ne zaman tamamlanır?

Anne karnında yaklaşık 24 haftalık olduğumuzda parmak izleri tamamlanır.

B) Parmak izlerinin oluşumunu etkileyen dış etkenler nelerdir?

Anne karnındaki konumumuz ya da parmaklarımızın büyüme hızı parmak izlerimizin oluşumunu etkileyen dış etkenlerdendir.

C) En çok rastlanan parmak izi hangisidir?

En çok rastlanan parmak izleri sarmal, ilmek ve kemer şeklindedir.

D) Parmak izleri değişebilir mi?

Parmak izleri hiçbir zaman değişmez.

3. Okuduğunuz metne göre aşağıdaki cümleleri "doğru (D)" veya "yanlış (Y)" olarak işaretleyiniz.

A) Parmaklarımızdaki ve avuç içlerimizdeki çizgiler anne karnında oluşur. ☐ *Doğru*

B) Aynı DNA'ya sahip tek yumurta ikizlerinin parmak izleri de aynıdır. ☐ *Yanlış*

C) Parmak izleri ergenlikten sonra değişir. ☐ *Yanlış*

D) Kemer şekilli parmak izlerinde çizgiler iç içe geçmiş daire şeklindedir. ☐ *Yanlış*

4. Aşağıdaki sözcüklerle anlamlarını eşleştiriniz.

kalıtsal	Bir olay ya da durumdan geride kalan belirti, ip ucu
uygarlık	Toprak tencere
çömlek	Var olduğu bilinmeyen bir şeyi bulmak
belge	Davranış biçimi, tutum, yol. Anlatım biçimi
keşfetmek	Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film, vesika
şekil	Anne babadan çocuklara genler aracılığıyla geçen.
iz	Bir ülkenin, bir toplumun maddi ve manevi varlıklarının, fikir, sanat çalışmalarıyla ilgili niteliklerinin tümü, medeniyet

Kazanımlar

Dinleme

1. Bilimsel ve teknik terimlerin çokça yer aldığı konuşmaları (ders, sunum, sözlü rapor vb.) anlar.
2. Konuşmalardaki anahtar kavramlardan hareketle metnin konusunu anlar.
3. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

3. Konuşalım.
Eşsiz Özellikler

İnsanları birbirinden ayıran parmak izinden başka hangi özellikler vardır? Açıklayınız.

4. Dinleyelim, cevaplayalım.
Evrenin Sırlarını Çözen İnsan

1. Dinlediğiniz röportajın konusu nedir?

A) Tabiat ve çevre
B) Evren ve madde
C) Evren ve oluşumu
D) Uzay ve canlılar

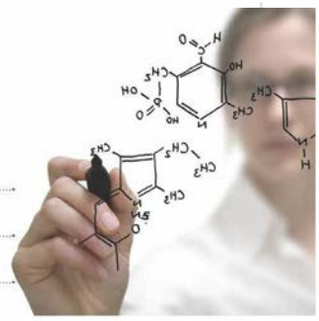

2. Aşağıdaki sorulara cevap veriniz.

A) Madde ile cisim arasında nasıl bir fark vardır?

B) Büyük Patlama Kuramı sonucunda hangi bilgiye ulaşıldı?

C) Maddenin ağırlığı neden farklı yerlerde farklılık gösterir?

D) Yüzme ve batma ne ile ilgilidir?

3. Aşağıdaki cümlelerin doğru olanlarına "evet" yanlış olanlarına "hayır" yazınız.

A) Tuğba Can dünyaca ünlü bir genetikçidir. Hayır
B) Gezegenlerin kütle çekim kuvveti farklı mıdır? Evet
C) 1905 yılında Albert Einstein Büyük Patlama Kuramı'nı ortaya atmıştır. Hayır
D) Madde ile enerji arasında bir ilişki var mıdır? Evet
E) Uzayda kütle çekim kuvveti dünyadakinden fazla mıdır? Hayır
F) Maddelerin ağırlığı her yerde aynı mıdır? Hayır
G) Demir ve su arasında fark var mıdır? Evet
H) Gemilerin yoğunluğu suyun yoğunluğundan az mıdır? Evet

3. Konuşalım.

1. Öğrencilerinize etkinliği yaptırmadan önce şu cümleyle giriş yapın. "Sınıfımızda ... kişi var. Ama hepimiz farklı farklıyız. Bu farklılıklarımızın temel sebebi nedir? Parmak izi insanları birbirinden ayırıyor mu? Peki bunun gibi başka hangi özellikler var?"
2. Öğrencilerinizi dinleyiniz.
3. Her öğrenciye eşit konuşma hakkı veriniz.
4. Sınıftaki konuşma ortamını düzenleyiniz. Tartışmaların nezaket kuralları çerçevesinde olmasını sağlayınız.

4. Dinleyelim, cevaplayalım.

1. Öğrencilerinize metni dinletmeden önce fen dersleriyle aralarının nasıl olduğunu sorunuz.
2. "Küçükken deneyler yapar mıydınız?" gibi sorularla konuşma ortamını hararetlendiriniz.
3. Metni dinletiniz.
4. Metne göre sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
5. Cevapları kontrol ediniz. Yanlış cevapları kontrol ediniz.

4. Aşağıdaki cümlelerin doğru olanlarına "D" yanlış olanlarına "Y" harfi koyunuz.

A) Madde ile cisim aynı şeylerdir. ☐ *Yanlış*

B) Lamaitre'ye göre dünya önceleri çok soğuktu ve küçülerek bu günkü haline ulaştı. ☐ *Yanlış*

C) Evrende henüz bilinmeyen çok şey vardır. ☐ *Doğru*

D) Yoğunluğu sudan az olan cisimler yüzer. ☐ *Doğru*

5. Röportajda "Yeryüzünde iki elimizle kaldıramayacağımız bir taşı uzayda parmağımızın ucunda taşıyabiliriz." Cümlesinde geçen "taşımak" eylemi hangi anlamda kullanılmıştır.

● Bir nesnenin ağırlığını yüklenmek

B) Bir şeyi başka bir yere götürmek

C) Bir şeyi üstünde bulundurmak

D) Bir nesneyi veya şeyi seçmek

5. Yazalım.

1. Öğrencilerinize "Bilim insanı olsaydınız ne icat etmek isterdiniz? Niçin?" sorusunu yöneltiniz.
2. Hiçbir şey yazamayacağını söyleyecek öğrencileriniz için birkaç fikir öne sürünüz. Sizin icatlarınızı anlatınız.
3. Yazılanları okutunuz. Bu icatların olma ihtimallerini sorarak tartışma ortamı hazırlayınız.

5. Yazalım.

İnsanlık İçin...

Bilim insanı olsaydınız ne icat etmek isterdiniz? Niçin?

Kazanımlar

Okuma

1. Karmaşık konulardaki metinlerin ana konusunu anlar.
2. Metinde bölümler arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.

C. UYKUNUN GİZEMİ

1. Öğrencilerinize metni okutmadan önce "Günde kaç saat uyuyorsunuz?" sorusunu yöneltiniz.
2. Uykunun önemini anlatmalarını isteyiniz.
3. Uykusuz kalınca neler hissettiklerini sorunuz.

C. UYKUNUN GİZEMİ

1. Okuyalım.
Uykumuzda Neler Oluyor?

Uyku; her canlının sahip olduğu en temel biyolojik davranışlardan biridir. Bazı canlılar karanlıkta, bazı canlılar ise aydınlıkta uykuya dalarlar. Bazen bir saniye uyuyabilen canlıların varlığını öğrenebilir, bazense aylarca uyuyan canlıların olduğunu duyarsınız. Her gece yaptığımız bu temel davranışın aslında ne olduğunu, niçin yaptığımızı çoğunlukla uyku ile ilgili problemlerimiz baş göstermeye başlamayana kadar düşünmeyiz. Problemlerimiz ile birlikte neden uyuyamadığımız veya neden hep uyumak istediğimizi, uyanık kalamadığımızı sorgulamaya başlarız. Bu hususları uzun yıllardır uyku nörobilimcileri de merak etmekte, sorgulamakta ve cevaplar alabilmek için çalışmalar yapmaktadır.

Bir insan, ömrünün ortalama %36'sını uykuda geçirmektedir. Bu 90 yıllık bir ömrünüz var ise 32 yılını uykuda geçireceğiniz anlamına gelir. Bu kadar süreyi neden uykuda geçiriyoruz sorusu araştırmacıların ilgisini yıllardır çekmektedir. Uyku hâlen birçok gizemi içinde barındırsa da yapılan çalışmalar sonucunda neden uyuduğumuzun bazı sebepleri gün yüzüne çıkmış durumdadır. Öncelikle, uykunun organizmanın yenilenmesi için vazgeçilemez bir yaşam parçası olduğu sadece uyku sırasında beyinde aktivite kazanan genlerin sayesinde metabolik temizliğin yapıldığı gerçeği ile ortaya konulmuştur. İkinci bir teori ise uykunun, organizmaların enerji tasarrufu ile birebir ilgili olduğu yönündedir. Vücudun, günlük enerjisini sağlayabilmesi için uyku süreci içerisinde kendini şarj ettiği düşünülmektedir. Üçüncü en önemli neden ise beyin işleme ve hafıza sistemlerinin güçlendirilmesi olarak düşünülüyor ki bu uykunun hafıza ve öğrenme gibi bilinçsel faaliyetlerdeki önemini ortaya çıkaran bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnsanlar karanlıkta uykuya dalan canlılar grubunda yer almaktadır. Bundan yüzyıllar öncesinde Thomas Edison ampulü bulmadan önce yaşayan insanlar; güneşin ışıkları ile uyanır, batması ile de uykuya dalarlardı. Günümüzde aydınlatma sistemleri ve teknolojileri ile karanlığın hükümdarlığına son vermiş insanoğlu gelişen teknolojilerle inşa ettiği hiç uyumayan metropollerde normalde sağlıklı bir uyku için gerekli olan en önemli faktör karanlığı artık dilediği gibi kontrol altına alabiliyor. Bu gelişme uyku alışkanlıklarımızın değişmesine neden olmuş ve bizleri sağlıklı bir uykuyu arar hale getirmiştir. Evet, yanlış okumadınız uyku kazanılabilen ve değiştirilebilen bir alışkanlıktır. Bu konuda beynimizin değişen sinyalleri işleyip uykuyu bu uyarıcılara göre adapte ettiği son çalışmalarda ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte internet teknolojileri, sohbetler, modern insanın iş yükünü karanlığa taşıması, "Gece uzun daha çalışırım." anlayışlarının oluşması bu en önemli yaşam davranışı olan uykunun haklarını gasp etmiş ve uykuyu bizlere küstürmüştür. Hâlbuki uyku engellenmemesi ve ondan kaçınılmaması gereken en önemli sağlık parametrelerimizden biridir. Bugün hiç kimse kan dolaşımımı engelleyeyim diye düşünmez ama söz konusu uyku olunca sanki vakit kaybıymış gibi çoğunluğumuz onu engellemek için kafein, kahve, sigara ile uyarıcılar gönderip bu en önemli hayatî davranışımızı sekteye uğratmaktan hiç çekinmeyiz. Veriler gösteriyor ki gençlik çağında bulunan bir bireyin ortalama 8 saatlik bir uykuya ihtiyacı bulunmaktadır. Bundan 100 yıl önce genç insanlar yaklaşık 9 saatlik uyku uyurken bu süre günümüzde 6,5 hatta 5 saate düşmüş durumda, üstelik düzenli olarak da değil. Bu bir genç için beynin kendi ihtiyacını karşılaması adına yeterli olamayacak düzeyde bir süre. Sonuç olarak; tüm bu engellemeler, gün içerisinde halsizlik, uykusuzluk, dikkatsizlik, hafıza kaybı problemlerine neden olmaktadır. Yakın zamanda yapılan bir çalışmada, beyinde uykudan sorumlu bölgelerin ve hücrelerin varlığına rastlanıldı, dahası bu sistemlerin nasıl uyku oluşturduğu da çözüldü. Kahve, sigara gibi kafein ve nikotin içeren ürünlerin uykuyu tetikleyen molekülleri

1. Okuyalım.

1. Öğrencilerinize metni okumadan önce başlığı okuyunuz. Nasıl bir metin okuyacaklarına dair tahminlerini öğreniniz.
2. Metni okutunuz.
3. Birkaç öğrenciye metni özetletiniz.
4. Öğrencilerinize uyku ile ilgili düşüncelerinin metni okuduktan sonra değişip değişmediğini, metinden neler öğrendiklerini sorunuz.
5. Onları dinleyiniz.
6. Herkese eşit söz hakkı veriniz.

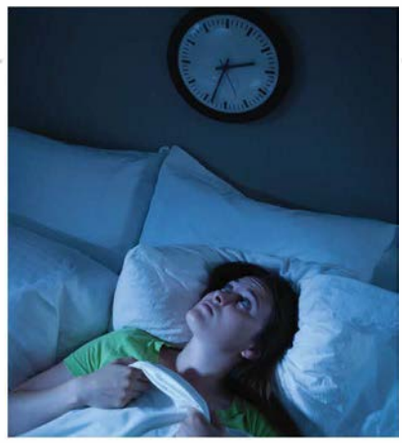

beyinde engellediği ve beynin uyanık kalmasını sağladıkları ortaya çıktı. Doğal olarak beyin bir kez bu maddelere alıştırıldı mı beyine her gelen uyku ve yorgunluk mesajında kendinizi iyi hissedebilmek adına refleksel olarak bu ürünleri tüketme isteği oluşuyor. Bu bir süre sizin kendinizi iyi hissetmenizi sağlasa da sonuç olarak bu da uykusuzluğunuzun giderek kronik hale gelmesine neden oluyor. Bu durumdan çıkabilmek için de uyku ilaçlarına başvuruluyor ve bu, bireyleri doğal uyku kalitesinden uzak ne kadar uyulursa uyunsun halsiz hissedeceği bir sürece itiyor. Hâlbuki bu maddelerin oluşturduğu uyku asla doğal bir uykunun yerini tutamaz.

Bireysel ve toplumsal stresler, internet ve iletişim teknolojileri, modern insanı bekleyen onlarca iş yükü derken farkında olmadan sağlıklı bir hayat için vazgeçilmez olan uykumuzu kaybetmeye veya kalitesizleşen bir uyku çemberine düşmeye başlıyoruz. Son zamanlarda araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar gösteriyor ki uyku alışkanlıklarını düzensizleştiren bireylerde konsantrasyon ve dikkat eksikliği, sağlıklı düşünememe gibi bilinçsel problemlerin yanında bağışıklık sistemlerinin zayıflaması, obezite, diyabet, kalp ve damar hastalıkları hatta kanser risklerinin arttığı görülmüştür. Araştırmacılar modern çağ insanının tüm problemlerinin altında uykusuzluğun ve uyku alışkanlıklarının düzensizleştirilmesinin önemli rol oynadığını düşünmekteler.

Tsukuba Üniversitesi Uluslararası Bütünleştirici Uyku Tıbbı Enstitüsünün (WPI-IIIS) ev sahipliği yaptığı seminerde konuşma yapan Kanada Dalhousie Üniversitesi'nden Dr. Kazue Semba uykusuzluğun günümüzde gittikçe kronikleşmeye başladığını ve bu gerçeğin kendilerini kronik uykusuzluk problemlerini anlamak için fare deneyleri dizayn etmeye ittiğinden bahsetti. Farelerin gündüz uyuyup, gece uyanık olan canlılar olması sebebi ile deneyleri bu gerçeğe uygun gerçekleştiren Dr. Semba ve ekibi bir takım stres faktörleri ile uzun süre fareleri uykusuz bırakarak onların belli bir süre sonra kronik uykusuzluk problemi oluşturmasını sağladılar. Farelerin tekrar uyku düzenini sağlamak için yapılan müdahalelerde fareler her ne kadar uykuya dalıp uyku sürelerini uzatmaları sağlansa da uyku kalitesinin maalesef eski düzeye gelmediği gözlemleniyor. Yaptıkları çalışmalarda uykusuzluğu alışkanlık haline getirmiş bireylerin uyumayı başarsalar da uzun bir süre eski uyku kalitelerini yakalayamadıklarını gösteriyor. Bununla birlikte halk arasında pinekleme olarak da bilinen mikro uykunun beyindeki sinir proteinlerinin etkileşiminin doğal bir sonucu olduğu da düşünülmektedir. Ayrıca sağlıklı bir uyku için uyunan yerin de etkisi vardır. Genel olarak yeterince karanlık, serin ve iyi bir yatağın uyku kalitesini artırıcı etki yaptığı gözlemlenmiştir. Dikkat edilmesi gereken husus ise çok uzun saatleri uykuda geçirmek kaliteli bir uyku anlamına gelmediği gibi negatif etkiler doğuracak bir sürece sizi götürebilir.

2. Cevaplayalım.

1. Metinde aşağıdakilerden hangisine <u>değinilmemiştir?</u>

A) Ortalama bir insan ömrünün ne kadarının uykuda geçtiğine

B) Uyku alışkanlıklarımızın değişmesini hiçbir faktörün engellemediğine

C) Uykunun nasıl meydana geldiğine

D) Uyku alışkanlıklarının düzensizleşmesi sonucu meydana gelen hastalıklara

2. Aşağıdaki cümlelerin doğru olanlarına "D", yanlış olanlarına "Y" harfi koyunuz.

A) Uyku her canlının sahip olduğu fizyolojik davranışlardan biridir. ☐ Doğru

B) Metabolik temizlik sadece uyanıkken yapılır. ☐ Yanlış

C) Vücut, günlük enerjisini sağlayabilmek için uyku süreci içerisinde kendini şarj eder. ☐ Doğru

D) Uyku, kazanılabilen ve değiştirilebilen bir alışkanlıktır. ☐ Doğru

3. Aşağıdakilerden hangisi metinde geçen "geçirmek" kelimesiyle aynı anlamda kullanılmıştır?

A) Odanın eşyasını öbür odaya geçirdi.

B) Nezleyi bana geçirdin.

C) Oralarda geçirdiğim günleri özlemle hatırlarım.

D) Misafirleri kapıya kadar geçirdim.

4. Aşağıdakilerden hangisi metinde geçen "pineklemek" ifadesini açıklayacak en uygun seçenektir?

A) Uyurken aniden sıçramak

B) Uyuklar gibi hareketsiz kalmak

C) Uyurgezer olmak

D) Horlayarak uyumak

3. Dinleyelim, cevaplayalım.
Kötü Bir Rüya mı Yoksa Kâbus mu?

1. Kötü rüya ile kâbus bilimsel açıdan aynı manaya niçin gelmiyor? Açıklayınız.
Kötü rüyalar günlük streslerimizden, kâbuslar ise farklı psikolojik rahatsızlıklardan kaynaklanıyor.

2. Ross Levin'e göre kötü rüyaların günlük yaşamda nasıl işlevsel bir yönü vardır?
Stres ve kızıklarımızla savaşan bir işlevsel yönü vardır.

3. Ross Levin rüyaları niçin "duygu termostatları" olarak tanımlıyor?
Stres seviyemizin tahtıkali yükselişi sırasında bizi uyarduğu için.

4. Yazara göre kötü rüyalar hangi yararlı amaca hizmet etmektedir?
Stres seviyesini azaltıyor.

5. Kâbuslarla başa çıkmadaysa *tekrar tekrar yazma / farklı şekillerde hayal etme* yöntemini kullanıyor.

6. Kâbuslar aşırı stres yüklemesi sonucu meydana çıktıklarından *kişiyi paniğe sürüklerler*

7. Aşağıdakilerden hangisi dinlediğiniz metne en uygun başlık olabilir?

A) Kötü bir rüya mı yoksa kâbus mu?

B) Rüyanın gündelik yaşama etkisi

C) Kâbusların insanlar üzerindeki olumsuzlukları

D) Strese neden olan faktörler

2. Cevaplayalım.

1. Öğrencilerinizden okudukları metne göre sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
2. Cevapları kontrol ediniz.
3. Yanlış cevapları düzeltiniz.

3. Dinleyelim, cevaplayalım.

1. Öğrencilerinize metni dinletmeden önce ne sıklıkla rüya gördüklerini sorunuz.
2. Rüyalarla ilgili kültürlerinde inançlar var mı? Bunları öğreniniz. Mesela "Türkiye'de rüyada beyaz görmek iyidir." gibi.
3. Metni dinletiniz ve sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
4. Cevapları kontrol ediniz.

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmadaki anahtar kavramlardan hareketle metnin konusunu anlar.
2. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

4. Konuşalım.

1. Öğrencilerinize etkinlikteki soruları yöneltiniz.
2. Bu görüşe katılıp katılmadıklarını sorunuz.
3. Siz de kendi görüşlerinizi ifade ederek onlara örnek olunuz.

5. Yazalım.

1. Öğrencilerinize etkinliği yaptırmadan önce "Ne sıklıkla hayal kurarsınız? Hayaller insanı motive eder mi?" gibi sorular yöneltiniz.
2. Etkinliği okutunuz ve bu konudaki görüşlerini yazmalarını isteyiniz.

4. Konuşalım.
Hayırlısı Olsun

"Bilim insanları rüya hatırlama sıklığının yaratıcı kişilik özellikleriyle ilişkili olduğunu düşünüyor." Siz bu görüşe katılıyor musunuz? Niçin?

5. Yazalım.
Hayal Gücü

"Hayal gücü yüksek kişilerin rüyalarını hatırlama yüzdelerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgu rüya hatırlamanın bir karakter özelliği olup olmadığı sorusunu akıllara getiriyor. Araştırmalar, doğası gereği rüyalarını somut yaratıcı ürünlere dönüştürebilen kişilerin rüyalarını daha sık hatırlayabildiklerini destekler nitelikte." Bu görüşle ilgili fikirlerinizi yazınız.

.....

.....

.....

Serbest Okuma

Rindlerin Ölümü

Hafız'ın kabri olan bahçede bir gül varmış;
Yeniden her gün açarmış kanayan rengiyle.
Gece; bülbül ağaran vakte kadar ağlarmış
Eski Şiraz'ı hayal ettiren ahengiyle.

Ölüm asude bahar ülkesidir bir rinde;
Gönlü her yerde buhurdan gibi yıllarca tüter.
Ve serin serviler altında kalan kabrinde
Her seher bir gül açar;her gece bir bülbül öter.

Yahya Kemal BEYATLI

Merdiven

Ağır, ağır çıkacaksın bu merdivenlerden,
Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak,
Ve bir zaman bakacaksın semâya ağlayarak...

Sular sarardı... yüzün perde perde solmakta,
Kızıl havâları seyret ki akşam olmakta...

Eğilmiş arza, kanar, muttasıl kanar güller;
Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller,
Sular mı yandı? Neden tunca benziyor mermer?

Bu bir lisân-ı hafîdir ki ruha dolmakta,
Kızıl havâları seyret ki akşam olmakta...

Ahmet HAŞİM

Değerlendirme

1. Üniteyi bitirdikten sonra aşağıdaki değerlendirme sorularını öğrencilerinize ödev olarak veriniz veya sınıfta yapınız.
2. Öğrencileriniz soruları cevapladıktan sonra sınıfta birlikte çözünüz ve yanlış yapan öğrencileri bilgilendiriniz.
3. Öğretiminde eksiklik gördüğünüz konularla ilgili ek çalışmalar yaparak sınıfınız hazır olduğunda bir sonraki üniteye geçiniz.

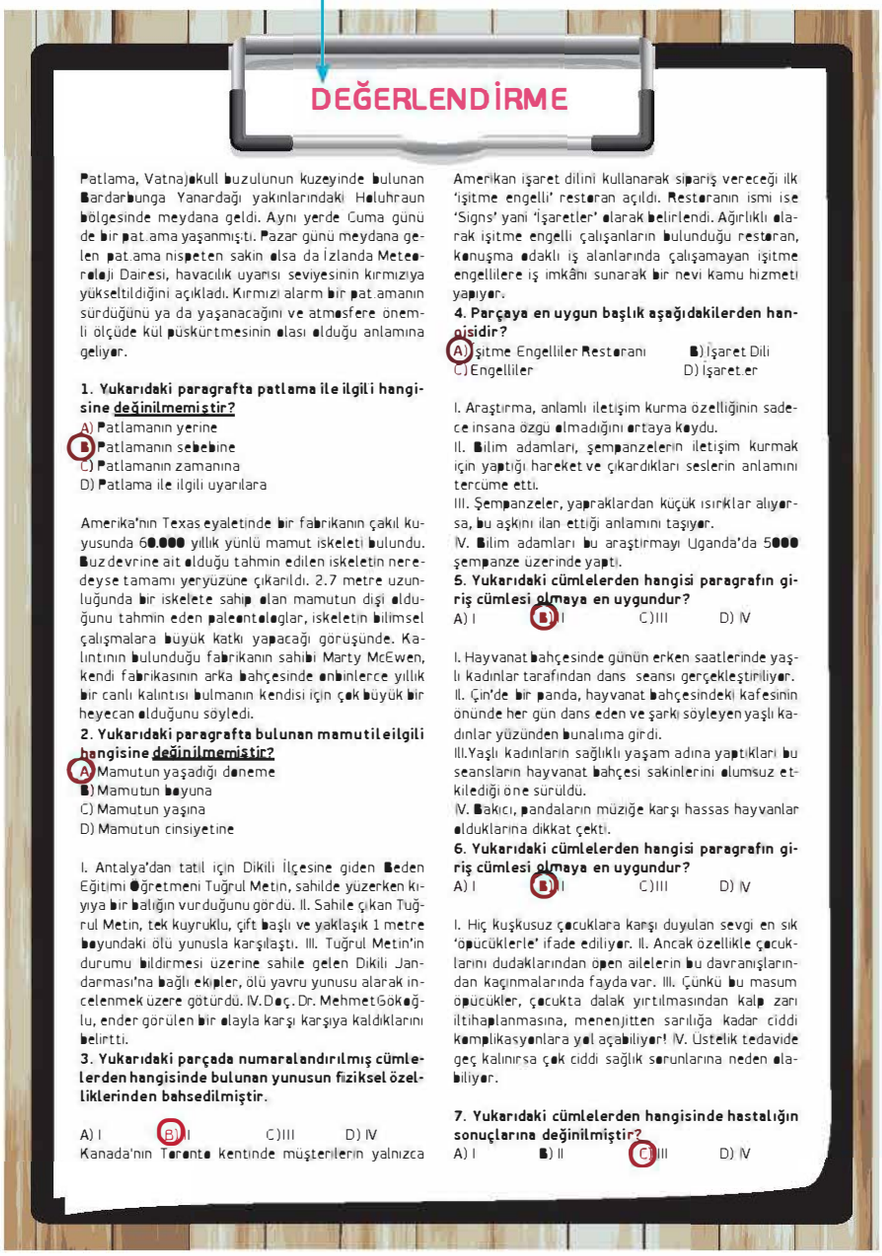

DEĞERLENDİRME

Patlama, Vatnajökull buzulunun kuzeyinde bulunan Bárdarbunga Yanardağı yakınlarındaki Holuhraun bölgesinde meydana geldi. Aynı yerde Cuma günü de bir patlama yaşanmıştı. Pazar günü meydana gelen patlama nispeten sakin olsa da İzlanda Meteoroloji Dairesi, havacılık uyarısı seviyesinin kırmızıya yükseltildiğini açıkladı. Kırmızı alarm bir patlamanın sürdüğünü ya da yaşanacağını ve atmosfere önemli ölçüde kül püskürtmesinin olası olduğu anlamına geliyor.

1. Yukarıdaki paragrafta patlama ile ilgili hangisine değinilmemiştir?

A) Patlamanın yerine
B) Patlamanın sebebine
C) Patlamanın zamanına
D) Patlama ile ilgili uyarılara

Amerika'nın Texas eyaletinde bir fabrikanın çakıl kuyusunda 60.000 yıllık yünlü mamut iskeleti bulundu. Buz devrine ait olduğu tahmin edilen iskeletin neredeyse tamamı yeryüzüne çıkarıldı. 2.7 metre uzunluğunda bir iskelete sahip olan mamutun dişi olduğunu tahmin eden paleontologlar, iskeletin bilimsel çalışmalara büyük katkı yapacağı görüşünde. Kalıntının bulunduğu fabrikanın sahibi Marty McEwen, kendi fabrikasının arka bahçesinde onbinlerce yıllık bir canlı kalıntısı bulmanın kendisi için çok büyük bir heyecan olduğunu söyledi.

2. Yukarıdaki paragrafta bulunan mamut ile ilgili hangisine değinilmemiştir?

A) Mamutun yaşadığı deneme
B) Mamutun boyuna
C) Mamutun yaşına
D) Mamutun cinsiyetine

I. Antalya'dan tatil için Dikili İlçesine giden Beden Eğitimi Öğretmeni Tuğrul Metin, sahilde yüzerken kıyıya bir balığın vurduğunu gördü. II. Sahile çıkan Tuğrul Metin, tek kuyruklu, çift başlı ve yaklaşık 1 metre boyundaki ölü yunusla karşılaştı. III. Tuğrul Metin'in durumu bildirmesi üzerine sahile gelen Dikili Jandarması'na bağlı ekipler, ölü yavru yunusu alarak incelenmek üzere götürdü. IV. Doç. Dr. Mehmet Gökoğlu, ender görülen bir olayla karşı karşıya kaldıklarını belirtti.

3. Yukarıdaki parçada numaralandırılmış cümlelerden hangisinde bulunan yunusun fiziksel özelliklerinden bahsedilmiştir.

A) I B) II C) III D) IV

Kanada'nın Toronto kentinde müşterilerin yalnızca Amerikan işaret dilini kullanarak sipariş vereceği ilk 'işitme engelli' restoran açıldı. Restoranın ismi ise 'Signs' yani 'İşaretler' olarak belirlendi. Ağırlıklı olarak işitme engelli çalışanların bulunduğu restoran, konuşma odaklı iş alanlarında çalışamayan işitme engellilere iş imkânı sunarak bir nevi kamu hizmeti yapıyor.

4. Parçaya en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

A) İşitme Engelliler Restoranı B) İşaret Dili
C) Engelliler D) İşaretler

I. Araştırma, anlamlı iletişim kurma özelliğinin sadece insana özgü olmadığını ortaya koydu.
II. Bilim adamları, şempanzelerin iletişim kurmak için yaptığı hareket ve çıkardıkları seslerin anlamını tercüme etti.
III. Şempanzeler, yaprak lardan küçük ısırıklar alıyorsa, bu aşkını ilan ettiği anlamını taşıyor.
IV. Bilim adamları bu araştırmayı Uganda'da 5000 şempanze üzerinde yaptı.

5. Yukarıdaki cümlelerden hangisi paragrafın giriş cümlesi olmaya en uygundur?

A) I B) II C) III D) IV

I. Hayvanat bahçesinde günün erken saatlerinde yaşlı kadınlar tarafından dans seansı gerçekleştiriliyor.
II. Çin'de bir panda, hayvanat bahçesindeki kafesinin önünde her gün dans eden ve şarkı söyleyen yaşlı kadınlar yüzünden bunalıma girdi.
III. Yaşlı kadınların sağlıklı yaşam adına yaptıkları bu seansların hayvanat bahçesi sakinlerini olumsuz etkilediği öne sürüldü.
IV. Bakıcı, pandaların müziğe karşı hassas hayvanlar olduklarına dikkat çekti.

6. Yukarıdaki cümlelerden hangisi paragrafın giriş cümlesi olmaya en uygundur?

A) I B) II C) III D) IV

I. Hiç kuşkusuz çocuklara karşı duyulan sevgi en sık 'öpücüklerle' ifade ediliyor. II. Ancak özellikle çocukların dudaklarından öpen ailelerin bu davranışlarından kaçınmalarında fayda var. III. Çünkü bu masum öpücükler, çocukta dalak yırtılmasından kalp zarı iltihaplanmasına, menenjitten sarılığa kadar ciddi komplikasyonlara yol açabiliyor! IV. Üstelik tedavide geç kalınırsa çok ciddi sağlık sorunlarına neden olabiliyor.

7. Yukarıdaki cümlelerden hangisinde hastalığın sonuçlarına değinilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV

Kendimi Değerlendiriyorum

Bu bölümde;

Öğrencilerinizden değerlendirme cümlelerini sözlük yardımıyla anlamaya çalışmalarını isteyiniz. Zorlandıkları yeterlikle ilgili ek çalışma ve ödev istemelerini söyleyiniz. Öğrencilerin kişisel farklılıklarına göre ayrı ayrı ödevler vermeniz gerekir. Verdiğiniz her ödevi de mutlaka kontrol edip öğrenciye dönüt vermelisiniz.

DİNLEME METİNLERİ

A. SANATA BAKIŞ AÇISI

5. Türkan Şoray'la Röportaj

Hâlâ Türk Sineması'nın sultanısınız, bunun sırrı nedir?

Tek kelimeyle hayatım boyunca hep sinema öncelikli olduğu içindir belki. Yani hayatımın vazgeçilmezi, yaşam tarzım, bu mesleği hayatımın hiçbir döneminde eksilmeyen aşkla, tutku ile seviyor olmamdan diye düşünüyorum.

Keşke oyuncu olmasaydım dediğiniz zaman oldu mu?

Nasıl diyebilirim ki...İyi ki Allah bana yaşarken bu şansı vermiş. Bundan büyük armağan olamaz benim için. İyi ki oyuncu olmuşum, iyi ki bu mesleği seçmişim. Nasıl keşke olmasaydım diyebilirim.

Yaptığınız filmlerde çekiştiğiniz oyuncu oldu mu?

Belki bu cevap size çok klasik gelecek ama 200'ün üstünde film düşünün. Ve en küçük rolden en büyük rol oynayan arkadaşlarıma kadar hiçbiri ile en küçük bir çekişmem olmadı. Çünkü kader birliği ediyorsunuz setlerde. En olumsuz koşullarda uçurumun tepesinde sahne çekiyorsunuz, birbirinizi kolluyorsunuz, birlikte acıkıyorsunuz, birlikte mutlu oluyorsunuz. İnanılmaz bir bağ, yakınlık. Bir film bitiyor, öbür film başlıyor yeni oyuncularla. Yani bir nevi sinema dünyası bir aileyi oluşturuyor. Sete adım attığım anda bir aile ferdimle buluşacak gibi hissediyorum.

Yıllardır dilden dile dolaşan efsane gerçek oldu. Albüm çalışmanız nasıl gidiyor?

Şarkıcılık iddiasında değilim, buna rağmen yıllardır bana bir albüm yapmam için teklifler geliyordu. Biliyorsunuz, pek çok filmimde de sahnede söylemiştim. Sonuç olarak gelen tekliflere evet deme kararı verdim ve karşınızdayım.

Sizi yeni bir filmde oyuncu olarak ne zaman göreceğiz?

Çok uzun yıllardır sinemamı ihmal ettim diye düşünüyorum, ama Allah sağlık ve ömür verirse bu sene çok bereketli olacak. Sinemamızda şöyle bir gerçek var. Belli bir yaştan sonra senaryo bulmak çok zor oluyor. Daha çok konular genç yaştaki arkadaşlar için düşünülüyor. Onun için yıllardır onu mu yapsam, bunu mu yapsam ticari başarısı ne olur diye hep geri durdum biraz. Gerçek sebep buydu. Fakat bu sene benim bugünkü konumuma, duruşuma, dünya bakışıma uygun arka arkaya 3-4 tane proje geldi. Bunlardan ikisinde yönetmenlik yapacağım. İki farklı projede de başrol oynayacağım. Çok heyecanlıyım. Benim yıllardır düşündüğüm bir proje var. Gerçek bir hikâyeden. Toplumdaki tüm kadınları ilgilendiriyor. Yönetmenliğini yapmayı düşünüyorum.

Yeni sinemacılardan kimleri beğeniyorsunuz?

Tek kelime ile hepsi mükemmel hepsini hayranlıkla seyrediyorum. Genç oyuncular kendilerini gösterebilme imkânına sahipler

Kızınız Yağmur şu an ne yapıyor?

Kızım Yağmur denilince yüzümde gülücükler oluyor. Hayatta beni mutlu eden Allah'ın bana armağanı. İyi ki, hayatımda bir kızım oldu. Hayatım farklı bir anlam kazandı. Belli bir yaşa gelince arkadaş, dost olduğunuz zaman başka bir mutluluk. İyi ki yağmuru doğurmuşum diyorum. Yağmur mutlu olsun diye sağlığıma, yaşantıma dikkat ediyorum. Seyircim kadar Yağmur da benimle gurur duysun istiyorum. Yıllar önce aman çocuğum şımarık olmasın derdim Allah gönlüme göre verdi. Son derece mütevazı, son derece paylaşımcı, ben sevgi dolu bir insanım benden bin kat sevgi dolu, merhametli ve müthiş dürüst, sıcak enerjisi ile insanları çekiyor kendine.

Kızım Yağmur'un oyuncu olmasını istiyor musunuz?

Her şeyden önemlisi tahsilini tamamlaması çok güzel diye düşünüyorum. Onun bir iki filmde oynamasını ve oyuncu olmasını istiyorum. Sinemacı gözüyle bakıyorum, yönetmen gözüyle. Yaşının en güzel zamanı, o yaşta bir genç kızın dünyasını ne kadar güzel yansıtır ve de inanılmaz yetenekli. Yani kalıtımsal babası ve halası da oyuncu. Ayrıca geçen sene yurtdışında oyunculuk kurslarına da gitti. Bu sene onun için düşündüğümüz çok güzel iki projemiz var.

B. BİLİM DÜNYASI
3. Evrenin Sırlarını Çözen İnsan

Sunucu: Sayın Dinleyiciler, bu gün sizlere dünyaca ünlü bilim adamı Tuğba Can'ı tanıtacağız. Hem kendisini yakından tanıyıp hem de madde ve evren hakkında bilmediğimiz birçok şeyi o'na sorup öğreneceğiz.

Hocam, öncelikle hoş geldiniz. Dünya, sizi "evrenin sırlarını çözen insan" olarak tanıyor. Bu sıfat nasıl oluştu sizin için?

T. Can: Çocukluğumdan itibaren çok meraklı bir insanım. Etrafımdaki her şeyi merak ederim. Küçükken gece odamın penceresinden gökyüzüne bakar, ay ve yıldızların hareketlerini izlerdim. Dünyadaki her şeyin ana maddesini, nasıl oluştuğunu merak ederdim. Hatta kendimce küçük deneyler bile yapardım.

Sunucu: Çok ilginç. Ne tür deneyler yapardınız meselâ?

T.Can: Evden su bardaklarını gizlice alır, odunluğa götürür, taşla ezer ve un hâline getirmeye çalışırdım. Elde ettiğim malzemeden tekrar cam yapmayı denerdim.

Sunucu: Bu deneyler size tekrar bilim alanında ilerlemenin yolunu açtı sanırım.

T.Can: Evet evet. O basit deneyler benim merakımı daha da artırıyordu. Örneğin, cam ve camdan yapılmış bir bardak arasındaki farkı veya demir ve demirden yapılmış bir anahtar arasındaki farkı öğrendim bu deneyler sayesinde.

Sunucu: Aradaki fark nedir peki? Bilmeyenler için açıklar mısınız lütfen?

T. Can: Tabii ki. Biri madde diğeri cisimdir. Cisimler maddeye şekil verilerek üretilir. Bardak, anahtar, kalem..Bunların hepsi birer cisimdir.

Sunucu: Benim de hep merak ettiğim bir şey maddenin nasıl oluştuğudur. Hocam, madde nasıl oluşmuştur?

T. Can: Bu soruyu pek çok kişi sordu. Georges Lamaitre de bunlardan biriydi. Lamaitre bu sorunun cevabını ararken 1927 yılında Büyük Patlama Kuramı'nı ortaya attı. Bu kurama göre evren, çok sıcak ve yoğun bir nokta iken genişleyerek bu günkü hâline ulaştı. İşte atomları oluşturan daha küçük parçacıklar da bu sırada oluştu.

Sunucu: Teşekkür ederim hocam, böylece ben de kişisel merakımı gidermiş oldum. Aklıma başka bir soru geldi buna bağlı olarak. Peki, evrende ne kadar madde var? Madde ile enerji arasında bir ilişki var mı?

T .Can: Çok sık sorulan sorulardan biridir bu soru. Evrenin sadece %5 kadarı bildiğimiz maddeden, geri kalanıysa içeriğini tam olarak bilmediğimiz karanlık madde ve karanlık enerjiden oluşur. Madde ile enerji arasındaki ilişkiyi Albert Einstein 1905 yılında Özel Görelilik Kuramı'nı ileri sürerek açıklamıştır. Bu kurama göre madde enerjiye, enerji de maddeye dönüşebilir.

Sunucu: Hocam, demir de bir maddedir, su da. Peki, ikisi arasındaki fark nedir?

T .Can: Elbette biri katı, biri sıvı maddedir. Ancak, bu ikisinin yapıtaşlarına baktığımızda bir fark daha görürüz. Demir bir elementtir, suysa bir bileşik. Elementler, aynı tip yapıtaşlarından yani aynı atomlardan oluşur. Demir elementinin içinde yalnızca demir atomları bulunur. Bileşiklerin içindeyse farklı tip atomlar bulunur. Örneğin, suyun içinde hidrojen ve oksijen atomları bulunur.

Sunucu: Hocam, gerçekten çok ilginç şeyler anlatıyorsunuz. Eminim, şu anda bizi dinleyen herkes benim gibi düşünüyordur ve can kulağıyla bizi dinliyordur. İzin verirseniz ben sorularıma devam etmek istiyorum.

T .Can: Tabii ki buyurun.

Sunucu: Biraz uzaya gidelim istiyorum. Televizyonda görüyoruz, cisimler veya insanlar havada uçuyor gibi. Yeryüzünde iki elimizle kaldıramayacağımız bir taşı uzayda parmağımızın ucunda taşıyabiliriz. Bu nasıl oluyor?

T .Can: Her maddenin bir ağırlığı vardır. Ancak, bir maddenin ağırlığı her yerde aynı olmayabilir. Örneğin, Dünya, Mars ya da Jüpiter'de farklı olur. Çünkü ağırlık, bir cisme etki eden kütleçekim kuvvetidir. Gezegenlerin kütle çekim kuvvetleriyse farklıdır. Uzay, boşluk olduğuna göre, orada kütleçekim kuvveti de yok denecek kadar küçüktür. Bu nedenle uzayda maddenin ağırlığı da yoktur, denebilir.

Sunucu: Benim merak ettiğim bir şey hocam. Küçücük bir taş suya atılınca batıyor ama kocaman bir gemi yüzüyor. Bunun sebebi nedir?

T .Can: Yüzme ve batma kütleyle ilgili değil, yoğunlukla ilgilidir. İki top düşünün. Birinin içi havayla dolu diğerinin ki kumla dolu olsun. İkisini de suya bıraktığımızda içinde kum olan top batar, hava olansa yüzer. Çünkü kumun yoğunluğu suyunkinden fazladır. Havanın yoğunluğuysa suyunkinden azdır. Yoğunluğu sudan az olan cisimler yüzer, fazla olan cisimlerse batar.

Sunucu: Hocam, bize zaman ayırdığınız ve verdiğiniz önemli bilgiler için size çok teşekkür ederim. Bize ayrılan süre dolmak üzere. İnşallah bir başka programda daha uzun vaktimiz olur ve değerli bilgilerinizden daha çok faydalanırız.

T. Can: Ben de sizlere teşekkür ederim.

C. UYKUNUN GİZEMİ

3. Kötü Bir Rüya mı Yoksa Kabus mu?

Her ne kadar günlük yaşamda kötü rüyaları kâbus olarak betimlesek de öyle görünüyor ki bilimsel arenada bu iki terim farklı anlamlar içeriyor. Uzmanlar kötü bir rüya gördüğümüz herhangi bir gecenin sabahında yalnızca "Akşam kötü bir rüya gördüm" demekle kaldığımıza, oysa kâbusların kan ter içinde gecenin bir yarısı bizi uykumuzdan uyandırabilecek denli güçlü olduklarına dikkat çekiyor.

Çalışmalarını rüya ve kâbuslar üzerinde yürüten psikolog Ross Levin kötü rüyaların günlük yaşamdaki stres ve korkularımızla savaşmak gibi işlevsel bir amaç barındırdığına inanıyor. Rüyaları bir çeşit "duygu termostatları" olarak tanımlayan Levin, stres seviyemiz yükseldiğinde kötü rüyalar ve kâbuslar görmeye başladığımızı, bizleri bir şekilde stres seviyemizin tehlikeli yükselişi karşısında uyardıklarını söylüyor. Levin'e göre bu kötü rüyalar döngüsel olarak beynin kimyasal işleyişlerini etkileyerek stres seviyesinin azaltılmasını sağlıyor. Bu düşünce çerçevesinde kötü rüyalar oldukça yararlı bir amaca hizmet etmiş oluyor. Oysa Ross Levin sık sık kâbus gören hastalarının pek çoğunun farklı psikolojik rahatsızlıkları da bulunduğuna değiniyor. Kabuslarla beraber görülen bu rahatsızlıkların en yaygın olanlarınınsa travma sonrası stres bozukluğu ve kaygı olduğuna dikkat çekiyor. Levin hastaların kâbus görme sıklıkları azaltıldığında bu rahatsızlıkların şiddetinin de azalacağını düşünüyor. Kâbuslarla başa çıkmadaysa kâbusları tekrar tekrar yazma/ farklı şekillerde hayal etme yöntemini kullanıyor. Özellikle de sürekli olarak aynı kâbusu gören hastalar üzerinde etkili olan bu yöntemde hasta gece gördüğü kâbusu gündüz zihninde farklı bir son yaratarak tekrarlıyor. Bu işlem uykuya dalmadan önce de tekrarlanıyor. Daha sonraysa tıpkı kâbusu görüyormuşçasına bu farklı sonla imgesel düş devam ettiriliyor. Terapiden bir süre sonra kişinin kâbus görme sıklığında azalma bekleniyor. Kâbuslar aşırı stres yüklemesi sonucu meydana çıktıklarından kişiyi paniğe sürüklüyorlar.

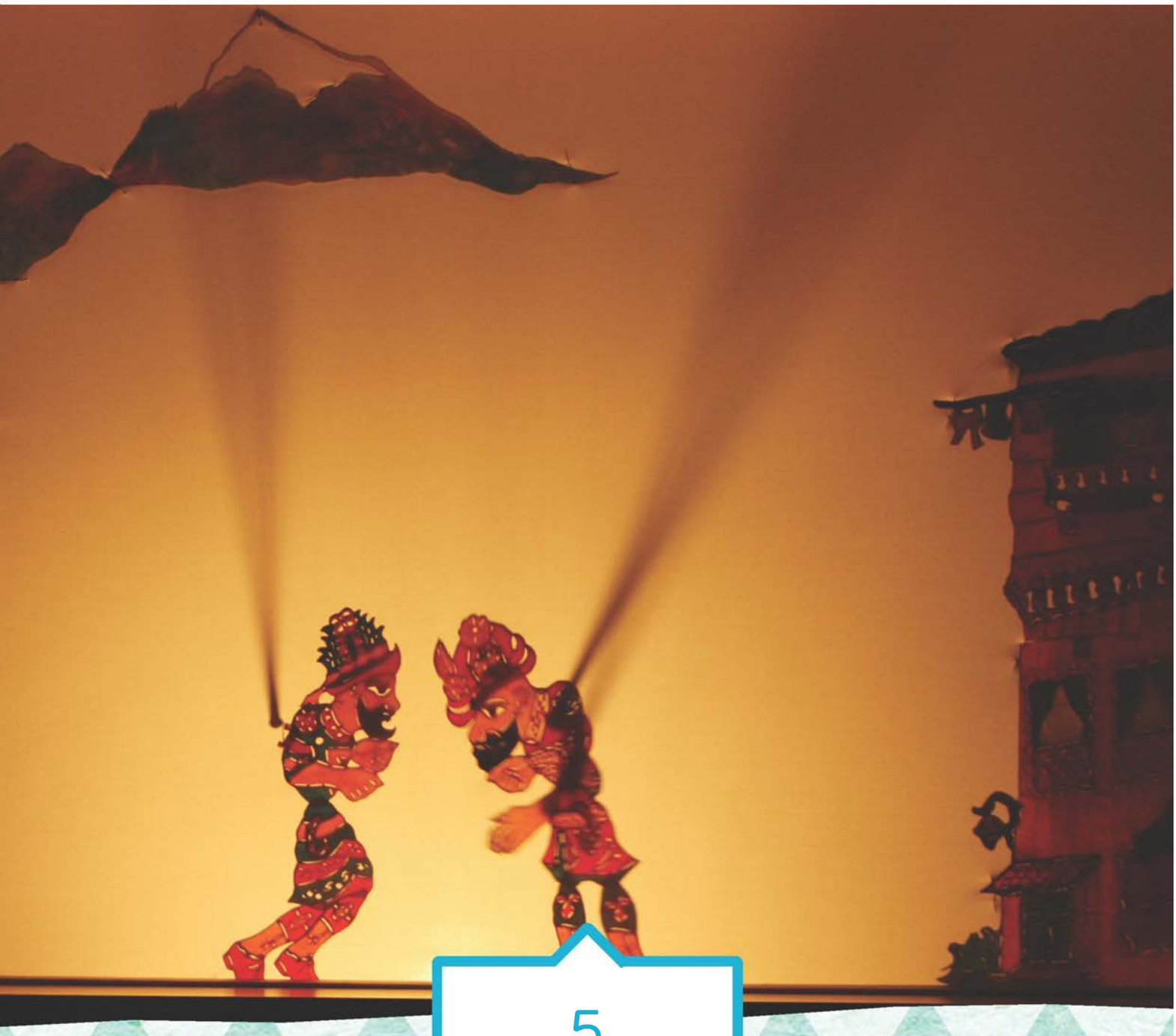

5
Kültür Aynamızdan Yansımalar

Bölümler

A) Karagöz Oyunu
B) Mevlana ve Mesneviden Seçmeler
C) Portreler

Beceriler

- Kültürle İlgili Temel Kalıpları Tanıma
- Edebî Türlere İlişkin Kavram ve Kalıpları Tanıma

Kelimeler

- espirili
- hazırcevap
- mizah
- mutasavvıf

5 Kültür Aynamızdan Yansımalar

A. ALT KONULAR

A) Karagöz Oyunu
B) Mevlana ve Mesnevi'den Seçmeler
C) Portreler

B. SÖZ VARLIĞI

- Kültür ile ilgili temel kelimeler
- Edebî türler ile ilgili temel kelime ve kavramlar

C. KAZANIMLAR

DİNLEME

1. Konuşmayı seçici dinleme yöntemiyle dinleyerek anlar.
2. Belli bir konudaki konuşmayı bütün ayrıntılarıyla anlar ve özetler.

OKUMA

1. Şiir, düzyazı ve tiyatro gibi türlerde yazılmış metinlerin konusunu, temasını, ana iletisini anlar.
2. Edebî bir üslup taşıyan fikir yazılarının ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini anlar.
3. Metinlerdeki mecazları ve örtülü ifadeleri anlar.
4. Metinlerde kullanılan söz sanatlarının işlevini belirler.
5. İletisi açıkça verilmeyen metinlerin konusunu ve ana düşüncesini anlar.
6. Söz sanatlarının kullanılma amaçlarını belirler.
7. Söz sanatlarının metne kazandırdığı anlam zenginliklerini yorumlar.
8. Gündelik hayatta kullanılan argo ve deyimleri anlar.
9. Argo ifadelerin ve deyimlerin metin içindeki işlevlerini anlar.
10. Şiir, düzyazı ve tiyatro gibi türlerde yazılmış metinlerin konusunu, temasını, ana iletisini anlar.

KONUŞMA

1. Bakış açılarını ve fikirlerini, yanlış anlamalara meydan vermeden, değişik biçimlerde sunar.
2. Herhangi bir konuşmada doğal bir biçimde, son derece akıcı ve kesin olarak kendini ifade eder.
3. Her türlü konuşma veya tartışmaya zorlanmadan katılır.
4. Konuşmalarında farklı ifade imkânlarını esneklikle kullanır.

YAZMA

1. Hedef belirlediği okuyucu kitlesine uygun bir üslup seçer.
2. Farklı anlatım teknikleri kullanır
3. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün/biçiminin özelliğine uygun biçimde oluşturur.
4. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.

D. HAZIRLIK

Öğrencilerinize kültürlerinde ene önemli unsurun ne olduğunu sorunuz. Millî yemeklerinden, müziklerinden bahsetmelerini isteyiniz. Siz de memleketinizden örnekler vererek onları üniteye hazırlayınız.

Kazanımlar

Okuma

1. Şiir, düzyazı ve tiyatro gibi türlerde yazılmış metinlerin konusunu, temasını, ana iletisini anlar.
2. Edebî bir üslup taşıyan fikir yazılarının ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini anlar.
3. Metinlerdeki mecazları ve örtülü ifadeleri anlar.

A. KARAGÖZ OYUNU

1. Öğrencilerinize üniteye başlamadan önce kukla gösterisi izleyip izlemediklerini sorunuz.
2. Onları dinleyiniz ve onlar eşit konuşma hakkı veriniz.

1. Okuyalım.

1. Metne geçmeden önce Karagöz oyunu ile ilgili daha önce hazırladığınız sunumu öğrencilerinize gösteriniz.
2. Metni okutunuz ve anlamını bilmedikleri kelimeleri açıklayınız.

Üniteye Hazırlık

- Daha önce hiç gölge oyunu izlediniz mi?
- Ülkenizde kukla gösterileri yapılıyor mu?
- Ülkenizde halka mal olmuş sanatçılar var mı? Bunların birkaçından bahsedebilir misiniz?

A. KARAGÖZ OYUNU

1. Okuyalım.
Karagöz Oyunu

Karagöz, bir gölge oyunudur. Gölge oyununun ilk olarak Çin'de veya Hindistan'da MÖ 2. yüzyılda çıktığı söylentileri vardır. Bu oyun, deriden kesilen ve tasvir adı verilen birtakım şekillerin (insan, hayvan, bitki, eşya vb.) arkadan ışıklandırılmış beyaz bir perde üzerine yansıtılması temeline dayanır. İslâm dünyasında 11. yüzyılda sözü edilmeye başlanan bu oyuna hayal-i zıl (gölge hayali) adı verilmiştir.

Karagöz oyununun ana oyuncuları Karagöz ve Hacivat'tır. Bu kişilerin gerçekte yaşadığına dair pek çok hikâye anlatılmaktadır. Evliya Çelebi Karagöz ile Hacivat'ın Anadolu Selçuklu hükümdarı Alaaddin Keykubat zamanında (13. yüzyıl) yaşamış gerçek kişiler olduğunu belirtir. Aynı zamanda Karagöz sanatının doğuşunun da kökeni olarak kabul edilen bu hikâyelerden en yaygın olanı Bursa'daki Ulu Cami ile ilgili olanıdır. Hikâyeye göre Osmanlı sultanı Orhan Bey zamanında Bursa'da Ulu Cami'nin yapımına başlanır. Cami inşaatında Karagöz demir ustası, Hacivat duvar ustası olarak çalışmaya başlarlar. Karagöz ile Hacivat'ın aralarında yaptıkları söyleşmeler ve şakalar işçilerin çalışmasını engellediği için cami inşaatı zamanında bitirilemez. Bunun üzerine Sultan Orhan inşaatın gecikmesine sebep olan Karagöz ve Hacivat'ı öldürtür. Sonradan bu iki kişiyi öldürttüğü için üzüntü duyar. Sultan'ın üzüldüğünü gören Şeyh Küşteri adlı birisi Karagöz ve Hacivat'ın deriden suretlerini yapıp ışığın perdeye yansıttığı gölgelerini oynatarak Sultan'ın üzüntüsünü gidermeye çalışır. Böylece Karagöz oyunu ortaya çıkmış olur.

84 Ünite 5 Kültür Aynamızdan Yansımalar

Şeyh Küşteri'den esinlenerek Karagöz Oyunu'na Küşteri Meydanı da denir.

17. yüzyıldan sonra oldukça yaygınlaşan Karagöz sanatı, 18. yüzyılda en parlak dönemini yaşar. 19. yüzyılda Karagöz, kısaca hayal oyunu diye anılmış, bu oyunu oynatan sanatçılara da hayalî (hayalci, Karagözcü) denmiştir.

Karagöz oyunu, halk kültürünün ortak ürünüdür. Bu oyunlarda işlenen çeşitli konuları kimin düzenlediği belli değildir. Karagöz, tuluata dayandığı için oyunun sözlerini, her sanatçı, oyun sırasında kendine göre düzenler. Karagöz oyunları 19. yüzyılda yazıya geçirilmeye başlanmıştır.

Karagöz Oyununun Bölümleri

Mukaddime (Giriş): Oyunun başlangıç bölümüdür. Perdede görüntü verilmeden önce müzik başlar. Sonra konuya uygun olarak bir görüntü verilir. Hacivat Of... hay, Haak! diyerek perde gazeline başlar.

Muhavere (Söyleşme): Karagöz ile Hacivat arasında geçer. Muhavere iki bölüme ayrılır: Bunlar, fasılla ilişkisi olan ve fasılla ilişkisi olmayan bölümlerdir. Muhaverede yalnız, Hacivat ve Karagöz bir oyun oynar. Bu oyun, önce olmayacak bir olayın gerçekleşmiş gibi anlatılmasıyla başlar, sonra bunun düş olduğu anlaşılır.

Fasıl (Oyun): Oyunun kendisidir. Hacivat ve Karagöz'den başka oyun kişileri fasılda görünürler. Karagöz oyunları genellikle adlarını bu bölümün içeriğinden alır.

Bitiş: Bu bölüm çok kısadır. Karagöz, oyunun bittiğini haber verir, kusurlar için özür diler, gelecek oyunu duyurur. Karagöz'le Hacivat arasında kısa bir söyleşme geçer. Bu söyleşmede oyundan çıkarılacak sonuç da belirtilir.

Karagöz oyunlarında her konu, her olay komedi tarzında anlatılır. Bütün oyunlarda komik ögeler ön plandadır. Komik ögeler söz ve hareketlerle verilir. Söz komiklikleri, ironi, yanlış anlamalar ve şive taklitleri ile sağlanır. Bütün tipler yerel şiveleri ile konuşturulurlar. Hareketler ve komiklik kavgalar, düşüp kalkmalar, bir eşyaya, insana çarpmalarla verilir.

Oyunlarda müzik önemli yer tutar. Tipler perdeye getirilirken temsil ettikleri topluluğun müziği ile birlikte getirilirler.

2. Cevaplayalım.

1. Öğrencilerinizden okudukları metne göre sorulara cevaplamalarını isteyiniz.
2. Cevapları kontrol ediniz ve yanlış cevapları kontrol ediniz.

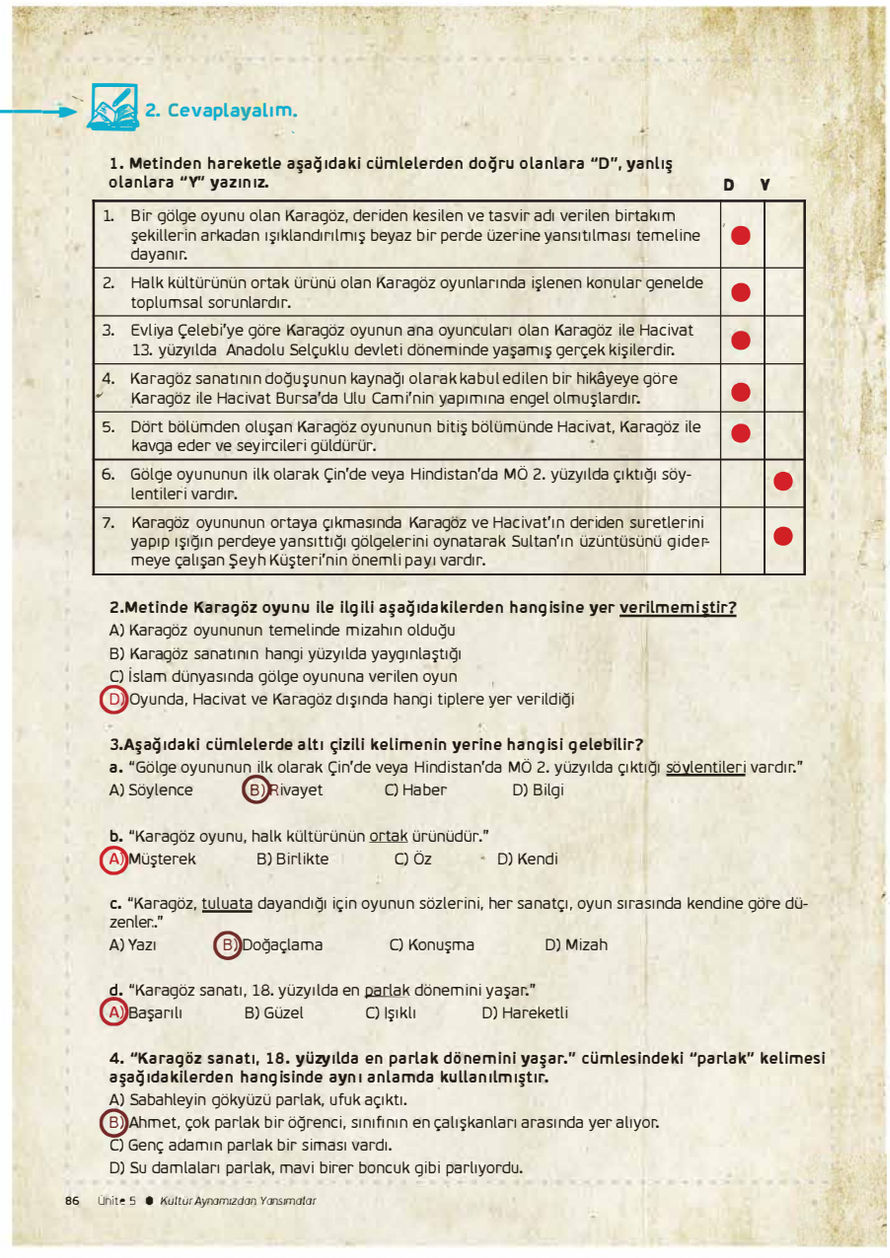

2. Cevaplayalım.

1. Metinden hareketle aşağıdaki cümlelerden doğru olanlara "D", yanlış olanlara "Y" yazınız.

		D	Y
1.	Bir gölge oyunu olan Karagöz, deriden kesilen ve tasvir adı verilen birtakım şekillerin arkadan ışıklandırılmış beyaz bir perde üzerine yansıtılması temeline dayanır.	●	
2.	Halk kültürünün ortak ürünü olan Karagöz oyunlarında işlenen konular genelde toplumsal sorunlardır.	●	
3.	Evliya Çelebi'ye göre Karagöz oyunun ana oyuncuları olan Karagöz ile Hacivat 13. yüzyılda Anadolu Selçuklu devleti döneminde yaşamış gerçek kişilerdir.	●	
4.	Karagöz sanatının doğuşunun kaynağı olarak kabul edilen bir hikâyeye göre Karagöz ile Hacivat Bursa'da Ulu Cami'nin yapımına engel olmuşlardır.	●	
5.	Dört bölümden oluşan Karagöz oyununun bitiş bölümünde Hacivat, Karagöz ile kavga eder ve seyircileri güldürür.	●	
6.	Gölge oyununun ilk olarak Çin'de veya Hindistan'da MÖ 2. yüzyılda çıktığı söylentileri vardır.		●
7.	Karagöz oyununun ortaya çıkmasında Karagöz ve Hacivat'ın deriden suretlerini yapıp ışığın perdeye yansıttığı gölgelerini oynatarak Sultan'ın üzüntüsünü gidermeye çalışan Şeyh Küşteri'nin önemli payı vardır.		●

2.Metinde Karagöz oyunu ile ilgili aşağıdakilerden hangisine yer <u>verilmemiştir?</u>

A) Karagöz oyununun temelinde mizahın olduğu
B) Karagöz sanatının hangi yüzyılda yaygınlaştığı
C) İslam dünyasında gölge oyununa verilen oyun
D) Oyunda, Hacivat ve Karagöz dışında hangi tiplere yer verildiği

3.Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimenin yerine hangisi gelebilir?

a. "Gölge oyununun ilk olarak Çin'de veya Hindistan'da MÖ 2. yüzyılda çıktığı <u>söylentileri</u> vardır."
A) Söylence B) Rivayet C) Haber D) Bilgi

b. "Karagöz oyunu, halk kültürünün <u>ortak</u> ürünüdür."
A) Müşterek B) Birlikte C) Öz D) Kendi

c. "Karagöz, <u>tuluata</u> dayandığı için oyunun sözlerini, her sanatçı, oyun sırasında kendine göre düzenler."
A) Yazı B) Doğaçlama C) Konuşma D) Mizah

d. "Karagöz sanatı, 18. yüzyılda en <u>parlak</u> dönemini yaşar."
A) Başarılı B) Güzel C) Işıklı D) Hareketli

4. "Karagöz sanatı, 18. yüzyılda en parlak dönemini yaşar." cümlesindeki "parlak" kelimesi aşağıdakilerden hangisinde aynı anlamda kullanılmıştır.

A) Sabahleyin gökyüzü parlak, ufuk açıktı.
B) Ahmet, çok parlak bir öğrenci, sınıfının en çalışkanları arasında yer alıyor.
C) Genç adamın parlak bir siması vardı.
D) Su damlaları parlak, mavi birer boncuk gibi parlıyordu.

86 Ünite 5 ● Kültür Aynamızdan Yansımalar

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yöntemiyle dinleyerek anlar.
2. Belli bir konudaki konuşmayı bütün ayrıntılarıyla anlar ve özetler.

! Dinleme metni ünitenin sonundadır.

3. Dinleyelim, cevaplayalım.

Karagöz Oyunundaki Bazı Tipler ve Özellikleri

Karagöz oyunu komedi olduğu için oyundaki kişiler de tip özelliğini taşımaktadırlar. Oyunlarda sosyal ve ekonomik yönden farklı toplumsal kesimlerden gelen, birbirlerinden çok farklı davranışlarda bulunan tiplere yer verilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu içerisinde yaşayan değişik milliyetlerden temsilciler (Arap, Acem, Arnavut, Rum, Yahudi vb.), Anadolulu tipler (Efe, Karadenizli, Kastamonulu, Kayserili, Kürt), okumuş ve görgülü tipler, kadınlar, çocuklar sakatlar, kabadayılar, uyuşturucu kullananlar kısaca toplumun her kesiminden insanlar Karagöz oyunu içerisinde yerlerini almışlardır. Bu kişiler temsil ettikleri grubun en tipik özellikleri ve davranış biçimleriyle ifade edilmişlerdir. Karakter özelliklerinden çok tip özellikleri ön plana çıkartılmıştır. Bu nedenle Karagöz oyunundaki kişileri kolayca tanıyabiliriz. Kişileri tanıtıcı işaretler arasında her kişiye özgü, müzik ve danslar vardır. Kişilerin; perdeye çıkarken çalınan ezgiden, söylenen türküden, yaptıkları danstan, okudukları şiirden kim olduklarını bilebiliriz. Bunlar genellikle o kişinin geldiği yörenin müzik ve danslarıdır. Karadenizli gelirken kemençe çalınır, Karadeniz yöresi türküsü söylenir, horon oynanır. Kayserili kaşık oyunu oynayarak veya türkü söyleyerek, Arap yalelli söyleyerek perdeye gelir.

Şimdi Karagöz oyunundaki bazı tiplerin özelliklerinin neler olduğunu dinleyelim.

MEVLÜT ÖZHAN

	KARAGÖZ	HACİVAT	ÇELEBİ	BEBERUHİ	KASTAMONULU	ACEM	RUMELİLİ
1. Özü sözü bir, halk adamı	●						
2. Kibar, mirasyedi			●				
3. Yılışık ve sulu				●			
4. İri yapılı					●		
5. Pehlivan, Trakya ağzıyla konuşur.							●
6. Kurnaz, her konuda bilgi sahibi.		●					
7. Antikacılık ya da halı tüccarlığı yapar.						●	

3. Dinleyelim, cevaplayalım.

1. Derse gitmeden önce Karagöz oyunundaki tiplerle ilgili araştırma yapınız. araştırmanızda çeşitli görseller kullanınız.
2. Metni dinletiniz.
3. Metinle ilgili sorulara cevap vermelerini sağlayınız.
4. Cevapları kontrol ediniz.

Kazanımlar

Okuma

1. Söz sanatlarının metne kazandırdığı anlam zenginliklerini yorumlar.
2. Gündelik hayatta kullanılan argo ve deyimleri anlar.
3. Argo ifadelerin ve deyimlerin metin içindeki işlevlerini anlar.

4. Okuyalım.

1. Öğrencilerinize metni okutmadan önce internetten bir Karagöz ve Hacivat oyunu izletiniz.
2. Metni okutunuz.
3. Anlamadıkları kelimeleri açıklayınız.
4. Öğrencilerinizden metni canlandırmalarını isteyiniz.
5. Hacivat ve Karagöz tiplerinin nasıl karakterlere sahip olduklarını sorarak konuşma ortamı hazırlayınız.

4. Okuyalım.

Karagöz ile Hacivat

Hacivat: (Hacivat sahneye girer.) "Yâr bana bir eğlence medet, yâr bana bir eğlence medet, yâr bana bir eğlence hey!"

Efendim ben, bendeniz, ben duacınız, ben eli yüzü yıkanmış, görünüşü düzgün, hoş sohbet, konuşması tatlı!

Karagöz: (Karagöz uzaktan görünür.) Hoş geldin ıspanak suratlı!

Hacivat: Hay, bana bir eğlence medet, medet!

Karagöz: (Pencereden) Geliyorum! Geliyorum!

Hacivat: Gel benim karagözlüm, medet!

(Bu sırada Karagöz pencereden, Hacivat'ın üzerine atlar, birbirlerine girerler, kavga ederler. Hacivat, Karagöz'ün elinden kurtulur. Karagöz yerde yatmış olarak)

Karagöz: Of aman! Amanın ense köküm, şakaklarım, kül tablası gibi kulaklarım, çamaşır sepeti göz kapaklarım... Vay anam! Kasırgaya tutulmuş şemsiye gibi tersine döndüm... (Biraz doğrulur.) Seni gidi iki tarafı birbirine uygun, orta yeri yamru yumru lamba fitili kıyafetli herif! Yağ mumu bacaklı... İki tarafından derileri patlamış davul suratlı adam!..

Hacivat: (Hacivat perdeye gelerek) Vay Karagöz'üm maşallah!

Karagöz: Servinin tepesine bin de kuş avla! (Hacivat'a tokat atar.)

Hacivat: Aman Karagöz'üm, sorusuz cevapsız beni dövmene sebep ne?

Karagöz: Gelirken yan yolda devrildi bir araba. (Hacivat'ı tokatlar.) Şimdi sen bunları bırak da anlat bakalım derdin ne?

Hacivat: Derdim falan yok Karagöz'üm. Sabahleyin evden çıktım, çarşıdan geçerken bir serpuş (şapka) aldım. Hem yeni şapkamı göstermek hem de bir yorgunluk kahvesi içmek için Karagöz'üme uğrayayım, dedim.

Karagöz: Ne arkana mı dolanayım dedin?

Hacivat: Canım efendim, serpuş aldım dedim.

Karagöz: Sarhoş oldunsa bana ne?

Hacivat: Canım, sarhoş değil, serpuş serpuş...

Karagöz: Tamam, anladım da bana ne!

Hacivat: Ayol öyle mi derler?

Karagöz: Ya nasıl derler?

Hacivat: Güle güle giy başında paralansın (eskisin) derler.

Karagöz: Peki, güle güle giy, başında paralansın.

Hacivat: Dönüşte odun deposunun önünden geçiyordum. Malum, havalar soğuk. Bari biraz odun alayım, dedim. Aldım, eve gönderdim.

Karagöz: Güle güle giy, başında paralansın.

Hacivat: Ayol sus! Bu şapka değil, odun aldım odun.

Karagöz: İyi ya, güle güle başında paralansın.

Hacivat: Canım efendim, öyle denmez.

Karagöz: Ya ne denir?

Hacivat: Güle güle yak, otur da külüne bak, denir.

Karagöz: Ha! Peki. Güle güle yak, otur da külüne bak.

Hacivat: Hah, aferin! Şimdi oldu. Neyse, yolda bizim Hasan Usta'ya rast geldim. Evin damı akıyordu, aklıma geldi, eve gönderdim. Evin kiremitlerini aktarıp biraz da ufak tefek kırık döküğü tamir etmesini tembih ettim.

Karagöz: Güle güle yak, otur da külüne bak.

Hacivat: Canım efendim, öyle denmez.

Karagöz: Ya ne denir?

Hacivat: Oh oh! Maşallah pek memnun oldum, güle güle oturunuz. İçinden hiç eksik olmayınız, denir.

Karagöz: Oh oh! Maşallah pek memnun oldum, güle güle oturunuz. İçinden hiç eksik olmayınız.

Hacivat: Eksik olma Karagöz'üm. Derken efendim, evimin tamir olduğunu gören alacaklılardan biri, "Hacivat zenginleşmiş, ev yaptırıyor, gidip alacağımı isteyeyim." diye parasını istemeye geldi. Bende ise tek kuruş para yok. O, paramı ver, der, ben, olsa dükkân senin, derim. Bir türlü anlaşamadık. Boğaz boğaza geldik. Sonra bizi mahkemeye götürdüler. Hâkim ikimizi de hücreye attı.

Karagöz: Oh oh! Maşallah pek memnun oldum, güle güle oturunuz. İçinden hiç eksik olmayınız.

Hacivat: Ayol öyle denmez.

Karagöz: Öyle denmez, böyle denmez! Sen de hiç laf beğenmiyorsun. Ben sana şimdi nasıl dendiğini göstereyim de aklın başına gelsin. (Hacivat'a bir tokat atar.)

5. Cevaplayalım, konuşalım.

1. Hacivat oyuna hangi sözle başlıyor? Bu sözlerin özelliği nedir?
   "Yâr bana bir eğlence medet" diyerek başlıyor. Bu sözler bize komedinin başladığını gösteriyor.
2. Karagöz'ün yanlış davranışları ve konuşmaları hangi sebepten ileri geliyor?
   Cahilliğinden
3. Metinden Karagöz ve Hacivat'ın kişilikleri ile ilgili hangi bilgileri edinebiliyoruz?
   Hacivat uyanık ve bilgili, Karagöz saf ve cahildir.
4. Hacivat, Karagöz'ün ne tür hatalarını düzeltmeye çalışıyor? Metinden örneklerle açıklayınız.
   Konuşma hatalarını düzeltmeye çalışıyor.

5. Aşağıdaki kalıp ifadelerin anlamlarını tahmin ediniz.

bendeniz	hoşsohbet
Güle güle giy!	Güle güle yak, otur da külüne bak!
Oh oh, maşallah! Pek memnun oldum!	Güle güle oturunuz!

6. Bu ifadeler hangi durumlarda söylenir? Açıklayınız.

5. Cevaplayalım, konuşalım.

1. Öğrencilerinizden okudukları metinle ilgili sorulara cevap vermelerini isteyiniz.

Kazanımlar

Konuşma / Karşılıklı Konuşma

1. Hedef belirlediği okuyucu kitlesine uygun bir üslup seçer.
2. Farklı anlatım teknikleri kullanır
3. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün/biçiminin özelliğine uygun biçimde oluşturur.
4. Herhangi bir konuşmada doğal bir biçimde, son derece akıcı ve kesin olarak kendini ifade eder.
5. Her türlü konuşma veya tartışmaya zorlanmadan katılır.
6. Konuşmalarında farklı ifade imkânlarını esneklikle kullanır.
7. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.

6. Tamamlayalım, canlandıralım.

1. Öğrencilerinizden giriş kısmı verilen diyaloğu öğrendikleri üslupla devam ettirmelerini ve sonuca bağlamalarını isteyiniz.

7. Konuşalım.

1. Öğrencilerinize etkinliğe başlamadan önce "Kendinizi nasıl tanımlarsınız?" sorusunu sorunuz.
2. Etkinliği okuyunuz ve öğrencilerinizin konuşmasını sağlayınız.

8. Tartışalım.

1. Öğrencilerinizi iki gruba ayırınız.
2. Yazı tura atarak konuyu iki gruba veriniz. Bir tartışma ortamı hazırlayınız.
3. Tartışmanın nezaket kuralları çerçevesinde olmasını sağlayınız.

7. Aşağıdaki paragrafta Karagöz'ün Hacivat'la ilgili yaptığı benzetmeler nelerdir? Bu benzetmelerin anlatıma nasıl bir katkısı olduğunu düşünüyorsunuz?

"Karagöz: Of aman! Amanın ense köküm, şakaklarım, kül tablası gibi kulaklarım. Çamaşır sepeti göz kapaklarım. Vay anam! Kasırgaya tutulmuş şemsiye gibi tersine döndüm... (Biraz doğrulur.) Seni gidi iki tarafı birbirine uygun, orta yeri yamru yumru lamba fitili kıyafetli herif! Yağ mumu bacaklı... İki tarafından derileri patlamış davul suratlı adam!.."

8. "Evin kiremitlerini aktarıp çatıyı tamir etti." cümlesinde altı çizili kelime yerine aşağıdakilerden hangisi gelirse cümlenin anlamı bozulmaz?

A) onardı B) düzeltti C) yeniledi D) düzenledi

6. Tamamlayalım, canlandıralım.

Karagöz ve Hacivat tipi hakkında öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki diyaloğu tamamlayınız.

(Hacivat dükkânının önündedir. Karagöz, Hacivat'ın yanına gelir ve ona selam verir.)

KARAGÖZ - Merhaba Hacı Cavcav, sen burada mısın?
HACİVAT - Canım nerede olacağım ya? Burası benim dükkânım değil mi! Hem uğradığın iyi oldu, ben de seni arayacaktım.
KARAGÖZ - Senin gözlerin bozuldu galiba?
HACİVAT - Hayrola, ne oldu?..
KARAGÖZ - "Hurma aldığın iyi oldu." demedin mi?
HACİVAT- Hayır, öyle demedim, "Beni görmeye geldiğin iyi oldu." demek istedim.
KARAGÖZ - Ne söyleyeceksen çabuk söyle de kafamı karıştırma!
HACİVAT - Hele karşıma otur bakalım!
KARAGÖZ - (Oturur.) Fotoğrafımı mı çekeceksin?
HACİVAT- Değil Karagöz'üm, sana iyi bir haberim var.
KARAGÖZ - Kasandaki fazla paraları bana mı vereceksin?
HACİVAT: .....
KARAGÖZ: .....
HACİVAT: .....
KARAGÖZ: .....

7. Konuşalım.
Hazırcevap

Çevrenizde esprili ve hazırcevap insan var mı? Bunlar sevilen insanlar mıdır? Mizahın ve esprinin konuşmadaki yeri ve önemi hakkında neler söylersiniz?

8. Tartışalım.
Sizce Hangisi?

Mizahın kaynağı bilgidir.

Mizah yeteneği doğuştandır ve zekâya dayanır.

Kazanımlar

Okuma

1. Metindeki mecazları ve örtülü ifadeleri anlar.
2. Metinde kullanılan söz sanatlarının işlevini belirler.

B. MEVLANA VE MESNEVİ'DEN SEÇMELER

1. Okuyalım.

Mevlana Celaleddin-i Rûmî

Mevlâna 30 Eylül 1207 tarihinde Afganistan'ın Horasan bölgesinde önemli bir kültür merkezi olan Belh şehrinde doğdu. Mevlâna'nın asıl adı Muhammed Celaleddin'dir. Mevlâna ve Rûmi adları, kendisine sonradan verilmiştir. "Efendimiz" anlamına gelen Mevlâna adının kullanılmaya başlanması, çok genç yaşta Konya'da ders okutmaya başladığı tarihlere rastlar. Bu ismi, Semseddin-i Tebrizi ve Sultan Veled'den itibaren Mevlâna'yı sevenler kullanmış, âdeta adı yerine sembol olmuştur. Rûmî, "Anadolulu" demektir. Mevlâna'nın, Rûmî diye tanınması, geçmiş yüzyıllarda Diyar-ı Rum denilen Anadolu ülkesinin vilayeti olan Konya'da uzun müddet oturması, ömrünün büyük bir kısmının orada geçmesi ve nihayet türbesinin orada olmasındandır.

Mevlâna'nın babası Belh şehrinin ileri gelenlerinden olup sağlığında "Bilginlerin Sultanı" unvanını almış olan Muhammed Bahaeddin Veled'dir. Annesi ise Belh Emiri Rükneddin'in kızı Mümine Hatun'dur. Bahaeddin Veled, bazı siyasi olaylar ve yaklaşmakta olan Moğol istilası sebebiyle 1212 veya 1213 yıllarında aile fertleri ve yakın dostlarıyla Belh'ten ayrılır.

Baheddin Veled'in ilk durağı Nişâbur olur ve orada meşhur mutasavvıf Ferîdüddin Attar ile karşılaşır. Mevlâna burada küçük yaşına rağmen Ferîdüddin Attar'ın ilgisini çeker ve onun takdirini kazanır. Bahaeddin Veled, Nişabur'dan Bağdat'a ve daha sonra Kûfe yoluyla Mekke'ye hareket eder. Hac farizasını yerine getirdikten sonra dönüşte Şam'a uğrayıp Şam'dan da sonra Malatya, Erzincan, Sivas, Kayseri, Niğde yolu ile Karaman'a gider.

Karaman'da, Emir Musa'nın yaptırdığı medreseye yerleşir (1222) ve burada yedi yıl kalır. Mevlâna 1225 yılında Şerefeddin Lala'nın kızı Gevher Hatun ile evlenir. Bu evlilikten Sultan Veled ve Alaeddin Çelebi adında iki oğlu olur. Mevlâna dünya evine girdiğinde on sekiz yaşındadır. Yıllar sonra Gevher Hatun'u kaybeden Mevlâna, Kerra Hatun ile ikinci evliliğini yapar ve bu evlilikten de bir kızı ve iki oğlu dünyaya gelir.

Bu yıllarda Anadolu'nun büyük bir kısmı Selçuklu Devleti'nin egemenliği altındadır. Konya da bu devletin başşehridir. İlim adamları ve sanatkârların büyük itibar gördüğü Konya, sanat eserleriyle imar edilmiştir. En parlak dönemini yaşayan Selçuklu Devleti'nin hükümdarı Alaeddin Keykubad, Bahaeddin Veled'i Karaman'dan Konya'ya davet eder ve buraya yerleşmesini ister. Bahaeddin Veled, sultanın davetini kabul eder ve 3 Mayıs 1228 tarihinde ailesi ve dostları ile birlikte Konya'ya gelir. Sultan Alaeddin onu muhteşem bir törenle karşılar ve ona ikametgâh olarak Altınapa (İplikçi) Medresesi'ni tahsis eder.

Bahaeddin Veled, 12 Ocak 1231 tarihinde Konya'da vefat eder. Mezar yeri olarak Selçuklu Sarayı'nın Gül Bahçesi seçilir. Günümüzde müze olarak kullanılan Mevlâna Dergâhı'na defnedilir. Bahaeddin Veled'in öğrencileri, Mevlâna'nın çevresinde toplanırlar. Mevlâna'yı babasının tek varisi olarak görürler.

Mevlâna babası gibi büyük bir âlim ve din bilgini olur. İplikçi Medresesi'nde vaazlar vermeye başlar. Medrese, kendisini dinlemeye gelenlerle dolup taşar.

Mevlâna 15 Kasım 1244 tarihinde Şems-i Tebrizî ile karşılaşır. Mevlâna Şems'te "mutlak kemâlin varlığını" cemalinde de "Tanrı nurlarını" görür. Ancak beraberlikleri uzun sürmez. Şems aniden ölür. Mevlâna, Şems'in ölümünden sonra uzun yıllar inzivaya çekilir. Daha sonraki yıllarda ise Selahaddin Zerkubi ve Hüsameddin Çelebi, Şems-i Tebrîzî'nin yerini doldurmaya çalışırlar.

Yaşamını "Hamdım, piştim, yandım." sözleri ile özetleyen Mevlâna 17 Aralık 1273 pazar günü Hakk'ın rahmetine kavuşur. Mevlâna'nın cenaze namazını vasiyeti üzerine Sadreddin Konevî kıldıracakken çok sevdiği Mevlâna'yı kaybetmeye dayanamayan Sadreddin Konevi, cenazede bayılır. Bunun üzerine Mevlâna'nın cenaze namazını Kadı Siraceddin kıldırır.

B. MEVLANA VE MESNEVİ'DEN SEÇMELER

1. Derse gitmeden önce Mevlana hakkında araştırma yapınız. Araştırmanızı bir sema töreni videosu ile süsleyebilir, bunu sınıfta izletebilirsiniz.

1. Okuyalım.

1. Mevlana ile ilgili sunumunuzu yaptıktan sonra metni okutunuz.
2. Anlamını bilmedikleri kelimeleri açıklayınız.
3. Mevlana'nın okudukları metne göre nasıl bir insan olduğunu söylemelerini isteyiniz.

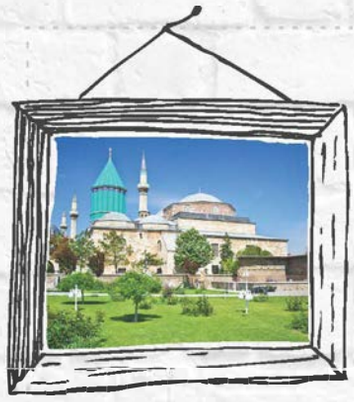

Mevlâna, ölümü insanın sevgilisine kavuşması olarak kabul ediyordu. O öldüğü zaman sevdiğine, yani Allah'ına kavuşacaktı. Onun için Mevlâna ölüm gününe düğün günü veya gelin gecesi manasına gelen "Şeb-i Arûs" diyordu ve dostlarına ölümünün ardından "Ah ah, vah vah edip ağlamayın!" diye vasiyet ediyordu.

"Ölümümüzden sonra mezarımızı yerde aramayınız! Bizim mezarımız ariflerin gönüllerindedir." diyen Mevlâna'nın türbesi Konya'dadır. Günümüzde müze olarak açık bulunan Mevlâna'nın türbesine (Mevlâna Müzesi) her yıl binlerce yerli yabancı ziyaretçi gelmektedir. Özellikle Mevlâna'nın ölüm yıl dönümü münasebetiyle "Şeb-i Arûs" törenlerinin gerçekleştirildiği 17 Aralık tarihinde Konya şehri, Mevlânaseverler tarafından dolup taşmaktadır.

Mevlâna'nın tasavvuf anlayışı bir bilgi sistemi değildir. Ona göre tasavvuf irfan, aşk ve cezbe âleminde olgunlaşmaktır. Mevlâna, dünyayı şöyle tarif eder: "Dünya nedir? Mal, mülk ve birtakım imkânlar! Bunlar dünya değildir. Suyun geminin içinde olması geminin helâkidir. Geminin altındaki su, geminin üstte durmasına ve su üstünde yürümesine yardım eder. Ağzı kapalı testi, içi hava dolu olduğundan derin denizlerin üstünde yüzüp gider. İnsanda yoksulluk havası oldukça, dünya denizine batmaz, o denizin üstünde durur. Bütün bu dünya, onun mülkü de olsa, bu mülk, gözünde hiçbir şey değildir.

Hayatın, yaratılışın manası aşktır. Aşk ise kimseye ihtiyacı olmayan Allah'ın vasıflarındandır. Ondan başkasına âşık olmak da geçici bir hevestir. Bütün hastalıkların ilacı, elemlerin merhemi ilahi aşktır: Aşk, öyle bir şeydir ki parladı mı sevgiliden başka ne varsa hepsini yakar."

Mevlâna'nın Eserleri

Mesnevi

Mesnevi, Klâsik Doğu Edebiyatında, bir şiir şeklinin adıdır. Sözlük anlamıyla "ikişer, ikişerlik" demektir. Edebiyatta aynı vezinde ve her beyti kendi arasında ayrı ayrı kafiyeli nazım şekillerine Mesnevi adı verilmiştir. Her beytin aynı vezinde fakat ayrı ayrı kafiyeli olması nedeniyle Mesnevi'de büyük bir yazma kolaylığı vardır. Bu nedenle uzun sürecek konular veya hikâyeler şiir yoluyla söylenilecekse, kafiye kolaylığı nedeniyle mesnevi tarzı seçilir. Bu suretle şiir, beyit beyit sürüp gider.

Mesnevi her ne kadar klâsik doğ u şiirinin tarzı ise de "Mesnevi" denildiği zaman akla "Mevlâna'nın Mesnevi'si" gelir. Mevlâna Mesnevi'yi Çelebi Hüsameddin'in isteği üzerine yazmıştır. Kâtibi Hüsameddin Çelebi'nin söylediğine göre Mevlâna, Mesnevi beyitlerini Meram'da gezerken, otururken, yürürken hatta semâ ederken söylermiş, Çelebi Hüsameddin de yazarmış.

Mesnevi'nin dili Farsça'dır. Halen Mevlâna Müzesi'nde teşhirde bulunan 1278 tarihli, elde bulunan en eski Mesnevi nüshasına göre, beyit sayısı 25618'dir. Mevlâna 6 büyük cilt olan Mesnevi'sinde, tasavvufî fikir ve düşüncelerini, birbirine ulanmış hikâyeler hâlinde anlatmaktadır.

- Mesnevi dışındaki diğer eserlerinin adları şunlardır:
- Divan-ı Kebîr,
- Mektûbât,
- Fihi Mâ fih
- Mecâlis-İ Seb'a (Yedi Meclis)

(izafet.net)

2. Cevaplayalım.

1. Mevlâna'nın anlamı nedir? Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî'ye Mevlâna isminin verilmesinin sebebi nedir?
Mevlana "efendi" demektir. Genç yaşta Konya'da ders verdiği için ona böyle denmiştir.
2. Mevlâna'ya niçin Rûmî sıfatı verilmiştir?
Hayatını Konya'da geçirdiği ve o zamanlar Anadoluya rum eli anlamına gelen "rumî" dendiği için.
3. Mevlâna'nın babasının Belh şehrinden göç etmesinin sebepleri nelerdir?
Bazı siyasi olaylar ve yaklaşan Moğol istilasından dolayı.
4. Mevlâna hangi tarihte vefat etti? Cenaze namazını kim kıldırdı? Niçin?
17 Aralık 1273. Sadrettin Konevi kıldıracaktı fakat cenazede
5. Mevlâna'ya göre aşk nedir?
Aşk Allahın vasfıdır. Bir parladı mı sevgiliden başka her şeyi yakar.
6. Mevlâna 6 ciltlik Mesnevi'sinde tasavvufî fikirlerini hangi yolla anlatmıştır?
Birbirine ulanmış hikâyelerle anlatmış.
7. Mevlâna, yaşamını "Hamdım, piştim, yandım." sözleri ile özetlemektedir. Bu sözün anlamı ne olabilir?
8. Mevlâna'nın ölüm gününe "Şeb-i Arûs" yani düğün gecesi (gelin gecesi) demesinin sebebi ne olabilir?
9. "Ölümümüzden sonra mezarımızı yerde aramayınız! Bizim mezarımız ariflerin gönüllerindedir." sözü ile Mevlâna, ne anlatmaktadır?
Sevenlerin kalbinde yaşıyoruz demek istemektedir.

3. Bulalım, yazalım.

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimeler başka nasıl söylenebilir? Kelimelerin anlamlarını tahmin edip tekrar yazınız.

1. "Mevlana 17 Aralık 1273 pazar günü Hakk'ın rahmetine kavuştu."
vefat etti
2. Mevlana'nın babası Belh şehrinin ileri gelenlerindendir.
önde gelenlerindendir, ünlü kişilerindendir
3. Mevlana'nın babası sağlığında bilginlerin sultanı (Sultanü'l-Ulema) unvanını almıştır.
Hayattayken
4. Mevlana burada küçük yaşına rağmen Ferîdüddin Attar'ın ilgisini çekti ve onun takdirini kazandı.
dikkatini ve merakını üzerinde toplamak
5. Hac farizasını yerine getirdikten sonra dönüşte Şam'a uğradı.
görevini
6. Mevlana dünya evine girdiğinde on sekiz yaşındadır.
evlendiğinde

2. Cevaplayalım.

1. Öğrencilerinizden okudukları metne göre sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
2. Cevapları kontrol ediniz.

3. Bulalım, yazalım.

1. Öğrencilerinizden metinde geçen ifadelerin anlamlarını bulmalarını ve boşluklara yazmalarını isteyiniz.
2. Cevapları kontrol ediniz.
3. Onların da bu ifadeleri bir cümle içerisinde kullanmalarını söyleyiniz.
4. Böylelikle yeni ifadelerin öğrenimini tamamlamış olursunuz.

Kazanımlar

Okuma

1. Metinlerdeki mecazları ve örtülü ifadeleri anlar.
2. İletisi açıkça verilmeyen metinlerin konusunu ve ana düşüncesini anlar.

4. Okuyalım, konuşalım.

1. Öğrencilerinize metni okutmadan önce Türkiye'de hasta ziyaretlerinin öneminden bahsediniz.
2. Öğrencilerinize ülkelerinde hasta ziyaretine gidip gitmediklerini, onların kültürlerinde bu tarz bir âdetin olup olmadığını varsa neler yapıldığını sorunuz.
3. Metni okutunuz.
4. Öğrencilerinizden metni canlandırmalarını isteyiniz.

4. Okuyalım, konuşalım.
Sağırın Hasta Ziyareti

Kulakları ağır işiten bir adamcağız vardı. Bir gün bu adama, "Komşun hasta olmuş." diye haber verdiler.

Adam komşusunun hastalığına çok üzüldü. Onu ziyarete gitmeye karar verdi.

"Fakat bu iyi işitmeyen kulaklarla komşumun sözlerini nasıl anlayacağım? Hele hastalığından dolayı sesi iyice çıkmaz olduysa... Ama hasta ziyareti de çok önemli. Mutlaka gitmem gerekir." diye düşündü.

Adam bir süre ne yapması gerektiğine karar veremedi. En sonunda zihninde, hastanın sözlerini tahmin edebileceği fikri uyandı. Kendi kendine:

"Hasta komşuma, "Nasılsın?" diye sorarım, o da bana elbette "İyiyim." diyecektir. Ben de "Oh, çok iyi buna sevindim!" derim. Arkasından "Canın ne istiyor? Ne yemek istiyorsun?" diye sorarım. O da "Şimdi bir mercimek çorbası olsa iyi olur." der. Ben de hemen:

"Oh efendim! Bundan kolay ne var. Getireyim de afiyetle iç, derim.

Sonra da:

-Kime muayene oldun? Seni hangi doktor tedavi ediyor? diye sorarım.

O da, "Filan doktor." der.

-Oh oh, çok iyi! O doktora gitmekle ne kadar isabetli bir iş yapmışsın efendim. Herkes onun nasıl iyi bir doktor olduğunu söylüyor. Ayağı çok uğurludur. Geldi mi işin yoluna girer. Kime baksa iyileştirir. Filanca komşum da aynı doktora göründü. Maşallah çabucak iyileşti, ayağa kalktı. Sen de tez zamanda şifa bulursun inşallah!" diye sözlerime devam ederim. Böylelikle hasta komşuma biraz olsun moral veririm. Komşuluk görevimi de yerine getirmiş olurum.

Sağır adam, kafasında hazırladığı bu sorularla hasta komşusunu ziyarete gitti. Hastaya selam verdikten sonra:

-Oo komşum, çok geçmiş olsun! Hasta olmuşsun, yeni duydum, hemen atladım geldim. Nasılsın bakalım? İyi misin? Hâlin keyfin yerinde mi?

-Aah! Ölüyorum!

-Sağır adam tasarladığı cevabı aldığını düşünerek:

- Oh oh, çok iyi! Hamd olsun, dedi.

Hasta adamın şaşkınlıktan ağzı bir karış açıkta kaldı. Kendi kendine:

-Böyle komşu düşman başına... Adam meğer ölmemi gözlüyor, dedi.

Sağır adam sorularına devam etti.

-Ne yiyorsun? Ne içiyorsun? Canın ne çekiyor?

-Zaten canı sıkkın olan hasta, dişlerinin arasından,

-Zıkkımın kökünü, diye karşılık verdi.

Sağır adam hastanın cevabına sevindi ve ona,

-Ah efendim, bundan kolay ne var! Getireyim de afiyetle iç, dedi.

Hasta iyice sinirlendi. Yorganın altında yumruklarını sıktı. Fakat sağıra belli etmedi. Sağır adam sükunetle,

-Kime göründün, seni hangi doktor muayene etti? diye sözlerine devam etti.

Hasta artık iyice canından bezmiş bir hâlde sağır komşusuna,

-Kim olacak be adam! Azrail tedavi ediyor, dedi.

Sağır adam gayet memnun bir hâlde,

-Oh oh, çok iyi efendim! O doktora gitmekle çok isabetli bir karar vermişsin. Onun ayağı uğurlu-

dur. Geldi mi işin yoluna girer. Filanca komşum da aynı doktora gitti. Tez zamanda ayağa kalktı, sen de çabucak şifa bulursun inşallah!" dedi. Dedi ama bu sözleriyle çizmeyi iyice aşmış oldu. Hastayı hafakanlar bastı, sinirinden titremeye başladı. Hane halkı hastayı güç bela sakinleştirdiler.

Sağır adam, hâlinden çok memnundu. Komşuluk hakkını yerine getirmiş, hasta komşusunu yatağında ziyaret etmişti. Gönül huzuru içinde oradan ayrıldı.

(Mesnevi'den Düzenlemiştir.)

5. Cevaplayalım.

1. Sağır adam, komşusunu niçin ziyaret etmek istiyor?
Çünkü komşusu hasta.
2. Sağır adamın endişesi nedir?
Sağır adamın endişesi kulakları iyi duymadığı için komşusunun söylediklerini anlayamamaktır.
3. Sağır adam, endişesini gidermek için nasıl bir çözüm buluyor?
Komşusunun sorduğu sorulara vereceği cevapları tahmin ederek cevaplar hazırlıyor.
4. Sağır adam ile komşusu anlaşabildi mi? Niçin?
Hayır anlaşamadı. Çünkü sağır adamın tahmin ettiği cevapları komşusu vermedi.
5. Sağır adam, hasta komşusunun yanından ayrılırken ne düşünüyor?
Sağır adam komşusunun yanından ayrılırken komşuluk görevini yerine getirdiğini düşünüyor.
6. Siz olsaydınız, bu hikâyeye hangi başlığı koyardınız?
7. Bu hikâyede anlatılmak istenen nedir?
8. Hikâyede geçen "komşuluk hakkı" sözünden ne anlıyorsunuz?
9. Hikâyeden hareketle "Türklerde komşuluk" hakkında neler söyleyebilirsiniz?

6. Konuşalım.
Hasta Ziyareti

a. Aşağıdaki sorulardan hareketle ülkenizde hasta ziyaretleri konusunda bildiklerinizi anlatınız.

1. Sizin ülkenizde hasta ziyaretleri nasıl yapılıyor?
2. Hasta ziyaretine giderken nelere dikkat ediliyor?
3. Hastaya neler götürülüyor?
4. Hastaya neler soruluyor, hastanın verdiği cevaplara nasıl karşılıklar veriliyor?

b. Hasta ziyareti ile ilgili bir anınızı anlatınız.

7. Yazalım.
Sağır Duymaz Uydurur

"Sağırın Hasta Ziyareti" adlı metni senaryolaştırarak tiyatro oyunu şeklinde yeniden yazınız. Yazdığınız oyun metnini sınıfta canlandırınız.

5. Cevaplayalım.

1. Öğrencilerinizden okudukları metne göre sorulara cevap vermelerini isteyiniz.

6. Konuşalım.

1. Öğrencilerinize yandaki soruları sorarak bir konuşma ortamı hazırlayınız.
2. Herkese eşit konuşma hakkı veriniz.

7. Yazalım.

1. Okudukları hikâyeyi tiyatro metnine dönüştürerek bunu canlandırmalarını isteyiniz.

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Belli bir konudaki konuşmayı bütün ayrıntılarıyla anlar ve özetler.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

8. Dinleyelim, cevaplayalım.

1. Öğrencilerinize metni dinletmeden önce "Dil bilmemek anlaşmayı etkiler mi?" sorusunu yöneltiniz.
2. Öğrencilerinizin cevaplarını dinleyiniz. Fikirlerini sebepleriyle açıklamalarını isteyiniz.
3. Metni dinletiniz.
4. Sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
5. Cevapları kontrol ediniz ve yanlış cevapları düzeltiniz.

8. Dinleyelim, cevaplayalım.

Diller Bir İstekler Ayrı

1. Hangi işçi ne istiyor?
   Arap işçi inep, Rum işçi istafil, Acem işçi engur, Türk işçi üzüm istedi.
2. Anlaşamayınca ne yapıyorlar?
   Arap işçi inep, Rum işçi istafil, Acem işçi engur, Türk işçi üzüm istedi.
3. Hâkim onların bu hâlini nasıl karşılıyor?
   Hâkim onların hâline gülüyor.
4. Hâkim soruna nasıl bir çözüm buluyor?
   Hâkim mahkeme görevlisini manava gönderiyor, bir kasa üzüm getirtiyor.
5. İşçiler, üzümü görünce ne yapıyorlar?
   İşçiler üzümü görünce şaşırıyor.
6. Bu hikâyenin ana fikri nedir?

Aşağıdaki deyimlerin anlamlarını tahmin ediniz.

canla başla çalışmak | kavgaya tutuşmak | canı çekmek

iş çığırından çıkmak | katıla katıla gülmek | gözleri fal taşı gibi açılmak

Aşağıdaki eksik cümleleri uygun deyimle tamamlayınız.

Onu birden karşısında görünce *gözleri fal taşı gibi açıldı*.

Sınavdan iyi bir not alabilmek için *canla başla çalıştı*.

Hamile kadının gece yarısı *canı* üzüm *çekti*.

Çocuklar oyuncakları paylaşamayınca *kavgaya tutuştu*.

Maçın son dakikasında hakem penaltı verince *iş çığırında çıktı*.

Kazanımlar

Okuma

1. Edebî bir üslup taşıyan fikir yazılarının düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini anlar.
2. Metinlerdeki mecazları ve örtülü ifadeleri anlar.

C. PORTRELER

1. Bölüme başlamdan önce "Portre nedir?" sorusunu yöneltiniz. Öğrencilerinizin aklına ilk olarak resim portresi gelecektir. Onların cevaplarını dinledikten sonra edebiyat terimi olarak portreyi açıklayınız.
2. Açıklamalarınızdan sonra ne tür etkinliklerle karşılaşacaklarını tahmin etmelerini isteyiniz.

C. PORTRELER

1. Okuyalım.

Bir Bellek Fenomeni (Mükrimin Halil Yınanç)

İbrahim Mükrimin ibni Halil Kâmil, ibni Mehmet Sakıp Elbistanî... Künyesi bile daha doğarken onun yönünü belirlemiş gibi idi. Ben hocayı lise yıllarında tanıdım. Önce Galatasaray Lisesinin çatısı altında onun öğrencisi oldum sonra da o, Ortaçağ Ordinaryüs Profesörü iken ben de naçiz bir sanat tarihi asistanı olarak onunla haddim olmayarak meslektaşlık ettim.

Koca Galatasaray'da, öğretmenler içinde kendine tek uygun dost olarak Hilmi Ziya Ülken'i bulmuştu. İki arkadaş görülmemiş okuma açlığı içinde durmadan okuyordu.

Sonra meşhur üniversite reformu oldu. Prof. Malche bu iki yetenekli lise hocasını üniversiteye doçent aldı. Ondan sonra da kısa sürede haklı kazanılmış profesörlük ve ordinaryüslük rütbelerine çıktılar.

Mükrimin Hoca, Edebiyat Fakültesindeki yerini de o hiç kimseye benzemeyen kişiliği ile doldururverdi.

O yıllarda tesadüfen her kürsünün hocası, o kürsünün gerektirdiği niteliklerin hepsini kendinde toplamış bulunuyordu. Kişi ile uzmanlığı arasında bu kadar uygunluk, bir de ancak tiyatro piyeslerinde bulunurdu.

Evet hoca, bir bellek fenomeni idi. İhtiraslı araştırıcılığının yorulma bilmez, inanılmaz çalışmalarının yanında onu belirleyen başlıca özelliklerinden biri de bu şaşılacak bellek gücü idi. Bir gün, kâğıt kalemi unuttuğu bir gün, Bibliotheque National'de okuduğu bir eski metnin beş sayfasını oradan çıkıp otele gidip ezbere kâğıda geçirdiği ve bu metnin içinde tek eksik kelime bulunmadığı onun bellek efsanesinin anlatılagelen sadece bir anekdotudur. Kürsüde konuşmaya başladığı zaman edinilmiş engin bilgi dağarcığının çağrışımları bir şelale gürlüğü ile birbirini kovalardı.

Çoğu kimse onun elinden eksik etmediği kabarık çantasının da not dolu olduğunu sanırdı. Kafasında elektronik bir bellek taşıyan insan, neden çantasında not taşısın? Dostum Taha Toros'a bakılırsa üstat o çantada Nasreddin Hoca misali bir çift ayakkabı ve terlik taşırmış.

Mükrimin Hoca, İslam Tarihini sade öğretmez, yaşatırdı. Çünkü içinde yaşardı. Bir Uhud ya da Hendek gazvesini ondan dinleyecektiniz. Mükrimin Hoca, trans hâline girer, o gazanın kahramanları ile özdeşleşir, bakışları, yüz mimikleri, el kol hareketleriyle o gazilerden biri olup onlarla birlikte kılıç sallar, düşmanı yendikten sonra da yüzünü bir zafer neşesi kaplardı. Hayalinde üniversite=medrese, öğrencileri=çömezleri, evi de hücresi idi. Bütün ömrü bu ikisi, bir de üniversite-devlet- belediye kütüphanesi arasında geçiyordu. Arada bir Küllük'te, Laleli Kahvesi'nde oturuşlarını ve İbnül Emin Mahmut Kemal Beydeki toplantılara katılmasını saymazsanız, başkaca bir eğlencesi yoktu.

Mükrimin Hoca, eşsiz bir araştırmacı idi. İlk eserlerinden biri olan Maraş Emirlerinden tutun da daha sonra büyük bir veludiyetle bilim hazinemize hediye ettiği Düsturnâme-i Enverî, nadolu'nun Fethi Feridun Bey Münşeatı, Zülkadir Oğulları Tarihi, 12. Asır Tarihçileri ve Müverrih Azimi, Tanzimattan Meşrutiyete kadar bizde tarihçilik, Musul ve Elcezire'de Oğuz Türklerine kadar ne yazmışsa bu kılı kırk yaran araştırıcı gücü ile herkesi hayran bırakmıştır. Çalışma dayanıklılığı da şaşılacak başka bir yanı idi.

Hoca kafasını İslam Tarihinin alaturka saatine göre ayarlamıştı. Bu kadar doğulu olmasına karşılık bir gün ikiyüzlülüğü, içinden pazarlıklılığı görülmemişti. Öylesine saf ve temizdi. Çünkü karakteri örneğini doğunun henüz yozlaşmadığı devirlerden alıyordu. Örneğin Devri Saadetten, ya da Selçuklular zamanından.

Prof. Sabri Esat Siyavuşgil'in onun hakkında yazdığı bir yazıda belirttiği gibi: "O asır asır, sene sene, hatta gün be gün tarihi yaşayan bir adamdı. Her günü mazi idi. Hiçbir hadise olmazdı ki onda İslam Orta Çağı'na halka halka giden tedailer uyandırmasın, hiçbir vak'a zuhur etmezdi ki hafızasının derinliklerine daldırdığı bir dikkatle altı yüzyıl öncesine ait benzerlerini bulup çıkarmasın." Ne kadar doğru.

Haldun Taner

1. Okuyalım.

1. Derse gitmeden önce Mükrimin Halil Yınanç'la ilgili araştırma yapınız. Yınanç'la ilgili anekdotlar paylaşınız.
2. Metni okutunuz.
3. Anlamadıkları kelimeleri açıklayınız.

Kazanımlar

Konuşma

1. Bakış açılarını ve fikirlerini yanlış anlaşılmalara meydan vermeden değişik biçimlerde sunar.
2. Herhangi bir konuşmada doğal bir biçimde son derece akıcı ve kesin olarak kendini ifade eder.

Yazma

1. Farklı anlatım teknikleri kullanır.
2. Metnini konunun ve seçtiği anlatım türünün özelliğine uygun biçimde oluşturur.

Define Arayan Adam Hikayesi ünite sonundadır.

2. Cevaplayalım.

1. Öğrencilerinizden okudukları metne göre soruları cevaplamalarını isteyiniz.
2. Cevapları kontrol ediniz.

2. Cevaplayalım.

1. Yazar, Mükrimin Halil Yınanç'ı ilk defa nerede tanır?
   Yazar, Yınanç'ı lise yıllarında tanır.
2. Mükrimin Halil Yınanç ile Hilmi Ziya Ülken'nin ortak özellikleri nelerdir?
   İkisinin de durmadan okumasıdır.
3. "Ondan sonra da kısa sürede haklı kazanılmış profesörlük ve ordinaryüslük rütbelerine çıktılar." cümlesinde geçen "haklı kazanılmış" ibaresi ne anlama gelmektedir?
4. "O yıllarda tesadüfen her kürsünün hocası, o kürsünün gerektirdiği niteliklerin hepsini kendinde toplamış bulunuyordu." cümlesinde nasıl bir eleştiri vardır?
5. Yazar, Mükrimin Halil Yınanç'ın bellek gücü ile ilgili hangi anekdotu anlatıyor?
   Bibliotheque National'de eski bir metnin 5 sayfasını okuyarak ezberlemiş ve hatasız olarak kağıda aktarmış.
6. Mükrimin Halil Yınanç dersini nasıl anlatmaktadır?
   Yınanç dersini yaşayarak anlatırdı.
7. Yazarın anlattıklarından hareketle Mükrimin Halil Yınanç'ın özellikleri hakkında neler söylersiniz?

3. Konuşalım.

1. Etkinliğe başlamadan önce Mevlana hakkındaki bilgileri kısaca hatırlatınız.
2. Mevlana'nın sözlerini okuyarak açıklamalrını isteyiniz.

3. Konuşalım.

Hz. Mevlana'nın aşağıdaki sözlerinden birini seçiniz. Bu sözün ne anlatmak istediğini birkaç cümle ile açıklayınız.

Hz. Mevlana'nın Yedi Öğüdü:

1. Cömertlik ve yardım etmede akarsu gibi ol.
2. Şefkat ve merhamette güneş gibi ol.
3. Başkalarının kusurunu örtmede gece gibi ol.
4. Hiddet ve asabiyette ölü gibi ol.
5. Tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibi ol.
6. Hoşgörülülükte deniz gibi ol.
7. YA OLDUĞUN GİBİ GÖRÜN, YA GÖRÜNDÜĞÜN GİBİ OL.

4. Yazalım.

1. Öğrencilerinizden giriş kısmı verilen hikâyeyi tamamalamalarını isteyiniz.
2. Yazılanları okutunuz.
3. Beğenilenleri ödüllendiriniz.
4. İnternetten metnin tamamını bulup öğrencilerinize okuyarak kendi yazdıkları metinlerle karşılaştırma yapmalarını isteyebilirsiniz.

4. Yazalım.

Define Arayan Adam

Aşağıdaki hikâyeyi tamamlayınız.

Bağdat'ta yaşayan mirasyedi bir adam vardı. Elindeki mirasın hepsini kısa sürede yiyip bitirdi. "Haydan gelen huya gider." hesabı malının kıymetini bilemedi, kısa zamanda har vurup harman savurdu. Elinde ne mal kaldı ne de mülk... Beş parasız kalınca da Allah'a sığındı. Her gece gözyaşları içinde dua ediyordu.

"Ya Rabbi! Sana mal verdin, mülk verdin. Şimdiyse onların hepsi gitti. Elde avuçta hiçbir şey kalmadı. Kabahatimi biliyorum, hata ettim. Lakin sana sığındım, benden yardımını esirgeme! Beni bu zilletten kurtar! Ya lutfedip bana bir geçim ver ya da beni tez elden yanına kabul et!"

Adam, bu duayı ettiği gece bir rüya gördü. Rüyada ona dendi ki:

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

5. Dinleyelim, özetleyelim, cevaplayalım.
Nasrettin Hoca'nın Köyünde

1. Metinde verilen bilgilerden hareketle Nasrettin Hoca hakkında neler söylenebilir? Birkaç cümle ile özetleyiniz.

2. Aşağıdaki cümlelerde anlatılmak istenen nedir? Açıklayınız.

1. "Hortu'da herkes bir Nasrettin Hoca torunudur."

2. "Herkes, günlük olayları, biraz da onun alaycı gözüyle, abartıcı büyüteciyle görmeye çalıştı."

3. "Onun fıkraları, toplum gerçeklerinin sözle çizilmiş karikatürleridir."

4. "Burada değişen sadece zaman."

6. Konuşalım.
Ye Kürküm Ye

Hoca bir gün, çağrıldığı ziyafete, her zaman giydiği günlük elbisesiyle gider. Hiç kimse Hoca'ya ilgi göstermez, onu sofraya buyur etmez. Bu durum Hoca'nın canını sıkar. Hoca, evine geri döner ve yeni aldığı kürkünü giyerek tekrar ziyafet verilen eve gelir.

Hoca'yı kürküyle görenler, onu kapıda karşılayıp baş köşeye alırlar. Sıra yemeğe gelince, Hoca kürkünün ucunu sofraya uzatarak, "Ye kürküm ye!" demeye başlar. Hoca'nın bu hareketini görenler biraz da şaşkınlıkla "Hayrola Hoca, ne oluyor?" deyince, Hoca da, "İtibar bana değil, kürke olunca bu yemekleri yemek elbette onun hakkıdır!" der.

Nasreddin Hoca fıkrasında verilmek istenen mesaj nedir?

5. Dinleyelim, özetleyelim, cevaplayalım.

1. Etkinliğe başlamadan önce öğrencilerinize Nasrettin Hoca ile ilgili bilgi veriniz.
2. Metni dinletiniz.
3. Sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
4. Cevapları kontrol ediniz.

6. Konuşalım.

1. Etkinliğe başlamadan önce öğrencilerinizin fıkrayla ilgili bilgilerini yoklayınız. Türkiye'de Nasrettin Hoca ve Temel fıkralarının çok ünlü olduğundan bahsediniz.
2. Metni okutunuz ve öğrencilerinizin görüşlerini alınız.
3. Metnin mesajını sorunuz.
4. Okudukları bu fıkraya göre Nasrettin Hoca'nın kişiliğiyle ilgili neler söylenebileceğini sorunuz.

Kazanımlar

Konuşma

1. Her türlü tartışma veya konuşmaya zorlanmadan katılır.
2. Konuşmalarında farklı ifade imkânlarını esneklikle kullanır.

7. Yazalım.

1. Mevlana'nın sözünü okuyarak öğrencilerinizin bu konuda bir yazı yazmalarını söyleyiniz.
2. Yazılanları kontrol edip sınıfta okutunuz.
3. Beğenilenleri ödüllendiriniz.

7. Yazalım.
Kıyafet

Mevlana aşağıdaki sözü ile ne anlatmak istiyor? Düşüncelerinizi kompozisyon şeklinde yazınız.

"Çok insan gördüm üzerinde elbise yok, çok elbise gördüm içinde insan yok."
Mevlana

Serbest Okuma

Solgun Bir Gül Dokununca

Çoklarından düşüyor da bunca
Görmüyor gelip geçenler
Eğilip alıyorum
Solgun bir gül oluyor dokununca.

Ya büyük şehirlerin birinde
Geziniyor kalabalık duraklarda
Ya yurdun uzak bir yerinde
Kahve, otel köşesinde
Nereye gitse bu akşam vakti
Ellerini ceplerine sokuyor
Sigaralar, kâğıtlar
Arasından kayıyor usulca
Eğilip alıyorum, kimse olmuyor
Solgun bir gül oluyor dokununca.

Ya da yalnız bir kızın
Sildiği dudak boyasında
Eşiğinde yine yorgun gecenin
Başını yastıklara koyunca.

Kimi de gün ortası yanıma sokuluyor
En çok güz ayları ve yağmur yağınca
Alçalır ya bir bulut, o hüzün bulutunda.
Uzanıp alıyorum kimse olmuyor
Solgun bir gül oluyor dokununca.
Ellerde, dudaklarda, ıssız yazılarda
Akşamlara gerili ağlara takılıyor
Yaralı hayvanlar gibi soluyor
Bunalıyor, kaçıp gitmek istiyor
Yollar, ya da anılar boyunca.

Behçet NECATİGİL

Değerlendirme

1. Üniteyi bitirdikten sonra aşağıdaki değerlendirme sorularını öğrencilerinize ödev olarak veriniz veya sınıfta yapınız.
2. Öğrencileriniz soruları cevapladıktan sonra sınıfta birlikte çözünüz ve yanlış yapan öğrencileri bilgilendiriniz.
3. Öğretiminde eksiklik gördüğünüz konularla ilgili ek çalışmalar yaparak sınıfınız hazır olduğunda bir sonraki üniteye geçiniz.

DEĞERLENDİRME

Asırlar öncesinden seslenen çağlar üstü bir şair. Dil mimarı, söz ustası; Türkçenin ses bayrağı. Hak aşığı, gönül dostu. Anadolu insanının "Bizim Yunus"u.

Türk milletinin yetiştirdiği en önemli tasavvuf erenlerinden ve Türk edebiyatı tarihinin en büyük şairlerinden biri olan Yunus Emre'nin hayatı ve kimliğine dair bilgiler daha çok menkıbevî rivayetlere dayanmaktadır.

Yüzyıllardan beri halk arasında yaşayan inanca göre o, Sivrihisar yakınında Sarıköy'de doğmuş, çiftçilikle meşgul olmuş, Taptuk Emre adlı bir şeyhe **intisap etmiş**, tekkelerde yaşamış ve veliliğe erişmiştir. Anadolu'da on ayrı yerde mezarı (daha doğrusu makamı) olduğu ileri sürülen Yunus Emre, halk arasındaki inanca ve bazı tarihî kaynaklara göre Sarıköy'de ölmüştür. Orada yatmaktadır. Bugün, Eskişehir-Ankara yolu üzerindeki Sarıköy istasyonu yakınında, Yunus Emre'nin türbesi ve bir müze bulunmaktadır.

Yunus Emre, dünya kültür ve medeniyet tarihinde bir merhale olmuştur. Kültürümüzün en değerli yapı taşlarındandır. Zira Yunus Emre, sadece yaşadığı devrin değil çağımız ve gelecek yüzyılların da ışık kaynağıdır. Yunus Emre'nin amacı, sevgi yoluyla dünyada yaşayan tüm insanların, hem kendileriyle hem evrenle kaynaşmasını sağlamak ve sonsuz yaşamda ebedî hayata doğmalarını sağlamaktır.

Yunus Emre adı, her Türk ve Türk kültürünü tanıyıp seven herkes için bir şeyler ifade eder. Şiirlerinde, her **devrin** okuyucusu ya da dinleyicisi kendini etkileyecek bir anlam bulmuştur. Yunus'la birlikte Türk dili, daha renkli, canlı ve halk zevkine uygun bir hâle gelmiştir. Yunus Emre'nin bilinen iki eseri vardır. Bunlar, Divanı ve Risaletü'n Nushiyye adlı öğütler kitabıdır.

(http://w3.gazi.edu.tr)
(Düzenlenmiştir.)

1. Yukarıdaki metnin başlığı aşağıdakilerden hangisi olabilir?
a) Yunus Emre Hakkında Rivayetler
b) Yunus Emre'nin Biyografisi
c) Yunus Emre ve Eserleri
d) Yunus Emre ve Türkçe

2. Yukarıdaki metinde geçen "intisap etmiş" ifadesi yerine aşağıdakilerden hangisi kullanılabilir?
a) Beklemiş.
b) Dost olmuş.
c) Bağlanmış.
d) Eğitim almış.

3. Yukarıdaki metinde geçen "devir" kelimesinin yerine aşağıdakilerden hangisi kullanılamaz?
a) Dönem
b) Zaman
c) Çağ
d) Süre

4. Okuduğunuz metinle ilgili aşağıdaki cümlelerden doğru olanları (D), yanlış olanları (Y) ile işaretleyiniz.
☐ Yunus Emre'nin aslında ikiden fazla eseri vardır. *Yanlış*
☐ Yunus Emre'nin sevilmesinin nedeni herkesin şiirlerde farklı bir anlam bulmasıdır. *Doğru*
☐ Yunus Emre kesin olarak Sarıköy'de doğmuştur. *Yanlış*

Kendimi Değerlendiriyorum.

Bu bölümde;
Öğrencilerinizden değerlendirme cümlelerini sözlük yardımıyla anlamaya çalışmalarını isteyiniz. Zorlandıkları yeterlikle ilgili ek çalışma ve ödev istemelerini söyleyiniz. Öğrencilerin kişisel farklılıklarına göre ayrı ayrı ödevler vermeniz gerekir. Verdiğiniz her ödevi de mutlaka kontrol edip öğrenciye dönüş vermelisiniz.

DİNLEME METİNLERİ

A. KARAGÖZ OYUNU

2. Karagöz Oyunundaki Bazı Tipler ve Özellikleri

Karagöz: Karagöz'ün yuvarlak bir yüzü, büyük siyah gözleri vardır. Başı tamamen çıplak olup, "ışkırlak" adı verilen şapka giymektedir. Karagöz; okumamış, işsiz, olduğu gibi görünen, tepkilerini çabuk açığa vuran, özü sözü bir olan halk adamıdır.

Hacivat: Yukarıya doğru kıvrık sakalıyla, kurnaz görünüşüyle, her hareketi önceden hesaplanmış bir tiptir. Okumuş, her konuda az da olsa bilgi sahibi olan, herkesin huyuna suyuna göre konuşan, içten pazarlıklı bir tiptir.

Çelebi: Kibar aile çocuğudur. İstanbul ağzı ile konuşur. Babadan kalma mirasla geçimini sağlar. İyi giyinmesini, güzel konuşmasını, şiir okumasını sever.

Tiryaki: Uyuşturucu düşkünlüğü vardır. Bu nedenle sık sık uyuklar. Tütün, nargile, kahve gibi keyif verici şeylere düşkündür. Belli bir işi yoktur, boş gezer.

Beberuhi: "Altı kulaç" ya da "pisbop" olarakta anılır, çabuk çabuk konuşur, işi gürültüye, bağırtıya, yaygaraya getirip ağlar, yılışık ve suludur.

Kayserili: Adı Mayısoğlu'dur, çoğu kez kolunda yumurta sepeti bulunur, pastırmacı ya da bakkaldır, Kayserili şivesiyle konuşur.

Kastamonulu: İri yapılıdır, adı "Himmet Dayı" veya "Himmet Ağa"dır. Kastamonu şivesiyle konuşur, dili ve tavırları kabadır. Çoğu zaman elinde baltası vardır, odun kırar.

Karadenizli: Elinde kemençesi olur. Çabuk çabuk ve çok konuşur. Çabuk öfkelenip çabuk yatışır. Hareketlidir. Karşısındakine konuşma fırsatı vermez.

Acem: İran'dan ya da Azerbaycan'dan gelir, varlıklıdır. Eğlenceyi sever, kendini eğlendirenlere bol para verir. Genellikle halı tüccarı, ya da antikacıdır.

Arap: Kına, kahve, fıstık satıcılığı veya devecilik yapar.

Arnavut: Ataktır, kabadayılık taslar. Bahçıvanlık, ciğercilik, koruculuk, bozacılık, celepçilik yapar. Çabuk sinirlenir bu yüzden de sık sık tabancasına davranır.

Rumelili (Muhacir): Uğraşısı pehlivanlık ve arabacılıktır. Pehlivanlığıyla övünür ama yenilince mızıkçılık eder. Adı çoğu kez "Hüsmen Ağa"dır. Trakya ağzıyla konuşur.

Yahudi: İnatçı ve pazarlıkçıdır. Eskicilik, antikacılık ya da sarraflık yapar.

Frenk - Rum: Çoğu kez doktor, meyhaneci, terzi ya da tacirdir. Konuşmasına Rumca sözler katar.

Ermeni: Müzik şiir gibi güzel sanatlardan hoşlanır.

Tuzsuz: Adı Tuzsuz Deli Bekir'dir. Kabadayıdır, her an herkesle dövüşmeye hazırdır. En büyük özelliği kaba kuvvettir, sürekli gözdağı verir.

Zenneler: Karagöz oyunlarında zenneler oyunun konusuna göre değişirler. Genelde az konuşurlar, bazen de Karagöz'ün karısı gibi perdede görünmezler, sesleri duyulur.

Çengi: Karagöz oyununun sonunda çıkıp oynar. Adı genellikle "çengi kız" veya "afet"tir.

Mevlüt ÖZHAN

B. MEVLANA ve MESNEVİ'DEN SEÇMELER

8. Diller Bir İstekler Ayrı

Vaktiyle adamın biri, bir işini gördürmek üzere dört işçi (amele) tuttu. Adamlar, akşama kadar canla başla çalıştılar. İşi vaktinden önce bitirdiler. İş sahibi amelelere paralarını verdikten sonra bir miktar da bahşiş verdi. Onlara:

-Bu parayla canınız ne çekiyorsa alın, yiyin, dedi.

Adamlardan biri Arap'tı:

-Ben "inep" isterim, dedi.

Diğer Acem'di:

-Olmaz, dedi. Benim canım "engur" çekiyor. Bu parayla engur alalım.

Adamlardan biri Rum'du. Arap ve Acem'in isteklerine karşı çıktı:

-Sizin saçmalıklarınızı daha fazla dinlemek istemiyorum, dedi. Ben ne "engur" ne de "inep" biliyorum, ben "İstafil" istiyorum, dedi.

Dördüncü işçi bir Türk'tü. O da diğer üç adamın istediklerini anlamadı ve onlara:

-Ben de "üzüm" isterim, çünkü üzüm çok güzel bir meyvedir, aklınız varsa sözümü dinleyiniz, dedi.

Fakat hiçbiri bu teklifi kabul etmedi. Herkes kendi isteğinde ısrar etti. Önce seslerini yükselttiler. Sonra bağırmaya başladılar. Nihayet yumruklar sıkıldı. Sopalar havalarda uçuştu. Öyle bir kavgaya tutuştular ki onları ayırmanın imkânı yoktu. (ayırabilene aşk olsun!)

(İş çığırından çıktı.) Ne konuşma ne tartışma ne de kavga bir işe yaradı. Aralarındaki meseleyi çözemediler. Bunun üzerine hâkime gitmeye karar verdiler. Hâkim bunlara,

"Söyleyin bakalım. Nedir derdiniz! Neyi paylaşamıyorsunuz?" diye sordu.

Adamlar yana yakıla dertlerini anlattılar. Arap dedi inep, Rum dedi istafil, Acem dedi engur, Türk dedi üzüm...

Hâkim sakin sakin onları dinledi. Sonra da onların bu hâline katıla katıla güldü. Bizimkiler hâkimin gülmesinden hiçbir şey anlamadılar. Bu işe şaştılar kaldılar. "Bu nasıl hâkim böyle?" diye düşündüler. Şaşkın şaşkın birbirlerine baktılar.

Hâkim, meseleyi daha fazla uzatmak istemedi. Mahkeme görevlisini manava gönderdi. Bir kasa üzüm getirtti. Bu şaşkın dört adama,

-Ey Acem, sen bu meyveyi mi istedin? diye sordu.

Acem,

-Evet, sayın hâkimim, dedi.

Hâkim, Arap'a döndü:

Peki ya sen Arap efendi? Sen de bundan mı istiyorsun?

-Arap gözlerini fal taşı gibi açtı, bir hâkime bir üzüm kasasına baktı:

-Evet efendim, dedi. Bundan istiyorum.

Hâkim sonra Rum'a döndü:

Sen de bundan istemiyor musun? diye sordu.

Rum da evet, anlamında başını salladı. Zaten Türk üzüm istemişti.

Meğer bu dört adam da aynı meyveyi istemişler. Böylece işin aslı anlaşıldı. Dört amele hâkimin önünde el sıkıştı ve birbirleriyle anlaştı. Parasını ödedikten sonra bir kasa üzümü afiyetle yediler.

C. PORTRELER
5. Nasreddin Hoca'nın Köyünde

Ankara'dan Eskişehir'e yolunuz düşerse, Sivrihisar'a varmadan yol üzerinde bir benzinlik görürsünüz. Benzinliğin önünde yüksekçe bir kaideye oturtulmuş Nasreddin Hoca heykeli var. Hoca sık sık fıkralarında "Bozoğlan" diye adı geçen eşeğinin üzerinde güleç, karşı yamaçlardaki bir köyü seyrediyor.

Burada Nasreddin Hoca heykelinin ne işi var, diyemezsiniz. Az ötedeki bayırın altında Nasreddin Hoca'nın doğup büyüdüğü Hortu köyü, şimdiki adıyla Nasreddin Hoca köyü var.

Ankara-Eskişehir yoluna dikine inen dar bir yoldan Hortu'ya gidilir. Uzak değil, birkaç kilometre ötede... Köye girdiğiniz zaman, bir kahvehane ve bir bakkal dükkânının tahta peykelerinin sıralandığı meydanda durmayı, size selam verenlerin selamını almayı ihmal etmeyiniz. Hele bir de peykelere oturdunuz, size ikram edecekleri buruk, demli çayı yudumlamaya başladınız mı, diller çözülecektir.

Hortu'da herkes bir Nasreddin Hoca torunudur. Herkes, Nasreddin Hoca'dan bildiğiniz ya da bilmediğiniz, duymadığınız fıkraları anlatır. Size Hoca'nın doğduğu evi, okuduğu medreseyi, imamlık ettiği camiyi gösterirlerse şaşırmayınız. Yıkılmış, göçmüş de olsalar kerpiçleri yine de aynı topraktan kesilmiş, aynı temeller üzerine bir yenisi yapılmış. Burada değişen sadece zaman... Zamanın ötesinde Nasreddin Hoca, dostları, yakınları dipdiri.

Yıllar, yüzyıllar öncesi, Akşehir'de öldüğü ve bugünkü türbesine gömüldüğü gün, aslında Nasreddin Hoca, Anadolu'ya bir güneş gibi yeniden doğuyordu. O, hiç değişmeyen toplum olaylarının tabi akımı içinde, her çağda yaşayıp durdu. Her zaman, her toplulukta dile geldi. Herkes, günlük olayları, biraz da onun alaycı gözüyle, abartıcı büyüteciyle görmeye çalıştı.

Nasreddin Hoca'yı ölümsüzlüğe ulaştıran güç, toplumun ortaklaşa umutları, dertleri, hastalıkları, çirkinlikleri ve güzellikleriydi. Nasreddin Hoca bunları dile getiriyordu. Bir sabah Akşehir Gölü'ne yoğurt çalarken "Hoca, göl hiç yoğurt tutar mı?" diyenlere, onun "Ya tutarsa!" cevabı bir umut ışığı gibi parlıyordu. Yaşantımız umutlarla güzeldir. Umudunu yitirmiş insan için dünya tatsızdır, karanlıktır.

Alışverişten dönerken kendisine düdük ısmarlayan çocuklara verdiği cevap şöyledir: "Parayı veren düdüğü çalar!" Bu söz ekonominin, ticaret hayatının değişmeyen, değişmeyecek olan kuralı değil midir?

Hoca'nın cami kürsüsüne çıkıp da; "Bilenler, bilmeyenlere öğretsin!" sözündeki gerçek eğitimin temelinde oturan ana sorun değil midir, söylesenize.

Bir fıkrasını daha burada hatırlayalım.

Hoca bir gün susamıştır. Çeşmeye gider. Bir de ne görsün, çeşmenin kurnasında tahta bir tıkaç var. Tıkacı zorla çıkarır. Çıkmasıyla da su gür diye boşalır. Hoca sırılsıklam ıslanır. Hemen tıkacı yerine sokar, ardından: "Tevekkeli, ağzını böyle tıkamışlar." der.

Alınan her tedbirin bir sebebi olduğunu bu fıkradan daha güzel kim anlatabilir. Hani şu, eşekten düştüğü zaman çevresindekilere: "Düşmeseydim, zaten inecektim." Cevabı, bu cevaptaki espri, her devirde güncelliğini, tazeliğini sürdürür durur.

Nasreddin Hoca'yı bir halk filozofu olarak ölmezliğe ulaştıran, fıkralarında yeri geldikçe düşündüren, sırasında güldüren hep bu gerçeklerdir. Onun fıkraları, toplum gerçeklerinin sözle çizilmiş karikatürleridir.

Ne diyorduk, evet, Nasreddin Hoca'nın köyü Hortu'da yüzler güleç. Köyün bir ucundaki kerpiç bir evin Nasreddin Hoca'ya ait olduğunu ısrarla söylerler. Belki doğru, belki yanlış. Ne var ki bu ev olmazsa, şu evde Nasreddin Hoca doğmuştur. Bu sokaklarda oynamış, toza bulanmıştır. Sonra da bir gün babasıyla birlikte Sivrihisar'a gitmiş, Sivrihisar medreselerinde okumuştur. Onun bundan sonraki hayat hikâyesini fıkralarından adım adım izleyebilirsiniz. Bir süre Konya'da, daha sonra da Akşehir'dedir. On üçüncü yüzyılın sonlarına doğru Akşehir'de ölür. Akşehir'deki türbesine gömülür. Nasreddin için Hortu bir başlangıçtır. Akşehir son...

Sözden öze gelelim ve sohbetimize bir düğüm vuralım. Bir gün yolunuz Ankara'dan Eskişehir'e düşerse, Sivrihisar'a varmadan yolun sağında, basık damlı kerpiç evleriyle küçük bir Anadolu köyü göreceksiniz. Hortu köyü. Bu köyden bir insan yetişmiş ve yüzyıllardır tüm dünyaya insanı, insanlığın iç ve dış yapısını anlatmıştır. Küçük bir Anadolu köyü ama ne büyük ne haşmetli köy böyle.

Kolay mı Nasreddin Hoca yetiştirebilmek...

Mehmet ÖNDER
(http://www.kulturelbellek.com/nasrettin-hocanin-koyunde/)

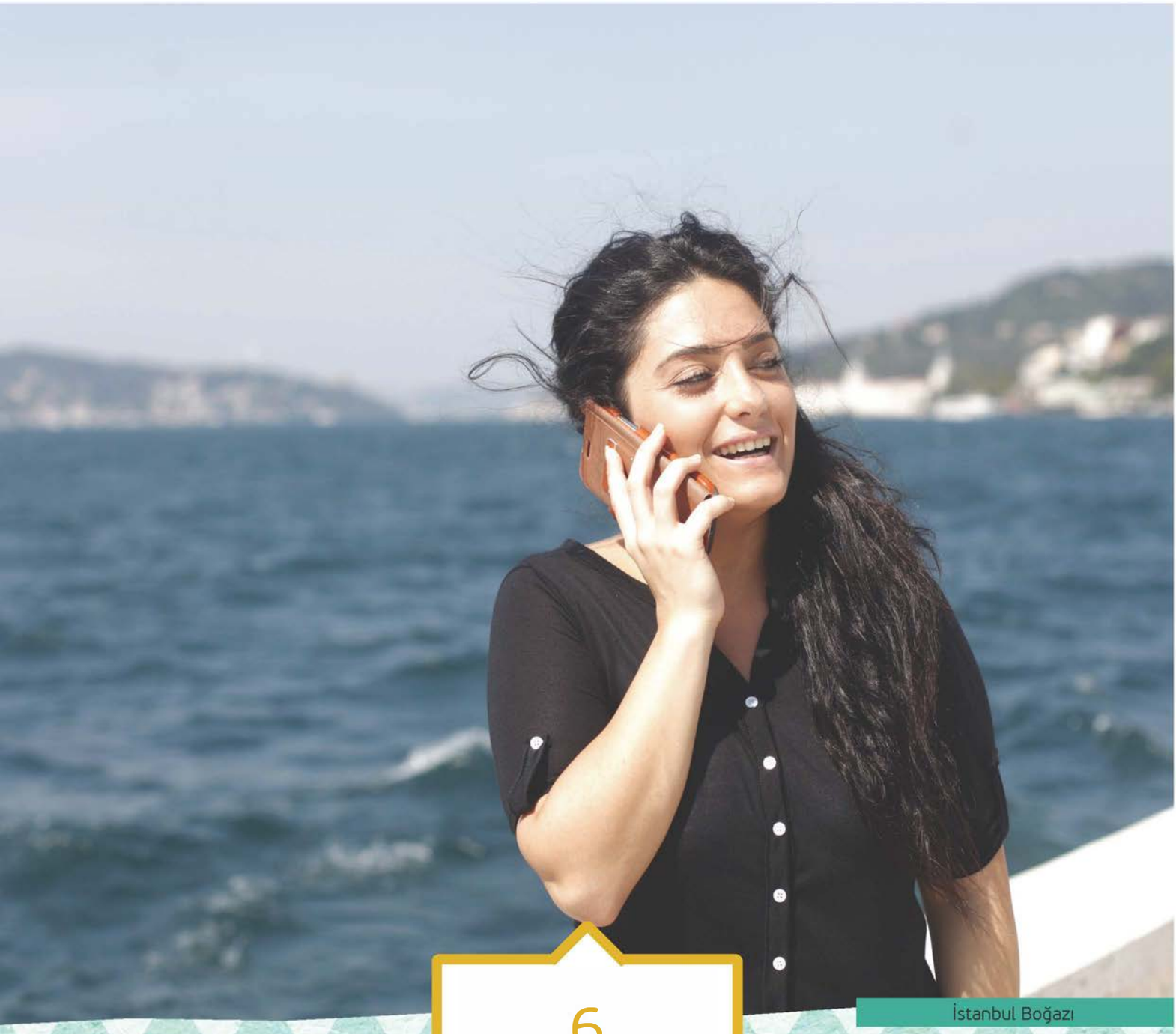

İstanbul Boğazı

6 İLETİŞİM DÜNYASI

Bölümler

A) İletişim Türleri
B) Sözsüz İletişim
C) Kitle İletişimi

Beceriler

- İletişimle İlgili Temel Konuları Kavrama
- Etkili İletişim için Gerekli Konuları Kavrama ve Uygulama

Kelimeler

- İletişim
- Beden Dili
- Etik
- Kitle İletişimi
- Göz Teması

6 İletişim Dünyası

A. ALT KONULAR

A) İletişim Türleri
B) Sözsüz İletişim
C) Kitle İletişimi

B. SÖZ VARLIĞI

- İletişimle ilgili temel kelime ve kavramlar

C. KAZANIMLAR

DİNLEME

1. Belli bir konudaki konuşmayı bütün ayrıntılarıyla anlar ve özetler.
2. Konuşmayı seçici dinleme yöntemiyle dinleyerek anlar.
3. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
4. Dinlediği metinlerde geçen örtülü anlamları anlar.
5. Bilimsel ve teknik terimler kullanılarak hazırlanmış konuşmaları anlar.

OKUMA

1. Şiir, düzyazı ve tiyatro gibi türlerde yazılmış metinlerin konusunu, temasını, ana iletisini anlar.
2. Metinde öne sürülen tezleri anlayabilir.
3. Metinlerdeki başlık, alt başlıklar ve metnin konusu arasındaki ilişkiyi belirler.

KONUŞMA

1. Bakış açılarını ve fikirlerini, yanlış anlamalara meydan vermeden, değişik biçimlerde sunar.
2. Farklı kaynaklardan alınan bilgi, görüş ve açıklamaları yeniden yapılandırarak akıcı bir sunuşla özetler.
3. Herhangi bir konuşmada doğal bir biçimde, son derece akıcı ve kesin olarak kendini ifade eder.
4. Her türlü konuşma veya tartışmaya zorlanmadan katılır.

YAZMA

1. Genel ve mesleki konulardaki görüşlerini ayrıntılı biçimde, açık ve anlaşılır metinler yazarak ifade eder.
2. Önemli olduğunu düşündüğü noktaları ön plana çıkararak karmaşık konularda bir kompozisyon veya rapor yazar.
3. Herhangi bir olayı veya konuyu, ana düşünceyi vurgulayarak ve yardımcı düşüncelerle destekleyerek yorumlayan metinler yazar.

D. HAZIRLIK

Öğrencilerinize her gün kullandıkları cep telefonu ve bilgisayarı bir gün boyunca hayatlarından çıkarsalar neler hissedeceklerini sorunuz. Onları dinleyiniz. Üniteyle ilgili kelimeleri tahtaya alt alta yazarak sıralayınız. Bu kelimeleri açıklayınız ve cümle içerisinde kullanmalarını isteyiniz.

Kazanımlar

Dinleme

1. Belli bir konudaki konuşmayı bütün ayrıntılarıyla anlar ve özetler.

A. İLETİŞİM TÜRLERİ

1. Üniteye başlamadan önce "Öğrencilerinize iletişim nedir?" sorusunu sorunuz. "İletişim için neler gereklidir? Söz olmadan iletişim sağlanamaz mı?" gibi sorularla öğrencilerinizin merakını uyandırınız.

1. Dinleyelim, cümleleri tamamlayalım.

1. Metni dinletiniz.
2. Öğrencilerin metni dinlerken not almalarını sağlayınız.
3. Öğrencilerinizden dinledikleri metne göre cümleleri tamamlamalarını sağlayınız.
4. Yazılanları okutunuz ve varsa hatalarını düzeltiniz.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

Üniteye Hazırlık

- Sizce iletişimde etkili olan faktörler nelerdir?
- Beden dilinin iletişimde etkili olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?
- "Kitle iletişimi" kavramı zihninizde neler çağrıştırmaktadır?

A. İLETİŞİM TÜRLERİ

1. Dinleyelim, cümleleri tamamlayalım.

İletişim

Selam

"Yola çıkınca her sabah,
Bulutlara selam ver.
Taşlara, kuşlara,
Atlara, otlara,
İnsanlara selam ver.
Ne görürsen selam ver.
Sonra çıkarıp cebinden aynanı
Bir selam da kendine ver.
Hatırın kalmasın el gün yanında
Bu dünyada sen de varsın!
Üleştir dostluğunu varlığa,
Bir kısmı seni de sarsın."

Üstün DÖKMEN

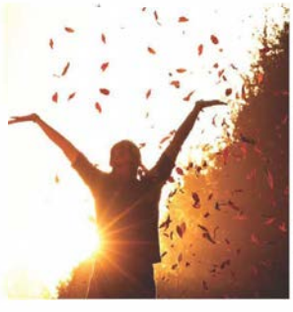

1. İnsan hayatının merkezinde "iletişim" vardır, çünkü .....

.....

2. İlk çağlarda yapılan mağara duvarlarındaki resimler .....

.....

3. İletişimin gerçekleşmediği durumlarda insan .....

.....

Kazanımlar

Okuma

1. Şiir, düzyazı ve tiyatro gibi türlerde yazılmış metinlerin konusunu, temasını, ana iletisini anlar.

2. Okuyalım.
Kişiler Arası İletişim

- "İletişim iki birim arasındaki bilgi, duygu, düşünce alışverişidir."
- "İletişim karşılıklı etkileşim sürecidir."
- "Kişilerarası iletişim, bir kişinin bir başkasını ya da başkalarını niyetli ya da niyetsiz olarak etkilemeyi amaçlayarak mesajlarını iletmesi ve onların mesajlarını almasıdır."
- "Kişilerarası İletişim; yaşamı zenginleştiren ya da fakirleştiren olay."
- İletişim sürüp giderken kimi zaman; iletişim kazaları olabilir, iletişim kanalları tıkanabilir veya iletişimi etkileyen başka etkenler araya girebilir.
- Yetişkin olarak sağlıklı iletişim kurabilmek için bunun farkına varmak, diyaloglarımızda çocukların ve ergenlerin kendilerine güvenlerini sağlayacak mesajlar vermek gerekir.
- Etkili iletişimin temelinde bireyin kendisini tanıması, kendi değerlerinin ve tutumlarının farkında olması ve kendine güven yatar. İyi bir iletişimci, ipuçlarını anında görür (jestler, mimikler, beden duruşu) ve onları gerçekçi olarak değerlendirir. Etkili iletişim için etkin dinleme, tepki verme, olumlu yaklaşım ve ben dili kavramları önem taşımaktadır.

İletişim Mesajlarının Veriliş Biçimi:
Vermek istediğimiz mesajları iki şekilde verebiliriz:

1. Açık İletişim: Kişinin karşısındakine iletmek istediği mesajı doğrudan, anlaşılır, net ifadelerle iletmesi. İletilmek istenen mesajın farklı anlamlara çekilemeyecek kadar net olması.

2. Kapalı İletişim: Kişinin iletmek istediği mesajı dolaylı olarak iletmesi, asıl mesajı imalarla ya da kelime oyunları ile gizlemesi.

2. Okuyalım.

1. Öğrencilerinizin öncelikle iletişimle ilgili şekli incelemelerini sağlayınız. Daha sonra metni sesli okutunuz ve tablodaki etkinliği sınıf ortamında tartışarak yapınız.

Kazanımlar

Yazma

1. Genel ve mesleki konulardaki görüşlerini ayrıntılı biçimde, açık ve anlaşılır metinler yazarak ifade eder.

3. Cevaplayalım.

1. Öğrencilerinizden yandaki cümlelerin hangi iletişim türüne örnek olduklarını yazmalarını isteyiniz.
2. Siz de onlardan benzer türde cümleler isteyiniz.

3. Cevaplayalım.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangi iletişim türüne örnek olduğunu yazalım.

a) Yemek az piştiği için sebzeler çiğ kalmış. *Açık İletişim*

b) Sanırım yemeği kısa sürede hazırladın. *Kapalı İletişim*

a) Yarın işim yok. Seni de çok özledim. Görüşelim mi? *Açık İletişim*

b) Özlettin kendini. Yarın boş günüm. Sen ne yapacaksın? *Kapalı İletişim*

a) Keşke gelemeyeceğini haber verseydin seni beklemezdim. *Açık İletişim*

b) Haberim olmadığı için soğuk havada uzun süre seni bekledim. *Kapalı İletişim*

4. Yazalım.

1. Öğrencilerinizden yanda verilen kelimeleri ve metni okumalarını söyleyiniz.
2. Boşluklara uygun terimleri yazmalarını isteyiniz.
3. Metni öğrencilerinize okutarak cevapları kontrol ediniz.

4. Yazalım.

İletişimin Unsurları

Paragraftaki boşluklara uygun terimleri yazalım.

a) ileti **b) alıcı** **c) şifre** **d) dönüş** **e) gönderici** **f) kanal**

Filiz, arkadaşı Bilal'e cep telefonundan: "Hafta sonu geliyor musun?" mesajını gönderdi. Bilal de onun mesajını: "Hayır, çalışacağım." diye cevapladı. Yukarıdaki iletişimde iletişimi başlatan kişi Filiz'dir. O hâlde Filiz "1. *Gönderici*" durumundadır. Filiz'in soru yönelttiği kişi olan Bilal ise "2. *Alıcı*"dır. Gönderici olan Filiz'in, alıcı olan Bilal'e aktardığı "Hafta sonu geliyor musun?" sözü, yani mesajı "3. *İleti*"dir. Gönderici, iletisini telefonla aktardığı için burada telefon "4. *Kanal*" durumundadır. Gönderici ve alıcının sözlerini yansıtan harfler veya dil (Türkçe) "5. *Şifre*"dir. Alıcının (Bilal), göndericiye (Filiz) verdiği "Hayır, çalışacağım." cevabı ise bu iletişimdeki "6. *Dönüş*"ü oluşturmaktadır.

Kazanımlar

Okuma

1. Metinde öne sürülen tezleri anlayabilir.

5. Okuyalım, cevaplayalım.

Kesintisiz İletişim!

Karı koca kavga etmişler ve birbirlerine küsmüşler. Bakmışlar olacak gibi değil konuşmadan olmuyor birbirlerine notlar yazarak anlaşmaya karar vermişler. Bir gün adam bir iş görüşmesi için sabah 8.30'da işe gitmesi gerektiğinden karısına bir not yazıp başucuna koymuş: "Sabah beni saat 8.00'de kaldır." Ertesi gün adam bir uyanmış, saat 10.00. Sinirli bir şekilde fırlamış yataktan ki başucunda bir not: "Saat 8.00 kalk."

1. Fıkrada hangi tür iletişim kurulmaktadır?

Kapalı İletişim

1. Kimin, kimi nasıl yanlış anladığını yazınız.

Profesör, seyisi yanlış anlıyor. Seyis basit bir insan olduğunu söylemesine rağmen, profesör seyisin seviyesini düşünmeden bildiği her şeyi anlatıyor.

Beni Yanlış Anladın!

Profesör konferans vermek üzere salona girmiş. Salon, ön sırada oturan seyis dışında boşmuş.

Konuşup konuşmama konusunda tereddüte düşen Profesör, sonunda seyise sormuş:

- Buradaki tek kişi sensin. Sana göre konuşmalı mıyım, yoksa konuşmamalı mıyım?

Seyis cevap vermiş:

- Hocam ben basit bir insanım, bu konulardan anlamam. Fakat ahıra gelseydim ve bütün atların kaçıp bir tanesinin kaldığını görseydim, yine de onu beslerdim.

Bu sözlere hak veren Profesör konferansa başlamış. İki saatin üzerinde konuşup durmuş. Konferanstan sonra kendini mutlu hissetmiş, dinleyicisinin de konferansın çok iyi olduğunu onaylamasını isteyerek sormuş:

-Konuşmayı nasıl buldun?

Seyis cevap vermiş:

-Hocam sana daha önce basit bir adam olduğumu ve bu konulardan pek anlamadığımı söylemiştim. Yine de ahıra gelip biri dışında tüm atların kaçtığını görseydim, onu beslerdim ama elimdeki yemin hepsini ona verip hayvanı çatlatmazdım.

5. Okuyalım, cevaplayalım.

1. Öğrencilerinize fıkraları okutunuz.
2. Fıkraların bu kadar kısa olmalarına rağmen önemli mesajlar verdiklerini belirterek bu fıkranın mesajını sorunuz.
3. Fıkrayı okuttuktan sonra sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
4. Öğrencilerinize bu tarz fıkralar bilip bilmediklerini sorunuz ve bilenlere anlatmalarını söyleyiniz. Fıkra anlatacak öğrenciniz yoksa siz bir fıkra anlatınız.

Kazanımlar

Konuşma

1. Bakış açılarını ve fikirlerini, yanlış anlamalara meydan vermeden, değişik biçimlerde sunar.

Yazma

1. Genel ve mesleki konulardaki görüşlerini ayrıntılı biçimde, açık ve anlaşılır metinler yazarak ifade eder.

6. Konuşalım.

1. Öğrencilerinizden ikili gruplar oluşturunuz ve bir diyalog oluşturmaları için önce durumu açıklayınız. Sonra onlardan konuşmaları hazırlamalarını ve canlandırmalarını isteyiniz.

6. Konuşalım.
Fatura Ödeme

Bir kişi banka görevlisi, bir kişi müşteri olacak şekilde ikili gruplar oluşturunuz. Faturanızı yatırmak için bankaya gittiğinizi ve tam sıra size geldiğinde faturayı evde bırakmış olduğunuzu fark ettiğinizi düşünün. Memura durumu anlattığınızı ve onun da size yardımcı olduğunu anlatan bir diyalog hazırlayınız.

Müşteri: .....
Bankacı: .....
Müşteri: .....
Bankacı: .....
Müşteri: .....
Bankacı: .....
Müşteri: .....
Bankacı: .....
Müşteri: .....
Bankacı: .....

7. Yazalım.

1. Etkinliğe başlamadan önce öğrencilerinize iletişimin hayatımızda ne kadar değerli olduğuna örnek vermelerini isteyiniz.
2. Örnekler bittikten sonra birinci konuya uygun bir konuşma yapmalarını sağlayınız.
3. Daha sonra ikinci konuya uygun bir diyalog yazmalarını isteyiniz. Bu diyalog için günlük hayatta kimlerle iletişim kurduklarını düşünmelerini ve bu kişileri öncelikle listelemelerini sağlamak yazma öncesi onlara yol gösterici ve kolaylaştırıcı olacaktır.

7. Yazalım.
Etkili İletişim

1. "Hayvanlar koklaşa koklaşa, insanlar konuşa konuşa anlaşırlar." atasözünü açıklayalım. İnsanlar her zaman konuşarak anlaşabilirler mi? Nasıl?

2. Günlük hayatta; anne, baba, kardeş, bakkal, öğretmen, garson, şoför, arkadaş, hizmetli, eş, nişanlı, müdür, yönetici, sekreter, pazarcı, tezgâhtar gibi kişilerle iletişim kurarız. En az 2-3 kişiyi seçip kısa diyalog metinleri yazalım.

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yöntemiyle dinleyerek anlar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

B. SÖZSÜZ İLETİŞİM

1. Dinleyelim, tamamlayalım.
Beden Dili

1981 yılında California Üniversitesinde yapılan bir araştırmada kişilerarası iletişimde beden dilinin %55, ses tonunun, %28 ve kullanılan kelimelerin %7 oranında etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

1. Bedenimiz, *ruhumuzu ve düşünce dünyamızı* somutlaştırarak yansıttığından iletişim açısından önemli bir rol oynar.	bedenimizin hareketlerinden
2. Vücudumuzu kullanarak kurduğumuz *iletişim yeteneğine* '' beden dili '' denir ve bu dil, iletişim alanında oldukça güçlüdür.	düşünce ve hareketlerimizi
3. Bilinmesini istemediğimiz bir hissimiz, *bedenimizin hareketlerinden* rahatlıkla anlaşılabilir.	toplum sıralamasında üst konumlarda
4. Konuşmasa dahi karşımızdaki kişinin düşüncelerini bedeninden okuyabilir, *düşünce ve hareketlerimizi* de bunun üzerine şekillendirebiliriz.	iletişim yeteneğine
5. Beden dilini bilme özelliğine sahip kişiler, her zaman toplum tarafından benimsenir ve soyut *toplum sıralamasında üst konumlarda* kabul edilir.	ruhumuzu ve düşünce dünyamızı

B. SÖZSÜZ İLETİŞİM

1. Öğrencilerinize sözsüz iletişim kavramının ne olabileceğini sorunuz.
2. Beden diliyle ilgili kendi kültürlerinden örnekler vermelerini isteyiniz.

1. Dinleyelim, tamamlayalım.

1. Öğrencilerinizi metni dinlerken kutudaki ifadeleri yakalamaya çalışmaları konusunda uyarabilirsiniz. Metni dinletmeden önce kutudaki ifadeleri hızlıca okumalarını sağlamak yararlı olacaktır.

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Dinlediği metinlerde geçen örtülü anlamları anlar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

2. Dinleyelim, konuşalım.

1. Öğrencilerinize şiiri dinletiniz. Daha sonra birkaç öğrencinize sesli okutunuz. Okuma işleminden sonra sınıfta açıklamalar yaparak şiir hakkında konuşmalarını sağlayınız.
2. Şiirin altında yer alan soruları yöneltiniz.
3. Öğrencilerinizin görüşlerini alınız.
4. Siz de kendi hayatınızdan örnekler vererek öğrencilerinizi güdüleyebilirsiniz.

2. Dinleyelim, konuşalım.

Üçüncü Şahsın Şiiri

Gözlerin gözlerime değince
Felaketim olurdu, ağlardım
Beni sevmiyordun, bilirdim
Bir sevdiğin vardı, duyardım
Ne vakit karşımda görsem
Öldüreceğimden korkardım
Felaketim olurdu, ağlardım.

Ne vakit Maçka'dan geçsem
Limanda hep gemiler olurdu
Ağaçlar kuş gibi gülerdi
Bir rüzgâr aklımı alırdı
Sessizce bir cigara yakardın
Parmaklarının ucunu yakardın
Kirpiklerini eğerdin, bakardın
Üşürdüm, içim ürperirdi
Felaketim olurdu, ağlardım.

Akşamlar bir roman gibi biterdi
Jezabel kan içinde yatardı
Limandan bir gemi giderdi
Sen kalkıp ona giderdin
Benzin mum gibi giderdin
Sabaha kadar kalırdın
Hayırsızın biriydi fikrimce
Güldü mü cenazeye benzerdi
Hele seni kollarına aldı mı
Felaketim olurdu, ağlardım.

Atilla İLHAN

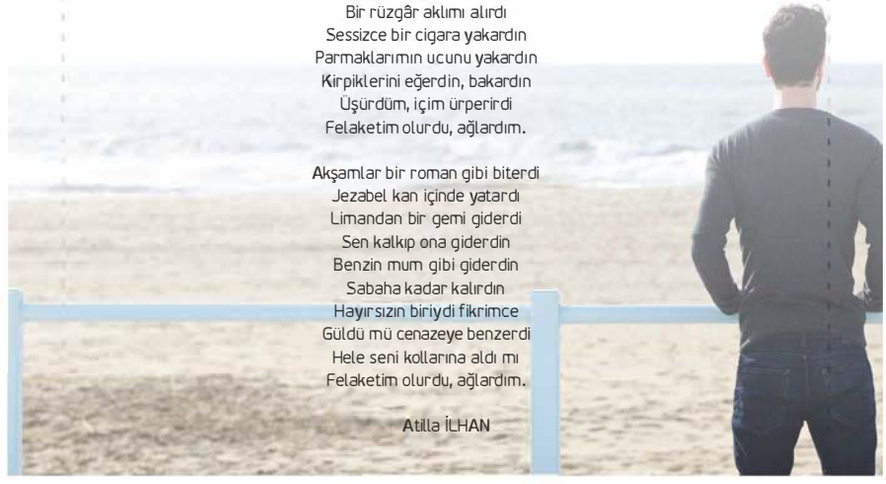

1. Gözler kalbin aynası olabilir mi? Nasıl?

.....

.....

2. Çok iyi tanıdığınız birisinin yalan söylediğinden veya söylemediğinden emin olabilir misiniz? Nasıl? Açıklayalım.

.....

.....

.....

Kazanımlar

Okuma

1. Şiir, düzyazı ve tiyatro gibi türlerde yazılmış metinlerin konusunu, temasını, ana iletisini anlar.
2. Metinlerdeki başlık, alt başlıklar ve metnin konusu arasındaki ilişkiyi belirler.

3. Okuyalım, bulalım, cevaplayalım.

İş Hayatında Beden Dili

1. c

İnsanlar arasında iletişim sadece sözcüklerle yapılmaz. Vücudun duruşu, eller, yüzdeki ifade, bakışlar, söylenmek isteneni beden diliyle de anlatır. Özellikle iş dünyasında sunum yaparken veya satış esnasında, insanlar için en etkili yardımcılardan biridir beden dili.

Genellikle başkalarıyla karşılaşıldığında veya onlarla iletişim kurarken sadece söylenene veya görülene dikkat edilse de kasıtlı veya bilmeyerek beden diline de önem verilir. "Duruş" deyince insanların aklına çoğunlukla ayakta mümkün olduğunca dik ve uzun bir şekilde dikelmek gelir. Oysa beden dilinin en önemli ifadesidir "duruş". İnsandan insana farklılık gösteren duruşta, alışkanlıklar ve tekrar edilen sübjektif hareketler etkili olur. Bu nedenle duruşun insanın kişiliğini ele veren en önemli ipucu olduğu söylenir. Duruşun anlamıyla ilgili bazı örnekler şöyledir: "Kollar kavuşmuş ve bir tarafa doğru yaslanılmışsa, o anda karşılaşılan duruma hazırlıksız ya da ilgisiz olunduğunu gösterir. Omuzlar geride, baş yukarıda, kollar iki yanda serbest ve avuçlar kapalı ise, beklenilen hadise ne kadar stresli olursa olsun insanın kişi bu duruma olduğu mesajını net bir şekilde verir. Oturanın ayakları 'V' gibi dışarıyı işaret ediyorsa dışa dönük, içe doğruysa kapalı bir kişiliğin göstergesidir."

2. A

Özellikle iş görüşmesinde dikkat edilmesi gereken hususlardan biri el ve yüz hareketleridir. Bazen küçük bir hareketin aslında söylenenden bambaşka bir şey ifade ettiğine dikkat etmek gerekir. Mesela burna basit bir dokunma hareketi, karşıdaki insanın doğru sözlü olmadığını gösterebilir. Başı hareket ettirmenin nedeni diğerlerinden onay alma isteğinin ifadesi olduğu için bazen güçlü görünmenin yolu da baş hareketlerini en aza indirmekten geçer. El sallayarak 'görüşürüz', işaret ederek 'orada' denirken; iki el birleşip piramit görünümü verildiğinde ise güç anlamına gelir. Karşınızda biri elleri piramit şeklinde sizi göstererek oturuyorsa bilin ki o, ya sizin patronunuz ya da gelecekte patronunuz olacaktır.

Beden jestlerinde, konuşulan kişiye tam olarak dönmek güvenilir ve kendinden emin bir tavrın göstergesidir. Sadece yüzle değil tüm vücutla dönme 'tam yüzleşme' demektir. Kollar göğüs hizasında bağlı değilse bacak bacak üstüne atmamak, açıklığı pekiştiriyor. Kolları kavuşturmak savunma ifadesidir. Bu yüzden bacak bacak üstüne atmış ve kollarını kavuşturmuş hafif yana dönük biriyle konuşmak karşıdakine ilgisizliğini hissettirirken, tam tersi durumda anlatılanla ilgilenildiği mesajını veriyor. Tırnak yeme, saçla oynama, sakız çiğneme ve diş gıcırdatma gibi hareketler ise herkesi rahatsız eden beden jestleridir. Eğer karşınızdaki kişi iletişime açık bir şekilde oturuyorsa hemen siz de aynı şekli alın. Bir anda görüşmenin yön değiştirdiğine şahit olabilirsiniz.

3. Okuyalım, bulalım, cevaplayalım.

1. Öğrencilerinizin her bölümü okuduktan sonra anlatılan hareketlere uygun canlandırmalar yapmalarını isteyebilirsiniz.

3. B

Bir insan diğer insanla konuşurken karşıdakinin gözüne bakmıyor, göz teması sağlanmıyorsa, özgüveninin olmadığını gösteriyor. Karşıdaki kişi çok az göz teması kuruyorsa, hoşlanmadığını, sinirli olduğunu ya da çekingen olduğunu anlattığı gibi kendisinin yüksek bir statüde bulunduğunun mesajını da vermek istiyor. Ama aynı zamanda bir insanın diğerine sürekli bakması ise stres oluşturuyor. Bu durumdan kurtulmak için ya eller biraz hareket ettirilir ya da etraftaki bir şeyleri göstererek gerilim dağıtılır. Önemli bir nokta ise açık havada birileriyle konuşulması durumunda güneş gözlüğü takmaktan kaçınılması. Çünkü karşıdaki insanı rahatsız edebildiği gibi kimliğin saklanmaya çalışıldığı imajını da oluşturabiliyor.

Hiç tanımadığınız biriyle ilgili ilk izlenimi onun kullandığı beden dilinden elde edebiliyorsunuz. Ayrıca beden dilinizi doğru kullandığınızı zannettiğiniz bazı durumlarda yanlış izlenim uyandırmanız da mümkün. Mesela, sürekli etrafta dolaşan biri belki çok enerjik ve etkili görünebilir ki bu çoğu durumda doğrudur. Fakat aynı hareketler bazen o kişinin sinirli ve durumdan rahatsız olduğu anlamına gelebiliyor. "İçinde bulunduğunuz durum sizden nasıl olmanızı gerektiriyorsa beden dilinizi ona göre daha emin, güçlü, güvenilir görünmek için kullanın", "Negatif işaretler gönderilirse, bu amacı elde etmeyi engelliyor. Ayrıca diğer insanların beden dilini de tanımaya çalışmalı. Böylece sizinle ilgilenip ilgilenilmediği ya da sizin varlığınızın nasıl bir etki yarattığı anlaşılabilir."

http://www.turkcebilgi.org

Metnin alt başlıklarını bulalım.

a. İş görüşmelerinde el yüz hareketlerine dikkat!

b. Göz teması olmazsa güvensizlik vardır.

c. İş hayatında beden dili sözcüklerin ötesine geçiyor.

4. Cevaplayalım.

1. Öğrencilerinizden okudukları metne göre sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
2. Cevapları kontrol ediniz. Yanlış cevapları düzeltiniz.

4. Cevaplayalım.

1. Omuzların geriye doğru durması, başın yukarıda, kolların iki yanda serbest ve avuçların kapalı olmasının anlamı ne olabilir?

Beklenilen her türlü duruma hazırlıklı olunması anlamına geliyor.

2. Sizi dinleyen kişi iki elini piramit şeklinde tutuyorsa bunun anlamı ne olabilir?

Güçlü olduğu anlamına gelir.

3. Konuştuğunuz kişi sizinle göz temasından kaçınıyorsa bu ne anlama gelebilir?

Öz güveninin olmadığı anlamına gelir.

Kazanımlar

Konuşma

1. Farklı kaynaklardan alınan bilgi, görüş ve açıklamaları yeniden yapılandırarak akıcı bir sunuşla özetler.

Yazma

1. Önemli olduğunu düşündüğü noktaları ön plana çıkararak karmaşık konularda bir kompozisyon veya rapor yazar.

5. Konuşalım.
Sözsüz İletişim

1. Beden dilini öğrenmek niçin gereklidir?
2. Bedenimiz hangi durumlarda, nasıl mesajlar iletir?
3. Beden dili kültürel farklılıklar gösterebilir mi? Nasıl?

6. Yazalım.
İş Görüşmesi

İlk defa bir iş görüşmesine gidecek arkadaşımıza nasıl bir kıyafet giyinmesi gerektiği, nasıl oturması ve konuşması gerektiği ve nasıl davranmasının olumlu etki yaratacağını anlatan bir açıklama metni yazalım.

Sevgili Mustafa,

Bildiğim kadarıyla ilk kez bir iş görüşmesine gideceksin. Sana şunları tavsiye ederim.

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....
6. .....
7. .....
8. .....
9. .....
10. .....
11. .....
12. .....

5. Konuşalım.

1. Öğrencilerinizi konuşturabilmek için beden diline örnek oluşturacak hareketler yapabilirsiniz. Daha sonra onlara hareketlerinizin ne anlamlara gelebileceğini sorup tahmin etmelerini isteyebilirsiniz. Buradan hareketle ilgili soruları cevaplamak öğrenciler için daha kolay olacaktır

6. Yazalım.

1. Öğrencilerinizden etkinliği okumalarını ve Mustafa'ya tavsiyede bulunarak bunları yazmalarını isteyiniz.
2. Yazılanları kontrol ediniz.
3. Yazılanları önem sırasına göre tahtaya yazınız.

Kazanımlar

Okuma

1. Şiir, düzyazı ve tiyatro gibi türlerde yazılmış metinlerin konusunu, temasını, ana iletisini anlar.

C. KİTLE İLETİŞİMİ

1. Bölüme başlamadan önce öğrencilerinize kitle iletişimiyle ilgili neler bildiklerini sorunuz. Kitle iletişiminin amaçlarının neler olabileceğini söylemelerini isteyiniz. Kitle iletişim araçlarına örnekler vermelerini sağlayınız.

1. Okuyalım, cevaplayalım.

1. Öğrencilerinize metni önce sessiz okuma yöntemiyle okutunuz. Önemli yerlerin altını çizmelerini sağlayınız. Daha sonra etkinlikleri yaptırınız.

C. KİTLE İLETİŞİMİ

1. Okuyalım, yerleştirelim.

Kitle İletişimi Nedir?

Kitle iletişimi, az farklılaşmış bir topluluğa yönelik bilgi ve anlam aktarımı. Haber verme, eğitim, propaganda, reklam gibi çok çeşitli işlevler taşıyan, temel olarak tek yönlü bir iletişimdir. Günümüzde gerek kültürel, gerek siyasal açıdan çok önemli bir etki ve güç aracı, hatta bazılarınca başlı başına bir güç olan kitle iletişiminin maddi temelini, basım tekniğinin bulunmasıyla başlatılabilecek bir dizi teknolojik gelişme oluşturmuştur. Ama yazı, ses ve görüntünün dünya ölçeğinde dağıtılabilmesi için yalnızca baskı makinesi, radyo, televizyon, sinema, ses kayıt cihazları yeterli değildir. Ayrıca kitle iletişim sanayilerinin ayakta kalabilmesi için de toplumun belli bir refah düzeyinde olması gerekir; bu durum kitle iletişim araçlarının devletin elinde olduğu ülkeler için de geçerlidir.

C .....

Yayınların sınırlarını belirleyen etkenler ise tüketicinin talebi, kişi haklarını koruyan yasalar ve yazılı olmayan, ama geleneksel bir işlerlik kazanmış meslek kurallarıdır. Hemen her ülkede devletçe konmuş belli kurallar ve sınırlamalar vardır. Bazı ülkelerde bütün kitle iletişim araçları zaten devlet denetimindedir; bazılarında ise özellikle basın, kitap ve filmler üzerinde, merkezî ya da yerel organlar aracılığıyla gerçekleştirilen katı bir devlet denetimi vardır.

B .....

Kitle iletişim araçlarının kişilerin yaşam biçimini, beğenilerini, tüketim konusundaki tercih ve alışkanlıklarını, çocukların duyarlılık ve davranışlarını, şiddet eğilimlerini de etkilediği öne sürülmektedir. Ayrıca kitle iletişiminin, özellikle çocuklar ile gençler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinden söz edilir. Bazı kuramcılar kitle iletişiminin herhangi bir yaş grubu üzerinde zararlı etkisinin olamayacağını ileri sürerken, bazı sosyologlar, belli bir kültürde benimsenip işlerlik kazanmış değerlerle çelişmediği sürece tutum ve davranışlar üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir. Özellikle psikolojik bir bakış açısından yola

çıkan kuramcılar ise, kitle iletişiminin potansiyel bir eğitim ve ikna aracı olduğunu savunur.

Kitle iletişiminin yalnızca geçerli değerleri, ahlak kurallarını ya da tutumları yansıttığı savına karşı çeşitli görüşler öne sürülebilir. Sözgelimi bir olayın, geçici de olsa toplumda birden büyük ilgi uyandırmasında kitle iletişim araçlarının rolü yadsınamaz. Günümüzde araştırmalar, kitle iletişim araçlarının çoğunluğu hoşnut ettiğini, başka seçeneği olmayan, genellikle eviyle işi arasında yaşayan insanların, kendilerine verileni yakınmadan benimsediklerini ortaya koymaktadır. Bu yüzden kitle iletişim araçları, küçük bir azınlığın elinde dev bir güç oluşturmakla birlikte, yaygın kabul görme kaygısı bu gücün kullanımını kısıtlamaktadır.

A .....

Kaynakta, yani mesajı gönderende algılanan tüm nitelikler iletişimi etkiler. Etkileyici iletişimin ilk aşamasında mesajın alıcı tarafından fark edilmesi ve içeriğinin, yani yerleştirilmeye çalışılan temel düşünce ile bunu destekleyen kanıtların kavranması gerekir. En önemli koşul ise alıcının kendisine sunulan düşünceyi benimsemesi ve bu kabul sonucu oluşan yeni tutumunu, o düşünceyi eyleme dönüştürmesini sağlayacak bir fırsat çıkana değin sürdürmesidir.

Bazı kuramcılar eğitim ile ikna arasındaki benzerliği vurgulamakta ve bilgilendirici iletişim aracılığıyla yeni bilgiler edinmenin, etkileyici iletişim aracılığıyla yeni tutumlar edinmeye koşut olduğunu savunmaktadır. Buna göre iletişim sırasındaki yinelemenin öğrenme sürecinde rol oynaması, ikna edici özelliğinden kaynaklanmaktadır. Sözcük öğrenme ve koşullanma süreçlerinin temel ilkeleri, etkileyici iletişim kaynaklarınca da kullanılır. Öğrenme kuramcıları dikkat, kavrama

ve mesajın akılda tutulmasına ağırlık verir.

Algı kuramcılarına göre, etkileyici iletişime verilen tepki mesajın kendisinden çok, alıcının mesajı nasıl algıladığına ve yorumladığına bağlıdır. Dolayısıyla ikna, kişinin belirli bir tutumla yaklaştığı bir konudaki algılarını değiştirmektir. Ayrıca bir şeyin anlaşılmasında, alıcının önceden edinmiş olduğu kavramların en az mesajın içeriği kadar belirleyici rolü vardır. Bu yaklaşımda dikkat ve kavrama ön plandadır. Bilgi-işlem kuramından gelişen daha eklektik ve kapsamlı bir yaklaşımda ise kaynak, mesaj, kanal, alıcı ve hedef ögelerinin iletişim süreci içinde sundukları tüm seçenekler hesaba katılır ve her seçeneğin sunuluş, dikkat, kavrama, benimseme, akılda tutma ve açık davranış aşamalarındaki etkileyici gücü değerlendirilir.

www.derszamani.net

Metnin alt başlıklarını bulalım.

a. Etkileyici iletişim
b. Kitle iletişiminin etkileri
c. İletişim araçlarının denetimi

2. İşaretleyelim.

	Doğru	Yanlış
1. Bir toplumun refah düzeyi kitle iletişim sanayinin gelişmesinde etkilidir.	●	
2. İletişim araçlarını denetim görevi her yerde sadece devletindir.		●
3. Kitle iletişiminin hem olumlu hem olumsuz etkileri vardır.	●	
4. Kitle iletişim araçlarında yaygın kabul görme kaygısı yoktur.		●
5. Metne göre kaynak ve algılama arasındaki ilişki iletişimi etkilemektedir.	●	
6. Öğrenme sürecinde, ikna edici özelliğinden dolayı iletişim sırasındaki yinelemeler kullanılmaktadır.	●	
7. Alıcının önceden edinmiş olduğu kavramların, bir mesajın anlaşılmasındaki rolünden bahsedilemez.		●

3. Dinleyelim, cevaplayalım.

Etik Eğitimi ve İletişim Etiği

1. İletişim etiğini konu alan çalışmaların hız kazanmasının temel nedeni nedir?

A) Gazetecilik alanında çalışanların etik dışında kalması
B) İzleyicilerin doğru bilgilendirilmemesi
C) İletişimin toplumsal yaşamımızda belirleyiciliğinin artması
D) İletişim fakültelerinde mesleki etik eğitimi verilmemesi

2. Söz konusu bildiride aşağıdakilerin hangisine değinilmemiştir?

A) Gazetecilik eğitiminin mesleki etik değerlerini kazandırmadaki önemi
B) Mesleki etik eğitiminde izlenmesi gereken yöntemler
C) Etik kavramının tanıtımı
D) Gazetecilikte mesleki etiğin boyutları ve önemi

3. Aşağıdakilerden hangisi mesleki etik kurallara uyan medyadan beklenmez?

A) İzleyicileri doğru bilgilendirmesi
B) Etik standartlara uyması
C) Gücünü izleyicileri yönlendirmek için kullanması
D) Belirleyiciliğini çıkarları doğrultusunda kullanmaması

2. İşaretleyelim.

1. Öğrencilerinize metne göre uygun yerlere gerekli işaretlemeleri yapmalarını söyleyiniz.

3. Dinleyelim, cevaplayalım.

1. Metin öncesi öğrencilere hazırlık soruları sorunuz.
2. Gazete okuyup okumadıkları, magazin haberlerini takip edip etmediklerini, yazılan her şeye inanıp inanmadıklarını sorabilirsiniz. Bu sorulara bağlı olarak etik kavramını anlatıp daha sonra metni dinletmeniz yararlı olacaktır.
3. Soruların ardından öğrencilere, bir bildiri özeti dinleyeceklerini ve metni "Not alma" tekniğini kullanarak dinlemeleri gerektiğini söyleyiniz.

Kazanımlar

Dinleme

1. Belli bir konudaki konuşmayı bütün ayrıntılarıyla anlar ve özetler.
2. Bilimsel ve teknik terimler kullanılarak hazırlanmış konuşmaları anlar.

Konuşma

1. Bakış açılarını ve fikirlerini, yanlış anlamalara meydan vermeden, değişik biçimlerde sunar.
2. Herhangi bir konuşmada doğal bir biçimde, son derece akıcı ve kesin olarak kendini ifade eder.
3. Her türlü konuşma veya tartışmaya zorlanmadan katılır.

Yazma

1. Herhangi bir olayı veya konuyu, ana düşünceyi vurgulayarak ve yardımcı düşüncelerle destekleyerek yorumlayan metinler yazar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

4. Konuşalım.

1. Öğrencilerinizin soruya öncelikle tek tek evet veya hayır diye cevap vermelerini sağlayınız. Daha sonra sınıfı gruplara ayırıp fikirlerini takım olarak bildirmelerini isteyebilirsiniz.

5. Yazalım.

1. Öğrencilerinize ikili yazma çalışması yaptırabilirsiniz. Öncelikle ülkelerinden bir ünlü seçmelerini ve ona sormak üzere çeşitli sorular hazırlamalarını daha sonra ise sorulara cevaplayıp bir röportaj hazırlamalarını sağlayınız. Yazıları bittiğinde ise yazdıklarını takım arkadaşlarıyla birlikte okumalarını isteyiniz.

4. Konuşalım.
Gelişen İletişim

1. İletişim araçlarının gelişmesi, iletişimi de geliştirdi. Bu görüşe katılıyor musunuz? Niçin?

5. Yazalım.
Ünlülerle Söyleşi

Bir magazin muhabiri olduğunuzu varsayın. Ülkenizdeki bir ünlüyle ilgili yazı hazırlamanız gerekiyor. İkili gruplar oluşturun, sorular hazırlayıp bir röportaj metni yazın.

Serbest Okuma

Lavinya

Sana gitme demeyeceğim
Üşüyorsun ceketimi al.
Günün en güzel saatleri bunlar,
Yanımda kal.
Sana gitme demeyeceğim.
Gene de sen bilirsin.
Yalan istiyorsan yalanlar söyleyeyim.
İncinirsin.
Sana gitme demeyeceğim,
Ama gitme, Lavinia.
Adını gizleyeceğim
Sen de bilme, Lavinia.

Özdemir ASAF

Gün Eksilmesin Penceremden

Ne doğan güne hükmüm geçer,
Ne hâlden anlayan bulunur;
Ah aklımdan ölümüm geçer;
Sonra bu kuş, bu bahçe, bu nur.

Ve gönül Tanrısına der ki:
- Pervam yok verdiğin elemden;
Her mihnet kabulüm, yeter ki
Gün eksilmesin penceremden!

Cahit Sıtkı TARANCI

Değerlendirme

1. Üniteyi bitirdikten sonra aşağıdaki değerlendirme sorularını öğrencilerinize ödev olarak veriniz veya sınıfta yapınız.
2. Öğrencileriniz soruları cevapladıktan sonra sınıfta birlikte çözünüz ve yanlış yapan öğrencileri bilgilendiriniz.
3. Öğretiminde eksiklik gördüğünüz konularla ilgili ek çalışmalar yaparak sınıfınız hazır olduğunda bir sonraki üniteye geçiniz.

DEĞERLENDİRME

Hayvanlar, kendi aralarında bazen sesle bazen hareketle bazen de koku, renk veya ışık sinyalleriyle haberleşir. Örneğin hayvanların bir kısmı bir çeşit mors alfabesi ile konuşur. Birçok balık türü de yaydıkları elektrik sinyalleriyle haberleşirler. Pek çok sayıda tatlı su balığı zayıf elektrik sinyalleri yayar. Bunlarla karanlıkta yollarını bulur ve birbirleriyle haberleşirler. Yaşayan hayvan çeşidi kadar lisan çeşidi mevcuttur. Her hayvan türü, kendine has bir dil ile anlaşılır. Sinyali alan hayvan, bunun hangi anlama geldiğini anlayarak harekete geçer. Haberleşmenin aynı cins hayvanlar arasında olması, kısa ve öz olması önemlidir. Haberleşmede sinyaller; cinsel çağrı, korunma, rakibini tehdit etme, birbirini tanıma, besinin yerini bildirme, tehlikeyi haber verme gibi maksatlarla kullanılır. Böceklerin çoğu, vücudun eğe şeklindeki bir kısmını cisme vurarak, kas yardımı ile bir zarı titreterek ses çıkarırlar. Ateş böceği gibi hayvanlar da ışık sinyalleriyle haberleşirler.

Son zamanlara kadar balıklar dilsiz sanılırdı. Fakat yapılan araştırmalar birçok balığın yüzgeçleri, dişleri, kemikleri, yüzme keseleri, solungaç veya kaslarıyla ilginç sesler çıkardığını gösterdi. Amazon Nehrinin sularında kuşlar gibi cıvıldayan, trampet çalan, tabanca ateşi veya köpek hırlamaları gibi sesler çıkaran balıklar vardır. İşitme organları "labiren" denen bir kapsül içinde bulunan iç kulaktan ibarettir. Bununla sudaki ses titreşimlerini işitirler.

Kuzusunu kaybeden koyun, meleyerek yavrusunu arar. Geyikler bir tehlikenin varlığını ayaklarını hızla yere vurarak arkadaşlarına duyururlar. Tavşanlar da, kızgınlık veya alarm işareti vermek için arka ayaklarını sertçe yere vururlar. Yunuslar, su altında çeşitli sinyaller çıkararak haberleşirler. Kuşların çoğu öterek, leylek gagasını takırdatarak hem cinsleriyle anlaşır. Miyavlamak, kişnemek, havlamak, böğürmek hayvanların iletişim için kullandıkları lisanıdır. Kunduzlar; geniş ve yassı kuyruklarını tehlike durumunda suya çarparak çıkardığı seslerle arkadaşlarını uyarırlar. Bir geyik, kuyruğunu aniden kaldırıp beyaz kısmını göstererek yavrusuna "Beni takip et!" demek ister. Tropik bölgelerde yaşayan "ağaç karıncaları", ağaç kabuklarına ve yapraklara vurmak suretiyle ağaçtan ağaca birbirleriyle konuşurlar. Örneğin bir erkek kuşun ötüşü öbür erkekleri uzak durmaları için uyarırken dişisini yaklaşmaya çağırır. Kuşların birbirlerini tehlikeye karşı uyaran ya da sürüyü toplu uçmaya yönelten değişik anlamlı ötüşleri de vardır.

www.rehberim.net

1. Metne en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?
A) Hayvanlarla İletişim
B) Canlılarda Duyu Organları
C) Hayvanların Birbirleriyle İletişimi
D) Hayvanlar Âlemi

2. Aşağıdaki ifade metne göre nasıl tamamlanabilir?
"Günümüze kadar dilsiz oldukları varsayılan... "
A) bütün balıkların ses çıkardığı belirlendi.
B) pek çok balık türünün ses çıkarabildiği anlaşıldı.
C) balıkların kulakları olduğu görüldü.
D) balıkların işitemedikleri anlaşıldı.

3. Aşağıdaki ifade metne göre nasıl tamamlanabilir?
"Aynı tür hayvanlar birbirleriyle..."
A) birbirleriyle haberleşip sohbet ederler.
B) birbirlerini uyarmak için kısaca haberleşirler.
C) pek çok konuda birbirleriyle uzun uzun haberleşirler.
D) bazı ihtiyaçlarını karşılamak için birbirleriyle kısa ve öz haberleşirler.

4. Aşağıdakilerden hangisi hayvanların iletişim kurma yollarından biri değildir?
A) ses çıkarmak
B) yalanmak
C) sinyal göndermek
D) bir yerlere vurmak

5. Metne göre aşağıdaki ifadelerin hangisi yanlıştır?
A) Kuşların farklı anlamlarda ötüşleri vardır.
B) Bazı böcek türleri yapraklara vurarak haberleşirler.
C) Geyikler ve tavşanlar kızgınlık veya alarm işareti olarak yere ayaklarını vururlar.
D) Işık sinyalleriyle haberleşen hayvan türleri vardır.

Kendimi Değerlendiriyorum

Bu bölümde;

Öğrencilerinizden değerlendirme cümlelerini sözlük yardımıyla anlamaya çalışmalarını isteyiniz. Zorlandıkları yeterlikle ilgili ek çalışma ve ödev istemelerini söyleyiniz. Öğrencilerin kişisel farklılıklarına göre ayrı ayrı ödevler vermeniz gerekir. Verdiğiniz her ödevi de mutlaka kontrol edip öğrenciye dönüş vermelisiniz.

DİNLEME METİNLERİ

A. İLETİŞİM TÜRLERİ

1. İletişim

İnsan toplu hâlde yaşayan bir varlıktır. Dolayısıyla İletişim, toplumsal bir varlık olan insan yaşantısının kaçınılmaz ve önemli bir boyutunu oluşturur. Toplum içinde yaşayan her insan, farkında olsun veya olmasın, birbirleriyle iletişim içindedir. İnsanlar duygu, düşünce ve hayallerini, sorunlarını birbirlerine iletişimle aktarırlar. İletişimle insanlar birbirlerini anlarlar, sorunlarını paylaşırlar, problemlerine çözümler üretirler. Yani insan hayatının merkezinde iletişim vardır. İnsan ailesiyle, arkadaşlarıyla, komşularıyla, çevresiyle sürekli iletişim hâlindedir. Tarih boyunca insanlar hep iletişime önem vermişler ve sürekli iletişim hâlinde olmuşlardır.

İlk insanların mağara duvarındaki resimleri birilerine bir şeyler anlatmak için bir araçtı. Duman, ateş, güvercin bile anlaşma aracı olarak kullanılmıştır. Şimdi elimizde sayısız iletişim yolu var ve insanoğlu dünyanın bir ucundaki, hatta uzaydaki biriyle iletişim kurabiliyor.

İletişimin gerçekleşmediği durumlarda ise insan, kendini boşlukta görür ve büyük bir yalnızlık hisseder. Hatta hiç konuşmayan insan zamanla konuşmasını bile unutabilir. Özellikle günümüzde iletişimsizlik sorunları yaşanmaktadır. Çoğu zaman telefon, İnternet gibi araçlarla çok uzaktaki insanlarla iletişim kurarken yanı başımızdaki arkadaşlarımızla, annemizle, babamızla, kardeşimizle sağlıklı iletişim kuramıyoruz.

B. SÖZSÜZ İLETİŞİM

2. Beden Dili

*1981 yılında California Üniversitesinde yapılan bir araştırmada kişilerarası iletişimde beden dilinin %55, ses tonunun, %28 ve kullanılan kelimelerin %7 oranında etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

İnsan, beden ve ruh arasındaki ince çizgiyi fark ettiği zaman kendini daha iyi ifade etmeye başlar. Çünkü beden, aslında bir vücuttan çok daha ötedir. Ruhumuzun ve düşünce dünyamızın somut haldeki yansıması olarak da ifade edebileceğimiz bedenimiz, diğer insanlarla iletişim açısından önemli bir rol oynar.

İnsanlarla iletişim kurmak için kullandığımız duyu organlarımızın yanı sıra, bedenimizin diğer bölgeleri de kendimizi ifade etmek için kullanılabilir. Vücudumuzun hemen her alanını kullanarak kurduğumuz iletişim yeteneğine '' beden dili '' denir ve bu dil, iletişim alanında oldukça güçlüdür.

Beden dili, olumlu yanlarıyla beraber bir takım olumsuz özellikleri de yanında getirir. Çünkü beden dilimiz, hiç olmaması gereken anlarda veya yerlerde bizi ele verebilir. Bilinmesini istemediğimiz bir hissimiz, zaman zaman bedenimizin hareketlerinden karşımızdaki tarafından kolayca anlaşılabilir. Aynı durumun aksi de gerçekleşebilir. Böyle zamanlarda beden dilinin bu özelliği, olumlu bir role bürünür.

Bazı zamanlar, insanlardan öğrenmemiz gereken ya da bilmemizin yarar sağlayacağı durumlar söz konusu olabilir. Bu tür anlarda beden dili bilgisi, bizi farklı ve üstün kılacaktır. Karşımızdaki kişi konuşmasa dahi onun düşüncelerini bedeninden okuyabilir, düşünce ve hareketlerimizi de bunun üzerine şekillendirebiliriz.

Beden dili, hem iş hayatında hem de sosyal hayatta bir hayli işimize yarar. İnsanlarla iletişim kurarken daha sağlıklı adımlar atmamıza yarar ve bu durum bizi insan ilişkilerinde başarılı kılar. Özellikle aile ve iş hayatında büyük sorumluluk sahibi kişilerin, beden dilinde başarılı olması gerekir.

İnsanlar, hem kendi düşüncelerini basit bir beden dili tekniği ile karşı tarafa iletebilmeli hem de bu teknik sayesinde karşısındaki kişinin düşüncelerini rahatça anlayabilmelidir. Bu özelliklere sahip kişiler, her zaman toplum tarafından benimsenir ve kabul görür.

C. KİTLE İLETİŞİMİ
3. Etik Eğitimi ve İletişim Etiği

İletişim olgusunun toplumsal yaşamımızda belirleyiciliğinin giderek artması, beraberinde iletişim etiği konulu tartışmalara da ivme kazandırmıştır. Günümüz toplumlarının enformasyon toplumu olarak görülmesinin temelinde de medyanın toplumları çepeçevre kuşatması gerçeği yatmaktadır. Böylesine belirleyici duruma gelen medyanın belirli etik standartlara uyması, izleyicileri doğru bilgilendirmesi, sahip olduğu gücü çeşitli çıkarlar ve manipülatif amaçlar doğrultusunda kullanmaması ancak bu alanda çalışanların belirli mesleki etik kuralları benimsemesi ve bunlara uymasıyla mümkündür. Genel olarak iletişim özel olarak da gazetecilik alanında çalışan kimselerin bu kuralların dışında kalması düşünülemez. Bunu sağlamanın başlıca yollarından biri tartışmasız gazetecilik alanında çalışmayı hedeflemiş olan iletişim fakültesi örgencilerini belirli mesleki etik ilkelerden, daha üniversite yıllarında haberdar etmekten ve dolayısıyla bu değerleri benimsetmekten geçer.

Bu bildiride önce etik kavramı tanıtılmaktadır. Sonra gazetecilikte mesleki etiğin boyutları ve önemi tartışılmaktadır. Daha sonra gazetecilik eğitiminin mesleki etik değerleri kazandırmadaki önemine vurgu yapılmaktadır. Son olarak da Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi Basın ve Yayın Bölümü öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırma ile öğrencilerin, fakültede aldıkları dersler bağlamında etik eğitimine bakışları ve medya sektörü çalışanlarının uygulamalarına ilişkin etik ilkeler bakımından değerlendirmeleri ortaya çıkarılmıştır.

(İletişim Fakültesi Öğrencilerinin "Etik Eğitimi"ne ve " İletişim Etiği"ne İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Erhan EROGLU ve Nejdet ATABEK, Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi.)

7
Hayat Dersleri

Bölümler

A) Aksakaldan Öğütler
B) Hayatın İçinden
C) Mutluluğun Sırrı

Beceriler

- Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kavrama ve Uygulama

Kelimeler

- Düşünceyi Geliştirme Yolları

7
Hayat Dersleri

A. ALT KONULAR

A) Aksakaldan Öğütler
B) Hayatın İçinden
C) Mutluluğun Sırrı

B. SÖZ VARLIĞI

- Kıssa
- Menkıbe
- Özlü Sözler
- Düşünceyi Geliştirme Yolları
- Edebî metinler
- Söz sanatlar

C. KAZANIMLAR

DİNLEME

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Mecazlı ifadelerin yer aldığı günlük konuşmaları anlar.
3. Bir anadili konuşurunun günlük dilde yaptığı konuşmaları anlar.

OKUMA

1. Farklı türlerdeki edebî metinlerin ana konusunu / temasını anlar.
2. Metindeki başlık ve alt başlıklar ile metnin konusu arasındaki ilişkiyi belirler.
3. Edebi metinlerde geçen mecazlı ifadeleri anlar.
4. Metinde bölümler arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.
5. Karmaşık konulardaki metinlerin ana konusunu anlar.
6. Metinde bölümler arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.
7. Bir raporda veya araştırma metninde yer alan temel veri ve değerleri (tablo, sayısal, grafik, vb.) anlar.

KONUŞMA

1. Bir konuşmada düşünce ve görüşlerini anlaşılır, planlı ve ikna edici bir biçimde ifade eder.
2. Karşı tarafın iddialarına ve yorumlarına uygun ve akıcı cevaplar verir.
3. Sorulara ve yorumlara uygun karşılıklar vererek ikna edici bir biçimde tartışır.

YAZMA

1. Yarım bırakılan bir hikâyeyi anlam bütünlüğünü bozmadan tamamlar.
2. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün / biçiminin özelliğine uygun üslup kullanır.
3. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.

D. HAZIRLIK

Bu üniteye başlamadan önce önceki üniteyle ilgili öğrencilere verdiğiniz görevleri kontrol ediniz. Hatalı ya da eksik yapıldığını belirlediğiniz konular üzerine tamamlayıcı çalışmalar yapınız. Geçmiş üniteye dair konuları birkaç cümle ile özetleyiniz.

Ünitenin adından ve hazırlık görsellerinden hareketle üniteyi tanıtınız ve öğrencilerinizin üniteyle ilgili kendi kültürlerinden gelen birikimlerini harekete geçiriniz.

Ünitenin adını yazı tahtasının sol üst ya da sağ üst köşesine büyükçe yazınız. Hemen onun altına "ders çıkarmak, nasihat, öğüt vermek" kelimelerini yazınız.

Öğrencilerinizin ilgisini ünitenin kapağında yer alan ana görsellere ve tahtadaki kelimelere çekiniz. Bu görseller ve kelimeler etrafında öğrencilerinizi konuşturunuz.

Bu üniteye başlarken öğrencilerinize onları etkileyeceğini düşündüğünüz ders verici kısa öyküler okuyunuz, anlatınız.

Aşağıdaki sorular bu konuda size yardımcı olacaktır:

- Görselde neleri ya da kimleri görüyorsunuz?
- Görselde en çok dikkatinizi ne çekti?
- Bu görselleri en iyi anlatan kelimeler sizce nedir? Tahmin ediniz.
- Not: Görsele ve ünite başlığına göre farklı sorular da sorabilirsiniz.

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Mecazlı ifadelerin yer aldığı günlük konuşmaları anlar.
3. Bir anadili konuşurunun günlük dilde yaptığı konuşmaları anlar.

! Dinleme metni ünitenin sonundadır.

A. AKSAKALDAN ÖĞÜTLER

1. Üniteye başlamadan önce "Hayat Dersi" kavramından ne anladıklarını sorunuz. Büyüklerinden nasihat alıp almadıklarını, bu nasihatleri dinlemediklerinde sıkıntı yaşayıp yaşamadıklarına dair görüşlerini alın.
2. Siz de konu hakkında fikirlerinizi ifade edin.

1. Dinleyelim.

1. Derse ön hazırlık olarak öğrencilerinizden kısa kavramını araştırmalarını ve beğendikleri birkaç kısayı sınıfa getirerek arkadaşlarıyla paylaşmalarını isteyiniz.
2. Daha sonra öğrencilerinize metni bilgisayardan dinletiniz. Metni dinleme sürecinde zihinde oluşan soruların konuşmacıya iletilerek dinlenilenlerin daha iyi kavranmasını sağlamak amacıyla katılımlı dinleme yöntemini kullanınız. Bu yöntem sayesinde öğrencileriniz sizi dinlediklerini gösterebilecekler ve sınıf içi iletişim sağlanmış olacaktır. Metni öğrencilerinize dinletirken numaralı yerlerde durdurarak öğrencilerinize aşağıdaki soruları yöneltiniz.

- Sizce insanlar bu duruma nasıl bir tepki vermişlerdir?
- İkinci resimde insanların tepkisinde ne tür değişiklikler meydana gelmiş olabilir?
- Hoca öğrencisine nasıl bir karşılık vermiş olabilir?

Üniteye Hazırlık

- "Eleştiri", "eleştirmek" ve "eleştirilmek" kavramları hakkında neler düşünüyorsunuz? Sizce eleştirilerin kişiler veya kurumlar üzerindeki etkileri nasıldır? Bir kimseyi veya nesneyi anlatırken, tanıtırken nasıl bir yol izlersiniz?
- Bir fikri sözlü veya yazılı olarak anlatırken karşınızdaki insanı etkilemek için nelerden faydalanırsınız?

A. AKSAKALDAN ÖĞÜTLER

1. Dinleyelim.

Yapıcı Olmak

1. Metne göre eleştiri nasıl olmalıdır?

Eleştiri yapıcı olmalı. Eleştirilen kişiye doğruyu göstermelidir.

2. Yapıcı olmak niçin zordur?

Çünkü yapıcı olmak eğitim gerektirir. Hiç kimse bilmediği bir konuyu düzeltmeye kalkmaz, buna cesaret edemez.

3. Metnin ana fikri nedir?

İnsan, ortaya çıkardığı bir ürünü, işten anlayanlara ve emeğe saygı duyanlara sunmalı. Yapılan işin değerini bilmeyenler doğru eleştiri yapamazlar.

4. Montaigne "Bir yerden eleştirinin ayak seslerini duysam ona koşarak giderim." der. Bu sözle anlatılmak istenen nedir?

İnsanlar kendilerine yönelik haklı eleştirilere kulak vermeli. Eleştirinin kendisini geliştireceğini unutmamalıdır.

5. Eleştiriye açık mısınız? Size yönelik eleştiriler karşısında nasıl bir tepki verirsiniz?

2. Okuyalım, işaretleyelim.
Tanımlama

"Tanımlama özelliklerinden yararlanarak bir varlığın ya da kavramın ne olduğunun anlatılmasıdır. "Bu nedir?" sorusunun cevabı olan cümlelere tanımlama cümlesi denir. Tanımlamalar nesnel veya öznel olabilir.

"Ressam, resim sanatında kendine özgür bir tarz oluşturmuş kişidir." **Yapıcı Olmak isimli metindeki bu ifadelerle ressamın ne olduğu anlatılarak tanımlama yapılmıştır.**

Tanımlama cümlelerini işaretleyiniz.

1. Sanatın amacı doğayı taklit etmek değil, yeniden biçimlendirmektir.	Y
2. Roman, olmuş ya da olabilecek olayları anlatan uzun bir edebiyat eseridir.	D
3. Cahillik ve bilgisizlik bir toplumu içten içe kemiren bir kurttur.	D
4. Müzik, insanın çağrışımlarını kendine özgü bir dille anlatan sanat dalıdır.	D
5. Uyak, günümüzde pek kullanılmasa da özellikle halk şiirinde kullanılmıştır.	Y
6. Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan bir araçtır.	D
7. Bilgisayar ve internet hayatımızı kolaylaştırmaktadır.	Y
8. Şiir insanların duygularını dile getirmelerini sağlar.	Y

2. Okuyalım, işaretleyelim.

1. Derse ön hazırlık olarak düşünceyi geliştirme yollarından tanımlama ile ilgili bir sunu hazırlayınız. Sunuda öznel ve nesnel tanım cümlelerine dikkat çekiniz.
2. Etkinlikten hareketle tanımlama cümlelerini kavramalarını sağlayınız ve işaretleme etkinliğinde "tanımlama" cümlelerini bulmalarını isteyiniz. Etkinliği okutarak yapılan yanlışları düzeltiniz.

Kazanımlar

Okuma

1. Farklı türlerdeki edebî metinlerin ana konusunu / temasını anlar.
2. Metindeki başlık ve alt başlıklar ile metnin konusu arasındaki ilişkiyi belirler.
3. Edebi metinlerde geçen mecazlı ifadeleri anlar.
4. Metinde bölümler arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.

3. Okuyalım, tamamlayalım.

1. Metni öğrencilerinize önce siz okuyunuz. Öğrencilerinizin metni daha iyi anlamalarını sağlamak amacıyla işaretleyerek okuma yöntemini kullanmalarını isteyiniz. İlk örnekten hareketle her bölüme içerikle uyumlu bir başlık bulmalarını isteyiniz. Daha sonra bölümlerin başlıklarını tahtaya karışık bir şekilde yazarak hangi başlığın hangi bölüme ait olduğunu sorunuz ve kendi buldukları başlıklarla karşılaştırmalarını isteyiniz.
2. Öğrencilerinize önceki bilgilerden hareketle hangi bölümlerde tanımlama yapıldığını sorunuz. Tanımlama cümlelerini öğrencilerinizle birlikte tespit ediniz.

3. Okuyalım, tamamlayalım.

Einstein'dan Hayat Dersleri

1. Merakınızın peşinden gidin.

Benim özel bir yeteneğim yok. Yalnızca tutkulu bir meraklıyım. Sizin merakınızı çeken nedir? En çok neyi merak ediyorsunuz? Benim merak ettiğim, neden bazı insanların başarılı olup bazılarının olamadığıdır. Bu yüzden yıllarca başarı üzerine çalıştım. Merakınızın peşinden giderseniz başarıya ulaşırsınız.

2. *Azim paha biçilmezdir.*

Çok zeki olduğumdan değil, sorunlarla uğraşmaktan vazgeçmediğimden başarıyorum. Belirlediğiniz yolun sonuna ulaşacak kadar sabırlı mısınız? Posta pullarının gideceği yere varıncaya kadar mektuba yapışıp kalmasından ötürü çok değerli olduğu söylenir. Posta pulu gibi olun ve başladığınız işi bitirin.

3. *Bugüne odaklanın*

İki atı aynı anda süremezsiniz. Bir şeyler yapabilirsiniz ama her şeyi yapamazsınız. Şimdiye odaklanın ve bütün enerjinizi şu anda yaptığınız işe verin.

4. *Hayal etmek güç verir*

Hayal sizi bekleyen güzelliklerin ön izlemesi gibidir. Hayal gücü bilgiden daha önemlidir. Hayal gücünüz geleceğinizi belirler. Zekânın gerçek göstergesi hayal gücüdür, bilgi değil. Bu yüzden hayal gücünüzün hantallaşmasına izin vermeyin.

5. *Hata yapın*

Hiç hata yapmamış bir insan yeni bir şey denememiş demektir. Hata yapmaktan korkmayın. Eğer ders çıkarmasını bilirseniz hatalar sizi daha iyi bir konuma getirebilir. Başarılı olmak istiyorsanız yaptığınız hataları deneyime dönüştürün.

6. *Anı yaşayın*

Ben geleceği hiç düşünmem, ne de olsa gelecektir. Geleceği ayarlamanın tek yolu olabildiğiniz kadar şimdide olmaktır. Şu anda dünü veya yarını değiştiremezsiniz. Önemli olan tek an şimdidir.

7. *Değer yaratın*

Başarılı olmaya değil, değerli olmaya çalışın. Zaman bir kuş gibidir. Uçup gitmeden, değerler yaratın. Eğer değerli olursanız başarı kendiliğinden gelecektir.

8. *Farklı sonuçlar beklemeyin.*

Delilik, aynı şeyleri tekrar tekrar yapıp farklı sonuçlar beklemektir. Her gün aynı rutinde yaşayarak farklı görünmeyi bekleyemezsiniz. Hayatınızın değişmesini istiyorsanız kendinizi değiştirmelisiniz.

9. *Bilgi deneyimden gelir.*

Bilgi, malumat değildir. Bilmenin tek yolu deneyimlerden geçer. Bir konuyu tartışabilirsiniz ama bu size sadece felsefi bir anlayış kazandırır. Bir konuyu bilmek istiyorsanız onu deneyin.

10. *Kuralları öğrenin, daha iyi oynayın.*

Oyunun kurallarını öğrenmek zorundasınız. Böylece herkesten iyi oynayabilirsiniz. Yapmanız gereken iki şey var. Birincisi oynadığınız oyunun kurallarını öğrenmek. İkincisi ise oyunu herkesten iyi oynamayı istemek. Bu iki şeyi yaparsanız başarı sizinle olur. Tarihte Galileo ve Newton gibi birçok dâhi, çok istediği ve kurallarına göre davrandığı için başarılı olmuştur.

A. Einstein

122 Ünite 7 ● Hayat Dersleri

4. Okuyalım, işaretleyelim.
Örneklendirme

Anlatılanları daha anlaşılır hâle getirip inandırıcı kılmak amacıyla örnekler verilebilir. Verilen örnekle, soyut hâldeki düşüncenin somut hâle getirilmesi amaçlanır. Bu yolla, anlatılanlar görünür ve anlaşılır kılınarak okuyucunun zihninde daha iyi yer etmesi sağlanır. Einstein'dan Hayat Dersleri isimli metinde geçen aşağıdaki ifadeler ile örnekleme yapılmıştır.

Oyunun kurallarını öğrenmek zorundasınız. Böylece herkesten iyi oynayabilirsiniz. Yapmanız gereken iki şey var. Birincisi oynadığınız oyunun kurallarını öğrenmek. İkincisi ise oyunu herkesten iyi oynamayı istemek. Bu iki şeyi yaparsanız başarı sizinle olur! Tarihte Galileo ve Newton gibi birçok dahi çok istediği ve kurallarına göre davrandığı için başarılı olmuştur.

Bu parçada yazar, başarının çok istemek ve kurallarına uygun davranmaktan geçtiğini söylüyor. Bu düşüncesini desteklemek için Galileo ve Newton'un hayatını örnek olarak veriyor.

Aşağıdaki cümlelerden hangilerinde örneklendirme ifadeleri vardır?

	Var	Yok
1. Türkiye'de birçok ırmak vardır. Kızılırmak, Yeşilırmak, Fırat, Dicle bunlardan bazılarıdır.	●	
2. İnsanları anlamanın yollarını öğrenmek ve bu yollara göre onlara yaklaşmak gerekir.		●
3. Renklerin insan psikolojisi üzerinde bazı etkileri olduğu belirlenmiştir. Beyaz, açık sarı insanı dinlendirir; pembe, mavi canlandırır; mor, kahverengi gibi koyu renkler yorar, karamsarlaştırır.	●	
4. Karanlıkta insan yolunu bulamaz. Yolunu bulabilmesi için kendine güçlü bir ışık bulabilmesi gerekir.		●
5. Sahili bir sürü atık doldurmuştu: pet şişeler, cam şişeler, poşetler, sigara paketleri, şişe kapakları, eski pabuçlar...	●	
6. Korku bir ruh hâlidir, ikide bir gelip giden, bizi yoklayan, dengeleyen... Yüreklilik ise büyük korkular önünde kendimizi yitirerek yaptığımız atılımdır.		●
7. Şiir insanların duygularını dile getirmelerini sağlar.		●

4. Okuyalım, işaretleyelim.

1. Derse ön hazırlık olarak düşünceyi geliştirme yollarından örnekleme (örneklendirme) ile ilgili bir sunu hazırlayınız. Sunudan ve etkinlikten hareketle örnekleme cümlelerini öğrencilerinize anlatınız.
2. Etkinlikten geçen örnekleme cümlesini öğrencilerinize gösteriniz. Ardından işaretleme etkinliğinde "örnekleme" cümlelerini bulmalarını isteyiniz. Etkinliği okutarak yapılan yanlışları düzeltiniz.

Kazanımlar

Yazma

1. Yarım bırakılan bir hikâyeyi anlam bütünlüğünü bozmadan tamamlar.
2. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün / biçiminin özelliğine uygun üslup kullanır.
3. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.

Konuşma

1. Bir konuşmada düşünce ve görüşlerini anlaşılır, planlı ve ikna edici bir biçimde ifade eder.
2. Karşı tarafın iddialarına ve yorumlarına uygun ve akıcı cevaplar verir.
3. Sorulara ve yorumlara uygun karşılıklar vererek ikna edici bir biçimde tartışır.

5. Tahmin edelim, yazalım.

1. Öğrencilerinize Dünyayı Düzeltmek isimli hikâyeyi belirtilen yere kadar okuyunuz. Daha sonra hikâyeyi metin tamamlama ve yaratıcı yazma yöntemiyle kendilerinin tamamlamalarını isteyiniz.
2. Yazma çalışmalarını öğrencilerinize okutarak en başarılı yazıları öğrencilerinizle birlikte seçip ödüllendiriniz.
3. Daha sonra hikâyenin devamını öğrencilerinize okuyarak düşüncelerini ifade etmelerini sağlayınız.

5. Tahmin edelim, yazalım.
Dünyayı Düzeltmek

Adam, pazar sabahı kalktığında bütün haftanın yorgunluğunu çıkarmak için eline gazetesini aldı ve bütün gün miskinlik yapıp evde oturacağını düşündü. Tam bunları düşünürken oğlu koşarak geldi ve sinemaya ne zaman gideceklerini sordu. Baba, oğluna söz vermişti bu hafta sonu onu sinemaya götürecekti ama hiç dışarıya çıkmak istemediğinden bir bahane uydurması gerekiyordu. Bir anda gazetenin promosyon olarak dağıttığı dünya haritası gözüne ilişti. Önce dünya haritasını küçük parçalara ayırdı ve oğluna eğer bu haritayı düzeltebilirsen seni sinemaya götüreceğim dedi. Sonra kendi kendine mırıldandı: "Oh be kurtuldum, en iyi coğrafya profesörünü bile getirsen bu haritayı akşama kadar düzeltemez."

6. Seçelim, tartışalım.

1. Öğrencilerinizin bir konu üzerinde olumlu veya olumsuz fikirler yürüterek benimsedikleri fikirleri savunma becerisini geliştirmek amacıyla bu etkinlikte tartışma (münazara) yöntemini kullanınız. Etkinlikte birbiriyle çelişen atasözleri verilmiştir. Sınıfı gruplara ayırarak her grubun birer atasözü seçmesini ve atasözünün ana fikri ekseninde fikirlerini savunmalarını isteyiniz.
2. Onlara bir süre zaman tanıyarak fikirlerini destekleyecek bilgi ve kanıtlara ulaşmalarını fırsat tanıyınız. Tartışmayı yöneterek grupların ve grup üyelerinin kendilerini ifade etmelerini ve saygı çerçevesinde tartışmalarını sağlayınız.

6. Seçelim, tartışalım.
Fazla Mal Göz Çıkarmaz

- Fazla mal göz çıkarmaz. / Azı karar çoğu zarar.
- Armut dibine düşer. / Mum dibine ışık vermez.
- Zorla güzellik olmaz. / Zora dağlar dayanmaz.
- Her koyun kendi bacağından asılır. / Kurunun yanında yaş da yanar.

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Mecazlı ifadelerin yer aldığı günlük konuşmaları anlar.
3. Bir anadili konuşurunun günlük dilde yaptığı konuşmaları anlar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

B. HAYATIN İÇİNDEN

1. Dinleyelim, cevaplayalım.

Annenin Gözüyle Evlat

1. Kızın annesine kin duymasının sebebi nedir? Bu konuda kız haklı mıdır? Niçin?

   Kız, annesinin söylediği gibi güzel bir kız olmadığını anladığı için kin duymaktadır. Bu konuda annesinin suçu yoktur. Çünkü anneler için çocukları dünyanın en güzel varlıklarıdır.

2. Doktor, "Sen onun gözünden gördün kendini." sözleriyle ne anlatmak istemiştir?

   Doktor, annelerin çocuklarını en güzel ve en üstün varlıklar olarak gördüklerini anlatmak istemiştir.

3. Metnin ana fikri nedir?

   Anneler için evlatları, bazı olumsuz özellikler taşısalar bile çok değerli ve özeldirler.

4. Metinde hangi cümlede tanımlama yapılmıştır?

   "Anneler, çocuklarını gönül gözüyle gören kişilerdir." ifadesinde öznel bir tanımlama yapılarak anne kavramı tanımlanmıştır.

2. Okuyalım, işaretleyelim.

Benzetme

İleri sürülen bir düşünceyi pekiştirmek, somut hâle getirmek için herhangi bir ilgi kurarak iki varlık, kavram, olay veya durumun birbirlerine benzetilerek anlatılmasıdır. Benzetmelerde genellikle "gibi, sanki, andırıyor, tıpkı" gibi ifadelere yer verilir.

"Annenin Gözüyle Evlat" isimli metinde ***"Ona göre, gül yüzlü ve badem gözlüydü."*** ifadesinde benzetme yapılmıştır. Bu cümlede yüz güle, göz ise bademe benzetilmiştir.

Aşağıdaki cümlelerin hangilerinde benzetmelere yer verilmiştir?

	Var	Yok
1. Türkiye cennet gibi güzel bir ülkedir.	●	
2. Geldiği gibi geri gitti.		●
3. Zaman su gibi akıp gidiyor.	●	
4. Ömür bir çiçektir, solmadan değerini bilelim.	●	
5. Senin bu kadar acımasız olduğunu bilmiyordum.		●
6. Kimse senin gibi düşünceli değil.		●
7. Rüya gibi bir yaz geçirdim.	●	
8. Elma çayını daha çok severim.		●

1. Dinleyelim, cevaplayalım.

1. Derse ön hazırlık olarak öğrencilerinize yaşanılmış ve etkileyici birkaç öykü anlatarak düşüncelerini paylaşmalarını sağlayınız.
2. Daha sonra öğrencilerinize metni bilgisayardan dinletiniz. Metni dinleme sürecinde zihinde oluşan soruların konuşmacıya iletilerek dinlenilenlerin daha iyi kavranmasını sağlamak amacıyla katılımlı dinleme yöntemini kullanınız. Bu yöntem sayesinde öğrencileriniz sizi dinlediklerini gösterebilecekler ve sınıf içi iletişim sağlanmış olacaktır. Metni öğrencilerinize dinletirken numaralı yerlerde durdurarak öğrencilerinize aşağıdaki soruları yöneltiniz.
   - Kız çocuğu ilkokula başladığında hayatında ne gibi değişiklikler olmuş olabilir?
   - Kızın gözleri düzelmiş olabilir mi? Sizce neler yaşanmış olabilir?
   - Yaşlı doktor, kıza nasıl bir cevap vermiş olabilir?
3. Ardından metinle ilgili soruları cevaplamalarını isteyiniz. Öğrencilerinize cevapları okutarak yanlış cevapları düzeltiniz.

2. Okuyalım, işaretleyelim.

1. Derse ön hazırlık olarak düşünceyi geliştirme yollarından benzetme ile ilgili bir sunu hazırlayınız. Sunudan ve etkinlikten hareketle benzetme cümlelerini öğrencilerinize anlatınız.
2. Metinde geçen benzetme cümlesini öğrencilerinize gösteriniz. Ardından işaretleme etkinliğinde "benzetme" cümlelerini bulmalarını isteyiniz. Etkinliği okutarak yapılan yanlışları düzeltiniz.

Kazanımlar

Okuma

1. Karmaşık konulardaki metinlerin ana konusunu anlar.
2. Metinde bölümler arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.
3. Metindeki başlık ve alt başlıklar ile metnin konusu arasındaki ilişkiyi belirler.

3. Okuyalım, başlık bulalım, yerleştirelim.

1. Metni öğrencilerinize önce siz okuyunuz. Öğrencilerinizin metni daha iyi anlamalarını sağlamak amacıyla işaretleyerek okuma yöntemini kullanınız. Öğrencilerinizden metni siz okurken önemli ifadelerin, mecazların altını çizmelerini isteyiniz.
2. Öğrencilerinize metinleri paylaştırınız. Okuma sırasında önemli gördükleri yerleri metin üzerinde işaretlemelerini isteyiniz. Altını çizdikleri veya çeşitli işaretlerle belirledikleri bölümlerdeki mesajlardan hareketle bölümlere uygun başlıklar bulmalarını ve tabloda verilen ifadeleri uygun bölümlerle eşleştirmelerini isteyiniz.
3. Yapılan eşleştirmeleri ve verilen başlıkları okutarak yanlışları düzeltiniz.

3. Okuyalım, başlık bulalım, yerleştirelim.

Bilgenin Bakış Açısı

- Böylece hakiki insan olmaya başlarsın.
- Çünkü insan sevdiğine sevildiğinden daha çok emindir.
- O kadar akıllı insan yoktur ki! ✓
- Hatalarım sayesinde.
- Çünkü demiş insan bildikleriyle yaşar.
- Bu ruh hâlinin adı gönül yorgunluğudur.

Bilgelerin düşünce sistemleri hep bizim algılama sınırlarımızın ötesinde. Hangisi ne kadar işimize yarar? İşte size onların hayata bakışlarıyla ilgili bazı ipuçları. Buna siz karar verin.

Zekâ

Bir bilgeye sormuşlar:
Bir insanın zekâsını nereden anlarsınız?
"Konuşmasından." demiş
"Ya hiç konuşmazsa?" demişler.
"O kadar akıllı insan yoktur ki!" demiş. Çünkü susmak bazen konuşmaktan daha akıllıcadır.

Deneyim

Bir bilgeye nasıl bu kadar doğru kararlar alabildiğini sormuşlar,
"Deneyim." demiş.
O deneyimi nasıl kazandın, diye sormuşlar
" Hatalarım sayesinde " demiş.
Yanlışlarımız bizim için en büyük tecrübedir.

Yaşam Sevgisi

Bir bilgeye sormuşlar:
"Efendim canınız ne istiyor?"
Bilge cevaplamış:
"Canım hiçbir şey istememeyi istiyor." demiş ve devam etmiş:
" Bu ruh hâlinin adı, gönül yorgunluğudur. " İnsan yaşam sevgisini kaybedince her şey anlamsızlaşır.

Erdemli İnsan

Bir bilgeye "Nasıl insan oluruz?" diye sormuşlar.
"Önce sana kötülük yapanlara kötülük düşünme. Sonra ise sana kötülükyapanlara iyilik yap. " Böylece hakiki insan olmaya başlarsın. " Çünkü erdemli insan kötülüğe bile iyilikle karşılık verendir.

Sevmek

Bilgeye sormuşlar:
"Dünya da en güzel şey nedir?" diye.
"Sevmek." demiş...
"Peki sonra?" demişler...
"Sevilmek." demiş.
"Peki neden sevmek sevilmekten önce geliyor?" demişler.
O da demiş ki; Çünkü insan sevdiğine sevildiğinden daha çok emindir. Aslolan sevmektir çünkü.

En Mutlu Kişi

Bir bilgeye "En mutlu insan kimdir?" diye sormuşlar
"Dağdaki çobandır." demiş.
Neden diye sormuşlar.
" Çünkü insan bildikleriyle yaşar. "
Çobanın hayata dair bilgileri onu mutsuz edecek şeyler değildir. Doğa ve canlılar insana ancak huzur verir.

126 Ünite 7 ● Hayat Dersleri

Kazanımlar

Konuşma

1. Karmaşık konularda düşüncelerini açık ve ayrıntılı bir şekilde ifade eder.
2. Farklı konular arasında ilişkiler kurarak analiz, sentez, yorumlar yapar.

4. Okuyalım, eşleştirelim.
Tanık Gösterme

Yazarın, ileri sürdüğü düşünceyi desteklemek, inandırıcı kılmak için, alanında uzmanlaşmış, bilinen kişilerin görüşlerine yer vermesidir. Kişilerin görüşleri aynen alınıp tırnak içinde verilebildiği gibi dolaylı anlatımla da verilebilir.

Bilgenin Bakış Açısı isimli metinde yazar düşüncelerini kanıtlamak için bilgenin fikirleri alıntılamış ve onu tanık göstermiştir. Metinde geçen aşağıdaki diyalogda susmanın, aklın en önemli göstergesi olduğunu düşünen yazar, bilgeden alıntı yaparak bu düşüncesini ispatlamaya çalışmıştır.

Bir bilgeye sormuşlar:
"Bir insanın zekâsını nereden anlarsınız?"
"Konuşmasından." demiş
"Ya hiç konuşmazsa?" demişler.
"O kadar akıllı insan yoktur ki!" demiş. Çünkü susmak bazen konuşmaktan daha akıllıcadır.

Aşağıdaki fikirleri desteklemek için uygun olan sözü bulalım.

3	Arkadaşlarımız yanlışlarımızı bize gösterebilmeli.	1	"Her saadet, ızdırapla satın alınır." Manzoni
5	Yanlış iletişim, insanlara zarar verir.	2	"Bilginin efendisi olmak için çalışmanın uşağı olmak şarttır." Balzac
2	Âlim olmak büyük bir çabayı gerektirir.	3	"Kusurlarınızı size söyleyebilecek arkadaşlar bulun." N.Boileau
6	İnsan kabuğuna çekildikçe tek başına kalır.	4	"Aşk, altın değildir, saklanmaz. Âşığın bütün sırları meydandadır." Mevlâna
1	Mutluluk, çilelerin arkasından gelir.	5	"Başların belası, dillerden gelir." Nizami
4	Sevda gönülde kalmaz, mutlaka dile dökülür.	6	"İnsanlar köprü kuracakları yerde duvar ördükleri için yalnız kalırlar." J. Newton

5. Okuyalım, konuşalım.
Hayatı Değiştirmek

Ben gençken hep dünyayı değiştirmek istiyordum. Sonra dünyayı değiştirmenin çok zor olduğunu anladım ve dedim ki "Ben önce ülkemi değiştireyim." Sonra yaşlandım ve fark ettim ki ülkemi değiştirmek çok zor. Dedim ki "Ben o zaman şehrimizi değiştireyim." ama yaşlıydım. O zaman "Ailemi değiştirebilirim." diye düşündüm ama anladım ki değiştirebileceğim tek kişi kendimdim. Sonra anladım ki kendimi değiştirmek hem ailemizin değişmesini hem de mahallemizin değişmesini sağlayabilirdi. Sonra sırasıyla şehrimizin, ülkemizin ve dünyamızın....

Geç fark ettim. Eğer bir şeyleri değişmek istiyorsam önce kendimden başlamalıyım.

4. Okuyalım, eşleştirelim.

1. Derse ön hazırlık olarak düşünceyi geliştirme yollarından tanık gösterme ile ilgili bir sunu hazırlayınız. Sunudan ve etkinlikten hareketle tanık gösterme cümlelerini öğrencilerinize anlatınız.
2. Metinde geçen tanık gösterme ifadelerini öğrencilerinize gösteriniz. Ardından numaralandırma etkinliğinde sol sütunda yer alan cümlelerin sağ sütunda yer alan hangi tanık gösterme ifadesi ile desteklenebileceğini öğrencilerinize sorunuz. Eşleştirme bittikten sonra etkinliği okutarak yapılan yanlışları düzeltiniz.

5. Okuyalım, konuşalım.

1. Öğrencilerinize "Hayatı Değiştirmek" isimli metni okuyarak onları güdümlü konuşma yöntemiyle yapılacak konuşma etkinliğine hazırlayınız.
2. Metni okuttuktan sonra etkinlikte yer alan soruları öğrencilerinize yönelterek düşüncelerini paylaşmalarını sağlayınız.

Kazanımlar

Yazma

1. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün / biçiminin özelliğine uygun üslup kullanır.
2. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.

1. Çevrenizde değiştirmek istediğiniz olumsuz durum ve davranışlar var mı? Onları değiştirmek için neler yapıyorsunuz?
2. Kendinizde bulunan olumsuz özellikler nelerdir? Onları değiştirmek için çaba harcıyor musunuz?

6. Yazalım.
Benim Masalım

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir kasabada yaşayan dünyalar güzeli bir kız varmış. Bu kız öyle güzelmiş ki çok uzak şehirlerden ve ülkelerden birçok zengin, yakışıklı ve asil delikanlı onu görmeye gelirmiş. Ama kız kendisiyle evlenmek isteyen kimseyi beğenmezmiş. Bir gün aynı kasabada yaşayan ve bu kıza âşık olan bir delikanlı da bu kızı istemiş. Ama kız onu da reddetmiş. Aradan uzun yıllar geçmiş. Bizim delikanlı, kasabadan ayrılmış. Kendine başka bir hayat kurmuş. Evlenmiş, çoluk çocuğa karışmış. Bir gün yolu bir zamanlar yaşadığı güzel, küçük kasabaya düşmüş. Orada tanıdık birine rastladığında aklına bir zamanlar orada yaşayan dünyalar güzeli kız gelmiş ve ona ne olduğunu sormuş. Yaşlı adam önünde gül bahçesi olan bir evi göstererek kızın evlendiğini söylemiş. Bizimki bir zamanlar herkesi reddetmiş olan kızın kocasını çok merak etmiş.

Bir gün gizlenip kadının kocasının evden çıkmasını beklemiş. Nihayet adam evden çıkmış. Kızın kocası şişman, kel ve çirkin mi çirkin bir adammış. Adam uzaklaşınca hemen kapıyı çalmış. Kız kapıyı açınca kendini tanıtmış ve neden böyle bir adamla evlenmiş olduğunu sormuş. Kız da ona, evin arkasındaki gül bahçesinden en güzel gülü koparıp getirirse, cevap vereceğini, bu arada tek şartının bahçede ilerlerken, geriye dönmemesi olduğunu söylemiş.

Adam da bunun üzerine yüzlerce gülün olduğu bahçede ilerlemeye başlamış. Birden, çok güzel son bir gül görmüş. Tam ona doğru eğilirken biraz ilerde kocaman pembe bir gül gözüne çarpmış. Tam ona uzanırken daha ileride muhteşem güzellikte kırmızı bir gül goncası görmüş. Tam onu koparacakken ilerde daha güzel bir gül vardır düşüncesiyle yoluna devam etmiş. Derken bir de bakmış ki bahçenin sonuna gelmiş ve orada sararıp solmuş bir güldan başka hiçbir gül yokmuş. Mecburen oradaki sonuncu gülü koparıp kıza götürmüş. Kız adamın hâlini görünce gülmüş ona. "Bak gördün mü?" demiş, "Her zaman daha iyisini bulmak isterken ömür geçer ve sen sonunda en kötüsüne bile razı olmak zorunda kalırsın. Bu yüzden gençlik gitmeden doğru seçimler yapmak gerekir." Adam kadını onlamış, boynunu büküp yola revan olmuş.

6. Yazalım.

1. Öğrencilerinize Dünyayı Düzeltmek isimli hikâyeyi belirtilen yere kadar okuyunuz. Daha sonra hikâyeyi metin tamamlama ve yaratıcı yazma yöntemiyle kendilerinin tamamlamalarını isteyiniz.
2. Yazma çalışmalarını öğrencilerinize okutarak en başarılı yazıları öğrencilerinizle birlikte seçip ödüllendiriniz.
3. Daha sonra hikâyenin devamını öğrencilerinize okuyarak düşüncelerini ifade etmelerini sağlayınız.

Kazanımlar

● Yazma

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Mecazlı ifadelerin yer aldığı günlük konuşmaları anlar.
3. Bir anadili konuşurunun günlük dilde yaptığı konuşmaları anlar.

! Dinleme metni ünitenin sonundadır.

C. MUTLULUĞUN SIRRI

1. Dinleyelim, cevaplayalım.
Eski Bir Tapınak Yazıtı

1. Yazar gürültülü zamanlarda bile sakin ve sessiz olmamızı niçin istemektedir?
A) Başka türlü davranmak anlamsız olduğundan
B) Sessizliğin içinde huzur bulunduğundan
C) Herkesle dost olmak gerektiği için
D) Verilecek en iyi karşılık olduğu için

2. "Çevrene önerilerde bulun ama hükmetme." sözüyle anlatılmak istenen nedir?
A) İnsanlara her zaman yardımcı olmalıyız.
B) Her kararın bir doğruluk payı olduğunu unutmalıyız.
C) İnsanlara tavsiyede bulunmalı ama kararlarına saygılı olmalıyız.
D) Çevremizdeki her insanın fikirlerini paylaşmasına izin vermeliyiz.

3. Aşka burun kıvırmak sözü ile anlatılmak istenen hangisi değildir?
A) Küçümsemek
B) Değer vermemek
C) Önemsememek
D) Yadırgamak

4. Kaybetmeyi ahlaksız bir kazanca tercih et. İlkinin acısı bir an, ötekinin vicdan azabı bir ömür boyu sürer. Bazı idealler o kadar değerlidir ki o yolda mağlup olman bile zafer sayılır. Bu dünyada bırakabileceğin en iyi miras dürüstlüktür.
Yukarıdaki paragraftan hangisi çıkarılamaz?
A) Kaybetmek insana acı verir.
B) Her ideal galibiyetle sonuçlamalıdır.
C) Haksız kazanç vicdan azabına neden olur.
D) Miras sadece para ve maldan ibaret değildir.

5. *"Rüzgârın yönünü değiştiremediğin zaman, yelkenlerini rüzgâra göre ayarla."* **cümlesiyle asıl anlatılmak istenen nedir?**
A) Hayatta karşımıza aşılması güç engeller çıkabilir.
B) Bazen işler istediğimiz gibi gitmeyebilir.
C) Şartlar istediğimiz gibi olmadığında şartlara uymalıyız.
D) Her iş emek ve özen ister, her işimizde özenli olmalıyız.

2. Okuyalım, işaretleyelim.
Kişileştirme

"İnsana özgü niteliklerin, insan dışındaki varlıklara aktarılmasıdır. Eski Bir Tapınak Yazıtı isimli metinde kişileştirme yapılmıştır. *"Hayatın sana gülümsemesine izin ver."* ve *"Acımasızlığına rağmen dünya yine de insanoğlunun biricik güzel mekânıdır."* ***cümlelerinde hayata ve dünyaya insana ait özellikler yüklenerek kişileştirme yapılmıştır.***

Aşağıdaki cümlelerden hangilerinde kişileştirmeye örnek vardır?	Var	Yok
1. Aynalar yalan söylüyor.	●	
2. Selamımı yâre iletin kuşlar.	●	
3. Zamanla her şey eskiyor.		●
4. Çiçek gibi kokuyor ellerin.		
5. Bulutlar yeryüzünü seyrediyor.	●	
6. Gözleri gökyüzü gibi maviydi.		●
7. Güneş uyanır şimdi uykusundan.	●	
8. Bir çınar gölgesinde uyumak istiyorum.		●

C. MUTLULUĞUN SIRRI

1. Öğrencilerinize etkinlikleri yaptırmadan önce "Mutlu bir insan mısınız? Sizleri neler mutlu eder? Mutlu olmak için neler yapmalıyız?" gibi sorular sorunuz.

1. Dinleyelim, cevaplayalım.

1. Metni dinletmeden önce öğrencilerinize "İnsanın sahip olması gereken erdemler nelerdir?" sorusunu sorarak konuşmalarını sağlayınız.
2. Daha sonra öğrencilerinize metni bilgisayardan dinletiniz. Metni dinleme sürecinde öğrencilerin dinledikleri üzerinde düşünmelerini sağlayarak zihinsel faaliyetlerini etkin kılmak amacıyla katılımsız dinleme yöntemini kullanınız.
3. Ardından metinle ilgili soruları cevaplamalarını isteyiniz. Öğrencilerinize cevapları okutarak yanlış cevapları düzeltiniz.

2. Okuyalım, işaretleyelim.

1. Derse ön hazırlık olarak düşünceyi geliştirme yollarından kişileştirme ile ilgili bir sunu hazırlayınız. Sunudan ve etkinlikten hareketle tanık gösterme cümlelerini öğrencilerinize anlatınız.
2. Metinde geçen kişileştirmeyle ilgili ifadeleri öğrencilerinize gösteriniz. Daha sonra etkinlikte yer alan cümlelerde kişileştirme olup olmadığını inceleyerek tespit etmelerini isteyiniz. Etkinliği okutarak hatalarını düzeltiniz.

Kazanımlar

Okuma

1. Karmaşık konulardaki metinlerin ana konusunu anlar.
2. Metinde bölümler arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.
3. Bir raporda veya araştırma metninde yer alan temel veri ve değerleri (tablo, sayısal, grafik, vb.) anlar.
4. Farklı türlerdeki edebî metinlerin ana konusunu / temasını anlar.

3. Okuyalım, işaretleyelim.

1. Öğrencilerinize sessiz okuma yöntemi ile anket formunu doldurtunuz. Formda yer alan bilgiler kendileri için uygunsa "evet" değilse "hayır" seçeneğini işaretlemelerini isteyiniz.
2. "Evet" seçeneklerinin sayısına göre öğrencilerinizin kendilerini değerlendirmelerini isteyiniz.
3. Sonuçları tartışarak konu üzerinde konuşmalarını sağlayınız.

3. Okuyalım, işaretleyelim.
Hayatı Sevgi ile Yaşıyor musunuz?

	Evet	Hayır
1. Her gün birkaç kişiye iltifat ederim.		
2. Yılda en az bir kez güneşin doğuşunu seyrederim.		
3. İnsanların doğum günlerini hatırlarım.		
4. İnsanların gözlerinin içine bakarak konuşurum.		
5. Sık sık "lütfen" derim.		
6. Bir müzik aleti çalmayı biliyorum.		
7. Her sabah şarkı söylerim.		
8. Değerli takılarını saklamam, kullanırım.		
9. Her baharda çiçek dikerim.		
10. İlk önce ben "merhaba" derim.		
11. İyi kitaplar ve filmleri takip ederim.		
12. İnsanların hatalarını kolay bağışlarım.		
13. Kıyafetlerime özen gösteririm.		
14. Küçük şeylerle mutlu olurum.		
15. Her yıl kan bağışı yaparım.		
16. Sevinçleri ve üzüntüleri paylaşırım.		
17. Sık sık teşekkür ederim.		
18. En kötü durumlarda bile umudumu kaybetmem.		
19. Mesleğimi severek yaparım, işten kaytarmaya çalışmam.		
20. Şaka ve espri yapmayı severim.		

Evetlerin toplamı 1 - 5 arasında
Hayattan bezmiş durumdasınız. Hayata bağlanacak bir şeyler bulmalısınız.

Evetlerin toplamı 5 -10 arasında
Hayata daha sıkı tutunmalısınız. Ömür kısa, zaman su gibi akıp geçiyor.

Evetlerin toplamı 10-15 arasında
Hayatı seviyorsunuz. Ama hayattan daha fazla zevk alabilir, sevdiklerinizi daha mutlu edebilirsiniz.

Evetlerin toplamı 15-20 arasında
Yaşam sevgisi ile dolusunuz. Sevdikleriniz çok şanslı.

Jackson Brown (Düzenlenmiştir.)

4. Okuyalım.

1. Öğrencilerinize söz korosu yöntemiyle şiiri okutunuz. Bu yöntemde amaç öğrencilerin okuma ve birlikte çalışma becerilerinin geliştirilmesidir. Sınıfı dört gruba ayırarak her gruba şiirin bir bölümünü okutunuz. Ardından tüm sınıfa şiirin tamamını söz korusu yöntemiyle okutunuz.
2. Metni okuttuktan sonra metinle ilgili soruları öğrencilerinizden cevaplamalarını isteyiniz. Cevapları okutarak yanlışları düzeltiniz.

4. Okuyalım.
Güzel Şehirler Mutlu İnsanlar

Ünlü bir dergide, Türkiye'deki 81 ilin "Yaşanabilirlik Karnesini" çıkardı. Listenin başında son dört senedir birinciliği kimseye kaptırmayan başkent Ankara yer aldı. Ankara'yı geçen yıla göre 6 basamak birden yükselen Antalya takip etti. Geçen yılın 5'incisi mega kent İstanbul ise bir basamak gerileyerek listenin 6'ncı sırasındaki yerini aldı.

Derginin Eylül sayısında, 81 ilin yaşanabilirlik karneleri bu yıl dördüncü kez hazırlandı. Altı ana başlık altında toplanan 37 alt başlığa göre yapılan değerlendirmeler sonucunda 81 ilin yaşanabilirlik notları ortaya çıkarıldı. "Türkiye'nin Yaşanacak Şehirleri" araştırmasına göre, ilk sırayı 59.06 karne notu ile dördüncü kez liste başı olan Ankara aldı.

Geçen yıl da ilk sırada bulunan Ankara ekonomi, eğitim alanlarında da listenin ilk sırasında yerini aldı. Ankara sağlık alanında. 2'nci, güvenlik alanında 35'nci, kent hayatı açısından 61'inci, kültür sanat açısından 4'üncü sırada bulundu. Ankara'yı geçen yılın 8'incisi Antalya takip etti. Antalya'nın yaşanabilir karnesindeki notu 54.31 olarak belirlendi. Antalya ekonomide 6'ncı, eğitimde 11'inci, sağlıkta 10'uncu, güvenlikte 24'üncü, kent hayatında 1'inci ve kültür sanatta ise 7'nci sırada yerini aldı.

Son iki yılın ikincisi Eskişehir bir basamak geriledi. Listenin 3'üncü sırasında bulunan Eskişehir'in yaşanabilirlik karnesindeki notu 52.20 oldu. Kültür sanat alanında liste başında bulunan Eskişehir ekonomide 10'uncu, eğitimde 4'üncü ve sağlıkta 9'uncu sırada bulundu. Mega kent İstanbul 2009 yılına göre bir basamak gerileyerek listenin 6'ncı sırasında yer aldı. Ekonomide listenin 2'nci sırasında bulunan İstanbul eğitimde 20'nci, sağlıkta 50'nci, güvenlikte 15'inci oldu. Kent hayatında listenin 2'nci sırasına oturan 2010 yılının Avrupa Kültür Başkenti İstanbul kültür sanat sıralamasında listenin 5'inci sırasında yerini aldı.

5. Okuyalım, işaretleyelim.

1. Derse ön hazırlık olarak düşünceyi geliştirme yollarından karşılaştırma ile ilgili bir sunu hazırlayınız. Sunuda karşılaştırma cümlelerine dikkat çekiniz. "En İyisi" isimli metinde yer alan karşılaştırma ifadelerini öğrencilerinize gösteriniz.
2. Etkinlikten hareketle karşılaştırma cümlelerini kavramalarını sağlayınız ve işaretleme etkinliğinde "karşılaştırma" cümlelerini bulmalarını isteyiniz. Etkinliği okutarak yapılan yanlışları düzeltiniz.

6. Okuyalım.

1. Öğrencilerinize "Güzel Şehirler Mutlu İnsanlar" isimli metni okuyunuz. Okuma esnasında sayısal verileri vurgulayınız.
2. Metinde geçen sayısal verilerden ve etkinlikte yer alan açıklamalardan hareketle düşünceyi geliştirme yollarından sayısal verilerden yararlanmayı öğrencilerinize anlatınız.

7. Konuşalım.

1. Öğrencilerinize "Türkiye'de yaşasaydınız hangi şehirde yaşamak isterdiniz? Niçin?" sorusunu sorarak güdümlü konuşma yöntemiyle bir konuşma yapmaları için onları hazırlayınız. Türkiye'yi fazla tanımayanlar için süre vererek şehirleri araştırmalarını ve bilgi toplamalarını sağlayınız. İsteyenlerin bireysel isteyenlerin grup olarak Türkiye'de yaşamak istedikleri şehirler için görsellerle desteklenmiş bir sunu hazırlamaları ve sunmalarını sağlayınız.
2. Şehirler tanıtılırken diğer öğrencilerinizin soru sormalarına fırsat tanıyarak düşüncelerini paylaşmalarını sağlayınız.
3. Etkinlik sonunda öğrencilerinizle en güzel üç çalışmayı belirleyerek ödüllendiriniz.

5. Okuyalım, işaretleyelim.
Karşılaştırma

İki varlık, kavram veya olayın aynı ya da farklı yönlerinin ortaya konmasıdır. Genellikle ***"oysa, ise, daha, en"*** gibi ifadelerle karşılaştırma yapılır.

En İyisi isimli şiirin kurgusunu yazar karşılaştırma üzerine kurmuş ve birçok varlığı birbiriyle karşılaştırmıştır.

çam – çalı
misk çiçeği – saz
kaptan – tayfa
cadde – patika
güneş – yıldız

Aşağıdaki cümlelerin hangilerinde karşılaştırma yapılmıştır?

1. Bana göre edebî türlerin en zoru denemedir.	●
2. Türkçe sınavımız çok zordu.	
3. Buğra, en az senin kadar iyi satranç oynar.	●
4. Sağlığım geçen haftaya göre daha iyi.	●
5. Annem her yemeği çok güzel yapar.	
6. Arabalarını yeni almışlar.	
7. Tiyatrodan aldığım tadı sinemada bulamıyorum.	●
8. Dinlemek de konuşmak kadar önemlidir.	●

6. Okuyalım.
Sayısal Verilerden Yararlanma

Düşünceyi inandırıcı kılmanın yollarından biri de sayısal verilerden yararlanmadır. İnsanlar okuduklarının sayılarla desteklendiğini görürlerse yazıyı daha da inandırıcı bulurlar. Şunu da bilmemiz gerekir ki sayısal verilerden yararlanma, bilimsel verilerden yararlanma ya da istatistiklerden yararlanma adı da verilmektedir.

Genç Şehirler Mutlu İnsanlar isimli haber metninin kurgusu, sayısal veriler üzerine kurulmuştur. Şehirlerle ilgili verilen bilgiler, bu düşünceyi geliştirme yolunu örneklemektedir.

Ankara sağlık alanında, 2'nci, güvenlik alanında 35'nci, kent hayatı açısından 61'inci, kültür sanat açısından 4'üncü sırada bulundu. Ankara'yı geçen yılın 8'incisi Antalya takip etti. Antalya'nın yaşanabilir karnesindeki notu 54.31 olarak belirlendi.

7. Konuşalım.
Benim Şehrim

Türkiye'de yaşasaydınız hangi şehirde yaşamak isterdiniz? Niçin?

Ankara

İstanbul

İzmir

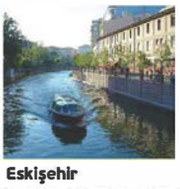
Eskişehir

Kazanımlar

Konuşma

1. Kişisel veya mesleki ilgi alanlarına ilişkin bir konuda ayrıntılı bir sunum yapar.
2. Dinleyicilerden gelen sorulara / yorumlara metinden bağımsız olarak anında karşılık verir.

Yazma

1. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün / biçiminin özelliğine uygun üslup kullanır.
2. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.

8. Yazalım.

1. Öğrencilerinize "Sizi en çok neler mutlu eder?" sorusunu sorarak fikirlerini alınız. Söylenenlerden seçtiklerinizi tahtaya yazınız.
2. Daha sonra etkinliği mutlu olmak için neler yapmaları gerektiğini düşünerek tamamlamalarını isteyiniz.
3. Yazma çalışmalarını okutarak sınıfta paylaşmalarını sağlayınız.

8. Yazalım.
Mutlu Olmanın Yolları

- İyi arkadaşlar edinin.
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Serbest Okuma

Serenad

Yeşil pencerenden bir gül at bana,
Işıklarla dolsun kalbimin içi.
Geldim işte mevsim gibi kapına
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak
Ben aşkımla bahar getirdim sana;
Tozlu yollarından geçtiğim uzak
İklimden şarkılar getirdim sana.

Şeffaf damlalarla titreyen, ağır
Goncanın altında bükülmüş her sak.
Senin için dallardan süzülen ıtır,
Senin için karanfil, yasemin zambak...

Bir kuş sesi gelir dudaklarından;
Gözlerin, gönlümde açan nergisler.
Düşen öpüşlerdir dudaklarından
Mor akasyalarda ürperen seher.

Pencerenden bir gül attığın zaman
Işıkla dolacak kalbimin içi.
Geçiyorum mevsim gibi kapından
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

Ahmet Muhip DRANAS

Değerlendirme

1. Üniteyi bitirdikten sonra aşağıdaki değerlendirme sorularını öğrencilerinize ödev olarak veriniz veya sınıfta yapınız.
2. Öğrencileriniz soruları cevapladıktan sonra sınıfta birlikte çözünüz ve yanlış yapan öğrencileri bilgilendiriniz.
3. Öğretiminde eksiklik gördüğünüz konularla ilgili ek çalışmalar yaparak sınıfınız hazır olduğunda bir sonraki üniteye geçiniz.

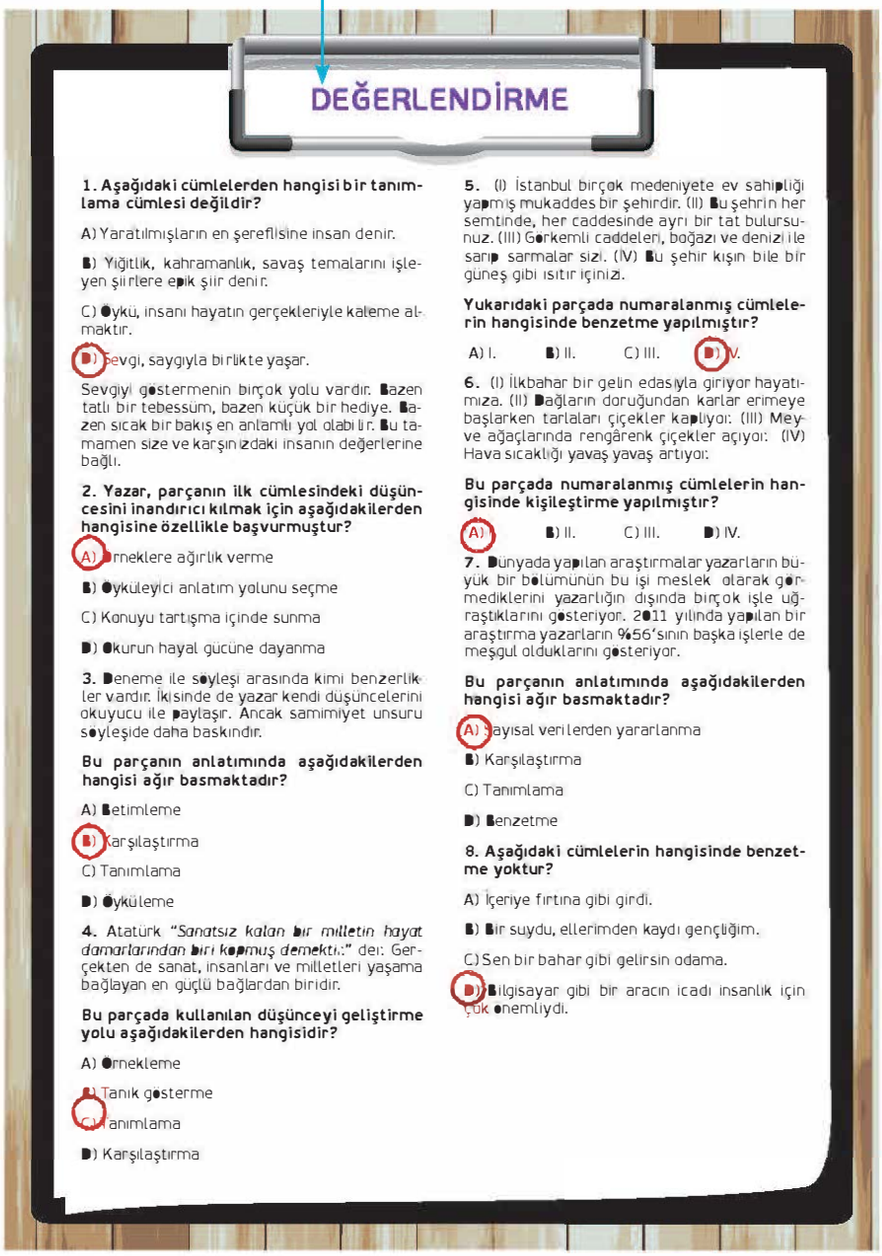

DEĞERLENDİRME

1. Aşağıdaki cümlelerden hangisi bir tanımlama cümlesi değildir?

A) Yaratılmışların en şereflisine insan denir.

B) Yiğitlik, kahramanlık, savaş temalarını işleyen şiirlere epik şiir denir.

C) Öykü, insanı hayatın gerçekleriyle kaleme almaktır.

D) Sevgi, saygıyla birlikte yaşar.

Sevgiyi göstermenin birçok yolu vardır. Bazen tatlı bir tebessüm, bazen küçük bir hediye. Bazen sıcak bir bakış en anlamlı yol olabilir. Bu tamamen size ve karşınızdaki insanın değerlerine bağlı.

2. Yazar, parçanın ilk cümlesindeki düşüncesini inandırıcı kılmak için aşağıdakilerden hangisine özellikle başvurmuştur?

A) Örneklere ağırlık verme

B) Öyküleyici anlatım yolunu seçme

C) Konuyu tartışma içinde sunma

D) Okurun hayal gücüne dayanma

3. Deneme ile söyleşi arasında kimi benzerlikler vardır. İkisinde de yazar kendi düşüncelerini okuyucu ile paylaşır. Ancak samimiyet unsuru söyleşide daha baskındır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

A) Betimleme

B) Karşılaştırma

C) Tanımlama

D) Öyküleme

4. Atatürk *"Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir."* der. Gerçekten de sanat, insanları ve milletleri yaşama bağlayan en güçlü bağlardan biridir.

Bu parçada kullanılan düşünceyi geliştirme yolu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Örnekleme

B) Tanık gösterme

C) Tanımlama

D) Karşılaştırma

5. (I) İstanbul birçok medeniyete ev sahipliği yapmış mukaddes bir şehirdir. (II) Bu şehrin her semtinde, her caddesinde ayrı bir tat bulursunuz. (III) Görkemli caddeleri, boğazı ve denizi ile sarıp sarmalar sizi. (IV) Bu şehir kışın bile bir güneş gibi ısıtır içinizi.

Yukarıdaki parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde benzetme yapılmıştır?

A) I. B) II. C) III. D) IV.

6. (I) İlkbahar bir gelin edasıyla geliyor hayatımıza. (II) Dağların doruğundan karlar erimeye başlarken tarlaları çiçekler kaplıyor. (III) Meyve ağaçlarında rengârenk çiçekler açıyor. (IV) Hava sıcaklığı yavaş yavaş artıyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde kişileştirme yapılmıştır?

A) I. B) II. C) III. D) IV.

7. Dünyada yapılan araştırmalar yazarların büyük bir bölümünün bu işi meslek olarak görmediklerini yazarlığın dışında birçok işle uğraştıklarını gösteriyor. 2011 yılında yapılan bir araştırma yazarların %56'sının başka işlerle de meşgul olduklarını gösteriyor.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

A) Sayısal verilerden yararlanma

B) Karşılaştırma

C) Tanımlama

D) Benzetme

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde benzetme yoktur?

A) İçeriye fırtına gibi girdi.

B) Bir suydu, ellerimden kaydı gençliğim.

C) Sen bir bahar gibi gelirsin odama.

D) Bilgisayar gibi bir aracın icadı insanlık için çok önemliydi.

Kendimi Değerlendiriyorum

Bu bölümde;

Öğrencilerinizden değerlendirme cümlelerini sözlük yardımıyla anlamaya çalışmalarını isteyiniz. Zorlandıkları yeterlikle ilgili ek çalışma ve ödev istemelerini söyleyiniz. Öğrencilerin kişisel farklılıklarına göre ayrı ayrı ödevler vermeniz gerekir. Verdiğiniz her ödevi de mutlaka kontrol edip öğrenciye dönüş vermelisiniz.

DİNLEME METİNLERİ

A. AKSAKALDAN ÖĞÜTLER
1. Yapıcı Olmak

Hindistan da çok ünlü bir ressam varmış. Herkes bu ressamın eserlerini kusursuz kabul edecek kadar beğenirmiş. Bütün ressamlar onu "Renklerin Ustası" olarak anarlarmış. Renklerin ustasının yetiştirdiği bir ressam varmış. Bu ressam yıllarca onun eğitiminden geçmiş. Bir gün eğitimini nihayet tamamlamış ve son resmini yaparak hocasına götürmüş. Hocası resmi uzun uzadıya değerlendirmiş. Sonunda öğrencisine "Ressam, resim sanatında kendine özgür bir tarz oluşturmuş kişidir. Sen artık ressam sayılırsın. Artık senin resmini halk değerlendirecek." demiş. Öğrenci şaşırmış. Bunun nasıl olacağını hocasına sormuş. Renklerin ustası öğrencisine "Resmini şehrin en kalabalık meydanına götür ve meydanın ortasına koy." demiş. Ayrıca öğrencisinden resmin yanına kırmızı bir kalem koymasını ve halktan beğenmedikleri yerlere çarpı koymalarını rica eden bir yazı bırakmasını istemiş. Öğrenci denileni yapmış ve sabırsızlanarak beklemeye koyulmuş. (1) Günler sonra resme bakmaya gittiğinde tüm resmin çarpılar içinde kaldığını ve neredeyse görünmez hâle geldiğini üzülerek izlemiş. Emeğini ve yüreğini koyarak yaptığı tablo önünde kırmızı bir duvar olmuş sanki. Resmi alıp hocasına götürmüş ve ne kadar üzgün olduğunu belirtmiş. Hocası ise üzülmemesini ve azimle yeni bir resim yapmasını önermiş. Öğrenci günlerce uğraşarak yeniden bir resim yapmış ve yine hocasına götürmüş. Hocası bu resmi tekrar şehrin en kalabalık meydanına bırakmasını istemiş. Ama bu defa yanına bir palet dolusu çeşitli renklerde yağlı boya ve birkaç fırça koymasını, yanına da beğenmedikleri yerleri düzeltmesini rica eden bir yazı eklemesini istemiş.(2)

Genç ressam birkaç gün sonra gittiği meydanda görmüş ki resmine hiç dokunulmamış, fırçalar da boyalar da kullanılmamış. Çok sevinmiş, koşarak hocasına gitmiş ve resme kimsenin dokunmadığını anlatmış. Hocası ise; (3) "Sevgili oğlum, sen resmini ilk bıraktığında insanlara fırsat verildiğinde ne kadar acımasız bir eleştiri sağanağı ile karşılaşılabileceğini gördün. Hayatında resim yapmamış insanlar dahi gelip senin resmini karaladı. Oysa ikinci durumda onlardan hatalarını düzeltmelerini istedin, yapıcı olmalarını istedin." demiş ve devam etmiş; "Yapıcı olmak eğitim gerektirir... Hiç kimse bilmediği bir konuyu düzeltmeye kalkmaz, buna cesaret edemez. Sevgili oğlum, mesleğinde usta olman yetmez, bilge de olmalısın. Emeğinizin karşılığını, ne yaptığından haberi olmayan insanlardan alamazsın. Onlara göre senin emeğinin hiçbir değeri yoktur. Sakın emeğini bilmeyenlere sunma ve asla bilmeyenle tartışma."

B. HAYATIN İÇİNDEN
1. Annenin Gözüyle Evlat

Küçük kız, kendini bildiği günden beri annesinden büyük bir şefkat görmüş ve ondan duyduğu sözlerle, pamuk prensesten daha güzel olduğuna inanmıştı. Annesine göre kızı gül yüzlü ve badem gözlüydü. Ama ilkokula başlayınca işler değişti.(1) Arkadaşları, onun hiç de güzel olmadığını, hatta çirkin bile sayılabileceğini söylemekteydi.

Küçük kız, önceleri onlara inanmadı. Çünkü herkes birbirini kıskanıyordu. Ama birkaç yıl içinde gerçeklerle yüzleşti. Annesinin bir pamuğa benzettiği yüzü, çiçek bozuğu bir cilde sahipti. "Badem" dediği gözleri ise şaşıydı. Vücudu da bir serviyi andırmıyordu. Demek ki annesi onu aldatmış ve ona yıllar yılı çekinmeden yalan söylemişti. Genç kızın anne sevgisi, kısa bir süre sonra nefrete dönüştü. Evlenme çağına gelmiş olmasına rağmen yüzüne bakan yoktu. Üstelik de gözleri, bütün tedavilere rağmen düzelmiyordu. (2)

Genç kız, doktorların gizlice yaptığı konuşmalardan kör olacağını anladığında çılgına döndü ve kendisini hâlâ çocukluk yıllarındaki ifadelerle seven annesinin bu yalanlarına dayanamayıp evi terk etmeye karar verdi. Fakat annesi, bu durumu öğrendi. Hemen uzak bir yerde iş bulup ondan önce davrandı ve evi terk etti. Kazandığı paraları bir akrabasına gönderip kızına bakmasını rica etti. Genç kız bir süre sonra görmez oldu. Karanlık dünyasıyla baş başaydı. Bu arada annesini hiç merak etmiyordu. Yalancıydı annesi, ölse bile bir kayıp sayılmazdı. Bir gün doktorlar, uygun bir çift göz bulduklarını söyleyerek kızı ameliyat ettiler. Ancak o, gözünü açtığında yine aynı yüzü görmekten korkuyordu. Fakat kör olmak zordu. En azından kimseye yük olmazdı.

Genç kız, ameliyat sonunda aynaya baktığında, müthiş bir çığlık attı. Karşısında bir dünya güzeli vardı. Gerçekten de harika bir kızdı gördüğü. Yüzündeki bozukluklar tamamen kaybolmuştu. Çok kemerli olan

burnu düzelmiş, kepçe kulakları normale dönmüş ve yaban otlarını andıran saçları, dalga dalga olmuştu. Genç kız, yanındaki yaşlı doktora sevinçle sarılarak "Sanki dünyaya yeniden geldim!" dedi. "Yüzümde hiçbir çirkinlik kalmamış. Estetik ameliyatı siz mi yaptınız?" (3) Yaşlı doktor, "Böyle bir ameliyat yapmadık kızım!" diye gülümsedi. Sadece annenin bağışladığı gözleri taktık. Sen, onun gözünden baktın kendine! O nedenle farklı birini gördün aynada. Çünkü anneler, çocuklarını gönül gözüyle gören kişilerdir.

C. MUTLULUĞUN SIRRI

1. Eski Bir Tapınak Yazıtı

*Gürültü, patırtının ortasında sükûnetle dolaş. Sessizliğin içinde huzur bulunduğunu unutma. Canına kast edilmedikçe herkesle dost olmaya çalış. Sana bir kötülük yapıldığında verebileceğin en iyi karşılık unutmak olsun.

*Bağışla ve unut. Ama kimseye teslim olma, içten ol; telaşsız, kısa ve açık seçik konuş. Başkalarına da kulak ver. Aptal ve cahil oldukları zaman bile dinle onları. Çünkü dünyada herkesin anlatacak bir öyküsü vardır.

*Yalnız planların değil, başarılarının da tadını çıkarmaya çalış. İşinle ne kadar küçük olursa olsun ilgilen; hayattaki dayanağın odur. Seveceğin bir iş seçersen, yaşamında bir an bile çalışmış ve yorulmuş olmazsın. İşini öyle sev ki başarıların, bedenini ve yüreğini güçlendirirken verdiklerinle de yepyeni hayatlar başlatmış olacaksın.

*Olduğun gibi görün. Kendini başkaları için değiştirmeye kalkma. Sevmediğin zaman sever gibi yapma. Çevrene önerilerde bulun ama hükmetme. İnsanları yargılarsan onları sevmeye zamanın kalmaz. Unutma ki insanlığın yüzyıllardır öğrendikleri, sonsuz uzunlukta bir kumsaldaki tek bir kum taneciğinden daha fazla değildir.

*Aşka burun kıvırma sakın; onu küçümsersen sen de besinsiz kalırsın, küçülürsün. O yoğun sevgi, çöl ortasındaki yemyeşil bir bahçe gibidir. O bahçeye layık bir bahçıvan olabilmek için her bitkinin sürekli bakıma ihtiyacı olduğunu unutma.

*Kaybetmeyi ahlaksız bir kazanca tercih et. İlkinin acısı bir an, ötekinin vicdan azabı bir ömür boyu sürer. Bazı idealler o kadar değerlidir ki o yolda mağlup olman bile zafer sayılır. Bu dünyada bırakabileceğin en iyi miras dürüstlüktür.

*Yılların geçmesine öfkelenme; her yaşın ayrı bir tadı olduğunu unutma. Hayatın sana gülümsemesine izin ver.

*Yapamayacağın şeylerin, yapabileceklerini engellemesine izin verme. Rüzgârın yönünü değiştiremediğin zaman, yelkenlerini rüzgâra göre ayarla. Çünkü dünya, karşılaştığın fırtınalarla değil, gemiyi limana getirip getiremediğinle ilgilenir. Ara sıra isyana yönelecek olsan da hatırla ki, evreni yargılamak imkânsızdır. Onun için kavgalarını sürdürürken bile kendi kendinle barış içinde ol.

*Hatırlar mısın doğduğun zamanları? Sen ağlarken herkes sevinçle gülüşüyordu. Öyle bir ömür geçir ki, herkes ağlasın öldüğünde, sen mutlulukla gülümse. Sabırlı, sevecen, erdemli ol. Eninde sonunda bütün servetin sensin. Acımasızlığına rağmen dünya yine de insanoğlunun biricik güzel mekânıdır.

Xsentus (İ. Ö. IX. yüzyıl)

Macahel Yaylası / Artvin

8
Gezi, Deneme, Makale

Bölümler
A) Gezi/Yorum
B) Yazarlık ve Yalnızlık
C) Uzayın Derinlikleri ve İnsan

Beceriler
- Seyahatle İlgili Temel Söz ve Kalıplar
- Yazmak ve Yazarlıkla İlgili Kavram ve Öneriler
- Uzayla İlgili Söz ve Kavramlar

Kelimeler
- seyahat
- merak
- yazarlık
- yalnızlık
- uzay
- gezegen

8
Gezi
Deneme
Makale

A. ALT KONULAR

A) Gezi / Yorum
B) Yazarlık ve Yalnızlık
C) Uzayın Derinlikleri ve İnsan

B. SÖZ VARLIĞI

- Gezi/seyahat: genel görünüm, gurup, gök, ova, uçurum, yamaç, yöresel mimari, eğim, kaynak, arazi, kroki, çamlık
- Deneme: çıraklık, kalfalık, ustalık, öykünmek, üretkenlik, yetenek, zaaf, öğüt, umut, toplum, topluluk, tepki
- Gökbilimi: Uzay, yapay uydu, yörünge, gökbilimci, gökcisimi, uzay istasyonu, uzay çöpü, astronot, gezegen, yerçekimi, uydu mezarlığı

D. KAZANIMLAR

DİNLEME

1. Konuşmalardaki üslubu ve anlam kaymalarını kavrayarak deyimlerin ve günlük dilin çoğunu anlar.
2. Konuşmadaki anahtar kavramlardan hareketle metnin konusunu anlar.
3. Konuşmayı seçici dinleme yöntemiyle dinleyerek anlar.

OKUMA

1. Cinas, istiare, benzetme gibi edebî söz sanatlarını fark edip kavrayabilir ve metindeki işlevlerini yorumlar.
2. Oldukça uzun ve zor metinleri anlayabilir ve sözlü olarak özetleyebilir."
3. Karmaşık konulardaki metinlerin ana konusunu anlar.
4. Görüşler, bakış açıları ve bunlar arasındaki bağlantıların tartışıldığı karmaşık rapor, analiz ve yorumları anlar.
5. Metinde öne sürülen tezleri belirler.
6. Metinde tartışılan tezlerden ulaşılmak istenen sonucu belirler.
7. Metinde verilen bilgi ve verilerle desteklenmek istenen görüşü anlar.

KONUŞMA

1. Herhangi bir konuşmada doğal bir biçimde, son derece akıcı ve kesin olarak kendini ifade eder.
2. Her türlü konuşma veya tartışmaya zorlanmadan katılır.
3. Bakış açılarını ve fikirlerini, yanlış anlamalara meydan vermeden, değişik biçimlerde sunar.
4. Farklı kaynaklardan alınan bilgi, görüş ve açıklamaları yeniden yapılandırarak akıcı bir sunuşla özetler.

YAZMA

1. Hitap edilen kişiye, metin türüne ve konuya bağlı olarak sözcük seçimini ve üslubunu çeşitlendirerek dil bilgisi açısından doğru metinler yazar.
2. Önemli olduğunu düşündüğü noktaları ön plana çıkararak karmaşık konularda bir kompozisyon veya rapor yazar.
3. Bir konu veya olay hakkında yapılan bir yorumda kendi düşüncelerini ifade edebilir, ana düşünceyi vurgular ve ana düşünceyi uygun örneklerle destekler.
4. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün/biçiminin özelliğine uygun biçimde oluşturur.
5. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır .

E. HAZIRLIK

Öğrencilere, bu ünitede "gezi yazısı, deneme ve makale" türünde metinler okuyacaklarını söyleyerek onlara bu türler ile ilgili kısaca bilgi veriniz.

Gezi yazısı, mekânı merkeze alarak bir yazarın çeşitli sebeplerle yurt içinde ve yurt dışında gittiği yerlerdeki gözlem, tespit, deneyim ve yorumlarını aktardığı yazılardır. Gezilebilecek her yer, oraya gitmek, orada bulunmak kaydıyla gezi türü esere konu olabilir.

Deneme, insan ve insanı ilgilendiren herhangi bir konuda, kesin sonuçlara varmadan; ele alınan düşünceyi kesin hükümler vererek değerlendirmeden, yazarın kişisel duygu ve düşünceleriyle, kendisiyle söyleşi biçiminde yazdığı yazılardır. Deneme, kendisiyle en çok karıştırılan makale gibi bir plan dâhilinde yazılmaz.

Makale, bir görüşü kanıtlarıyla birlikte açıklamak, savunmak veya yermek için yazılan düşünce yazılarıdır. Makale, nesnel bir bakış açısıyla ve resmî bir üslupla kaleme alınır.

Kazanımlar

Okuma

1. Oldukça uzun ve zor metinleri anlar.
2. Metinde öne sürülen tezleri belirler.

1. Okuyalım, cevaplayalım.

1. Öğrencilere, Bu bölümde "gezi yazısı" türünde metinler okuyacağımızı hatırlatınız. İlk gezi yazısı metninin, ünlü yazarlarımızdan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Beş Şehir" adlı kitabından alındığını belirterek onlara yazar ve metne konu olan Erzurum hakkında kısaca bilgi veriniz.
2. Ahmet Hamdi Tanpınar: Türk edebiyatının çok okunan yazarlarından biridir. Aynı zamanda Türk Edebiyatı profesörüdür. Bir dönem milletvekilliği de yapmıştır. Pek çok roman, hikâye ve deneme yazmıştır. Huzur, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Beş Şehir çok okunan eserlerindendir.
3. Beş Şehir: Tanpınar, kitapta, millî eğitim müfettişi olarak gezdiği şehirlerin hikâyelerini etkileyici bir üslupla anlatmaktadır. Bu şehirler, Ankara, Erzurum, Konya, Bursa ve İstanbul'dur.
4. Öğrencilere metni okutunuz ve etkinliklerini yaptırınız.

A. GEZİ / YORUM

1. Okuyalım, cevaplayalım.

Beş Şehir'den...

"Erzurum, Türk tarihine, Türk coğrafyasına 1945 metreden bakar. Şehrin macerası düşünülürse, bu yükseklik daima göz önünde tutulması gereken bir şey olur. Malazgirt Zaferi'nin açtığı gedikten yeni vatana giren cetlerimizin ilk fethettikleri büyük merkezî şehirlerden biridir.

...

Bu, çok güzel bir gündü. İlk önce camileri, başı boş dolaşmıştık. Yolda karşılaştığımız tanıdıklarla durup konuşuyor, her açık dükkâna bir kere uğruyorduk. Kendimi yirmi yıl önce, Erzurum'da lisede edebiyat muallimi olduğum zamana dönmüş sandım.

Nihayet Kale'ye çıktık. Tepesi uçtuğu için "Tepsi Minare" denen eski Selçuk Kulesi'nden, 1916 Şubatı'nda ordusunun ricatini temin için çocuğu, kadını sipere koşan destanî şehri seyre başladık. Önümüzde henüz sararmaya yüz tutmuş ekinleriyle emsalsiz bir panorama dalgalanıyordu. Doğu, güneydoğu tarafında çıplak dağlar biter bitmez, küçük köyleriyle, ağaçlık subaşlarıyla, enginliğiyle ova başlıyordu. Daha uzakta, Anadolu'nun şiir, gurbet kaynağı olan, halkımızın duyuşundaki o keskin hüznün belki de sırrını veren dağlar vardı. Günün büyük kısmını orada geçirdik. Sonra şehrin ovaya karıştığı yerde, Belediye Bahçesi'nin biraz ötesindeki yeni bir ilkokul binasına girdik. Erzurum taşı dururken çimentonun kullanılmasını bir türlü aklım almaz. Betonun getirdiği bir yığın kolaylık meydanda. Fakat bu kolaylıklar bazen de mimarinin aleyhinde oluyor. Hele mahallî rengi bozuyor. Erzurum taşı, Ankara taşı gibi çok kullanışlı. Her girdiği yere abide asilliği veren bir mimari malzemesidir.

İlkokul şirin, konforlu. Yirmi yıl önce gördüğüm yapıların hiçbirine benzemiyor. Bütün ovayı ayağımızın altına seren taraçasında, emsalsiz bir gurup karşısında çaylarımızı içtik. Güneş, bulutsuz, dümdüz bir gökte, olduğumuz yerden daha yassılaşmış, ovaya karışmış görünen Kop Dağı ile Balkaya'nın arasına inmeye hazırlanıyordu. Ne gökyüzü kızarmış, ne güneşin rengi değişmişti; hafif bir sarılıktan başka hiçbir batı alameti yoktu. Bütün değişiklik ovadaydı.

İlkin, dağların etekleri gümüş bir zırha benzeyen bir çizgiyle ovadan ayrıldı. Sonra düştüğü yerde sanki külçelenen bir aydınlık, bendi yıkılmış bir su gibi, bütün ovayı kapladı, toprağın, ekinin rengini sildi. Gözümün önünde sadece ışıktan bir göl meydana gelmişti. Bütün ova billur döşenmiş gibi parlıyordu. Dağlar, bu cilalı satıh üzerinde yüzer gibiydiler. Güneş, batacağı yere iyice yaklaşınca, ovanın şurasından burasından kalkan tozlar, bu gölün üstünde altın yelkenler gibi sallanmaya başladılar. Bu bir akşam saati değil, tek bir rengin türlü perdeleri üzerinde toplanan bir masal musikisiydi. Zaten güneş o kadar sakin, o kadar hareketsiz bir halde alçalıyordu ki dikkatimiz ister istemez gözlerimizden ziyade kulaklarımızda toplanmıştı. Hepimizde çok derin, çok esrarlı bir şeyi, eşyanın kendi diliyle yaptığı büyük bir duayı dinler gibi bir hâl vardı. Sonra bu billur aynanın üstünde, kendi parıltısından daha koyu ışık nehirleri taşmaya başladı. Nihayet güneş iki dağın arasında kaybolacağı zaman, son bir ışık, olduğumuz yere kadar uzandı. Toprak derin derin ürperdi. Ova yavaş yavaş saf gümüşten erimiş altın rengine, ondan da akşam saatlerinin esmerliğine geçti.

O gece Erzurum'dan ayrılıyorduk. Biz trene binmek için yola çıktığımız saatte 3 Temmuz 1919 şehri 30 Ağustos zaferini kutluyordu.

Ahmet Hamdi TANPINAR

muallim: öğretmen
panorama: genel görünüm
ricat etmek: geri çekilmek
temin etmek: sağlamak
abide: anıt/önemli ve değerli yapıt
gurup: güneşin batmaya başlaması
satıh: yüzey
musiki: müzik

1. Metinde "çıplak dağlar" tamlamasıyla anlatılmak istenen nedir?

A) Dağlarda ağaçların ve evlerin olmaması
B) Dağların etrafında köylerin olmaması
C) Dağlarda hayvanların olmaması
D) Dağlarda suyun bulunmaması

2. Metinde "dağların etekleri" tamlamasıyla anlatılmak istenen nedir?

A) Dağların üste yakın bölümleri
B) Dağların alt bölümleri
C) Dağların orta bölümleri
D) Dağların zirveleri

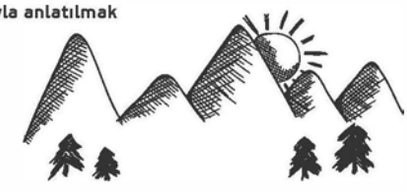

Kazanımlar

Konuşma

1. Bakış açılarını ve fikirlerini, yanlış anlamalara meydan vermeden, değişik biçimlerde sunar.

2. Konuşalım.

1. Öğrencilerinizden, kendilerini metindeki yazarın yerine koymalarını isteyiniz. Bir taraçada oturuyorlar, ellerinde tam kıvamında demlenmiş bir bardak çay ve ova ayaklarının altında...
2. Onlardan, metinde yazarın anlattıklarını okuduktan sonra gözlerinin önünde nasıl bir resim canlandığını anlatmalarını isteyiniz.

3. Dinleyelim, işaretleyelim.

1. Öğrencilerinize, dinleyecekleri metnin Artvin'in ilçesi Şavşat ile ilgili bir gezi yazısı olduğunu belirterek onlara yazar., şehir ve ilçe ile ilgili aşağıdaki bilgileri veriniz.
2. Hakan Şenocak: Öykü ve gezi türünde kitapları vardır. "Naj" adlı kitabıyla Sabahattin Ali öykü başarı ödülünü kazanmıştır.
3. Artvin, Doğu Karadeniz Bölümü'nde Türkiye'nin Gürcistan'la olan sınırında yer alır. Dağlık bir alanda ve meyilli bir arazide kurulmuştur. Her mevsim bol yağış alır.
4. Şavşat, Artvin'in ilçesidir. 1.317 kilometrekarelik dağlık ve engebeli bir arazi üzerine yayılmıştır. Dört tarafı yüksek dağlarla çevrilidir.
5. Metni dinletiniz ve etkinlikleri yaptırınız.

2. Konuşalım.
Hayal Gücü

Aşağıda, okuduğunuz metinden alınmış bazı cümleler vardır. Bu cümlelerin de yardımıyla hayalinizde nasıl bir resim canlandığını anlatınız.

- İlkokulun bütün ovayı ayağımızın altına seren taraçasında, emsalsiz bir gurup karşısında çaylarımızı içtik
- Güneş, bulutsuz, dümdüz bir gökte, ...yassılaşmış, ...Kop Dağı ile Balkaya'nın arasına inmeye hazırlanıyordu.
- Ne gökyüzü kızarmış, ne güneşin rengi değişmişti; hafif bir sarılıktan başka ... alamet yoktu.
- Sonra bir aydınlık, bendi yıkılmış bir su gibi, bütün ovayı kapladı, toprağın, ekinin rengini sildi.
- Bütün ova billur döşenmiş gibi parlıyordu.
- Dağlar, bu cilalı satıh...üzerinde yüzer gibiydiler.
- Zaten güneş o kadar sakin, o kadar hareketsiz bir halde alçalıyordu ki ...
- Ova yavaş yavaş saf gümüşten erimiş altın rengine, ondan da akşam saatlerinin esmerliğine geçti.

3. Dinleyelim, işaretleyelim.
Şavşat'ın Üstü Başı Kar

Aşağıdaki bilgilerden hangileri metinde vardır?

	Şavşat'ın köyleri dağların etek ve yamaçlarında kurulmuş.
	Köylerin etrafı ormanla kaplı.
	Köylerdeki evler ağaçtan yapılmış.
●	Köylerin bazılarında elektrik yok.
	Köylerde halk tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlıyor.
●	Köylerde oynanan oyunlar erkekler için, kadınlar katılmıyor.
	Köylere ulaşım kışın tehlikeli.
	Köylerde her akşam oyunlar oynanıyor.

4. Cevaplayalım.

1. Yazarın, "Kocaayak" dediği kişi kimdir?

A) Atlas dergisinin fotoğrafçısı
B) Karayolları İşletmelerinin görevlisi
C) Şavşat'ın bir köyündeki yaşlı bilge
D) Veliköy'de güreşen pehlivan

2. Metinde, "Arıcılık, 'Gelişsem mi?' diye düşünüyor." cümlesiyle anlatılmak istenen nedir?

A) Şavşat'ta arıcılık yok olmak üzere.
B) Şavşat'ta üretici arıcılıktan para kazanamıyor.
C) Şavşat'ta arıcılığın gelişip gelişmeyeceği henüz belli değil.
D) Şavşat'ta arıcılığın gelişmesi için devlet desteği gerekli.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "kişileştirme" <u>yoktur?</u>

A) Şavşat'ın üstü başı kar.
B) Karabaş, bizi gördüğü için pek seviniyor
C) Ölüm, sade bir gülümsemeyle bizi izliyor
D) Arıcılık, "Gelişsem mi?" diye düşünüyor.

5.Yazalım.

Verilen bilgilerin rehberliğinde metnin özetini yazınız.

5. Yazalım.

1. Öğrencilerinizden, metnin özetini yazmalarını isteyiniz. Onlara, özetin, bir bakıma metni kısaltma işlemi olduğunu ancak bu kısaltmanın metindeki önemli bilgileri içerecek şekilde olması gerektiğini belirtiniz. Özete Şavşat'ı tanıtan önemli bilgileri almalarını ancak gereksiz ayrıntılardan da kaçınmalarını söyleyiniz.

Kazanımlar

Okuma

1. Cinas, istiare, benzetme gibi edebî söz sanatlarını fark edip kavrayabilir ve metindeki işlevlerini yorumlar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

6. Okuyalım, cevaplayalım.

1. Okumaya başlamadan önce öğrencilerinize, yazar ve şehir ile ilgili kısaca bilgi veriniz.
2. Refik Halid Karay: Türk edebiyatının çok okunan yazarlarındandır. Roman, öykü, anı, mizah türlerinde yazılmış pek çok eseri vardır. Nilgün, Bugünün Saraylısı, İki bin Yılın Sevgilisi çok okunan kitaplarından birkaçıdır.
3. Balıkesir, Bursa'nın güneyindeki komşu illerden biridir. Türkiye'nin en çok adasını bünyesinde barındıran tarihî, kültürel ve doğal güzellikleriyle gerçek bir turizm cennetidir. Okuma metninde, yazarın Bursa'dan Balıkesir'e seyahat ederken gördükleri anlatılmaktadır. Öğrencilerinizi, metindeki betimlemelere ve kişileştirmelere dikkat etmeleri konusunda uyarıp okumaya başlatınız. Bilmedikleri kelimeleri açıkladıktan sonra soruları cevaplamalarını isteyiniz.

6. Okuyalım, cevaplayalım.

Bursa'dan Balıkesir'e

Bursa'yı arkada bırakıp ovalara daldık. Ağaçlar yarı çiçek, yarı yaprak, en güzel çağında... Ekin tarlaları alabildiğine yeşil... Sekiz, on kilometrede bir, bir çeşme... Her yer sulak. Toprağı azıcık eşseniz su fışkıracak. Türkiye'mizin en verimli, en mamur -garbın, mesela Fransa'nın Normandiya'sını çok andıran- arazisinde yol almaktayız. Hoşa gitmeyen tek şey yok. Uzaktaki dağlar, yaklaştığımız göller ve kasabacıklar, ne varsa, kuzuları, koyunları, davarları hepsi temiz, mandaları bile.

Bir şey dikkatime çarptı: Nerede çift sürülüyorsa öküzlerin ardından birkaç tane de leylek gidiyor. İşe nezaret eden çiftlik kâhyası gibi gözleri sabanda. Acaba iç sıkıntısından seyre mi gelmişler? Zira leylek kadar içi sıkıldığına inandığım yaratık azdır. Bacalar üstünde devamlı bir bekleme, işsizlik hâlindedirler. Doğan yahut batan güneşi temaşadan bezip usanmışlardır. Ara sıra takır takır bir ses çıkarırlar ki, fikrimce bu, onların esnemesidir. Zaten bacaya konmuş bir leylek bana hapishane çevresini gözleyen kule bekçisini hatırlatır. Kendimi mahpus, tepedekileri muhafız sayarım, hüzün duyarım.

Yaptıkları yetmiyormuş gibi, şimdi de çiftçiyi göz hapsine almışlar.

Şoför anlattı:

Saban toprağı altüst edince böcekler, solucanlar meydana çıkar. Leylekler de bunları yutarlar, tarlaları haşaratlardan temizlerler.

Aferin hacı babalara! Sürülmekte olan tarla görmedim ki, çiftçi ile çift hayvanlarının yanıbaşında bir leylek de bulunmasın. Civar leylekleri araziye birer birer taksim olmuşlar; herkes hakkına razı. Kedilerle köpekler aynı masa veya dükkân önünde üçü beşi birleşip yenilen, kesilenden kavga, hile ile pay çıkarırlar. Leylekler teşkilatçı... Her sabandan bir tanesi -belki de erkeği gidip, yuvadaki dişisi gelmek şartıyla- bir çift karın doyuruyor.

Yol, gide gide bir gölün kenarına yanaştı: Apolyont. Bu gölün güzelliği adalarla, adacıklarla, çamlıklarla süslü olmasında. Hele bir tanesi uzaktan tıpkı bizim Büyükada... Ama üzerinde in cin top oynuyor. Ne bir tek adam, ne bir tek dam!..

Refik Halit KARAY

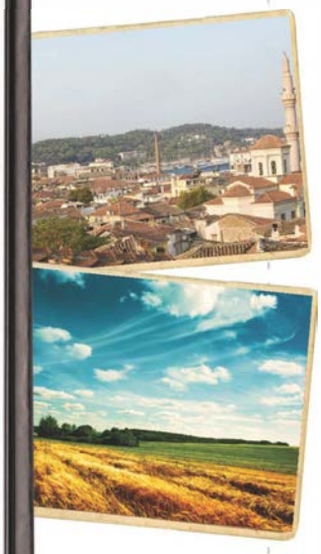

1. Yazar, Bursa'dan Balıkesir'e giderken yol kenarında neler görüyor?
   Ekin tarlaları, çeşmeler, dağlar, göller, kasabacıklar, kuzular, koyunlar, mandalar görüyor.
2. Yazar, gezisini hangi mevsimde yapıyor? Bunu metinde hangi cümlelerden anlıyorsunuz?
   İlkbaharda yapıyor. Bunu, ağaçların yarı çiçek, yarı yaprak olmasından anlıyoruz.
3. Tarlalardaki leylekler ona neler düşündürüyor? Niçin?
   Leyleklerin içinin sıkıldığını düşünüyor. Çünkü yazara göre, leylekler devamlı bir bekleme, işsizlik halindedirler. Doğan yahut batan güneşi temaşadan bezip usanmışlardır.
4. Tarladaki ve bacadaki leylekler yazara hangi görevlileri hatırlatıyor? Niçin?
   Çiftlik kâhyasını ve kule bekçisini hatırlatıyor. Çünkü, tarladakiler çift süren öküzlerin ardından gidiyor, bacadakiler ise etrafı gözetliyorlar.
5. Leylekler nasıl besleniyorlar? Yazar, kedi ve köpek ile leylekler arasında beslenme açısından ne tür bir fark görüyor?
   Tarladaki böcekler ve solucanlarla besleniyorlar. Kedi ve köpekler kavga ediyorlar, leyleklerin ise her sabanın arkasında biri oluyor, dişi ile erkek karınlarını nöbetleşe doyuruyorlar.
6. Yazar, Apolyont'un ıssızlığını hangi cümlelerle ifade ediyor?
   Apolyont'un üzerinde in cin top oynuyor. Ne bir tek adam, ne bir tek dam!..

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmalardaki üslubu ve anlam kaymalarını kavrayarak deyimlerin ve günlük dilin çoğunu anlar.

Yazma

1. Hitap edilen kişiye, metin türüne ve konuya bağlı olarak sözcük seçimini ve üslubunu çeşitlendirerek dil bilgisi açısından doğru metinler yazar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

7. Yazalım.
Konuşan Hayvan

Siz de bir hayvanı seçip (kedi, köpek, tilki, karga, karınca, arı vb.) bu hayvanın öne çıkan özelliklerini metindeki gibi kişileştirerek tanıtınız.

8. Dinleyelim, işaretleyelim.
Çorum'un Pazar Yerinde

1. Yazarın Çorum'daki pazar yerinde olma sebebi nedir?

A) Sebze meyve alışverişi yapmak
B) Pazar yerini fotoğraflamak
C) Peştamal ve bakraç satın almak
D) Yöresel yiyeceklerin tadına bakmak

2. Niçin resim çizmek yerine fotoğraf çekiyor?

A) Resim çizme yeteneği yok.
B) Pazar yerini resmetmek için çok zaman gerekiyor.
C) Fotoğrafçılığını geliştirmek istiyor.
D) Fotoğraf sergisi düzenlemeyi planlıyor.

3. Pazar yerinde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Pazarlık yapan insanlar
B) Dilenci
C) Acıkmış bir köylü
D) Su satan çocuklar

4. Pazar yerinde çoğunlukla ne satılıyor?

A) Peştamal
B) Meyve sebze
C) Bakraç
D) Eşek

5. Aşağıdaki kelimelerin yerine eş anlamlılarını yazınız.

mevzu:	müşkülpesent:
mütemadiyen:	tecrübe:
vakit:	kabahat:

7. Yazalım.

1. Tahtaya, metinde leyleği betimleyen aşağıdaki cümleleri yazınız. Öğrencilerinizden seçtikleri bir hayvanı, yazarın yaptığı gibi kişileştirerek anlatmalarını isteyiniz.

- İşe nezaret eden çiftlik kâhyası gibidirler.
- Devamlı bir bekleme, işsizlik halindedirler.
- Doğan yahut batan güneşi temaşadan bezip usanmışlardır.
- Ara sıra takır takır bir ses çıkarırlar ki, fikrimce bu, onların esnemesidir.
- Bacaya konmuş bir leylek bana hapishane çevresini gözleyen kule bekçisini hatırlatır.
- Kendimi mahpus, tepedekileri muhafız sayarım.

8. Dinleyelim, işaretleyelim.

1. Öğrencilerinize Çorum ve metnin yazarı ile ilgili aşağıdaki bilgileri veriniz.
2. Bedri Rahmi Eyüboğlu: Türkiye'nin ünlü ressam ve şairidir. En ünlü şiiri "Karadut'tur. Şiirin yanı sıra deneme ve gezi yazısı türünde de yazılar yazmıştır.
3. Çorum, Karadeniz Bölgesinin İç Anadolu'ya açılan kapısıdır. Anadolu kültür mozaiği içerisinde eşsiz bir konuma sahiptir. Çorum'da günümüzden 7 bin yıl öncesine ait kültürel verilere rastlanmıştır. Bu şehirde ilk organize devleti kuran Hititlerin ilk başkenti Hattuşa bulunmaktadır. Hattuşa, UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirası Listesine alınmış ülkemizdeki dokuz değerden biridir.
4. Dinlemeye başlamadan önce onlara, pazara gidip gitmediklerini sorunuz ve gidenlerden, pazar yerinde neler gözlemlediklerini anlatmalarını isteyerek metne bir giriş yapınız. Metni aralıklı olarak iki kez okutunuz ve etkinliklerini yaptırınız.

Kazanımlar

Okuma

1. Oldukça uzun ve zor metinleri anlayabilir ve sözlü olarak özetleyebilir.
2. Karmaşık konulardaki metinlerin ana konusunu anlar.
3. Görüşler, bakış açıları ve bunlar arasındaki bağlantıların tartışıldığı karmaşık rapor, analiz ve yorumları anlayabilir.
4. Metinde öne sürülen tezleri belirler.
5. Metinde tartışılan tezlerden ulaşılmak istenen sonucu belirler.

1. Okuyalım.

1. Okumaya başlamadan önce öğrencilerinize Tarık Dursun K.'yı kısaca tanıtınız. 2014 yılı itibarıyla 83 yaşında olan yazarın pek çok roman, hikâye ve çocuk kitabının yanı sıra çevirileri olduğundan ve senaryo yazdığından söz ediniz. Onlardan başlığa bakarak metinde yazılanları tahmin etmelerini isteyiniz. Sonra metni okutunuz ve etkinliklerini yaptırınız.

B. YAZARLIK VE YALNIZLIK

1. Okuyalım.
Nasıl Yazar Oldum?

Yazarlıkta az buçuk ünlenmiş, adınız artık sağda solda duyulmaya başlamışsa, edebiyat öğretmenleriyle öğrencilerin de giderek odak noktası olursunuz; yarıyıl dinlenceleri sırasında kimi öğrenciler kapınızı çalar, sizinle konuşmaya gelirler. Kıvanç verici bir olgudur bu kuşkusuz, ama bir o kadar da sıkıcı. Öğrenciler hep birbirinin benzeri sorularla karşınıza dikilir, gözünüzün içine bakıp ne diyeceğinizi sabırla beklerler. Siz de... Sabırla karşılıklarınızı verirsiniz. Şu tarihte, şurada doğmuşsunuzdur, şu şu işleri yapmış, şu şu ödülleri almış, yine şu şu kitapları yayımlamışsınızdır.

Peki, nasıl yazar oldunuz? Bir de onu anlatın bize... Derler hemen ardından.

Her mesleğin kendine özgü aşamaları, evreleri vardır, bilirim. Yazarlık yerine marangozluğu seçmiş olsaydım; kimin, hangi ustanın yanına girdiğimi, uzun yıllarımı işin raconunu öğrenme yolunda nasıl harcadığımı, önce kalfalığa, ardından da ustalığa nasıl eriştiğimi uzun uzun, hatta ballandıra ballandıra anlatabilirdim.

Yazarlık konusuna gelince...

Tartışmasız her yazarın da bir çıraklık dönemi olmuştur. Benim oldu, üstelik uzun da sürdü. Çünkü yazarlık alanında birdenbire usta olunmuyor, yine birdenbire kendinize özgü, kendi kişiliğinizin damgasını taşıyan ürünlerin sahibi olamıyorsunuz. Kolay değil çünkü. Ama şunu da belirteyim hemen: Yazarlık, marangozluk değil, yani öylesi bir zanaatla uzak yakın bir ilgisi yok hiç. O yüzden şunu şöyle, bunu böyle yaptım da yazar oldum nasıl denilebilir?

Kimilerine göre yazar olunmaz, yazar doğulurmuş. Doğru da olabilir, yanlış da. Bir yetenek olgusuna inanıyorum. Gelin görün ki, bu yeterli mi acaba gerçek bir yazar olmak için?

Bir de çok çalışmak, durmadan yazmak, yazmaktan bıkmamak gereği vurgulanır. Evet, yazar üretken olmalıdır, durmadan yazmalıdır, yazmaktan bıkmamalıdır; katılıyorum buna da, fakat yine de onca üretkenliğine, yazmaktan hiç mi hiç bıkmazlığına karşılık, bugün de kendini yazardan saydırmamış, saydıramamış nice "yazar" adlarından dursuz duraksız bir liste yapabilirim size.

Yazarlık bana sorarsanız, bir yetenek işidir; bir üretken olmadır, kendini disiplin altına almaktır, yazmayı olabildiğince sürdürmektir, fakat gerçekte "aslolan"; bunların hepsini devşirecek, yazarı yazar kılacak insanı değerlendirme yetisinin var olması zorunluluğudur.

Yazar, insana bakmasını bilendir. İnsanın sorunlarına eğilen, ona kendinden de bir şeyler katabilme özverisiyle yaklaşan, onu her türlü gerçeği ile birlikte kendi bilinç süzgecinden kâğıt üzerine dökebilendir.

Ha deyince olmaz bu da. Bir ustalar katmanını değerlendirecektir önce. Nasıl yazıldığına, nasıl değerlendirildiğine, nasıl biçimlendirildiğine bakacak, onu özümseyecek, ona öykünecektir.

İnsanın yaptığı her şeyin doğanın, doğadakinin bir öykünmesi olduğu savı doğrudur. Yazar da bunu yapar romanında, hikâyesinde. Ne var ki, değiştirir, yeniden biçimlendirir, olması gerektiği, gerekliliğine inandığı doğrultuda oluşturur. Yeniler onu, yaratır.

Yazarı yazar yapan, "sıradan" ya da "alelade-likten çıkaran da bu yanıdır. Böyle bir yanı olmayan da yazardır elbet, ama "işte öyle bir yazar"-dır: Kimliksiz, kişiliksiz, yarınsız bir yazar.

Tarık Dursun K./Yazarın Kitabı

142 Ünite 8 ● Gezi, Deneme, Makale

Kazanımlar

Konuşma

1. Bakış açılarını ve fikirlerini, yanlış anlamalara meydan vermeden, değişik biçimlerde sunar.

Okuma

1. Metinde öne sürülen tezleri belirler.
2. Metinde tartışılan tezlerden ulaşılmak istenen sonucu belirler.
3. Metinde verilen bilgi ve verilerle desteklenmek istenen görüşü anlar.
4. Metinde analiz ve yorumlarla verilmek istenen sonucu anlar.

2. Cevaplayalım, yazalım.

1. Öğrenciler, Tarık Dursun K.'ya hangi soruları soruyorlar?

Nerede doğdunuz? Hangi işleri yaptınız? Hangi kitapları yayımladınız? Hangi ödülleri aldınız? Nasıl yazar oldunuz?

2. Tarık Dursun K.'ya göre yazar kimdir?

Yazar, insana bakmasını bilendir. İnsanın sorunlarına eğilen, ona kendinden de bir şeyler katabilme özverisiyle yaklaşan, onu her türlü gerçeği ile birlikte kendi bilinç süzgecinden kâğıt üzerine dökebilendir.

3. Tarık Dursun K.'ya göre yazarlık nedir?

Yazarlık, yetenek işidir; üretken olmadır, kendini disiplin altına almaktır, yazmayı olabildiğince sürdürmektir, fakat gerçekte "aslolan"; bunların hepsini devşirecek, yazarı yazar kılacak insanı değerlendirme yetisinin var olmasıdır zorunluluğudur.

4. Tarık Dursun K.'ya göre, bir yazarı yazar yapan, sıradanlıktan, aleladelikten çıkaran nedir?

Doğaya, doğadakilere bir öykünür ancak onu değiştirir, yeniden biçimlendirir, olması gerektiği, gerekliliğine inandığı doğrultuda oluşturur. Yeniler onu, yaratır. Böylelikle sıradanlıktan kurtulur.

5. Okuduğunuz metnin konusunu ve iletisini yazınız.

Konu: .....

.....

.....

.....

İleti: .....

.....

3. Konuşalım.
Yazarlık

Tarık Dursun K.'nın "yazar ve yazarlık"la ilgili düşüncelere katılıyor musunuz? Niçin?

4. Okuyalım.
Nasıl Yazar Olunmaz?

Ben ne yapardım? diye düşündüm. İlkokul, ortaokul, lise yıllarım gözümün önüne geldi. Bir yığın şey unutulup gidiyor, ama öyleleri de var ki, silinmez belleğimizden. Bizi, biz yapan şeylerdir bunlar, aşırı tutkular, istekler, özlemlerdir. İlkokulda bir defteri doldurduğumu hatırlıyorum karga burga satırlarımla, bir romandı bu, o günlerde gördüğüm "Binbir Tehlike Adası" ya da "Trader Horn" gibi filmlerin etkisiyle... Hele o "Binbir Tehlike Adası"nda bir kötü kaptan vardı, beni çok etkilemişti. Bu rolü oynayan artistin adını hiç unutmadım, Walter Miller. Hiçbiriniz bilmezsiniz onu. Kovboy filmlerinde de oynardı; adı afişlerin, resimlerin altına küçük harflerle yazılırdı, ben arar bulurdum. Hani çocuklar birtakım kahraman kovboyların, yıldızların filmlerini izlerler ya, ben de kötü kaptan, kötü haydut

rollerine çıkan Miller'ın filmlerini arardım. Çocukluk işte, iyilerden çok kötülere dikkat etmek gerektiğini bilinçsizce düşünmüş müydüm, neydi, bilmem. Yazdığım o romanda da iyiler-kötüler vardı, bunların arasında savaş vardı, ama benim kötü kahramanım da iyi kahramanım da önemliydi, ön plandaydı, kolay yenilmiyordu,

3. Konuşalım.

1. Öğrencilerinizden metne ait sorulara verilen cevapları göz önüne alarak Tarık Dursun K.'nın "yazar ve yazarlık"la ilgili düşüncelerine katılıp katılmadıkları ile ilgili bir konuşma yapmalarını isteyiniz. Düşüncelerini gerekçelendirmeleri gerektiğini hatırlatınız.

4. Okuyalım.

1. Okumaya başlamadan önce öğrencilerinize Oktay Akbal'ı kısaca tanıtınız. Yazarın hem bir gazetede köşe yazarlığı yaptığını hem de deneme, roman ve çocuk edebiyatı türünde pek çok kitabı bulunduğunu belirtiniz. Metni okutunuz ve etkinliklerini yaptırınız.

belki de hiç yenilmiyordu...

İlkokulda yazdığım "tahrir"leri öğretmenler pek beğenirlerdi. Ortaokulda Haşim'in "Merdiven"i için yazdığım yazıyı öğretmenimiz bütün sınıfa okutmuş, benim ileride "yazar" olacağım haberini vermişti. Sonra lisede büsbütün hız kazandı yazarlığım, sürekli yazılar yollardım dergilere, gazetelere. Ses seda çıkmazdı, her sabah gazetecinin yolunu gözlerdim, yazılarımın çıkmasını umut ettiğim tüm dergileri, gazeteleri alırdım. "Ne bekliyorsun gazeteleri, paşalığını mı okuyacaksın?" diye takılırdı komşu hanımlar. Ama ben yazardım, yazar olacaktım, ateş gibi bir solgun çocuk... Bir gün yazılarım basıldı gazetelerde, dergilerde. Lisenin ilk sınıflarından itibaren adımı gazete ve dergilerde görmeye başladım, son sınıfa geldiğimde Babıâli'den yazıları için kendine göre para alan bir "yazar"dım.

Niyetim size kendi özyaşam öykümü anlatmak değil. Dalıp gittim birden. Birçok mektup alıyorum, gelip benimle görüşenler de var. Yazılar, şiirler, öyküler, romanlar getiriyorlar; okumamı, düşüncemi söylememi istiyorlar. Gençleri de var, orta yaşlıları da. Yazıları yayımlanmıyor diye yakınıyorlar. Onlara şunu demek isterim: Yazınız çok başarılı olur da yine yayımlanmazsa hemen umutsuzluğa kapılmayın. Siz önce, "kendiniz için" yazacaksınız, "başkaları için" değil! Kendiniz beğenin yazdığınızı, ama sahiden beğenin, kendi yazdıklarınıza benzer şeyleri daha önce kimler yazmış, neler yazılmış, onları iyice okuyup tanıdıktan sonra...

Kimi de açık açık soruyor: "Nasıl öykü yazabilirim, nasıl şair olabilirim," ya da "bende yetenek var mı, siz okuyun yazdıklarımı, söyleyin" diyor. Böylelerine hep söylediğim şudur: Ne bana, ne de başkasına bunu sorun. Kendinize güveniniz varsa, yazın, yazın, yazın. Ama başkasına, hele bir yazara kesinlikle sormayın düşüncesini. İyi de dese, kötü de dese inanmayın dediklerine. Hatır için iyi demiştir. Bunca işi, gücü, derdi, sıkıntısı arasında eline tutuşturduğumuz kâğıtları okuyacak, inceleyecek! Bu, tam deyimiyle "Tanrıya kalmış" bir iştir, bir rastlantıdır. Şimdi diyeceksiniz ki bir takım yetenekli yazarların ortaya çıkmasına yine yazarlar neden olmuştur. İşte Panait Istrati'yi "keşfeden" Romain Rolland. Öyledir, ama bir yazar kendine gönderilen iyi kötü, başarılı başarısız tüm yazıları okuyup inceleyip bir yargıya varamaz. Hem bu onun işi değildir, hem de vakti yoktur bunu yapmaya... Ayrıca bir şey daha var, yazarlar, ünlü yazarlar da "zaaf" sahibidirler. Kendilerine benzeyenleri severler, kendi yollarından gidenleri... Oysa edebiyatta, sanatta özgünlüktür önemli olan, kimseye benzemeyeni yapmak, güçlü olmak, ilk olmak... Belki siz çok özgün birşey yarattınız, ama yapıtınızı verdiğiniz kişi onu anlamayabilir. Öyleyse niye onun bunun düşüncesini anlamak için didinmek, uğraşmak...

Kendimden söz ederek başladım, öyle de bitireyim bari... Ben ne ortaokulda, ne lisedeyken, ne de daha sonra yazdığım bir yazıyı kendimden yaşlı, deneyden geçmiş, ünlü yazarlara göstererek düşüncelerini sormadım, hiçbir zaman. Belki utangaçlığımdan, belki de hangi duyguyla bilmem- kendime birazcık güvendiğimden. Yazar yazar postalardım, beğenirlerse basarlardı. Ne okurlara, ne gazete, dergi yöneticilerine, ne edebiyat eleştiricilerine beğendirmek için yazdım. Kendim için yazdım önce, kendi beğenimi kendime rehber yaparak...

Kendimden çok söz ettim, bağışlayın. Ama bana durmaksızın şiirlerini, öykülerini, denemelerini, romanlarını gönderen, mektuplar yazarak, eve, gazeteye gelerek benden nasıl yazılacağı, nasıl yazar olunacağı konusunda yardım ve öğüt isteyen iyi niyetli edebiyatsever arkadaşlara bu konuda görüşlerimi açıkça bildirmek istedim. Umutlarını kırmak, tuttukları yoldan onları ayırmak için değil, kendilerine güven duymalarını, sanatlarına, güçlerine inanıyorlarsa, kim ne derse desin bu yoldan vazgeçmemelerini sağlamak için... Öğütle, dersle, arka çıkmakla "yazar" olunamayacağını bir kez daha belirtmek için kim "Ben yazar olmak istiyorum, bunun yolu nedir?" diye sorarsa, sormaya kalkışırsa, onun yazar mazar olamayacağını anlatmak istedim, o kadar.

Oktay Akbal/Yazarın Kitabı

Kazanımlar

Yazma

1. Önemli olduğunu düşündüğü noktaları ön plana çıkararak karmaşık konularda bir kompozisyon veya rapor yazar.

5. Cevaplayalım, yazalım.

1. Yazar olmak isteyen kişiler, Oktay Akbal'a hangi soruları soruyorlar?
   Öyküleri nasıl yazmaları gerektiğini, nasıl şair olabi¬leceklerini ya da kendilerinde yetenek olup olmadığını soruyorlar.ya daNasıl öykü yazabilirim? Nasıl şair olabilirim? Bende yetenek var mı?
2. Oktay Akbal, yazar olmak isteyenlere hangi tavsiyelerde bulunuyor?
   Öykülerini kimseye göndermemelerini, kendilerine güvenmelerini, özgün olmalarını, kim ne derse desin bu yoldan vazgeçmemelerini ve hiç durmadan yazmalarını tavsiye ediyor.
3. Oktay Akbal, kendi yazarlık hayatının başlangıcında bu konuda neler yapmış?
   Yazılarını kendinden yaşlı ve ünlü yazarlara değil, dergi ve gazetelere göndermiş. Bıkmadan usanmadan yazmış.
4. Okuduğunuz metnin konusunu ve iletisini yazınız.

Konu: ....

....

....

....

İleti: ....

....

6. Yazalım.

Arasındaki Fark

"Nasıl Yazar Oldum?" ve "Nasıl Yazar Olunmaz?" isimli denemelerin konuları arasında nasıl bir ilişki ya da farklılık vardır? Bulduğunuz ilişki ya da farklılıkları göz önüne alarak size göre nasıl yazar olunacağını anlatan bir paragraf yazınız.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

6. Yazalım.

1. Öğrencilerinize her iki metinde yazar olmakla ilgili öne sürülen düşünceleri tekrar gözden geçirmelerini söyleyiniz. Onlardan, hangi düşünceye neden katıldıklarını ya da katılmadıklarını belirlemelerini isteyiniz. Sonra, bu fikirlerden biri ya da birkaçı rehberliğinde kendi düşüncelerine göre nasıl yazar olunacağını ya da olunamayacağını anlatan bir kompozisyon yazmalarını isteyiniz. Kompozisyon yazarken giriş, gelişme ve sonuç paragraflarına dikkat etmelerini hatırlatınız ve yazılarına başlık koymayı unutmamalarını söyleyiniz.

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmadaki anahtar kavramlardan hareketle metnin konusunu anlar.
2. Konuşmayı seçici dinleme yöntemiyle dinleyerek anlar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

7. Dinleyelim, işaretleyelim.

1. Okumaya başlamadan önce öğrencilerinize, metnin yazarı ile ilgili bilgi veriniz.
2. Suut Kemal Yetkin: Deneme yazarıdır. Bu türde pek çok eseri vardır. Aynı zamanda edebiyat profesörüdür. Şiir Üzerine Düşünceler, Günlerin Götürdüğü, Edebiyat Konuşmaları, kitaplarından bazılarıdır. Sonra metni okutunuz ve etkinliklerini yaptırınız.

7. Dinleyelim, işaretleyelim.

Yalnızlar

1. Yazara göre "gerçek yalnız" kimdir?
A) Tek başına odaya kapanan ve orada yaşamaya devam eden insan
B) Topluluğun içinde ailesiyle birlikte yaşamayan insan
C) Topluluğun ortasında onun baskısından kurtulmuş olarak yaşayan insan
D) Tek başına odasında olsa bile toplumun isteklerini içinde taşıyan insan

2. Aşağıdaki düşüncelerden hangisi yazara ait değildir?
A) Toplum insanı bazen yükseltiyor bazen alçaltıyor.
B) Her zaman kendimiz için değil başkaları için yaşıyoruz.
C) Kafamızdaki düşüncelerin kağıda geçişleri birbirini tutmuyor.
D) Bizi yaşatan toplum bizi kendimiz olmaktan uzaklaştırıyor.

3. Yazar, "yalnızlık"la hangi kavramı bir tutmaktadır?
A) kahramanlık
B) dürüstlük
C) cesaret
D) başkaldırı

4. Aşağıdakilerden hangisi, yazarın düşüncesini desteklemek için verdiği örneklerden değildir?
A) Stéphane Mallarmé
B) Andre Gide
C) Yunus Emre
D) William Shakespeare

5. Dinlediğiniz metnin konusunu ve iletisini yazınız.

Konu: *Topluluk içinde yaşayan insanların kendileri için ayrı, etrafındakiler için ayrı davranışlar sergilemesi ve bu durumun yaratıcılığı öldürmesi.*

İleti: *İnsan, hayatta ve sanatta, toplumun sert kurallarıyla savaşmayı göze almadıkça gerçek varlığını ve yaratıcılığını ortaya çıkaramaz.*

Kazanımlar

Dinleme

1. Konuşmadaki anahtar kavramlardan hareketle metnin konusunu anlar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

C. UZAYIN DERİNLİKLERİ VE İNSAN

1. Dinleyelim, konuşalım, cevaplayalım.

Yapay Uydular

- Günümüzde ..uzaylıları.. gördüğüne inanan kişiler vardır.
- İnsanların gökyüzünde gördüklerinde ..UFO.. zannettikleri parlak ışıklar aslında yeryüzünden ..uzaya.. fırlatılan ..yapay uydu.. lardır.
- Günümüzde ..yıldızlararası.. yolculuklar yapmak mümkün değildir.
- ..Gökbilimciler.. hayatlarını ..gökcisimlerini.. aramaya adamışlardır.
- Dünya'nın ..yörüngesinde.. yaklaşık 8.000 ..yapay uydu.. vardır.

1. Metne göre aşağıdaki bilgilerden hangisi doğru değildir?

A) Uzayda, dünyaya benzeyen birkaç gezegen olabilir.
B) Uzaydaki canlılar bizi ziyarete gelebilir.
C) Bazı insanlara göre, uzayda UFO olabilir.
D) Bazı uydular çıplak gözle görülebilir.

2. Yapay uydularla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi doğru değildir?

A) Antenleri vardır.
B) Zaman zaman güneşi yansıtırlar.
C) Amatör gökbilimcilerin ilgi alanına girerler.
D) En iyi gözlem zamanı, sabah güneş doğduktan sonradır.

Dinlediğimiz metni kendi cümlelerimizle özetleyelim.

Bilim insanlarının Dünyadan başka yaşanabilecek yerler aramaları devletler tarafından desteklenmeli mi? Niçin? Tartışalım.

C. UZAYIN DERİNLİKLERİ VE İNSAN

1. Öğrencilerinize, İnsanların ilk çağdan beri süregelen merakının, düşünen ve araştırmacı yapısının, hemen her konuda olduğu gibi uzayı da araştırmasına ve incelemesine sebep olduğunu belirtiniz.
2. Onlardan insanların uzayı araştırmak isteme nedenlerini tahmin etmelerini isteyiniz. Gelen cevapları tahtaya yazınız. Eğer gelen cevaplar arasında aşağıdaki maddeler yoksa tahtaya bu maddeleri de yazınız.
3. Uzay araştırmalarının başlıca nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz:
   - Güneş sistemimizin ve gezegenlerin yapısının araştırılıp incelenmesi,
   - Dünya dışında yaşam olasılığının araştırılması
   - Galaksiler, yıldızlar, karadelikler ve diğer uzay yapıtaşlarının incelenmesi
4. Uzayla ilgili pek çok yeni bilgiye ulaşılmakla beraber bu araştırmaların uzayın kirlenmesine de neden olduğunu, bu bölümde UFO zannedilen yapay uydulardan, uzay istasyonlarında yapılan deneylerden ve uzay çöplerinden söz edildiğini belirtiniz.

1. Dinleyelim, konuşalım, cevaplayalım.

1. Öğrencilerinize, UFO ile ilgili bilgilerinin olup olmadığını sorarak bir konuşma ortamı yaratınız. Bilmeyen öğrencilere bu kısaltmanın ne olduğunu açıkladıktan sonra onlara UFO'lara inanıp inanmadıklarını sorunuz. Öğrencileri yeterince konuşturduktan sonra onlara 4 Ekim 1957'den beri uzaya araç gönderildiğini, bu araçların bazen UFO zannedildiklerini belirterek metni okutunuz ve etkinliklerini yaptırınız.

Kazanımlar

Okuma

1. Metinde öne sürülen tezleri belirler.
2. Metinde tartışılan tezlerden ulaşılmak istenen sonucu belirler.
3. Metinde verilen bilgi ve verilerle (tablo, grafik...) desteklenmek istenen görüşü anlar.
4. Metinde analiz ve yorumlarla verilmek istenen sonucu anlar.

2. Okuyalım.

1. Okumaya başlamadan önce, öğrencilerinize, uzay istasyonlarının uzay boşluğunda, insanların konaklaması ve çalışması için hazırlanan platformlar olduğu açıklamasını yapınız. Tahtaya aşağıdaki maddeleri yazınız:

- Uzay istasyonları yer yüzeyinden iki bin kilometre yukarıdaki "alçak Dünya yörüngesi"nde konuşlandırılmışlardır.
- Uzay istasyonlarına gitmek için roketi olan diğer uzay araçları kullanılır.
- Uzay istasyonları, yörüngede haftalarca, aylarca, hatta yıllarca kalmak üzere tasarlanırlar.

2. Öğrencilerinize, biraz sonra okuyacakları metinde uzay istasyonlarında yapılan ve yapılması planlanan deneylerden söz edildiğini belirterek metni okutunuz ve etkinliklerini yaptırınız.

2. Okuyalım.
Uluslararası Uzay İstasyonu

Dünya yörüngesinde bilimsel araştırmaların yürütüldüğü bir uzay istasyonu düşüncesi, ilk kez 1903'te ortaya atıldı. Bu düşünceyi ortaya atan, Konstantin Tsiolkovsky adında bir Rus öğretmendi. "Dünya'nın Ötesinde" adlı romanında, Dünya yörüngesindeki uzay istasyonlarından söz ediyordu. İnsanlar bu istasyonlarda yaşamasını öğreniyorlardı. Tsiolkovsky'ye göre uzay istasyonları, kendi kendine yeten uzay yerleşmelerinin ilk aşamasıydı. Sonraki aşamadaysa gezegenlerde, uydularda, hatta asteroidlerde yerleşim birimleri kurulacaktı. Bu romanın yayımlanmasından 60 yıl sonra, ABD'de ve Sovyetler Birliği'nde uzay istasyonlarına yönelik çalışmalar başlatıldı.

1973'te "Skylab", 1986'da "Mir" uzay istasyonu dünyanın yörüngesine yerleştirildi. 1995'te Uluslararası Uzay İstasyonu'nun yapımına başlandı. Ancak tek bir ülkenin, yalnızca kendi kaynaklarını, bilgi birikimini ve deneyimlerini kullanarak böylesi bir istasyonu yapması olası değildi. Bu nedenle, bugüne değin bilimsel araştırmalar için gerçekleştirilen en büyük uluslararası işbirliği gerçekleştirildi. İstasyonun yapımında, ABD ve Rusya'nın yanı sıra Japonya, Kanada, Brezilya, Almanya, Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya ve Norveç yer aldı. Kalıtımcı ülkelerin her biri, istasyonun değişik bölümlerini geliştirdi ve üretti. Bu bölümler dört yıl içinde değişik zamanlarda yörüngeye taşındı ve astronotlar onları birleştirdi.

Uluslararası Uzay İstasyonu'nda halen yerçekimi olmayan ortamın insan vücudu üzerine olan etkilerinin araştırılması da insanlığı gelecekte yapılacak başka yolculuklara hazırlamakta ve bize yeni bilgiler kazandırmaktadır. Belki de ilerde kurulacak daha büyük bir uzay istasyonunda bir anne ilk uzay çocuğunu doğuracak ve daha sonra buna yeni doğumlar eklenerek bir uzay nesli oluşturulacaktır. İnsan gelişimi uzayda nasıl olacaktır? Nasıl bir yol çizecektir kendine? Uzay şartlarına adapte olmuş bir nesil mi yaratmamız gerekiyor, yoksa bu şartlara adapte olmamızı sağlayabilecek teknoloji eseri yeni giysiler, yeni besinler gibi aracılarla mı bu geçişi aşacağız, bunu gelecek gösterecek. Uluslararası Uzay İstasyonu'nda her şeyden önce uzayın ne olduğunu öğreniyoruz. Dünyayı daha yoğun bir donanımla izleyebiliyor, dünyanın ve uzayın bilinmezliklerine ilişkin detaylı raporlar alabiliyoruz.

Toprak, ateş, su ve hava... Dört temel yapı taşının uzaydaki durumları da bu istasyondaki araştırma konuları arasında. Uzayda su toplarıyla oynayan astronotları gördüğümüz her televizyon programının çekimleri arkasında gerçekte bir takım deneyler yapılmakta. Tüm bu tür deneyler için Uluslararası Uzay İstasyonu'nun sağladığı en önemli kazanç ise zaman. Kısa süreli uçuşlar için planlanan deneylerin verilerinden kat ve kat daha fazla veri, kazanılan bu zaman sonucunda elde edilebiliyor artık. Yapılan bilimsel araştırmalara ayrıca; kütle çekim deneyleri, malzemebilim ve biyoloji konuları da giriyor. Dennis Tito örneğinde olduğu gibi Uluslararası Uzay İstasyonu'nda ayrıca milyoner ziyaretçiler kabul edilip tabii ki biraz da para kazanılıyor...

Kazanımlar

Yazma

1. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün/biçiminin özelliğine uygun biçimde oluşturur.
2. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır

3. Yazalım, işaretleyelim.

"uzay istasyonu - işbirliği - ülkeler - çalışmalar - araştırmalar - yörünge - Astronot - yerçekimi" kelimelerinden sizin için uygun olanları kullanarak okuduğunuz metnin konusunu yazınız.

Metnin Konusu: *Uluslar arası Uzay İstasyonu'nun diğer ülkelerle işbirliği halinde kurulması ve astronotlar tarafından yerçekimsiz ortamda birtakım deneyler yapılması.*

Uluslararası uzay istasyonunda hangi çalışmalar yapılıyor?

●	Yeryüzünde yapılması zor olan ve zaman alan bazı protein deneyleri
●	Yerçekimsiz ortamın insan vücudu üzerine olan etkileri ile ilgili çalışmalar
	Yerçekimsiz ortamda su üretme çalışmaları
	Uluslararası Uzay İstasyonunda bir canlının doğumunun gerçekleştirilmesi
●	İnsan neslinin uzaydaki olası gelişimi ile ilgili araştırmalar
●	İnsanlık için gerekli dört temel maddenin uzaydaki durumu hakkında araştırmalar

4. Konuşalım.
Deney

Sizce Uluslararası Uzay İstasyonunda başka hangi deneyler yapılabilir? Gerekçelendirerek önerilerde bulununuz.

5. Seçelim, yazalım.
Uzay Adamı

*** Bir uzay istasyonunda birkaç yıl boyunca araştırma yapmak ister misiniz? Niçin?**
*** Bir uzay istasyonunu birkaç gün süreyle ziyaret etmek ister misiniz? Niçin?**
*** Bir astronotla röportaj yapsaydınız, ona hangi soruları sorardınız?**

4. Konuşalım.

1. Konuşmaya başlamadan önce öğrencilerinizden hangi tür deneylere (yerçekiminin insan vücuduna etkileri, oksijensiz ortamda bitki yetiştirilip yetiştirilemeyeceği, suyun yerini hangi sıvının tutabileceği vb) ilgi duyduklarını tespit etmelerini isteyiniz. Sonra onlardan da deney önerileri isteyiniz, bu önerileri gerekçelendirmelerini de isteyiniz

5. Seçelim, yazalım.

1. Yazmaya başlamadan önce öğrencilerinizden hangi tür araştırmalara (sağlık, fizik, kimya vb). ilgi duyduklarını tespit etmelerini isteyiniz. Onlardan kendi vücutlarına zarar verecek olsa dahi bu tür uzun süreli araştırmalara katılmak isteyip istemediklerini yazmalarını isteyiniz.
2. Uzun süre kalmayı istemiyorlarsa, uzayın derinliklerinde olup bitenleri yerinde gözlemlemek için birkaç gün süreyle bir uzay istasyonunu ziyaret etmeyi isteyip istemediklerini gerekçelendirerek yazmalarını isteyiniz.

Kazanımlar

Okuma

1. Metinde öne sürülen tezleri belirler.
2. Metinde tartışılan tezlerden ulaşılmak istenen sonucu belirler.
3. Metinde verilen bilgi ve verilerle (tablo, grafik...) desteklenmek istenen görüşü anlar.
4. Metinde analiz ve yorumlarla verilmek istenen sonucu anlar.

6. Okuyalım, cevaplayalım.

- Öğrencilerinize aşağıdaki soruları sorarak konuya giriş yapın:
- Uzayda ne tür çöpler bulunuyor?
- Bu çöpler nasıl oluşuyor?
- Çöplerin ebatları nelerdir?
- Bu çöpler insanlar için tehlike oluşturuyor mu?

Konuşma bittikten sonra, dünya genelinde her yıl 500'ü aşkın uydu ve uzay aracının uzaya gönderildiğini, bunlardan oluşan çöplerin uzayda iz bıraktığını, bu çöplerin ciddi bir tehlike oluşturduğunu belirterek okumayı başlatınız. Metni anladıklarından emin olduktan sonra ilgili etkinlikleri yaptırınız.

6. Okuyalım, cevaplayalım.

Uzayı Nasıl Kirlettik?

Sanmayın ki insanlar yalnızca Dünya'yı kirletiyor. Gezegenimizin atmosferinin üst katmanlarında başlayan yakın uzayı fazlasıyla kirletmiş durumdayız.

Aslında, uzay kirliliği 50 yıllık geçmişi olan bir sorun. İlk uzay çöpünün ABD'ye ait olduğunu söyleyebiliriz. 1958'de yörüngeye yerleştirilen "Vanguard 1" adlı uzay aracı, 1964'te devre dışı kaldığından bu yana Dünya'nın çevresinde sessizce dolanıyor. Yalnızca 16,5 cm çapındaki bu metal küre, başka bir cisimle çarpışmazsa, yüzlerce yıl daha bu şekilde yörüngede dolanmayı sürdürecek. Yörüngede dolanan ve çapı 10 cm'den büyük cisim sayısı 12.000'den çok. Bunların 800 kadarı, çalışır durumda olan uydu ya da uzay aracı. Geriye kalanlarsa "uzay çöpü" sınıfına giriyor. "Uzay çöpü" deyince, evlerimizdeki atıklar gibi bir çöp yığını aklınıza gelmesin. Uzay çöpleri, herhangi bir işlevi kalmamış insan yapımı uydu ve benzeri uzay araçlarından ya da bunların parçalarından oluşuyor.

Yerden yükseklikleri, yörüngede dolanmakta olan cisimlerin orada ne kadar kalabileceğini belirler. Uzayın yerden 100 km yukarıda başladığı varsayılır. Ancak atmosferin kesin bir sınırının olduğu söylenemez. Giderek yoğunluğu azalmakla birlikte, yerden yüzlerce kilometre yüksekliğe kadar etkileri görülür. Atmosferin yörüngede dolanan cisimler bakımından en belirgin etkisi, onları yavaşlatmasıdır. Yörünge ne kadar alçaktaysa, cisim o kadar yoğun bir hava kütlesinin içinde hareket eder ve giderek yavaşladığı için alçalmaya başlar. Yerden 200 km yüksekte dolanan bir uydu, düşmeden yalnızca birkaç gün yörüngede kalabilir. 200 ile 600 km yükseklik aralığındaki bir uydu ise birkaç yıl yörüngede kalabilir. Uluslararası Uzay İstasyonu ile birçok gözlem uydusu ve uzay mekikleri bu aralıkta dolanır. Atmosferin yavaşlatıcı etkisi nedeniyle yavaşlayıp yeryüzüne düşmemeleri için belli aralıklarla hızlandırılarak daha yükseğe taşınmaları gerekir.

Peki, kendi haline bırakılsa bu cisimlerin tamamı bir gün yere düşmez mi? Alçak yörüngede dolananlar için bu sorunun yanıtı "evet". Yıllar, hatta yüzyıllar sürse de bu cisimler eninde sonunda yere düşer. Ancak daha yüksekte dolananlar neredeyse sonsuza kadar bulundukları yörüngelerde kalabilir. Şu anda izlenebilen cisimlerin yılda yalnızca biri atmosfere giriyor. Uzay araştırmacıları, yörüngede dolanıp duran bu parçaların uzay çalışmaları için ciddi anlamda tehlike oluşturmaya başladığını vurguluyorlar. Yörüngedeki cisimlerin çok düşük de olsa yere ulaşma olasılıkları var. Bazı uydular kontrollü bir şekilde insanların bulunmadığı yerlere düşürülseler de, düşmekte olan uyduların çoğu zaten kontrolden çıkmış oluyor. Geçmiş yıllarda, bunların birkaç örneğini gördük. Yerleşim yerlerinin yakınlarına düşen bazı roket ve uydu parçaları oldu. Neyse ki şimdilik kimse (en azından bilindiği kadarıyla) böyle bir olay yüzünden yaralanmadı. Uzay araştırmacıları, bir insanın düşen bir uzay enkazı nedeniyle yaralanma olasılığının trilyonda bir olduğunu düşünüyor. Bu, piyangoda büyük ikramiye kazanmaktan çok daha düşük bir olasılık.

Uzay çöpleri, daha çok yörüngedeki diğer araçlar ve uzaya çıkan astronotlar için risk oluşturuyor. Araştırmacılar, büyüklükleri 1 cm ile 10 cm arasında olan yüz binlerce, daha küçük on milyonlarca uzay çöpü bulunduğunu düşünüyor. Bu on milyonlarca küçük cismin her birinin hızı bir merminiinkinden çok daha yüksek. Alçak yörüngede dolanan cisimler saatte yaklaşık 36.000 km hızla hareket eder. Eğer iki cisim birbirlerine zıt yönde hareket ediyorsa, birinin ötekine göre hızı saatte 72.000 km'yi bulabilir. Yörüngede dolanan uzay araçları, özellikle küçük parçalarla sık sık çarpışıyor. Büyüklükleri 1 mm'nin altında olanlar genellikle fazla zarar vermiyorlar. Ancak, daha büyük olanlar önemli sorunlara yol açabiliyor. Uzay araçları, küçük parçalara belli ölçüde dayanabilirken, özellikle uzay yürüyüşüne çıkan astronotlar için her türlü enkaz parçası büyük risk oluşturuyor. Uluslararası Uzay İstasyonu ve uzay mekiklerinde, yaklaşmakta olan enkazlar dikkatli bir şekilde izleniyor. Böylece, gerekli görülürse enkazın yolundan çekilmek söz konusu olabiliyor. Ancak, uzay kirliliğinin büyük bir hızla arttığı düşünülürse, gelecekte belki de uzay yürüyüşleri yapılamayacak, hatta insanlı uzay uçuşları da güvenli olmaktan çıkacak.

Peki, insan ürünü olan bu kirliliği temizleme şansımız yok mu? Aslında pek yok; çünkü bu ka-

Kazanımlar

Konuşma

1. Farklı kaynaklardan alınan bilgi, görüş ve açıklamaları yeniden yapılandırarak akıcı bir sunuşla özetler.
2. Bakış açılarını ve fikirlerini, yanlış anlamalara meydan vermeden, değişik biçimlerde sunar.

dar geniş bir alanda bu kadar çok ve tehlikeli parçayla başa çıkmak olanaksız gibi. Yalnız, kirliliğin artmaması için birtakım önlemler alınması gerekiyor. En başta, uyduların patlamasını ya da patlatılmasını engellemek gerekiyor. Çünkü kirliliğe neden olan başlıca etken bu. Uydular devre dışı kalmadan önce yakıtlarının tümüyle tüketilmesi patlamamaları için bir çözüm. Bunun yanı sıra, alçak yörüngelerde dolanan uyduların görevlerini tamamladıktan sonra atmosfere sokularak düşürülmesi zaten uygulanan bir yöntem. Jeosenkron yörüngede dolanan uydular başa çıkılması en zor olanlar. Üstelik bu yörünge sadece ekvator çevresindeki bir çemberden oluşuyor ve yerini tutabilecek bir başka yörünge de bulunmuyor. Bu nedenle jeosenkron yörüngenin özenle temiz tutulması gerekiyor. Burada dolanan ve ömrünü tamamlayan uyduların düşürülmesi söz konusu değil. Çünkü bu uyduların yeryüzünden çok uzak olmaları nedeniyle, onları düşürmek için çok fazla yakıt ve kontrol gerekiyor. Bunun yerine jeosenkron yörüngede dolanan ömrünü

tamamlamış uydular yaklaşık 300 km dışarı, "uydu mezarlığı" denen bir yörüngeye itiliyorlar. Uygarlığımızın uzaya açılmasının önünü kapatmamak için, gezegenimizin kendisi gibi onun çevresini de temiz tutmamız gerekiyor.

Bilim ve Teknik - Yıldız Takımı Dergisi

1. Parçaya göre, uzay çöpü nelerden oluşuyor?

Uzay çöpleri, herhangi bir işlevi kalmamış insan yapımı uydu ve benzeri uzay araçlarından ya da bunların parçalarından oluşuyor

2. Bu çöplerin hangilerinin dünyaya düşme olasılığı var?

Alçak yörüngede dolananların dünyaya düşme olasılığı var.

3. Uzaydaki çöplerin tamamının temizlenme ihtimali var mı? Niçin?

Yok. yeryüzünden çok uzak olonlorını düşürmek çok fozlo yokıt ve kontrol gerekiyor.

4. Uzay kirliliğinin artması, gelecekte nelere sebep olacak?

Belki uzay yürüyüşleri yapılamayacak ve insanlı uzay uçuşları güvenli olmaktan çıkacak

5. Uzay kirliliğinin artmaması için neler yapılmalı?

Uyduların patlamasını ya da patlatılmasını engellemek ve uzayı temiz tutmak gerekiyor.

7. Konuşalım.
Uluslararası Kurallar

Uzaya uydu, gözlem aracı vb. araçların gönderilmesi konusunda devletlerin uyması gereken uluslararası kurallar var mıdır? Araştırınız, eğer yoksa sizce ne tür kurallar olmalıdır, arkadaşlarınızla tartışınız.

7. Konuşalım.

1. Öğrencilerden uzaya uydu, gözlem aracı vb. araçların gönderilmesi konusunda devletlerin ortak bir anlaşma imzalayıp imzalamadıklarını araştırmalarını isteyiniz. Böyle bir anlaşma varsa anlaşma maddelerine neler eklemek istediklerini belirtmelerini isteyiniz. Böyle bir anlaşma yoksa ve kendilerinden böyle bir anlaşmanın hazırlanması istense böyle bir anlaşmada hangi hususları dile getireceklerini söylemelerini isteyiniz.

Kazanımlar

Yazma

1. Bir konu veya olay hakkında yapılan bir yorumda kendi düşüncelerini ifade edebilir, ana düşünceyi vurgular ve ana düşünceyi uygun örneklerle destekler.

8. Yazalım.

1. Öğrencilerinize, yazma etkinliğine başlamadan önce, konuyla ilgili araştırma yapmalarını ve düşüncelerini geçerli kanıtlarla desteklemelerini söyleyiniz.

8. Yazalım
Uydu Çöplüğü

Metinde ömrünü tamamlamış uyduların yaklaşık 300 km dışarıya, "uydu mezarlığı" denen bir yörüngeye itildikleri belirtiliyor. Gelecek açısından bu yöntemi doğru bulup bulmadığınızı nedenleriyle birlikte belirten bir paragraf yazınız.

Serbest Okuma

Anlatamıyorum

Ağlasam sesimi duyar mısınız,
Mısralarımda;
Dokunabilir misiniz,
Gözyaşlarıma, ellerinizle?
Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel,
Kelimelerinse kifayetsiz olduğunu
Bu derde düşmeden önce.
Bir yer var, biliyorum;
Her şeyi söylemek mümkün;
Epeyce yaklaşmışım, duyuyorum;
Anlatamıyorum.

Orhan Veli KANIK

Yolcu İle Arabacı

Gurbet ademden kara, hasret ölümden acı,
Ne zaman tükenecek bu yollar arabacı?

Henüz bana "Yolunun sonu budur!" denmedi.
Ben ömrümü harcadım, bu yollar tükenmedi.

Atları hızlı sür ki köye pek geç varmasın,
Nişanlımın gözleri yollarda kararmasın.

-Düştüğüm yollar gibi sonsuzdur benim tasam,
Bekleyenim olsa da razıyım kavuşmasam...

Bir kere görürse gözüm köyün aydınlığını
Kül bağlar içimde bu kızılkor yığını.

Senin de yolun biter, diner gözünde yaşlar,
Benim uğursuz yolum bittiği yerde başlar.

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL

Değerlendirme

1. Üniteyi bitirdikten sonra aşağıdaki değerlendirme sorularını öğrencilerinize ödev olarak veriniz veya sınıfta yapınız.
2. Öğrencileriniz soruları cevapladıktan sonra sınıfta birlikte çözünüz ve yanlış yapan öğrencileri bilgilendiriniz.
3. Öğretiminde eksiklik gördüğünüz konularla ilgili ek çalışmalar yaparak sınıfınız hazır olduğunda bir sonraki üniteye geçiniz.

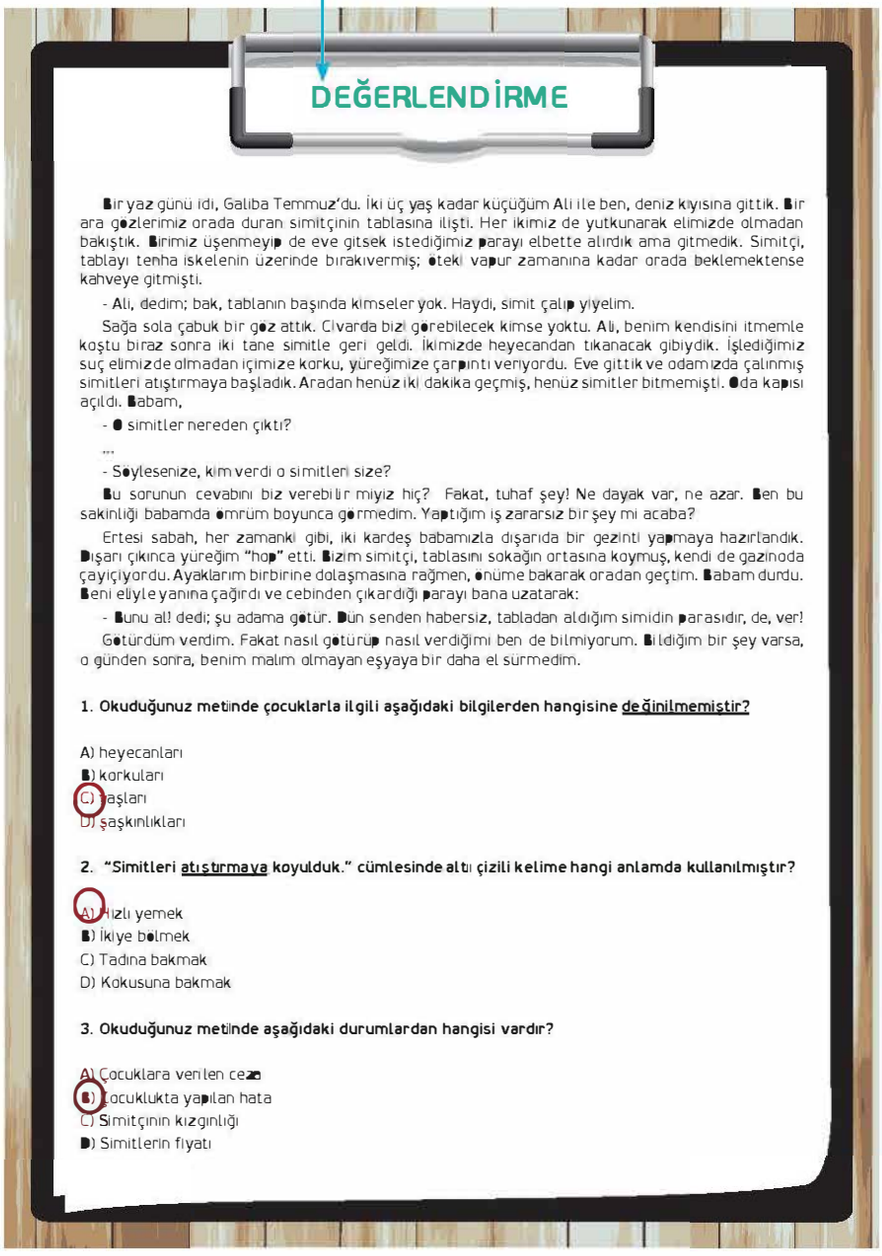

DEĞERLENDİRME

Bir yaz günü idi, Galiba Temmuz'du. İki üç yaş kadar küçüğüm Ali ile ben, deniz kıyısına gittik. Bir ara gözlerimiz orada duran simitçinin tablasına ilişti. Her ikimiz de yutkunarak elimizde olmadan bakıştık. Birimiz üşenmeyip de eve gitsek istediğimiz parayı elbette alırdık ama gitmedik. Simitçi, tablayı tenha iskelenin üzerinde bırakıvermiş; öteki vapur zamanına kadar orada beklemektense kahveye gitmişti.

- Ali, dedim; bak, tablanın başında kimseler yok. Haydi, simit çalıp yiyelim.

Sağa sola çabuk bir göz attık. Civarda bizi görebilecek kimse yoktu. Ali, benim kendisini itmemle koştu biraz sonra iki tane simitle geri geldi. İkimizde heyecandan tıkanacak gibiydik. İşlediğimiz suç elimizde olmadan içimize korku, yüreğimize çarpıntı veriyordu. Eve gittik ve odamızda çalınmış simitleri atıştırmaya başladık. Aradan henüz iki dakika geçmiş, henüz simitler bitmemişti. Oda kapısı açıldı. Babam,

- O simitler nereden çıktı?

...

- Söylesenize, kim verdi o simitleri size?

Bu sorunun cevabını biz verebilir miyiz hiç? Fakat, tuhaf şey! Ne dayak var, ne azar. Ben bu sakinliği babamda ömrüm boyunca görmedim. Yaptığım iş zararsız bir şey mi acaba?

Ertesi sabah, her zamanki gibi, iki kardeş babamızla dışarıda bir gezinti yapmaya hazırlandık. Dışarı çıkınca yüreğim "hop" etti. Bizim simitçi, tablasını sokağın ortasına koymuş, kendi de gazinoda çayiçiyordu. Ayaklarım birbirine dolaşmasına rağmen, önüme bakarak oradan geçtim. Babam durdu. Beni eliyle yanına çağırdı ve cebinden çıkardığı parayı bana uzatarak:

- Bunu al! dedi; şu adama götür. Dün senden habersiz, tabladan aldığım simidin parasıdır, de, ver!

Götürdüm verdim. Fakat nasıl götürüp nasıl verdiğimi ben de bilmiyorum. Bildiğim bir şey varsa, o günden sonra, benim malım olmayan eşyaya bir daha el sürmedim.

1. Okuduğunuz metinde çocuklarla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisine değinilmemiştir?

A) heyecanları
B) korkuları
C) taşları
D) şaşkınlıkları

2. "Simitleri atıştırmaya koyulduk." cümlesinde altı çizili kelime hangi anlamda kullanılmıştır?

A) Hızlı yemek
B) İkiye bölmek
C) Tadına bakmak
D) Kokusuna bakmak

3. Okuduğunuz metinde aşağıdaki durumlardan hangisi vardır?

A) Çocuklara verilen ceza
B) Çocuklukta yapılan hata
C) Simitçinin kızgınlığı
D) Simitlerin fiyatı

Kendimi Değerlendiriyorum

Bu bölümde;

Öğrencilerinizden değerlendirme cümlelerini sözlük yardımıyla anlamaya çalışmalarını isteyiniz. Zorlandıkları yeterlikle ilgili ek çalışma ve ödev istemelerini söyleyiniz. Öğrencilerin kişisel farklılıklarına göre ayrı ayrı ödevler vermeniz gerekir. Verdiğiniz her ödevi de mutlaka kontrol edip öğrenciye dönüş vermelisiniz.

DİNLEME METİNLERİ

A. GEZİ / YORUM

Şavşat'ın Üstü Başı Kar

Deniz yüzeyinden 2.640 metre yukarıda, Çam Geçidi'nde göz alabildiğine karla kaplı bir coğrafyada, Kocaayak'ın kullandığı ciple, karı çıtır çıtır eze eze, Şavşat'tan Ardahan'a doğru usul usul ilerliyoruz. Bir yanımız karaçam ormanlarıyla bezeli, öte yanımız binlerce metre uçurum. Galiba tehlikedeyiz. Sağ yanımızdaki uçurumun dibinde ölüm sade bir gülümsemeyle bizi izliyor. Sanki "Sizi gidi sizi" diyor. Onu görmezden gelmeye çalışıyoruz. Nereye gidiyoruz, bilmiyorum.

Cipimizde kar lastikleri var ama faydasız. Bazen tehlikeli biçimde kayıyoruz. Neyse ki Kocaayak iyi bir sürücü, kıl payı kurtarıyoruz. Fakat nereye kadar kurtulacağız? Kocaayak'a;

"Burada ne işimiz var?" diye soruyorum.

"Geziyoruz," diyor.

Ardahan sınırına yaklaşıyoruz. Zaman zaman sinirlerimin çelik gibi gerildiğini hissediyorum. Kocaayak sakin. Gözlerini yoldan ayırmamaya özen gösteriyor yine de. Yaz kış demeden, her ayın yirmi gününü dağlarda, kırlarda geçiriyor olmanın sakinliği var üzerinde.

Sonunda, Şavşat Ardahan sınırına geldiğimizde, Karayolları İşletmeleri'nin küçük tesisini görüyor ve sevinç içinde cipi park edip, bizi karşılamaya çıkan iki görevlinin yanına yürüyoruz. Çevredeki tek hayvan, yavru bir karabaş. Görevlilerin köpeği. Bizi gördüğü için pek seviniyor nedense. Aldığımız çay davetini keyifle kabul edip içeri geçiyoruz. Ne çok üşümüşüz. Taze demlenmiş mis gibi çaylarımızı içerken anlıyoruz.

Eskiden bu yollardan geçilmezmiş. Kar yağdığında her yer kapanırmış. Çığ ise sanırım, şu an bile en büyük tehlike. Çığ düşmesi ve insanların mahsur kalması ya da ölmesiyle ilgili fazlaca olay var görevlilerin belleğinde. O civarda, o havada, göz alabildiğine karda geziniyorsanız, bu tür hikâyeleri dinlemeye pek gönüllü olamıyorsunuz. Yine de sıcacık taze çayların verdiği keyifle sohbeti koyulaştırıyoruz. Yarım saat kadar sonra, Şavşat'ın hepsi birbirinden güzel, dağların etek ve yamaçlarına kurulu ahşap evlerinin birer mücevher gibi karla kaplı alanlara serpiştirildiği köylerini keşfe çıkacağız.

Şavşat, Artvin'in ikinci büyük ilçesi. Denizden yüksekliği 1.050 metre, 1.317 kilometrekare yüzölçümüne sahip. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve karlı. Hem de ne kar! Kar dizimizin üzerinde. Bazı yerlerde çok daha derin de olabiliyor.

Dağ köylerindeki tümüyle ağaç evler yöresel mimariyi belirliyor. Eğimli araziye uygun olarak yapılmış bu evlerde temel, taş. Temelin üzerinde ahır olarak kullanılan bodrum, üst kattaysa yaşama alanları var. Bir sofa, bir ocaklı oda, bir ambar ve iki oda daha. Üzeri kapalı direkli balkonlar, yani "eyvanlar" her evde var. "Hartama" denilen ve yarma çam kütüklerinden yapılan geleneksel çatılarsa ancak eski evlerde görülebiliyor.

Seksen hanelik Maden köyünde hayat, bütün dağ köylerindeki gibi, karın durumuna göre yaşanıyor. Bir de hayvanlara. Büyük kentteki fiyatının ancak üçte birine satabildikleri ve temel geçimlerini sağlayan bu hayvanlar, köylüler için çok değerli. Yetiştirdikleri her bir hayvanı en az iki yıl "kayırıyor", gözlerinin içi gibi bakıyorlar. Zaten evler de bu iç içeliğe göre yapılmış. Altta ahırlar üste ev. Hayvanlar hayatın öylesine ayrılmaz bir parçası ki, köylüler, misafirperverliklerini anlatan atasözlerinde bile onlardan bahsediyorlar.

"Misafir ev sahibinin danasıdır. Nereye bağlarsa, orada yatar."

Akşam karanlığı çöktüğünde ise köyde yapılacak fazla bir şey yok. O yüzden çalıp söylemek için hiç neden aranmıyor. Neredeyse her akşam kadınlı erkekli oyunlar oynanıyor. "horon, akşit, bar, cilveloy, dendure" o akşam hangisini isterlerse. Oyunlarda Gürcü folklorunun izleri hemen hissediliyor.

Şavşat çevresi, gerçek bir orman cenneti. Şimdilik, ağaç bol da, tüm köylerde odun yakılabiliyor.. Sağ yanımızda göz alabildiğine orman, sol yanımızda uçurum var. Lapa lapa kar yağıyor. "Lapa lapa" deyince, öyle Ankara'daki, İstanbul'daki gibi filan değil. Koca koca parçalar düşüyor tepemize. Cipimizle kayak yapa yapa ilerliyoruz. Pınarlı köyü ve Veliköy'de geleneksel kar güreşlerini izliyoruz. Buz gibi havada, karın buzun üstünde yarı çıplak güreşen pehlivanları izlerken şaşkınlık içindeyiz. Kar

güreşleri, yalnızca Türkiye'de değil, bildiğim kada-rıyla dünyada bir tek burada yapılıyor.

Gezebildiğimizce seviyoruz Şavşat köylerini. Anadolu insanının ünlü konukseverliğine defalarca tanık oluyor, haz alıyor, kıvanç duyuyoruz. Dünyanın en güzel ahşap evlerini içimiz ısınarak seyrediyor; kimi zaman uğrayıp konuk oluyoruz. Yeni yeni yapılan beton evlere içimiz sızlayarak bakıyoruz. Doğanın gövdesine girmiş birer virüs gibiler.

Şavşat'ın dağ köylerinde her şey çok güzel. Sadece, karla kaplı yollar biraz ürkütücü. Özellikle, Şenocak köyüne giderken yaşadığım gerilimi ben bilirim. Kocaayak da korkuyor da belli mi etmiyor yoksa sahiden mi korkmuyor, anlayamıyorum.

Şavşat'ın köylerinde tarım ve hayvancılık yapılıyor. Tahıl, sebze ekimi ve meyvecilik köyden köye farklılık gösteriyor. Arıcılık, "Gelişsem mi?" diye düşünüyor.

Çermik köyünde, deri hastalıklarına iyi geldiği söylenen sıcak bir madensuyu kaynağı ve konaklama tesisi var. Şavşat'ta yolu, suyu ve elektriği olmayan köy yok.

Bir yolculuğumuz daha sona eriyor. Kocaayak karakış için özel olarak yapılmış koca ayakkabılarını sonunda çıkarıp, "Atlas" dergisinin usta fotoğrafçısı Cüneyt Oğuztüzün'e dönüşüyor. Dünyanın en güzel coğrafyalarından birini kar altında bırakıp yola koyulurken kendi kendimize mırıldanıyoruz:

"Nice yollara!"

Hakan ŞENOCAK

A. GEZİ / YORUM
Çorum'un Pazar Yerinde

Çorum'a çok kuvvetli bir fotoğraf makinesiyle gelmediğime üzülüyorum. Bir makinem var, boyuna fotoğraf çekiyorum. Fakat objektifi miyop! Sonra muhakkak bol güneş istiyor, kullanışlı değil. Ben mesafeyi ayarlayana kadar mevzularım uçup uçuyor. Çabuk fotoğraf çekebilenler için Anadolu'da ne harikulade mevzular var! Müşkülpesent bir ressam için şekillerin uzun müddet yerli yerinde durması lazım. Bir pazar yerinin kaynaşması, mütemadiyen yepyeni nakışlar halinde dokunup bozulması karşısında ressamın büyük bir zevk duymamasına imkân yok. Fakat bu kadar hareketli bir mevzuun ortasına sehpayı kurup çalışmaya cesaret etmek mesele. Bir defa tecrübe edecek oldum; sehpamla muşambama o kadar müşteri çıktı ki, vazgeçtim!

Fakat Çorum'un çarşamba günleri kurulan pazarlarından hiçbirisini kaçırmadım. Bir resim sergisine girer gibi pazara giriyor, renk, nakış, hareket devşiriyordum. Pazar yerinde sehpa kurmak şöyle dursun, ayaküstü birkaç kroki çizmeye bile imkân yok. İnsanın dikkati bir saniyede kırka bölünüyor. İnsanların, eşyanın durmadan kaynaşması yüzünden o kadar değişik renk ve nakış cilveleri meydana geliyor ki, insan aynı zamanda dört beş mevzua birden takılıyor. Ve hiçbirisini de tamamıyla seyre vakit bulamıyor. İşte fotoğraf burada ressamın imdadına yetişir deyip davranıyorum ve bu cümbüşten hissemi fotoğrafla almaya çalışıyorum.

Pazar yerinden yüzlerce fotoğraf çektim. Onun bütün zenginliğini "çantada keklik" addediyordum. Ne kadar yanılmışım. Fotoğraf bana bu harikulade kaynaşmadan en ufak bir hare-ket kopartamamış. Kabahati makineye ve fotoğrafçılıktaki acemiliğime yüklüyorum. Çünkü bu kadar hareketli bir mevzuun içerisinde iyi bir fotoğrafçı mükemmel işler çıkartabilir.

Yaşayan, kımıldayan bir şehri resimle takdim edebilmek meğer ne güçmüş!.. Zamanımızda namuslu bir ressamın böyle bir mevzuun hakkından gelebileceğini sanmıyorum. Büyük insan gruplarının kımıldanışını sıhhatli bir resim anlayışı ile verebilmek için uzun ama çok uzun bir çalışmaya ihtiyaç var. Bir pazar yerini ören kalabalığı ilkin parça parça didiklemek, onu dokuyan unsurları ayrı ayrı tetkik etmek, onlardan ayrı ayrı etütler yapmak, sonra tam manasıyla kavradıktan sonra, onları unutarak, dokudukları büyük kalabalığı bir tek parça halinde resme sokabilmek!.. İşte size bir ressamın hayatından beş sene kopartabilecek bir çalışma programı!

Bu pazar yeri mevzuunun altından başka türlü alnının akıyla çıkmak imkânı yok. Aksi takdirde Çorum pazarının karşısında derin derin Pierre Loti ahları çekip geçmekten başka yapılacak iş kalmıyor:

— Aman şu peştamalın renklerine bak!

— Ya Rabbi! Şu tablanın nakışındaki cümbüş!

— Bakraç dediğin böyle olur işte!..

Yanı başımda bir köylü var. Şimdi geldi "ohh!.." dedi, çöktü. İşini bitirmiş olacak. Dağarcığı çıkardı. Bu dağarcık deriden. Aşınmış, yumuşamış, sevimli bir deri. Dağarcığa iri ellerini daldırdı. Bir dürüm çıkardı. Yufka ekmeğinden bir sandviç! İçerisinden bir tulum peynirinin kıvılcımları dökülüyor: Arkasından bir baş soğan çıkardı, daha sonra bir kavun. Soğanı bir yumrukta yardı, kavunu armut gibi soydu. Yufka ekmeğinden bir diş aldı. Derken bir dilenci peydahlandı:

— Bir çimdik ekmek ver ağa, dedi.

Köylü, bir dilenciye bir de elindeki yufkaya baktı. Kendi iştahını, dilencinin iştahını, yufkanın boyunu posunu şöyle bir hesapladı. Sonra henüz diş yerlerinin izini taşıyan yufkanın yarısını koparıp dilenciye verdi.

Pazar yerinde pazarlık seremonisi müthiş. Pazarlık mütehassısları var. Alanlar, satanlar bu mütehassıslara başvuruyorlar. Pazarlıkçı, alanla satanın ellerini birbirine kenetliyor ve salıncak gibi sallamaya başlıyor. İçlerinden birisi razı değil. Elini çekip kopartmak istiyor. Fakat mütehassıs kuru gürültüye pabuç bırakanlardan değil; alanla satanın ellerini öyle bir düğümlemiş ki, nihayet onlardan birisine:

— "Hayrını gör!" dedirtmeden salıvermiyor. Malını satan sabahtan beri ballandıra ballandıra vasıflarını sayıp döktüğü hayvana bir defa bile bakmadan uzaklaşıyor

Mal pazarı'nın dörtte üçünü eşekler teşkil ediyor. Boy boy eşekler, on sekiz liradan yüz on sekiz liraya kadar satılan eşekler vardı.

— Eşek almak isteyen köylü, eşeğin sahibine:

— Nasıl, yürüyor mu? diye soruyor. Sahibi:

— Hele bir kere tecrübe et diyor. Fakat müşteri kendisi binmiyor. Mal sahibini bindiriyor. Kendisi hayvanın yürüyüşünü uzaktan tetkik etmek fikrinde.

Mal sahibi eşeği şöyle bir okşuyor ve adeta:

— Hadi arslanım; sakın beni mahcup etme! der gibi bir şeyler mırıldanıyor. Ve onun çıplak sırtına bir iskemleye oturur gibi teklifsizce biniyor.

Eşekteki işgüzarlığı görmelisiniz! Hayvancağız sahibini küçük düşürmemek için öyle hevesli, öyle iştahlı, öyle rahvan gidiyor ki!.. Değme keyfine! Herkes memnun: Pazarlık çabuk bitiyor ve eşek sahip değiştiriyor.

Bedri Rahmi Eyüboğlu, İnsan Kokusu

B. YAZARLIK VE YALNIZLIK
Yalnızlar

Günlük olaylar, bir sürü yazı beni "yalnızlık" üzerinde düşündürdü. Gerçek yalnızlığın, tek başına odasına kapansa bile topluluğu türlü istekleri ile içinde taşıyan insanda değil, topluluğun ortasında yaşadığı halde onun ağlarından kurtulmuş olan insanda olduğunu düşündüm.

İnsanlar, içinde bulundukları topluluğun kurulmuş düzenine uyarak yaşıyorlar. Bu düzen yalnız göreneklerde değil, düşünme ve duyma gibi iç davranışlarda bile kendini göstermekten geri kalmaz. Üzerinde durulması gereken nokta bence budur işte.

Her şeyi topluluk hayatına borçlu değil miyiz? Onun dışında ne insanı, ne de eserini tasar-lamaya imkân vardır. Böyle olmakla beraber, insanı yücelten toplum, onu alçaltıyor da. Büyüklük de küçüklük de hep o kaynaktan geliyor, içerdeki halimizle dışarıdaki halimiz bir değil. Kafamızdaki düşüncelerle kâğıda geçişleri birbirini tutmuyor. Kendimiz için ayrı, başkaları için ayrı yaşıyor, ayrı düşünüyoruz. Böylece bizi yaşatan toplum bizi kendimizden, kendimiz olmaktan uzaklaştırıyor. Yazısını tamamladıktan sonra, bir müddet bırakıp da tekrar eline alan yazarın yaptığı değiştirmelerde yalnız söyleyiş kaygısının değil, bu müddet içinde gelip geçen olayların da tesiri aranmalıdır.

İnsanın kendi kendisi ile baş başa kalabilmesi öyle pek kolay işlerden değildir. Bir yandan topluluğun tepkilerine uğramak, öbür yandan kendi boşluklarına yuvarlanmak korkusu, bir çok yazarı ne iseler öyle olmaktan alıkoymuştur. Bu bakımdan, "yalnızlık"la "kahramanlık" bir gibidir. Bu satırları yazarken Stéphane Mallarmé hayalimde canlanıverdi: Öyle ya, kim onun kadar bir yandan alaylara ve yermelere göğüs germesini, bir yandan da boşlukla karşılaşmayı gözüne alarak kendi içine eğilmesini bilmişti? Toplumun ağlarından kurtulduğu için, şiirlerini okuyucularına göre değil, okuyucuları şiirlerine göre tasarlamış, yaşadığı zamanın dışında demir atmıştı. Elbette Mallarmé bir kahramandır. İnsanın hayatta ve sanatta, içini dolduran engellerle savaşmasından özüne varmak için arınmaya çalışmasından daha büyük kahramanlık mı olur? Bu savaşta insan kendi hiçliği, toplumun sert tepkileri ile karşılaşabilir. Ama bunlar göze alınmadıkça gerçekten varlık da yaratıcılık da yoktur. Don Kişot, insanın yalnız içinden geçirebildiği, bazen bunu bile yapmaktan çekindiği şeyleri, her şeyi göze alarak yüksek sesle söylemenin sembolüdür, ilim ve sanat, bu uğurda savaşanların emekleri ile yüceliyor.

Yunus bu insanlardan biriydi. Baudelaire de bunlardan biridir. İlk halkası dünlerin, son halkası yarınların sisleri içine gömülen bu kahramanlar zinciri, hayatı kendisini kendisi olmaktan alıkoyan şeylerle savaş halinde geçen Gide'in ölümü ile bugün kırılmıştır. Boşlukta sarkan iki uç, yeni bir halka ile birbirine ne zaman kavuşacak? İnsanlık, bu yalnızlardan, bu savaşçılardan, bu Don Kişotlardan birini ne zaman görecek? Cevapsız kalacak bir soru. Ama gene de bunu sormaktan kendimizi alamıyoruz.

Suut Kemal YETKİN

C. UZAYIN DERİNLİKLERİ VE İNSAN

Yapay Uydular

Çeşitli iletişim araçlarında "Gökyüzüne bakarken, yavaşça ilerleyen ve giderek parlaklaşan bir ışık gördüm. Bu, bir uçak olamazdı; çünkü yanıp sönen kırmızı ışıkları yoktu. Cisim inanılmaz derecede parlaklaştı. Gökyüzündeki tüm yıldızlardan daha parlaktı. Sonra tekrar sönükleşti ve gözden kayboldu. Bu bir UFO olmalı." diyen kişilerle karşılaşmışsınızdır. Ne var ki, gökcisimlerini ve gökyüzünü çok iyi tanıyan amatör ve profesyonel gökbilimciler, bütün gece gökyüzüne baktıkları halde UFO'lara tanık olmuyorlar. Hâlbuki, yaşamlarını gökcisimlerini araştırmaya adamış insanlar olarak, bir "Dünya dışı yaratık"la karşılaşmayı onlar kadar isteyen kimse olmasa gerek. Üstelik, Dünya dışı yaşamı destekleyebilecek başka gezegen sistemlerinin bulunup bulunmadığı, gökbilimin ilgi alanlarından biri. İstatistiksel olarak, gökadamızdaki milyarlarca yıldızın çevresinde bulunabilecek milyarlarca gezegenin arasında, birkaç tane de olsa, yaşamı destekleyen, Dünya benzeri gezegenin bulunma ihtimali var. Buna karşılık, yıldızlararası yolculuklar pek olası değil; yani bu yaratıkların bizi görmek için buralara gelmeleri çok zor. Günümüze kadar, uzaylıları gördüğünü söyleyen pek çok kişi ortaya çıktı. Ne yazık ki iddiaların % 90'ı kanıtlanamayan iddialar. Yani, onları gözleyenlere göre gerçek UFO'lar. Şimdi, yukarıda sözünü ettiğimiz "UFO'ya" dönelim. Burada anlatılanlar, bir Iridium uydusunun tanımına uyuyor. Yapay uyduların yeryüzünden görülebildiğini hepimiz biliriz. Bunların çoğunu, gökyüzünde yavaşça ilerleyen yıldız parlaklığında cisimler olarak görürüz. Ancak, özellikle bazıları çok parlak görünebilir. işte yukarıda sözü edilen "UFO" bunlardan biri.

1997 yılına değin, gökyüzündeki en parlak yapay cisim, Rusların Mir uzay istasyonuydu. 1997 yılında, Iridium projesi kapsamında, bir takım haberleşme uyduları yörüngeye fırlatılmaya başlandı. Bu uydular, parlaklık rekorunu Mir'in elinden aldı. Iridium uydu filosu, yeryüzünden 782 km yukarıda, dairesel yörüngelerde dolanan toplam 72 uydudan oluşuyor. Uydulardan her birinin, büyüklüğü evinizin kapısı kadar olan ve neredeyse bir ayna kadar parlak üç anteni var. Eğer, uydulardan birinin anteni, güneş ışığını gözlemciye doğru yansıtacak konuma gelirse, yaklaşık 10 saniye sürecek bu parlamayı yeryüzünden izleyebilirsiniz. Yapay uydu gözlemleri, gökbilimin kapsamının biraz dışında kalsa da, amatör gökbilimcilerin ilgi alanlarından biri. Şu an yörüngede dolanan 8000'den fazla uydunun yaklaşık 400'ünü çıplak gözle görebiliriz. Yapay uydular için en iyi gözlem zamanı, sabah hava aydınlanmaya başlamadan kısa bir süre öncesiyle Güneş'in doğması arasında geçen; bir de akşam Güneş'in batışıyla havanın iyice kararmasından kısa süre sonrasına kadar geçen süredir. Bu zaman aralıklarının, uyduların yüksekliğine göre değişiklik gösterdiğini de unutmamak gerek.

Seviyeler	
A1 A2	TEMEL
B1 B2	ORTA
C1 C2	İLERİ

Yunus Emre Enstitüsü

www.yee.org.tr

Yunus Emre Enstitüsünün yazılı izni olmadan tamamen veya kısmen kopyalanamaz, çoğaltılamaz.

ISBN 978-605-87010-2-1